

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี)

เอกสารอัดสำเนาฉบับนี้ใช้ประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

หมายเหตุ เอกสารฉบับพิมพ์อยู่ระหว่างการดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ความนำ

ตอนที่ ๑	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๑
บทที่ ๑	แนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๒
บทที่ ๒	สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี)	๑๑
ตอนที่ ๒	การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สู่อำนาจปฏิบัติ	๓๙
บทที่ ๓	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	๔๐
บทที่ ๔	การจัดประสบการณ์	๕๙
บทที่ ๕	การเขียนแผนการจัดประสบการณ์	๘๒
บทที่ ๖	การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	๑๐๔
บทที่ ๗	การประเมินพัฒนาการ	๑๑๕
ตอนที่ ๓	การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย	๑๔๐
บทที่ ๘	แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	๑๔๑
บทที่ ๙	การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา	๑๕๘
บทที่ ๑๐	การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	๑๖๗
บทที่ ๑๑	การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	๑๗๖
บรรณานุกรม		๑๘๓
ภาคผนวก		๑๘๕
คณะทำงาน		๒๐๑

ความนำ

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กอายุ ๓-๖ ปี ในสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก สามารถนำปรัชญาการศึกษาปฐมวัย และหลักการของหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้เด็กอายุ ๓-๖ ปี ได้พัฒนาทุกด้านอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

เด็กอายุ ๓-๖ ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกรับ ตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้ที่รับผิดชอบจึงมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็ก ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกต สำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้นยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้ที่รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่ง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก และถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นี้

เอกสารคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี) ฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกอบด้วย แนวคิด และสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี) ตอนที่ ๒ การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และการประเมินพัฒนาการ และ ตอนที่ ๓ การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๑

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช ๒๕๖๐

การจัดการศึกษาปฐมวัยตามปรัชญาการศึกษาและวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และสมดุลครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับการทำงานของสมอง การเสริมสร้างทักษะการคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยการสร้างวินัยเชิงบวก รวมทั้งการให้การศึกษามีคุณภาพ ด้วยสื่อ เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร ด้วยวิธีการประเมินตามสภาพจริงที่สะท้อนถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก ซึ่งครอบครัว สถานศึกษา และชุมชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรม และความเป็นไทยกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

บทที่ ๑

แนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จัดทำขึ้นโดยยึดปรัชญาการศึกษา วิสัยทัศน์ หลักการ บนพื้นฐานแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ครอบคลุม การอบรมเลี้ยงดู การพัฒนาเด็กโดยองค์รวม และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข ตลอดจน เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็ก และมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กแต่ละคน ให้เต็มตามศักยภาพ ด้วยความร่วมมือของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครอบครัว ชุมชน สังคม และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย สู่การสร้างคนไทยที่มีศักยภาพในอนาคต เพื่อเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิด ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ พัฒนาการของเด็กจะมี ลำดับขั้นตอนในลักษณะเดียวกันตามวัยของเด็ก แต่อัตราการเจริญเติบโตและระยะเวลาในการผ่าน ขั้นตอนต่างๆ ของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ โดยในขั้นตอนแรกๆ จะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการ ขั้นต่อไป พัฒนาการประกอบด้วย ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการแต่ละด้าน มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กในแต่ละด้าน อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกาย อธิบายว่า การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก มีลักษณะต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน ทฤษฎีพัฒนาการ ด้านอารมณ์จิตใจและสังคม ระบุว่ากรอบมเลี้ยงดูในวัยเด็กส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความรักและความอบอุ่นเป็นพื้นฐานสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กมีความไว้วางใจ ในผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เคารพผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นประชาธิปไตย และทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญา อธิบายว่าเด็กเกิดมา พร้อมวุฒิภาวะและความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ รวมทั้งค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริม เฝ้าระวัง และช่วยแก้ไขปัญหาให้เด็กได้พัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ และมีพัฒนาการสมวัย

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ

การพัฒนาเด็กโดยองค์รวม เป็นการคำนึงถึงความสมดุลและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้าน ในการดูแล พัฒนา และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กต้องไม่เน้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง จนละเลยด้านอื่นๆ ซึ่งในแต่ละด้านของพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีองค์ประกอบต่างๆ ที่ต้องการการส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโต และมีพัฒนาการสมวัยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเป็นแนวทางที่สำคัญในการตัดสินใจที่จะปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรู้ความเข้าใจที่ประกอบด้วย ความเหมาะสมกับวัยหรืออายุของเด็ก ว่าพัฒนาการในช่วงวัยนั้นๆ ของเด็กเป็นอย่างไร ต้องการการส่งเสริมอย่างไร การมีความรู้ทางพัฒนาการตามช่วงวัย จะทำให้สามารถทำนายพัฒนาการในลำดับต่อไปได้ และสามารถวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม สำหรับความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เป็นการคำนึงถึงเด็กเป็นรายบุคคลที่มีความชอบ ความสนใจ ความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างกัน โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เพื่อการปฏิบัติต่อเด็กที่คำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ และความเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เป็นการคำนึงถึงบริบทที่แวดล้อมเด็ก เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นอย่างมีความหมายและมีความเกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ครอบครัว และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าวสามารถใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย การสร้างกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน การประเมินพัฒนาการ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองและชุมชนโดยยึดหลักการตัดสินใจในการปฏิบัติบนฐานความรู้ จากแนวคิดทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง สมองของเด็กเป็นสมอง ที่สร้างสรรค์ และมีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับอารมณ์ สมองเป็นอวัยวะที่สำคัญมากที่สุด และมีการพัฒนาตั้งแตอยู่ในครรภ์มารดา โดยในช่วงนี้เซลล์สมองจะมีการพัฒนาเชื่อมต่อและทำหน้าที่ในการควบคุมการทำงานพื้นฐานของร่างกาย สำหรับในช่วงแรกเกิดถึงอายุ ๓ ปี จะเป็นช่วงที่เซลล์สมองเจริญเติบโตและขยายเครือข่ายใยสมองอย่างรวดเร็ว โดยปัจจัยในการพัฒนาของสมองประกอบด้วย พันธุกรรม โภชนาการ และสิ่งแวดล้อม สมองจะมีพัฒนาการที่สำคัญในการควบคุมและมีผลต่อการเรียนรู้ ความคิด จินตนาการ ความฉลาด และพัฒนาการทุกด้าน การพัฒนาของสมองทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วกว่าวัยโต สำหรับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain-based Learning) เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง โครงสร้างและการทำงานของสมองที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตามช่วงวัย และมีความยืดหยุ่นทำให้การพัฒนาสมองเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต การเชื่อมโยงต่อกันของเซลล์สมองที่เป็นเครือข่ายซับซ้อนและหนาแน่นจะเกิดขึ้นก่อนอายุ ๕ ปี ซึ่งเมื่อเซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อเหล่านี้ได้รับการกระตุ้นมากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้สมองมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและจดจำได้มากขึ้น แต่หากไม่ได้รับการกระตุ้นจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับอย่างหลากหลายจะไม่เกิดการเชื่อมต่อ โดยการกระตุ้นจุดเชื่อมต่อเหล่านี้เกิดจากการที่เด็กได้รับ

ประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำ ปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางสมอง เป็นการเรียนรู้จากของจริงไปหาสัญลักษณ์ จากง่ายไปหายาก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยคำนึงถึงความสามารถตามวัยและพัฒนาการ อย่างไรก็ตาม เมื่อสมองเจริญเติบโตในช่วงวัยต่างๆ และเริ่มมีความสามารถในการทำหน้าที่ในช่วงเวลาที่ต่างกัน จะเห็นว่าการเรียนรู้ และทักษะบางอย่างจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดในช่วงเวลาหนึ่งที่เรียกว่า “หน้าต่างโอกาสของการเรียนรู้” ซึ่งเมื่อผ่านช่วงเวลานั้นในแต่ละช่วงวัย ถ้าสมองไม่ได้รับการกระตุ้นหรือได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสม โอกาสที่จะฝึกอาจยากหรือทำไม่ได้เลย ผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูเด็กเป็นคนที่สำคัญที่จะต้องคอยสังเกต และใช้โอกาสนี้ช่วยให้เด็กก้าวไปสู่ความสามารถเฉพาะด้านในแต่ละช่วงวัย

สำหรับช่วงปฐมวัยเป็นช่วงโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาทักษะสมองหรือ EF (Executive Function) ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดของสมองส่วนหน้า ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการคิด ความรู้สึก และการกระทำ โดยสมองส่วนนี้กำลังพัฒนามากที่สุด เป็นช่วงของการพัฒนาความสามารถในการคิด การจัดระเบียบตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการยับยั้งชั่งใจ การคิดไตร่ตรอง การควบคุมอารมณ์ การยืดหยุ่นทางความคิด การใส่ใจจดจ่อ การวางแผน การตั้งเป้าหมาย ความมุ่งมั่น การจดจำ การเรียกใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่างๆ และการลงมือทำอย่างเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ ทักษะสมอง(EF) จึงเป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนในชีวิตประจำวันของเด็กผ่านประสบการณ์ต่างๆ หลากหลายที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ลงมือทำ เพื่อให้เกิดความพร้อม และมีทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในอนาคต

นอกจากนี้ สมองยังเป็นอวัยวะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กจะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ จากการปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ และผู้เลี้ยงดูในชีวิตประจำวันและสถานการณ์รอบตัว สมองมีตำแหน่งรับรู้ต่างๆ กัน ได้แก่ ส่วนรับภาพ ส่วนรับเสียง ส่วนรับสัมผัสและรับรู้การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย สมองส่วนต่างๆ เหล่านี้พัฒนาขึ้นมาได้ช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยสมองเด็กมีความจำผ่านการฟัง ต้องการรับรู้ข้อมูลเสียงพร้อมเห็นภาพ เริ่มรู้จักเสียงที่เหมือนและแตกต่าง และสามารถเรียนรู้จังหวะของคำได้จากการฟังซ้ำๆ สมองของเด็กที่เข้าใจเกี่ยวกับภาพ เสียง และสัมผัสแบบต่างๆ มีความสำคัญมาก เพราะข้อมูลจากภาพ เสียง และสัมผัสเหล่านี้จะก่อรูปขึ้นเป็นเรื่องราวที่จะรับรู้และเข้าใจซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ ได้ในที่สุด สมองส่วนหน้านั้นมีหน้าที่คิด ตัดสินใจ เชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่การกระทำที่เป็นลำดับขั้นตอน สมองเด็กที่สามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมของภาษาที่เรียนรู้เหมาะสมจึงจะเรียนรู้ได้ดี

๔. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นเป็นกิจกรรมการแสดงออกของเด็กอย่างอิสระตามความต้องการ และจินตนาการสร้างสรรค์ของตนเอง เป็นการสะท้อนพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในชีวิตประจำวัน จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ บุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเล่นทำให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายและส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก การเล่นของเด็กปฐมวัยจัดเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้

ของเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันด้วย จากการเล่นเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเอง ได้เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสสำรวจ ทดลอง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม บุคคลรอบตัว และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาก้าวหน้าไปตามวัยอย่างเหมาะสมและสมดุล

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องตลอดเวลาจากการเล่นและประสบการณ์ตรงในวิถีชีวิตประจำวัน ผ่านการลงมือปฏิบัติ การใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจ และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่างๆ รอบตัวเพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้มากกว่า ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาภาษา ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว ทักษะพื้นฐานที่สำคัญและความสามารถในด้านต่างๆ ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง บุคคล สิ่งต่างๆ และสถานการณ์รอบตัว การเรียนรู้ควรยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกตามความสนใจ ลงมือกระทำผ่านสื่ออุปกรณ์และของเล่นที่ตอบสนองการเรียนรู้ เปิดกว้างและมีความยืดหยุ่น โดยการเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติ ลองถูก การได้สัมผัสกระทำ และการกระทำซ้ำๆ ที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเด็กจะมีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น เกิดการค้นพบและการแก้ปัญหา ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น เกิดจากการที่ผู้ใหญ่เป็นผู้สนับสนุนวิธีการการเรียนรู้และความพยายามของเด็กๆ ในการเรียนรู้ จากการกำหนดจุดมุ่งหมาย รวมทั้งการสร้างความสำเร็จและส่งเสริมเด็กๆ ในการขยายขีดความสามารถของตน และให้คำแนะนำแก่เด็กในการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก สามารถใช้ในบริบทของการเล่นและกิจกรรมที่มีโครงสร้าง ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้

๕. แนวคิดเกี่ยวกับการค้ำึงถึงสิทธิเด็ก การสร้างคุณค่า และสุขภาวะให้แก่เด็กปฐมวัยทุกคน
เด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกคน โดยมีสิทธิในการอยู่รอด สิทธิได้รับการคุ้มครอง สิทธิในด้านพัฒนาการ และสิทธิการมีส่วนร่วมตามที่กฎหมายระบุไว้ เด็กแต่ละคนมีคุณค่าในตนเอง และควรสร้างคุณค่าและคุณภาพชีวิตให้เกิดขึ้นกับเด็กจากการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาที่มีคุณภาพพร้อมกับการส่งเสริมด้านสุขภาวะทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาจากการได้รับโภชนาการที่ดี การดูแลสุขภาพอนามัย การมีโอกาสพักผ่อน เล่น การปกป้องคุ้มครองจากการเจ็บป่วย และบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ตลอดจนการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาดปลอดภัย และถูกสุขอนามัย ซึ่งเด็กปฐมวัยที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะควรได้รับการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาอย่างเหมาะสมเช่นกัน

๖. แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูควบคู่การให้การศึกษา การจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งพัฒนาเด็กบนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา หรือการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่สนองต่อธรรมชาติและการพัฒนาเด็กแต่ละคนตามวัยครบทุกด้านของพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หมายรวมถึงการดูแลเอาใจใส่เด็กด้วยความรักความอบอุ่น ความเอื้ออาทร การดูแลสุขภาพ โภชนาการและ ความปลอดภัย และการอบรมกล่อมเกลาให้เด็กมีจิตใจดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีทักษะชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และการปฏิบัติตนของผู้ใหญ่ ที่ดูแลเด็ก ที่มุ่งตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยมุ่งให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใส มีความประพฤติดี มีวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก คือการที่ผู้ใหญ่ที่แวดล้อมเด็กให้ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับความคิดเห็นของเด็ก การใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอน ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ใช้การสร้างวินัยเชิงบวกในการอบรมบ่มนิสัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีเป้าหมายชีวิต มีวินัยในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น สามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่างๆ ได้ การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ครอบครัว และสถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องปฏิบัติอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน

สำหรับการให้การศึกษาเด็กในช่วงปฐมวัยนั้น เป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้โดยการจัด ประสบการณ์ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย ให้เด็กเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ จากการลงมือปฏิบัติ และการได้รับประสบการณ์ตรง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและการวางแผนในการจัดประสบการณ์และกิจกรรม ทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญและพัฒนาเด็กแต่ละคนอย่างเต็มศักยภาพ

๗. แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เรียนรู้ผ่านการเล่นและการทำ กิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กในวัยนี้ เป็นการวางแผนโดยบูรณาการ ทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษา ดนตรี และการเคลื่อนไหว คุณธรรมจริยธรรม สุขภาพอนามัย และ ศาสตร์อื่นๆ โดยไม่แบ่งเป็นรายวิชาแต่จะมีการผสมผสานความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติของ แต่ละศาสตร์ในการจัดประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่นๆ เป็นการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติเหมาะสมตามวัยของเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการผ่านสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย สาระที่ควรเรียนรู้ ได้แก่ ตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมตัว ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก และประสบการณ์สำคัญด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยออกแบบการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ทำให้เกิด ความหลากหลาย ภายใต้สาระการเรียนรู้ทั้งสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญที่มีการเชื่อมโยงกับ การพัฒนามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก และความสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตร โดยมี รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก จะจัดขึ้นโดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กที่เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ การสำรวจ การทดลอง การสร้าง

ชิ้นงานที่สร้างสรรค์ และการเห็นแบบอย่างที่ดี การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมความชอบ ความสนใจ และความถนัดซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างรอบด้าน พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า *หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ* ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่กำหนดไว้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข

๘. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์ การพัฒนาความเข้าใจในแนวคิด และความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ นั้น สามารถนำสื่อ เทคโนโลยี และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาสนับสนุนและเสริมสร้างการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยได้ โดยเป็นตัวกลางและเครื่องมือเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถเป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ของเล่น ตลอดจนเทคนิควิธีการ ที่กำหนดไว้ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรม เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ต้องปลอดภัย ต่อตัวเด็กและเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ ความชอบและความต้องการของเด็กที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรมสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้ สื่อต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงของเด็ก โดยการจัดสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง (๓ มิติ) ภาพถ่าย ภาพโครงสร้าง (๒ มิติ) และสัญลักษณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมตามลำดับ

สำหรับเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อการตอบสนองความต้องการและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เทคโนโลยีสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถเป็นอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ของเล่นเด็ก และวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมต้องเป็นการเลือกใช้อย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยเครื่องมือประภาติจิตตอลและอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้กับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ ๓ ปีขึ้นไป ควรใช้กับเด็กอย่างมีจุดมุ่งหมาย และใช้เป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ จำกัดช่วงเวลาในการใช้ และมีข้อตกลงในการใช้อย่างเหมาะสมกับวัย โดยใช้เป็นทางเลือกไม่บังคับใช้ และใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสื่อหลัก

ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และทางจิตภาพ โดยเป็นการจัดสื่อที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กพร้อมด้วยการจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในแต่ละวัน รวมทั้งการส่งเสริมบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และตอบสนองความต้องการรายบุคคล

๙. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กสำหรับการส่งเสริมความก้าวหน้า และช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อพบเด็กล่าช้าหรือมีปัญหาที่เกิดจากพัฒนาการและการเรียนรู้ ไม่ใช่การตัดสินผล การศึกษาและไม่ใช้แบบทดสอบในการประเมิน เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลายอย่างมีจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาการตามวัยของเด็ก ตลอดจนรูปแบบการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กที่มีการเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยใช้เรื่องราวเหตุการณ์ กิจกรรมตามสภาพจริงหรือคล้ายจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ จากการปฏิบัติกิจกรรม หรือการสร้างงานที่เป็นผลผลิตเพื่อเป็นการสะท้อนภาพที่แท้จริง มีการนำเสนอหลักฐานในการประเมินที่น่าเชื่อถือในรูปแบบที่เหมาะสม และสื่อสารผลการประเมินให้แก่ครอบครัว รวมทั้ง ผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กโดยสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยให้ผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

๑๐. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชน การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชนเพื่อพัฒนาเด็กร่วมกัน โดยการดูแลพัฒนา และการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองรวมทั้งบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่จะอยู่กับเด็กไปตลอดชีวิต โดยสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเป็นส่วนสำคัญที่ดูแลและพัฒนาเด็ก ซึ่งไม่เพียงแต่การทำงานกับเด็กเท่านั้น แต่ยังต้องมีการทำงานกับครอบครัวและชุมชนที่มีรูปแบบต่างๆ เพื่อการพัฒนาเด็กร่วมกัน ทั้งในการจัดโปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครอง และการจัดอบรมผู้ปกครองในการดูแลและพัฒนาเด็ก การมีโปรแกรมในการช่วยเหลือครอบครัวและเด็กในด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งด้านอื่นๆ การเยี่ยมบ้านเด็กโดยเฉพาะช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กในการเปลี่ยนระดับชั้นหรือเข้าสู่สถานศึกษา การสื่อสารกับผู้ปกครองในช่องทางต่างๆ ที่เหมาะสม การขออาสาสมัครจากผู้ปกครองที่มีความสามารถหลากหลาย มีเวลา หรือต้องการช่วยเหลือสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการดูแลและพัฒนาเด็กของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กที่บ้านที่เชื่อมต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการดูแลและพัฒนาเด็ก การสร้างความร่วมมือกับชุมชนโดยประสานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การให้บริการและสนับสนุนการดูแลพัฒนาตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก

โดยการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความไว้วางใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบสำหรับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

๑๑. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย และความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมเด็กสู่นาคต อย่างไรก็ตาม เด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี มารดก และการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลในครอบครัวและชุมชนของแต่ละที่ด้วย โดยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็นการเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไทยที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในด้านภาษา มารยาท คุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงาม และที่สำคัญคือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน การใช้ความรู้ควบคุมคุณธรรม โดยในการจัดการศึกษาต้องมีการคำนึงถึงทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐฐานะ เพศ วัย ความต้องการพิเศษที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถพัฒนาให้เด็กมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ในแนวคิดและความหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบด้าน โดยผู้สอนและสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอัตลักษณ์ การวางแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดกิจกรรมและโครงการที่สร้างความเชื่อมโยงกับสังคมวัฒนธรรม ความเป็นไทย และความหลากหลาย

จากแนวคิดข้างต้น การพัฒนาหลักสูตรต้องพิจารณาจากวัย และประสบการณ์ของเด็ก ตลอดจนบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และสร้างประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ โดยต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น การสร้างและพัฒนาหลักสูตรควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มีองค์ประกอบและรายละเอียดของหลักสูตรที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัย โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กร่วมกัน โดยผู้สอนระดับปฐมวัยเป็นผู้ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กมากที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูและจัดการศึกษาให้เด็กนั้น ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในตัวเด็กและการศึกษาปฐมวัย ซึ่งการดูแลและพัฒนาเด็กรวมทั้งการเตรียมเด็กเพื่ออนาคต จำเป็นต้อง

คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านสังคมและการศึกษา ผู้สอนจึงต้องมีความใฝ่รู้ ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ พัฒนาตนเองอยู่เสมอทางด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และชุมชนวิชาชีพปฐมวัย จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพที่จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยและหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ในส่วนของสถานศึกษานั้นมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งแต่ละแห่งจะมีลักษณะ จุดมุ่งหมาย และรูปแบบแตกต่างกันไปตามลักษณะของกลุ่มเด็กแต่ละวัย อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการดูแลและพัฒนาเด็กให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย การจัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชนเพื่อพัฒนาเด็กพร้อมกัน รวมทั้งมีการสร้างรอยเชื่อมต่อจากครอบครัวสู่สถานศึกษา รอยเชื่อมต่อในแต่ละระดับชั้น และรอยเชื่อมต่อสู่การศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

บทที่ ๒

สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดสาระสำคัญไว้ให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยยึดเป็นแนวทางเพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่หน่วยงานของตนรับผิดชอบ โดยต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนในเรื่องของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ การจัดเวลาเรียน และ สาระการเรียนรู้ ดังนี้

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อพื้นฐานในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่อายุแรกเกิด-๖ ปีบริบูรณ์ โดยเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม การคำนึงถึงความสมดุลและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านในการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ที่ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องต้องยอมรับความแตกต่างของเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคนอย่างเหมาะสม โดยผู้สอนให้ความรัก ความเอื้ออาทร มีความเข้าใจในการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนี้

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๖ ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่วัยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดวิสัยทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นความคาดหวังที่เป็นจริงได้ในอนาคต ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพผ่านประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้ด้วยความสุข มีทักษะชีวิต ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย และทุกฝ่ายทั้งครอบครัว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชนร่วมมือกันพัฒนาเด็ก ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัวยุ ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

หลักการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ ๓-๖ ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ตีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิทธิเด็ก โดยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ดังนี้

หลักการ

๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
๒. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
๓. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ
๔. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
๕. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัวยุ ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

จุดหมาย

จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นความคาดหวังเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัยแล้ว โดยจุดหมายอยู่บนพื้นฐานพัฒนาการทั้ง ๔ ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ดังนี้

จุดหมาย

๑. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
๒. สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม
๓. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
๔. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน ๑๒ ข้อ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กำหนดตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็ก ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีการกำหนดสภาพที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่จำเป็นสำหรับเด็กทุกคน บนพื้นฐานพัฒนาการหรือความสามารถในแต่ละระดับอายุ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์ในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งนอกจากสภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กอายุ ๓-๖ ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพหรือช่วยเหลือเด็กได้ทันท่วงที ในกรณีที่สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ สภาพที่พึงประสงค์เกิดขึ้นตามวัยมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

รายละเอียดของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๑.๑ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์	๑.๑.๑ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย	๑.๑.๑ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย	๑.๑.๑ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย
๑.๒ มีสุขภาพอนามัยสุขนิสัยที่ดี	๑.๒.๑ ยอมรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาดเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๑.๒.๑ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาดด้วยตนเอง	๑.๒.๑ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้หลายชนิดและดื่มน้ำสะอาดได้ด้วยตนเอง
	๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง
	๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา	๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา	๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา
	๑.๒.๔ ออกกำลังกายเป็นเวลา	๑.๒.๔ ออกกำลังกายเป็นเวลา	๑.๒.๔ ออกกำลังกายเป็นเวลา
๑.๓ รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น	๑.๓.๑ เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๑.๓.๑ เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยด้วยตนเอง	๑.๓.๑ เล่น ทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย

มาตรฐานที่ ๒ กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๒.๑ เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์และทรงตัวได้	๒.๑.๑ เดินตามแนวที่กำหนดได้	๒.๑.๑ เดินต่อเท้าไปข้างหน้าเป็นเส้นตรงได้โดยไม่ต้องกางแขน	๒.๑.๑ เดินต่อเท้าถอยหลังเป็นเส้นตรงได้โดยไม่ต้องกางแขน
	๒.๑.๒ กระโดดสองขาขึ้นลงอยู่กับที่ได้	๒.๑.๒ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้โดยไม่เสียการทรงตัว	๒.๑.๒ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เสียการทรงตัว
	๒.๑.๓ วิ่งแล้วหยุดได้	๒.๑.๓ วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้	๒.๑.๓ วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้อย่างคล่องแคล่ว
	๒.๑.๔ รับลูกบอลโดยใช้มือและลำตัวช่วย	๒.๑.๔ รับลูกบอลโดยใช้มือทั้ง ๒ ข้าง	๒.๑.๔ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้
๒.๒ ใช้มือ-ตาประสานสัมพันธ์กัน	๒.๒.๑ ใช้กรรไกรตัดกระดาษขาดจากกันได้โดยใช้มือเดียว	๒.๒.๑ ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงได้	๒.๒.๑ ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้
	๒.๒.๒ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้	๒.๒.๒ เขียนรูปร่างสี่เหลี่ยมตามแบบได้อย่างมีมุมชัดเจน	๒.๒.๒ เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้อย่างมีมุมชัดเจน
	๒.๒.๓ ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ ซม. ได้	๒.๒.๓ ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๕ ซม. ได้	๒.๒.๓ ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๒๕ ซม. ได้

มาตรฐานที่ ๓ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๓.๑ แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	๓.๑.๑ แสดงอารมณ์ ความรู้สึก ได้เหมาะสมกับสถานการณ์	๓.๑.๑ แสดงอารมณ์ ความรู้สึก ได้ตามสถานการณ์	๓.๑.๑ แสดงอารมณ์ ความรู้สึก ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ อย่างเหมาะสม
๓.๒ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออก	๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์	๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์
	๓.๒.๒ แสดงความพอใจ ในผลงานตนเอง	๓.๒.๒ แสดงความพอใจ ในผลงานและความสามารถ ของตนเอง	๓.๒.๒ แสดงความพอใจ ในผลงานและความสามารถ ของตนเองและผู้อื่น

มาตรฐานที่ ๔ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๔.๑ สนใจ มีความสุข และแสดงออก ผ่านงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	๔.๑.๑ สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ	๔.๑.๑ สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ	๔.๑.๑ สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ
	๔.๑.๒ สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี	๔.๑.๒ สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี	๔.๑.๒ สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี
	๔.๑.๓ สนใจ มีความสุข และแสดงท่าทาง /เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี	๔.๑.๓ สนใจ มีความสุข และแสดงท่าทาง /เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี	๔.๑.๓ สนใจ มีความสุข และแสดงท่าทาง /เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี

มาตรฐานที่ ๕ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๕.๑ ซื่อสัตย์สุจริต	๕.๑.๑ บอกหรือชี้ได้ว่าสิ่งใดเป็นของตนเองและสิ่งใดเป็นของผู้อื่น	๕.๑.๑ ขออนุญาตหรือรอคอย เมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่น เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๕.๑.๑ ขออนุญาตหรือรอคอย เมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่น ด้วยตนเอง
๕.๒ มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน	๕.๒.๑ แสดงความรักเพื่อน และมีเมตตาสัตว์เลี้ยง	๕.๒.๑ แสดงความรักเพื่อน และมีเมตตาสัตว์เลี้ยง	๕.๒.๑ แสดงความรักเพื่อน และมีเมตตาสัตว์เลี้ยง
	๕.๒.๑ แบ่งปันผู้อื่นได้ เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๕.๒.๑ ช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๕.๒.๑ ช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นได้ด้วยตนเอง
๕.๓ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	๕.๓.๑ แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น	๕.๓.๑ แสดงสีหน้าและท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น	๕.๓.๑ แสดงสีหน้าและท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่นอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์
๕.๔ มีความรับผิดชอบ	๕.๔.๑ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จเมื่อมีผู้ช่วยเหลือ	๕.๔.๑ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๕.๔.๑ ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ ๖ มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๖.๑ ช่วยเหลือตนเอง ในการปฏิบัติกิจวัตร ประจำวัน	๖.๑.๑ แต่งตัวโดยมี ผู้ช่วยเหลือ	๖.๑.๑ แต่งตัวด้วยตนเอง	๖.๑.๑ แต่งตัวด้วยตนเอง ได้อย่างคล่องแคล่ว
	๖.๑.๒ รับประทานอาหาร ด้วยตนเอง	๖.๑.๒ รับประทานอาหาร ด้วยตนเอง	๖.๑.๒ รับประทานอาหาร ด้วยตนเองอย่างถูกวิธี
	๖.๑.๓ ใช้ห้องน้ำห้องส้วม โดยมีผู้ช่วยเหลือ	๖.๑.๓ ใช้ห้องน้ำห้องส้วม ด้วยตนเอง	๖.๑.๓ ใช้และทำความสะอาด หลังใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง
๖.๒ มีวินัยในตนเอง	๖.๒.๑ เก็บของเล่นของใช้ เข้าที่เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๖.๒.๑ เก็บของเล่นของใช้ เข้าที่ด้วยตนเอง	๖.๒.๑ เก็บของเล่นของใช้ เข้าที่อย่างเรียบร้อยด้วยตนเอง
	๖.๒.๒ เข้าแถวตามลำดับ ก่อนหลังได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๖.๒.๒ เข้าแถวตามลำดับ ก่อนหลังได้ด้วยตนเอง	๖.๒.๒ เข้าแถวตามลำดับ ก่อนหลังได้ด้วยตนเอง
๖.๓ ประหยัดและ พอเพียง	๖.๓.๑ ใช้สิ่งของเครื่องใช้ อย่างประหยัดและพอเพียง เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๖.๓.๑ ใช้สิ่งของเครื่องใช้ อย่างประหยัดและพอเพียง เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๖.๓.๑ ใช้สิ่งของเครื่องใช้ อย่างประหยัดและพอเพียง ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๗.๑ ดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	๗.๑.๑ มีส่วนร่วมดูแลรักษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๑.๑ มีส่วนร่วมดูแลรักษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๑.๑ ดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง
	๗.๑.๒ ทิ้งขยะได้ถูกที่	๗.๑.๒ ทิ้งขยะได้ถูกที่	๗.๑.๒ ทิ้งขยะได้ถูกที่
๗.๒ มีมารยาทตาม วัฒนธรรมไทย และ รักความเป็นไทย	๗.๒.๑ ปฏิบัติตนตาม มารยาทไทยได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๒.๑ ปฏิบัติตนตาม มารยาทไทยได้ด้วยตนเอง	๗.๒.๑ ปฏิบัติตนตาม มารยาทไทยได้ตามกาลเทศะ
	๗.๒.๒ กล่าวคำขอบคุณและ ขอโทษเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๒.๒ กล่าวคำขอบคุณและ ขอโทษด้วยตนเอง	๗.๒.๒ กล่าวคำขอบคุณและ ขอโทษด้วยตนเอง
	๗.๒.๓ หยุดยิ้นเมื่อได้ยิน เพลงชาติไทยและ เพลงสรรเสริญพระบารมี	๗.๒.๓ ยืนตรงเมื่อได้ยิน เพลงชาติไทยและ เพลงสรรเสริญพระบารมี	๗.๒.๓ ยืนตรงและร่วมร้อง เพลงชาติไทยและ เพลงสรรเสริญพระบารมี

มาตรฐานที่ ๘ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
 ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๘.๑ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	๘.๑.๑ เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน	๘.๑.๑ เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน	๘.๑.๑ เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน
๘.๒ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	๘.๒.๑ เล่นร่วมกับเพื่อน ๘.๒.๒ ยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๘.๒.๑ เล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ๘.๒.๒ ยิ้ม ทักทายหรือพูดคุยกับผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยได้ด้วยตนเอง	๘.๒.๑ เล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย ๘.๒.๒ ยิ้ม ทักทายและพูดคุยกับผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยได้เหมาะสมกับสถานการณ์
๘.๓ ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	๘.๓.๑ ปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๘.๓.๑ มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๘.๓.๑ มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยตนเอง
	๘.๓.๒ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๘.๓.๒ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้ด้วยตนเอง	๘.๓.๒ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้เหมาะสมกับสถานการณ์
	๘.๓.๓ ยอมรับการประนีประนอมแก้ไขปัญหาเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๘.๓.๓ ประนีประนอมแก้ไขปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๘.๓.๓ ประนีประนอมแก้ไขปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๙.๑ สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ	๙.๑.๑ ฟังผู้อื่นพูดจนจบและพูดโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง	๙.๑.๑ ฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง	๙.๑.๑ ฟังผู้อื่นพูดจนจบ และสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง
	๙.๑.๒ เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ	๙.๑.๒ เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง	๙.๑.๒ เล่าเป็นเรื่องราวต่อเนื่องได้
๙.๒ อ่าน เขียนภาพและสัญลักษณ์ได้	๙.๒.๑ อ่านภาพ และพูดข้อความด้วยภาษาของตน	๙.๒.๑ อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำพร้อมทั้งชี้หรือกวาดตามองข้อความตามบรรทัด	๙.๒.๑ อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำด้วยการชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดจบของข้อความ
	๙.๒.๒ เขียนขีดเขียนอย่างมีทิศทาง	๙.๒.๒ เขียนคล้ายตัวอักษร	๙.๒.๒ เขียนชื่อของตนเองตามแบบ เขียนข้อความด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง

มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๑๐.๑ มีความสามารถในการคิดรวบยอด	๑๐.๑.๑ บอกลักษณะของสิ่งต่างๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส	๑๐.๑.๑ บอกลักษณะ และส่วนประกอบของสิ่งต่างๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส	๑๐.๑.๑ บอกลักษณะ ส่วนประกอบการเปลี่ยนแปลงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส
	๑๐.๑.๒ จับคู่หรือเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ โดยใช้ลักษณะหรือหน้าที่การใช้งานเพียงลักษณะเดียว	๑๐.๑.๒ จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความเหมือนของสิ่งต่างๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบเพียงลักษณะเดียว	๑๐.๑.๒ จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่างและความเหมือนของสิ่งต่างๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบสองลักษณะขึ้นไป
	๑๐.๑.๓ คัดแยกสิ่งต่างๆ ตามลักษณะหรือหน้าที่การใช้งาน	๑๐.๑.๓ จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ โดยใช้อย่างน้อยหนึ่งลักษณะเป็นเกณฑ์	๑๐.๑.๓ จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ โดยใช้ตั้งแต่สองลักษณะขึ้นไปเป็นเกณฑ์
	๑๐.๑.๔ เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย ๓ ลำดับ	๑๐.๑.๔ เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย ๔ ลำดับ	๑๐.๑.๔ เรียงลำดับสิ่งของและเหตุการณ์อย่างน้อย ๕ ลำดับ
๑๐.๒ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล	๑๐.๒.๑ ระบุผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๑๐.๒.๑ ระบุสาเหตุหรือผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๑๐.๒.๑ อธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำด้วยตนเอง
	๑๐.๒.๒ คาดเดา หรือคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้น	๑๐.๒.๒ คาดเดา หรือคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้น หรือมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูล	๑๐.๒.๒ คาดคะเนสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น และมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล
๑๐.๓ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	๑๐.๓.๑ ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ	๑๐.๓.๑ ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น	๑๐.๓.๑ ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น
	๑๐.๓.๒ แก้ปัญหาโดยลองผิดลองถูก	๑๐.๓.๒ ระบุปัญหาและแก้ปัญหาโดยลองผิดลองถูก	๑๐.๓.๒ ระบุปัญหาสร้างทางเลือกและเลือกวิธีแก้ปัญหา

มาตรฐานที่ ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๑๑.๑ ทำงานศิลปะตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง	๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองโดยมีการดัดแปลง และแปลกใหม่จากเดิมหรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น	๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองโดยมีการดัดแปลงแปลกใหม่จากเดิมและมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
๑๑.๒ แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	๑๑.๒.๑ เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง	๑๑.๒.๑ เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายหรือแปลกใหม่	๑๑.๒.๑ เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายและแปลกใหม่

มาตรฐานที่ ๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์		
	อายุ ๓-๔ ปี	อายุ ๔-๕ ปี	อายุ ๕-๖ ปี
๑๒.๑ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	๑๒.๑.๑ สนใจฟังหรืออ่านหนังสือด้วยตนเอง	๑๒.๑.๑ สนใจซักถามเกี่ยวกับสัญลักษณ์หรือตัวหนังสือที่พบเห็น	๑๒.๑.๑ สนใจหยิบหนังสือมาอ่านและเขียนสื่อความคิดด้วยตนเองเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง
	๑๒.๑.๒ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	๑๒.๑.๒ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	๑๒.๑.๒ กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ
๑๒.๒ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้	๑๒.๒.๑ ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ ตามวิธีการที่มีผู้ชี้แนะ	๑๒.๒.๑ ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ ตามวิธีการของตนเอง	๑๒.๒.๑ ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายด้วยตนเอง
	๑๒.๒.๒ ใช้ประโยคคำถามว่า “ใคร” “อะไร” ในการค้นหาคำตอบ	๑๒.๒.๒ ใช้ประโยคคำถามว่า “ที่ไหน” “ทำไม” ในการค้นหาคำตอบ	๑๒.๒.๒ ใช้ประโยคคำถามว่า “เมื่อไร” “อย่างไร” ในการค้นหาคำตอบ

การจัดเวลาเรียน

สำหรับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดกรอบการจัดเวลาเรียนในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กเป็นเวลา ๑-๓ ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยจะขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วันต่อ ๑ ปีการศึกษา ในแต่ละวันจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๕ ชั่วโมง โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนมีความสำคัญในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยผู้สอนอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยรวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัย และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

๑. ประสบการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้อง*ทำอะไร* เรียนรู้อะไรต่างๆ รอบตัว *อย่างไร* และทุกประสบการณ์มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก ช่วยผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผน*การจัดกิจกรรม* ให้เด็ก ประสบการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กเข้าใจความหมายของการเปรียบเทียบและจำแนกผ่านประสบการณ์สำคัญ การจำแนกสิ่งต่างๆ ตามลักษณะและรูปร่าง รูปทรง ผู้สอนจึงวางแผนจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสเล่นบล็อก รูปทรงต่างๆ อย่างอิสระ มีการเปรียบเทียบขนาดของบล็อกรูปทรงเดียวกัน และจำแนกรูปทรงของบล็อกเป็นกลุ่ม เด็กจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญในการจำแนกเปรียบเทียบซ้ำแล้วซ้ำอีก มีการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ ผู้ใหญ่ และเด็กอื่น ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้สอนที่เข้าใจและเห็นความสำคัญจะยึดประสบการณ์สำคัญ เป็นเสมือนเครื่องมือสำหรับการสังเกตพัฒนาการเด็ก แปลการกระทำของเด็ก ช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสื่อและช่วยวางแผนกิจกรรมในแต่ละวัน ประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน คือ

๑.๑ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท ในการทำกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมต่างๆ และสนับสนุนให้เด็กรู้จักดูแลสุขภาพและสุขอนามัยส่วนตน การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น และการตระหนักรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเอง ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านร่างกาย)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
๑.๑.๑ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่	
(๑) การเคลื่อนไหวอยู่กับที่	ตบมือ ผงกศีรษะ เคลื่อนไหวไหล่ เอว มือและแขน มือและนิ้วมือ เคาะเท้า เท้าและปลายเท้าอยู่กับที่
(๒) การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่	คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด สไลด์ ควบม้า ก้าวกระโดด เคลื่อนที่ไปข้างหน้า-ข้างหลัง ข้างซ้าย-ข้างขวา หมุนตัว
(๓) การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์	เคลื่อนไหวร่างกายพร้อมเชือก ผ้าแพร รีบบิ้น วัสดุอื่นๆ ที่เหมาะสม ตามจินตนาการ เพลงบรรเลง คำบรรยายของผู้สอน
(๔) การเคลื่อนไหวที่ใช้การประสานสัมพันธ์ของการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ในการขว้าง การจับ การโยน การเตะ	เล่นเกมกลางแจ้ง เช่น ลิงชิงบอล ขว้างลูกบอล ทุ่มทราย โยนลูกบอลหรือวัสดุอื่นลงตะกร้า ตะบอง
(๕) การเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ	เล่นอิสระ เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นปีนป่าย โหน มุด ลอดเครื่องเล่น ปั่นจักรยานสามล้อ
๑.๑.๒ การใช้กล้ามเนื้อเล็ก	
(๑) การเล่นเครื่องเล่นสัมผัสและ การสร้างสิ่งต่างๆ จากแท่งไม้ บล็อก	ต่อเลโก้ น้อตปักหมุด กระดานตะปู บล็อกไม้หรือพลาสติก
(๒) การเขียนภาพและการเล่นกับสี	เขียนภาพด้วยสีเทียน สีไม้ สีจากวัสดุธรรมชาติ เล่นกับสีน้ำ เช่น เป่าสี ทับสี พับสี หยดสี ละเลงสี กลิ้งสี
(๓) การปั้น	ปั้นดินเหนียว ดินน้ำมัน ปั้นแป้งโดว์
(๔) การประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยเศษวัสดุ	สร้างชิ้นงานจากวัสดุธรรมชาติหรือวัสดุที่เหลือใช้
(๕) การหยิบจับ การใช้กรรไกร การฉีก การตัด การปะ และการร้อยวัสดุ	ใช้กรรไกรปลายมนตัดกระดาษหรือตัดใบไม้ ร้อยดอกไม้และ วัสดุต่างๆ ฉีก ตัด ปะกระดาษหรือวัสดุธรรมชาติ
๑.๑.๓ การรักษาสุขอนามัยส่วนตัว	
(๑) การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดี ในกิจวัตรประจำวัน	ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำ ห้องส้วม รับประทานอาหารกลางวันครบห้าหมู่ นอนกลางวัน ออกกำลังกาย ดูแลรักษาความสะอาดของใช้ส่วนตัว

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านร่างกาย)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
๑.๑.๔ การรักษาความปลอดภัย	
(๑) การปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในกิจวัตรประจำวัน	เล่นเครื่องเล่นที่ถูกวิธี ล้างมือทุกครั้งเมื่อสิ้นสุดการเล่น ระวังรักษาและดูแลตนเองขณะเจ็บป่วย เช่น ปิดปากไอในขณะที่เป็นหวัด ไม่ขี้ด่าขณะตาแดง
(๒) การฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย	ฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย เช่น การข้ามถนน การรับของจากคนแปลกหน้าของมีคม สัตว์มีพิษ และอันตรายจากสารพิษ
(๓) การเล่นเครื่องเล่นอย่างปลอดภัย	เล่นเครื่องเล่นสนามตามข้อตกลงอย่างถูกวิธี เช่น ปีนป่าย โหนลอด มุด คลาน ด้วยความระมัดระวัง รอคอยไม่แย่งกันในการเล่น
(๔) การเล่นเกมบทบาทสมมติเหตุการณ์ต่างๆ	เล่นเกมบทบาทสมมติการปฏิบัติตามกฎจราจร เช่น การข้ามถนน การซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ การคาดเข็มขัดนิรภัย และการปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น ไฟไหม้ แผ่นดินไหว พายุ ฯลฯ และสรุปผลที่เกิดจากการเล่นเกมบทบาทสมมติ
๑.๑.๕ การตระหนักรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเอง	
(๑) การเคลื่อนไหวโดยควบคุมตนเองไปในทิศทาง ระดับ และพื้นที่	เคลื่อนไหวร่างกายไปในทิศทางต่างๆ เช่น ซ้าย ขวา หน้า หลัง ทัวบริเวณที่กำหนดในระดับสูง กลาง และต่ำ มีการเคลื่อนไหวที่หลากหลายเช่น มุด ลอด คลาน กลิ้ง กระโดด
(๒) การเคลื่อนไหวข้ามสิ่งกีดขวาง	การเดิน วิ่ง กระโดดหลบหลีกหรือข้ามสิ่งกีดขวางต่างๆ เช่น ล้อรถยนต์ ถังน้ำมัน ที่กั้นจราจร ห่วงฮูลูฮูป สิ่งของ บล็อกไม้

๑.๒ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเองที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส เห็นใจผู้อื่น ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านอารมณ์และจิตใจ)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
๑.๒.๑ สุนทรียภาพ ดนตรี	
(๑) การฟังเพลง การร้องเพลง และการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี	ทำท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะต่างๆ เช่น โยกตัว สายสะโพก ตบมือ ย่ำเท้า ตามจังหวะและเสียงเพลง เช่น เพลงบรรเลง เพลงตามสมัยนิยม เพลงตามหน่วยประสบการณ์ เพลงที่สนใจ เพลงประจำโรงเรียน และเพลงพื้นบ้าน
(๒) การเล่นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ	เล่นเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ หรือวัสดุๆ อื่นประกอบจังหวะ เช่น เคาะ เขย่า ตี
(๓) การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี	แสดงท่าทาง เคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงเสียงดนตรีหรือจังหวะช้าและเร็ว
(๔) การเล่นบทบาทสมมติ	เล่นและแสดงบทบาทสมมติเป็นตัวละครตามหน่วยประสบการณ์หรือนิทาน
(๕) การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ	ทำกิจกรรมศิลปะ เช่น วาดภาพระบายสี ปั้น ร้อย ฉีกตัดปะ พับ เล่นกับสีน้ำ ประดิษฐ์เศษวัสดุ
(๖) การสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม	สร้างงานศิลปะตามความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ เช่น วาดภาพระบายสี ปั้น ร้อย ฉีกตัดปะ พับ เล่นกับสีน้ำ ประดิษฐ์เศษวัสดุ การทำสวนถาด และแสดงความคิดเห็นต่อผลงานศิลปะ
๑.๒.๒ การเล่น	
(๑) การเล่นอิสระ	เล่นอิสระ การเล่นที่ใช้จินตนาการ เล่นสมมุติ การเล่นของเล่นในห้องเรียน บริเวณสนามกลางแจ้ง
(๒) การเล่นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่	เล่นเสรี เล่นอิสระในมุมเล่นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ เล่นร่วมกับเพื่อน เล่นแบบร่วมมือ และเล่นแบบสร้างสรรค์
(๓) การเล่นตามมุมประสบการณ์/มุมเล่นต่างๆ	เล่นตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นสมมุติ
(๔) การเล่นนอกห้องเรียน	เล่นกลางแจ้ง เช่น เล่นเครื่องเล่นสนามรูปแบบต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย การละเล่นพื้นบ้าน

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านอารมณ์และจิตใจ)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
๑.๒.๓ คุณธรรมจริยธรรม	
(๑) การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ	ทำกิจกรรมทางศาสนาที่วัด มัสยิด โบสถ์ ปฏิบัติตนตามคำสอนของศาสนาที่นับถือ
(๒) การฟังนิทานเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม	ฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา มีน้ำใจช่วยเหลือแบ่งปัน ความเห็นอกเห็นใจ ความรับผิดชอบ ประหยัดพอเพียง และความมีวินัย
(๓) การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงจริยธรรม	ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าว เรื่องราว เหตุการณ์ นิทานเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ตามบริบทของชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
๑.๒.๔ การแสดงออกทางอารมณ์	
(๑) การพูดสะท้อนความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น	บอกเล่า ทำท่าทาง ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ปรับเปลี่ยนความคิดหรือการกระทำ เมื่อมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหา พูดแสดงความรู้สึก หลังการทำกิจกรรมศิลปะ แสดงสีหน้า ท่าทาง บทบาทตามตัวละคร
(๒) การเล่นบทบาทสมมติ	เล่นและแสดงบทบาทสมมติเป็นตัวละครตามหน่วยประสบการณ์หรือนิทาน
(๓) การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี	แสดงท่าทาง เคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลง เสียงดนตรีหรือจังหวะช้าและเร็ว
(๔) การร้องเพลง	ร้องเพลงประกอบหน่วยการจัดประสบการณ์ หรือ เพลงที่สนใจอย่างสนุกสนาน
(๕) การทำงานศิลปะ	ทำกิจกรรมศิลปะ เช่น วาดภาพระบายสี ปั้น ร้อย ฉีกตัดปะ พับ เล่นกับสีน้ำ ประดิษฐ์เศษวัสดุ
๑.๒.๕ การมีอัตลักษณ์เฉพาะตนและเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ	
(๑) การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตามความสามารถของตนเอง	เล่น/ทำงานอย่างอิสระตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเคลื่อนไหว กิจกรรมในกิจวัตรประจำวัน (โดยเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก ทำกิจกรรมเอง บอกได้ว่าตนเองเป็นอย่างไร ทำอะไรได้บ้าง บอกความเหมือน ความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น และบอกความคิดของตนเองได้ว่า “อยากเป็นอะไรเมื่อหนูโตขึ้น”)
๑.๒.๖ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	
(๑) การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข เห็นใจเมื่อผู้อื่นเศร้าหรือเสียใจ และการช่วยเหลือปกป้องเมื่อผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ	แสดงความยินดีกับเพื่อนเมื่อเพื่อนมีความสุข เช่น วันเกิด และแสดงความเห็นใจเพื่อนหรือผู้อื่น เช่น ช่วยเหลือ ปกป้องเมื่อเพื่อนร้องไห้หรือบาดเจ็บ

๑.๓ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเล่น คุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสังคม)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
๑.๓.๑ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	
(๑) การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน	ทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว ล้างมือ รับประทานอาหาร เข้าห้องส้วม
(๒) การปฏิบัติตนตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	นำวัสดุเหลือใช้มาสร้างชิ้นงาน ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียง เช่น ยาสีฟัน น้ำ วัสดุทำงานศิลปะ
๑.๓.๒ การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
(๑) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน	รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น ดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน รดน้ำต้นไม้ เก็บขยะ นำวัสดุท้องถิ่น วัสดุเหลือใช้มาสร้างชิ้นงาน ใช้น้ำ สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัด คุ่มค่า เช่น ดินสอ สี กระดาษสี
(๒) การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า	นำวัสดุเหลือใช้มาสร้างชิ้นงาน ใช้สิ่งของอย่างประหยัด เช่น ดินสอ สี กาว กระดาษสี
(๓) การทำงานศิลปะที่นำวัสดุ หรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่	ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ จากวัสดุเหลือใช้ เช่น ขวดน้ำพลาสติก กล่อง เศษผ้า แกนกระดาษ กระดาษสี ไม้ไอศกรีม
(๔) การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้	ปลูกต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ผักสวนครัว ดูแลรดน้ำ พรวนดิน เช่น เพาะถั่วงอก ปลูกผักบุ้ง ต้นหอม
(๕) การเลี้ยงสัตว์	เลี้ยงและดูแลให้อาหารสัตว์ เช่น ปลา ไก่ นก
(๖) การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	สนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ ผลกระทบที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ฝนตก น้ำท่วม ฝนแล้ง ลมพายุ
๑.๓.๓ การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย	
(๑) การเล่นบทบาทสมมติการปฏิบัติตนในความเป็นคนไทย	เล่นบทบาทสมมติเกี่ยวกับ การไหว้ การทักทายและการปฏิบัติตนในวันสำคัญของไทย และวันสำคัญของท้องถิ่น
(๒) การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยและประเพณีไทย	ทำกิจกรรมในวันสำคัญ และประเพณีในท้องถิ่นของตน
(๓) การประกอบอาหารไทย	ทำอาหารง่ายๆ ตามหน่วยการจัดประสบการณ์อาหารในท้องถิ่นหรืออาหารประจำภาคของตนเอง
(๔) การศึกษานอกสถานที่	วางแผน สำรวจ ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ บันทึกข้อมูล และนำเสนอข้อมูล
(๕) การเล่นพื้นบ้านของไทย	การละเล่นไทย เช่น มอญซ่อนผ้า งูกินหาง วีรซำวสาร โพงพาง

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านสังคม)	ตัวอย่างประสบการณ์ และกิจกรรม
๑.๓.๔ การมีปฏิสัมพันธ์ มีวินัย มีส่วนร่วม และบทบาทสมาชิกของสังคม	
(๑) การร่วมกำหนดข้อตกลงของห้องเรียน	มีส่วนร่วมในการกำหนดและจัดทำข้อตกลงของห้องเรียน
(๒) การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน	ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนที่ร่วมกันกำหนด เช่น การเก็บของเล่นของใช้เข้าที่ การเข้าแถวรับของ
(๓) การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ	เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่
(๔) การดูแลห้องเรียนร่วมกัน	ดูแลความสะอาดเรียบร้อยของห้องเรียน เช่น จัดของเล่นของใช้เข้าที่ เทชยะ รดน้ำต้นไม้
(๕) การร่วมกิจกรรมวันสำคัญ	ปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองตามความเหมาะสมและบริบทของแต่ละสถานศึกษา
๑.๓.๕ การเล่นและทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ	
(๑) การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	สนทนาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในนิทาน เรื่องราว และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
(๒) การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น	เล่นและทำงานร่วมกันเป็นคู่ กลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่
(๓) การทำศิลปะแบบร่วมมือ	ทำงานศิลปะร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน เช่น ปั้นดินน้ำมัน วาดภาพ ตัดฉีกปะ งานประดิษฐ์
๑.๓.๖ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง	
(๑) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา	ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิด และตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ
(๒) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	มีส่วนร่วมในการเสนอความคิด ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสันติวิธีในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง
๑.๓.๗ การยอมรับในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	
(๑) การเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน	เล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อน เช่น กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมเล่นน้ำ เล่นทราย และยอมรับความคิดของเพื่อนที่ต่างไปจากตน

๑.๔ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้การใช้ภาษา พัฒนาการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การตัดสินใจและแก้ปัญหา การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นไปตามสภาพที่ฟังประสงค์อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่างๆ รอบตัว รวมถึงส่งเสริม เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
๑.๔.๑ การใช้ภาษา	
(๑) การฟังเสียงต่างๆ ในสิ่งแวดล้อม	ฟังเสียงต่างๆ รอบตัวและบอกเสียงที่ได้ยิน เช่น เสียงหายใจ ลมพัด นกร้อง รถยนต์ คนเดิน สัตว์ร้อง
(๒) การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ	ฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ เช่น การเล่นเกม การเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย รวมทั้งข้อตกลงในห้องเรียน
(๓) การฟังเพลง นิทาน คำคล้องจอง บทร้อยกรอง หรือเรื่องราวต่างๆ	ฟังเพลง นิทาน คำคล้องจอง บทร้อยกรองง่ายๆ หรือเรื่องราวต่างๆ
(๔) การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และความต้องการ	พูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการในสิ่งต่าง ๆ ใช้คำถาม ใคร อะไร ทำไม อย่างไร ในสิ่งที่ต้องการทราบ
(๕) การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือพูดเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง	พูดเล่าข่าว เล่าประสบการณ์ หรือเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง หรือเหตุการณ์ประจำวัน เช่น ครอบครัวของฉัน
(๖) การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ	พูดบอกลักษณะสิ่งของที่สังเกต เล่าข่าว เล่าประสบการณ์ เช่น กิจกรรมที่ทำในวันหยุด กิจกรรมที่ได้ทำด้วยตนเอง หรือทำร่วมกับเพื่อนและครู หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับหรือตามช่วงเวลา
(๗) การพูดอย่างสร้างสรรค์ในการเล่น และการกระทำต่างๆ	เล่าสิ่งที่กำลังเล่น กำลังทำ พูดให้กำลังใจ ปลอบใจ คำแนะนำเพื่อนในการเล่นและการทำงาน อธิบายวิธีเล่นให้เพื่อนฟัง
(๘) การรอจังหวะที่เหมาะสมในการพูด	ตอบคำถามและมีมารยาทในการพูด เช่น ยกมือก่อนพูด ไม่พูดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด
(๙) การพูดเรียงลำดับคำเพื่อใช้ในการสื่อสาร	เรียงคำพูดในสิ่งที่คิดเพื่ออธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ เช่น พูดเล่าเรื่องจากภาพ หรือเหตุการณ์ที่พบเห็น
(๑๐) การอ่านหนังสือภาพ นิทานหลากหลายประเภท/รูปแบบ	อ่านภาพ นิทาน อ่านป้ายและสัญลักษณ์ที่เด็กสนใจ อ่านนิทานให้เพื่อนฟัง
(๑๑) การอ่านอย่างอิสระตามลำพัง การอ่านร่วมกัน การอ่านโดยมีผู้ชี้แนะ	อ่านนิทานหรือหนังสือภาพที่สนใจอย่างอิสระตามลำพังในมุมหนังสือ อ่านร่วมกัน โดยครูแนะนำส่วนต่างๆ ของหนังสือตั้งแต่ปกหน้าจนถึงปกหลังแล้วเป็นผู้นำการอ่านโดยชี้คำในหนังสือจากซ้ายไปขวา เด็กชี้และอ่านตามครูพร้อมกัน อ่านชี้แนะโดยครูเป็นผู้นำการอ่านกับเด็กกลุ่มย่อย ๓-๕ คน

ประสบการณ์สำคัญ(ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
(๑๒) การเห็นแบบอย่างของการอ่านที่ถูกต้อง	ดูตัวอย่างครูชี้คำและกวาดสายตาจากการอ่านหนังสือ นิทาน ป้าย บัตรข้อความ แถบประโยค หรือแผนภูมิเพลง
(๑๓) การสังเกตทิศทางการอ่านตัวอักษร คำ และข้อความ	ดูตัวอย่างการกวาดสายตาอ่านตัวอักษร คำ และข้อความ จากซ้ายไปขวา บนมาล่าง
(๑๔) การอ่านและชี้ข้อความ โดยกวาดสายตาตามบรรทัด จากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง	ดูตัวอย่างการกวาดสายตาและชี้คำอ่านข้อความ หนังสือนิทาน แผนภูมิเพลงจากซ้ายไปขวา บรรทัดบนลง บรรทัดล่าง
(๑๕) การสังเกตตัวอักษรในชื่อของตน หรือคำคุ้นเคย	ชี้หรือบอกตัวอักษรบางตัวที่คุ้นเคยในชื่อตนเอง นิทาน เพลง คำคล้องจอง ป้ายข้อความ สังเกตบัตรชื่อ นามสกุล ตัวเองกับเพื่อนว่ามีอักษรตัวไหนเหมือนกัน
(๑๖) การสังเกตตัวอักษรที่ประกอบเป็นคำ ผ่านการอ่าน หรือเขียนของผู้ใหญ่	มองและชี้ตัวอักษรในคำ ข้อความ ประโยค นิทาน แผนภูมิเพลง ปริศนาคำทาย หรือประโยคที่ครูเขียน สังเกตทิศทางการ เขียนตัวพยัญชนะหรือคำที่คุ้นเคยของครู สังเกตการเขียน บนทรายหรือการเขียนในอากาศของครู ขุดดินน้ำมันเป็น ตัวพยัญชนะที่คุ้นเคย เช่น พยัญชนะต้นชื่อของตนเอง
(๑๗) การคาดเดาคำวลี หรือประโยค ที่มีโครงสร้างซ้ำๆกัน จากนิทาน เพลง คำคล้องจอง	เล่นเดาคำบางคำที่คุ้นเคยในหนังสือนิทาน เพลง คำคล้องจอง เล่นเดาตัวพยัญชนะที่หายไปจากคำที่คุ้นเคย เล่นเปลี่ยน คำบางคำในประโยคที่มีโครงสร้างซ้ำๆ บันทึกคำพูดเด็ก
(๑๘) การเล่นเกมทางภาษา	เล่นเกมทางภาษาต่างๆ เช่น หาภาพกับสัญลักษณ์ จับคู่คำกับภาพ หาตัวอักษรหรือคำบางคำจากนิทาน ต่อเติมตัวอักษรลงในบัตรคำ บิงโกภาษา ลอดใต้พยัญชนะกับคำ วาดภาพและแต่งเรื่องราวที่มีโครงเรื่องเดียวกับนิทาน
(๑๙) การเห็นแบบอย่างของการเขียนที่ถูกต้อง	สังเกตตัวอย่างการเขียนของครูในโอกาสต่างๆ เช่น เขียนข้อตกลงชั้นเรียน เขียนประกาศวันสำคัญ เขียนวันที่ เดือน ปี เขียนคำบรรยายใต้ผลงานศิลปะของเด็ก เขียนบันทึกคำพูดของเด็ก สังเกตตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ เช่น ป้ายชื่อครู ป้ายชื่อตนเอง ปฏิทินในชีวิตประจำวัน
(๒๐) การเขียนร่วมกันตามโอกาส และการเขียนอิสระ	เขียนร่วมกับครู เลียนแบบการเขียนของครู ร่วมกับครู ลอกตัวอักษรหรือสัญลักษณ์จากบัตรคำลงในสมุดนิทาน ที่ร่วมกันแต่งกับเพื่อน ร่วมกับครูวาดภาพและเขียน คำอธิบายภาพ เขียนบัตรอวยพรวันเกิดให้เพื่อน

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
(๒๑) การเขียนคำที่มีความหมายกับตัวเด็ก/ คำคุ้นเคย	เขียนชื่อตนเอง เขียนคำที่คุ้นเคย เขียนสัญลักษณ์จากการอ่านนิทาน เรื่องราว เนื้อเพลง ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ร่วมกัน เขียนคำแต่งป้ายนิเทศ เขียนชื่อติดชั้นวางของส่วนตัว
(๒๒) การคิดสะกดคำและเขียนเพื่อสื่อความหมายด้วยตนเองอย่างอิสระ	เขียนคำง่ายๆ ประกอบภาพตามความสนใจ เขียนชื่อตนเอง เขียนบัตรอวยพร โอกาสต่างๆ เขียนภาพนิทานหรือเรื่องนิทานอย่างอิสระตามความสนใจ หรือความต้องการของเด็กไม่ใช่กำหนดโดยครู การคิดสะกดคำและเขียนอิสระของเด็กจึงมีการเขียนแบบลองผิดลองถูกของเด็กเอง ซึ่งครูต้องไม่ตำหนิ/ลงโทษเมื่อเด็กเขียนผิด
๑.๔.๒ การคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การตัดสินใจและแก้ปัญหา	
(๑) การสังเกตลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ประสาทสัมผัสในการสังเกตและบอกลักษณะหรือส่วนประกอบของสิ่งต่างๆ เช่น ร่างกายของตนเอง สัตว์ พืช สิ่งของเครื่องใช้ ดิน น้ำ ท้องฟ้า บริเวณต่างๆ - สังเกตและบอกการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกายมนุษย์ สัตว์ พืชเมื่อเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ การเปลี่ยนแปลงของวัตถุและสิ่งของเครื่องใช้ - สังเกตและบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เช่น การนำสิ่งต่างๆ มาใช้ ประโยชน์ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำบางอย่างกับผลที่เกิดขึ้น เช่น ถ้ารับประทานอาหารแล้วไม่แปรงฟันฟันจะผุ ถ้าใส่น้ำตาลลงไปใต้น้ำแล้ว น้ำตาลจะละลาย ถ้าปล่อยสิ่งของจากที่สูงแล้วสิ่งของจะตกลงมา
(๒) การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างกัน	สังเกตสิ่งของ หรือสำรวจสถานที่ต่าง ๆ หรือ เล่นปืนป่ายเครื่องเล่นสนาม ลอดอุโมงค์ และบอกหรือวาดภาพเกี่ยวกับลักษณะ พื้นที่ ระยะ ตำแหน่งของสิ่งของ สถานที่ หรือเครื่องเล่นจากมุมมองต่าง ๆ
(๓) การบอกและแสดงตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทางของสิ่งต่างๆ ด้วยการกระทำ ภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณหนึ่ง เช่น สิ่งของที่อยู่บนโต๊ะ สิ่งของที่อยู่ในห้อง และบอกหรือวาดภาพแสดงตำแหน่ง ทิศทางหรือระยะทางของสิ่งนั้น ๆ - สำรวจสถานที่ต่างๆ ถ่ายภาพ วาดภาพ หรือเขียนแผนผังสถานที่นั้น ๆ แล้วนำรูปภาพมาอธิบายตำแหน่ง ทิศทาง หรือระยะทางของสถานที่ - เล่นเกมเกี่ยวกับมิติสัมพันธ์ เช่น วางสิ่งของในตำแหน่งที่กำหนด บอกชื่อสิ่งของที่อยู่ในตำแหน่งที่กำหนด บอกตำแหน่ง ทิศทางหรือระยะทางของสิ่งของที่กำหนด ใช้ร่างกายเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งหรือไปตามทิศทางที่กำหนด

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
(๔) การเล่นกับสื่อต่างๆ ที่เป็นทรงกลม ทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ทรงกระบอก กรวย	<ul style="list-style-type: none"> - เล่นสำรวจ จำแนกและบอกลักษณะสิ่งของรอบตัวที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายทรงกลม ทรงกระบอก ทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก และกรวย - เล่นสำรวจบอกสิ่งของรอบตัวที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายภาพวงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงรี - เล่นเกมจำแนกภาพหรือสิ่งของที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายวงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และวงรี - ปั้นดินน้ำมันเป็นทรงกลม ทรงกระบอก ทรงสี่เหลี่ยม กรวย และตัดตามแนวนอน แนวตั้ง แนวเฉียง นำส่วนหน้าตัดไปพิมพ์ภาพ - วาดภาพ พับ ตัด ต่อเติมภาพ จากรูปวงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงรี
(๕) การคัดแยก การจัดกลุ่ม และการจำแนกสิ่งต่างๆ ตามลักษณะและรูปร่าง รูปทรง	<p>คัดแยก จำแนก จัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ตามลักษณะ รูปร่าง รูปทรง หรือตามเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนด เช่น สัตว์ ผลไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ดิน หิน ของเล่น สิ่งของเครื่องใช้รอบตัว</p>
(๖) การต่อของชิ้นเล็กเติมในชิ้นใหญ่ให้สมบูรณ์ และการแยกชิ้นส่วน	<ul style="list-style-type: none"> - เล่นต่อหรือประกอบชิ้นส่วนของของเล่นชิ้นเล็กให้เป็นชิ้นใหญ่ที่สมบูรณ์ตามเงื่อนไขที่กำหนดหรือตามจินตนาการ เช่น จิ๊กซอว์ไม้หมุด จิ๊กซอว์รูปภาพ ภาพตัดต่อ ตัวต่อ บล็อก และแยกชิ้นส่วนของเล่นเก็บเข้าที่ - ประดิษฐ์ชิ้นงานจากวัสดุต่างๆ ที่เป็นชิ้นเล็กให้เป็นชิ้นใหญ่ เช่น ร้อยลูกปัด ร้อยดอกไม้ ร้อยวัสดุต่างๆ สร้างภาพจากวัสดุจากธรรมชาติ หรือเศษวัสดุรอบตัว
(๗) การทำซ้ำ การต่อเติม และการสร้างแบบรูป	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจหาแบบรูปจากสิ่งต่างๆ เช่น ลวดลายบนเสื้อผ้าหรือสิ่งของเครื่องใช้ ลวดลายของกระเบื้องปูพื้นหรือผนังห้องในเรื่องสี ลวดลาย ขนาด รูปร่าง รูปทรง และแบบรูปจากท่าทาง เสียง - วางแบบรูปให้เหมือนต้นแบบ หรือต่อเติมจากที่กำหนด หรือสร้างแบบรูปใหม่ขึ้นเอง โดยการเล่นเกมิ์ใช้ของจริง เช่น วางบล็อก ไม้ไอศกรีม ใบไม้ เปลือกหอย ฝาขวด หรือวัสดุอื่นๆ ให้เป็นแบบรูป และโดยการสร้างชิ้นงานหรือวิธีการภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น ร้อยลูกปัด ร้อยดอกไม้ ทำโมบาย ทำท่าทาง สร้างเสียง
(๘) การนับและแสดงจำนวนของสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> - ร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองที่เกี่ยวกับชื่อเรียกจำนวน - นับปากเปล่าในกิจวัตรประจำวัน เช่น นับขณะที่รอการเข้าแถวหรือนั่งที่ให้เรียบร้อย นับเพื่อให้เวลากับการเก็บของเข้าที่ นับเพื่อเตรียมตัวออกจากจุดเริ่มต้นขณะเล่นเกม นับสิ่งต่างๆ เช่น นับเพื่อนในกลุ่ม นับขนมในงาน นับของเล่น นับสิ่งของเครื่องใช้ - หยิบหรือแสดงสิ่งต่างๆ ตามจำนวนที่กำหนด เช่น หยิบงาน แก้วน้ำ ผลไม้ ดินสอ ดินน้ำมัน ของเล่น

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
(๙) การเปรียบเทียบและเรียงลำดับจำนวนของสิ่งต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> - เปรียบเทียบจำนวนของสิ่งต่างๆ เช่น จำนวนเด็กชายกับเด็กหญิง จำนวนขนมกับจำนวนเด็ก จำนวนเด็กกับจำนวนเก้าอี้ หรือจำนวนแก้วกับจำนวนแปรงสีฟัน โดยใช้การจับคู่กันและสังเกตว่าเท่ากันหรือไม่เท่ากัน มากกว่าหรือน้อยกว่า - เรียงลำดับจำนวนของสิ่งต่างๆ เช่น จำแนกชนิดของบล็อกแล้วนำมาเรียงลำดับจำนวน โดยการจับคู่หนึ่งต่อหนึ่งและวางบล็อกแต่ละชนิดเรียงเป็นแถวเพื่อเรียงลำดับ สสำรวจและเก็บดอกไม้หรือ ใบไม้ชนิดต่างๆ มาเรียงลำดับจำนวน
(๑๐) การรวมและการแยกสิ่งต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> - นำสิ่งต่างๆ สองกลุ่มมารวมเข้าด้วยกัน แล้วบอกจำนวนที่เกิดจากการรวมของสิ่งนั้น เช่น รวมคนสองกลุ่มเข้าด้วยกันแล้วนับและบอกจำนวนทั้งหมด นำบล็อกสองกองมารวมกันแล้วนับและบอกจำนวนทั้งหมด - แยกกลุ่มย่อยของสิ่งต่างๆ ออกจากกลุ่มใหญ่ แล้วบอกจำนวนที่เหลือในกลุ่มใหญ่ เช่น แยกคนจำนวนหนึ่งออกจากกลุ่มใหญ่แล้วนับและบอกจำนวนคนที่เหลือในกลุ่มใหญ่ แบ่งขนมให้เพื่อนแล้วนับและบอกจำนวนที่เหลือในจาน หยิบสีเทียนจำนวนหนึ่งออกจากกล่องแล้วนับจำนวนสีเทียนที่เหลือในกล่อง
(๑๑) การบอกและแสดงอันดับที่ของสิ่งต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> - บอกอันดับที่ของตนเองหรือเพื่อนที่ยืนอยู่ในแถว - ชี้ หยิบ หรือวางสิ่งของตามอันดับที่ที่กำหนด - สนทนาและบอกเกี่ยวกับอันดับที่ในชีวิตประจำวันหรือในกิจกรรม เช่น เป็นลูกคนที่เท่าไรของครอบครัว ใครมาถึงโรงเรียนอันดับที่หนึ่ง อันดับที่สอง อันดับที่สาม บอกอันดับที่การเลือกมุมเล่น เช่น หนูเลือกเล่นมุมบล็อกเป็นกิจกรรมที่หนึ่งหรือสอง
(๑๒) การชั่ง ตวง วัดสิ่งต่างๆ โดยใช้เครื่องมือและหน่วยที่ไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - เล่นในมุมบ้านหรือเล่นบทบาทสมมติร้านขายของ ชั่งน้ำหนักสิ่งต่างๆ เช่น ผลไม้ ขนม โดยใช้ตาชั่งสองแขนอย่างง่ายและใช้วัสดุที่มีรูปร่างขนาดและน้ำหนักเท่ากันเป็นหน่วยในการชั่งน้ำหนัก เช่น ไม้บล็อก ลูกแก้ว เหรียญ - เล่นตวงทรายหรือน้ำ โดยใช้ภาชนะต่างๆ เช่น ช้อน แก้ว ขวด และบอกปริมาตรของทรายหรือน้ำที่ตวงตามจำนวนของภาชนะที่ใช้เป็นหน่วยในการตวง - วัดความยาวหรือความสูงของสิ่งต่างๆ โดยเลือกใช้สิ่งที่มีขนาดเท่ากันนำมาต่อกัน เช่น บล็อก ลวดเสียบกระดาษ หลอด ไม้ไอศกรีม หรือส่วนของร่างกาย เช่น ส่วนสูง แล้วบอกความยาวหรือความสูงตามจำนวนของสิ่งของที่นำมาใช้เป็นหน่วยในการวัด

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
(๑๓) การจับคู่ การเปรียบเทียบ และการเรียงลำดับ สิ่งต่างๆ ตามลักษณะ ความยาว/ ความสูง น้ำหนัก ปริมาตร	<ul style="list-style-type: none"> - จับคู่สิ่งต่างๆ ตามลักษณะที่สัมพันธ์กันหรือตามที่กำหนด เช่น จับคู่สิ่งของที่เป็นของจริงที่ใช้ร่วมกัน เช่น ซ้อนกับส้อม จับคู่สิ่งที่เหมือนกัน เช่น ของเล่นที่มีลักษณะเหมือนกัน จับคู่สิ่งที่แตกต่างกัน เช่น บล็อกที่แตกต่างกัน เด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชาย จับคู่ภาพกับเงา จับคู่สัญลักษณ์ตัวเลขกับสิ่งของที่มีจำนวนตรงกับตัวเลขนั้น - เปรียบเทียบและบอกความเหมือนและความแตกต่างของลักษณะของสิ่งของสองสิ่ง เช่น สี รูปร่าง ผิวสัมผัส ส่วนประกอบของผลไม้ ดอกไม้ ต้นไม้ ใบไม้ สัตว์ วัตถุหรือสิ่งของเครื่องใช้ - เปรียบเทียบความยาวหรือความสูงของสิ่งของสองสิ่งที่มีความยาวหรือความสูงแตกต่างกันชัดเจน - เปรียบเทียบสิ่งของสองชิ้นที่มีน้ำหนักแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น ลูกฟุตบอลกับลูกเทนนิส ขวดที่ใส่น้ำเต็มขวดกับขวดเปล่าโดยลองยกด้วยมือแล้วบอกว่าสิ่งของชิ้นใดหนักกว่าหรือเบากว่า - สังเกตและเปรียบเทียบปริมาตรของสิ่งของ เช่น ทRAY น้ำ แบ่ง ที่อยู่ในภาชนะที่มีรูปร่างเหมือนกัน ขนาดเท่ากันสองใบว่าสิ่งของในภาชนะใบไหนมีปริมาตรมากกว่าหรือน้อยกว่า โดยดูจากความสูงของสิ่งของในภาชนะ - เรียงลำดับความยาวหรือความสูง น้ำหนัก หรือปริมาตรของสิ่งของแต่ละชนิดตั้งแต่ ๓ สิ่งขึ้นไป เช่น เรียงลำดับความสูงของเด็ก ๓ คน เรียงลำดับน้ำหนักของผลไม้ ๓ ชนิด เรียงลำดับปริมาตรของน้ำที่อยู่ในภาชนะ ๓ ใบ
(๑๔) การบอกและเรียงลำดับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ตามช่วงเวลา	<p>เชื่อมโยงช่วงเวลากับการกระทำและเหตุการณ์ต่างๆ เช่น ทบทวนกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมประจำวันตามลำดับเวลา เล่นเกมเรียงลำดับเหตุการณ์ตามช่วงเวลา เช่น กลางวัน กลางคืน ก่อน หลัง เข้า บ่าย เย็น เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้</p>
(๑๕) การใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์กับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตเงินเหรียญและธนบัตรชนิดต่าง ๆ เล่นเกมจำแนกชนิดของเงิน เล่นเกมขายของ จัดกิจกรรมตลาดนัดให้เด็กฝึกการใช้เงินซื้อและทอนเงิน - สนทนาร่วมกันเกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันจากเหตุการณ์จริง เรื่องเล่าหรือนิทาน โดยใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์ในเหตุการณ์ต่างๆ เช่น จำนวนเท่าไร? เท่ากัน ไม่เท่ากัน มากกว่า น้อยกว่า มากที่สุด น้อยที่สุด คนที่ อันดับที่หรือลำดับที่ รวมกัน ทั้งหมด มากขึ้นหรือเพิ่มขึ้นหรือเยอะขึ้น แบ่งกันหรือแยกกัน น้อยลงหรือลดลง เหลือ สั้น ยาว สูง เตี้ย ต่ำ หนัก เบา หนักกว่า เบากว่า หนักที่สุด เบาที่สุด กลางวัน กลางคืน ก่อน หลัง เข้า บ่าย เย็น เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้ ที่ไหน ข้างไหน ข้างบน ข้างล่าง ข้างหน้า ข้างหลัง ระหว่าง ข้างซ้าย ข้างขวา ไกล ใกล้ ทรงกลม ทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ทรงกระบอก กรวย วงกลม รูปสี่เหลี่ยม รูปสามเหลี่ยม

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
(๑๖) การอธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำ	<ul style="list-style-type: none"> - สืบหาเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันและสนทนาเกี่ยวกับสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น กินอาหารแล้วไม่แปรงฟันจะทำให้ฟันผุ ถ้าตากฝนอาจจะทำให้เป็นหวัด การทิ้งขยะไม่ถูกที่จะทำให้บริเวณนั้นสกปรก - สังเกต สืบหา หรือทดลองอย่างง่ายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว แล้วอธิบายสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น ลองใส่น้ำตาลลงไปในน้ำ สังเกตแล้วบอกได้ว่าน้ำตาลสามารถละลายในน้ำได้ ฟังและเปรียบเทียบเสียงของสิ่งต่างๆ แล้วบอกได้ว่าสิ่งของที่แตกต่างกันทำให้เกิดเสียงต่างกัน ทอดไข่แล้วสังเกตการเปลี่ยนแปลงแล้วบอกได้ว่าความร้อนทำให้ไข่สุกรับประทานได้ เล่นโยนหรือเตะลูกบอลโดยออกแรงแตกต่างกันแล้วบอกได้ว่าถ้าออกแรงมากลูกบอลจะไปไกล
(๑๗) การคาดเดาหรือการคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล	<ul style="list-style-type: none"> - สนทนาระหว่างฟังนิทานหรือเรื่องเล่าเพื่อคาดเดาเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นพร้อมบอกเหตุผล ก่อนที่จะฟังเนื้อเรื่องต่อไป - คาดคะเนหรือตั้งสมมติฐานก่อนทดลอง เช่น คาดคะเนว่าวัตถุใดจะจมน้ำหรือลอยน้ำ คาดคะเนว่าสัตว์ที่สนใจน่าจะกินอาหารชนิดใด คาดคะเนว่าถ้าออกแรงในการผลักรถของเล่นด้วยแรงที่ต่างกันจะทำให้รถของเล่นมีการเคลื่อนที่เป็นอย่างไร
(๑๘) การมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล	<ul style="list-style-type: none"> - บอกสิ่งที่สังเกตพบหรืออธิบายข้อค้นพบจากการสังเกต สืบหา หรือทำการทดลองอย่างง่ายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น สนทนาและสรุปเกี่ยวกับส่วนประกอบของไข่ที่ได้จากการสังเกตไข่ของจริง สนทนาและอธิบายเกี่ยวกับรสชาติและส่วนประกอบของอาหารที่ได้จากการสังเกตและชิมอาหารของจริง สังเกตอากาศแต่ละวัน สนทนาและสรุปเกี่ยวกับสภาพอากาศในแต่ละวัน สืบหาต้นไม้ในบริเวณโรงเรียน สนทนาและสรุปชนิดของต้นไม้ที่พบในบริเวณโรงเรียน - สืบหาแบบรูปของสิ่งต่างๆ รอบตัว สนทนาและบอกลักษณะของแบบรูปที่พบ จัดกลุ่มสิ่งของแล้วสนทนาเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสิ่งของว่าจัดเป็นกลุ่มได้อย่างไรบ้างโดยใช้อะไรเป็นเกณฑ์
(๑๙) การตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - ตัดสินใจและเลือกวิธีแก้ปัญหาในระหว่างเล่น หรือในชีวิตประจำวัน หรือทำกิจกรรม เช่น เล่นเกมการศึกษาต่างๆ แก้ปัญหาในการเล่นกับเพื่อน แก้ปัญหาในการแบ่งของเล่นให้เพียงพอกับจำนวนของเพื่อนในกลุ่ม แก้ปัญหาในการจัดวางหรือเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบ ร่วมกับครูและเพื่อนวางแผนและลงมือแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำจัดหรือลดปริมาณขยะหรือเศษวัสดุเหลือใช้ การประดิษฐ์สิ่งของหรือทำชิ้นงานให้ได้ตามเงื่อนไข

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
๑.๔.๓ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	
(๑) การรับรู้ และแสดงความคิด ความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และ ชิ้นงาน	- สังเกต สัมผัส ทดลอง เล่นอิสระกับสื่อ วัสดุและของเล่น บอกหรือเล่าเรื่องถ่ายทอดความคิดความรู้สึกที่ได้จากสังเกต สัมผัส ทดลอง หรือเล่นอิสระกับสิ่งต่างๆ เหล่านั้น เช่น ต่อบล็อกเป็นรูปต่างๆ ประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ - บอกหรือเล่าเรื่องถ่ายทอดความคิดความรู้สึกที่ได้จากการต่อบล็อกหรือประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ ทำกิจกรรมศิลปะในลักษณะต่างๆ บอกหรือเล่าเรื่องถ่ายทอดความคิดความรู้สึกจากชิ้นงาน
(๒) การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านภาษา ท่าทาง การเคลื่อนไหว และศิลปะ	เล่าเรื่องต่อกันคนละประโยคอย่างสัมพันธ์กัน วาดภาพและเล่าเรื่องต่อเนื่อง และปริศนาคำทาย แสดงท่าทางเคลื่อนไหวอย่างอิสระประกอบการเล่านิทาน การเล่าเรื่อง การร้องเพลง รวมทั้งเพลงบรรเลง เคลื่อนไหวประกอบสื่อหรือวัสดุอื่นที่เหมาะสม ต่อบล็อกเป็นรูปต่างๆ ประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ อย่างอิสระที่แสดงถึงความแปลกใหม่
(๓) การสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยใช้รูปร่าง รูปทรงจากวัสดุที่หลากหลาย	ระบายสีสร้างภาพ ตัดฉีกปะ ประดิษฐ์ หรือปั้นโดยใช้รูปร่าง รูปทรงต่างๆ จากวัสดุที่แตกต่างกัน ทั้งวัสดุท้องถิ่น วัสดุธรรมชาติ และวัสดุเหลือใช้
๑.๔.๔ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้	
(๑) การสำรวจสิ่งต่างๆ และแหล่งเรียนรู้รอบตัว	สำรวจ สังเกตและบันทึกสิ่งต่างๆ ที่พบทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น สำรวจสิ่งของเครื่องใช้ในห้อง สำรวจของเล่นในมุมประสบการณ์ สำรวจหนังสือในมุมหนังสือ สำรวจเครื่องเล่นในสนาม สำรวจขนมและอาหารที่ขายในโรงเรียน สำรวจสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในโรงเรียน สำรวจยานพาหนะ ไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ เช่น สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ตลาด พิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
(๒) การตั้งคำถามในเรื่องที่สนใจ	- ตั้งคำถามจากนิทานที่ฟังหรือเรื่องที่สนใจ เช่น ชอบตัวละครใดมากที่สุด ฉาก ลำดับเหตุการณ์ ปัญหาและวิธีแก้ไข - ตั้งคำถามจากสิ่งที่พบจากการสังเกต การสำรวจ หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว การไปทัศนศึกษา การทำอาหาร การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช การทดลองอย่างง่ายๆ การสนทนากับวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ปกครอง
(๓) การสืบเสาะหาความรู้เพื่อค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ	ระบุหรือเลือกคำถามที่สามารถหาคำตอบได้ ร่วมกับครูและเพื่อนในการวางแผนและลงมือสำรวจตรวจสอบ เก็บรวบรวม และบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ลงความเห็นจากข้อมูลเพื่ออธิบายสิ่งที่พบ และนำเสนอสื่อสารสิ่งที่พบเพื่อตอบคำถามที่ตั้งเอาไว้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างประสบการณ์และกิจกรรม
(๔) การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลจากการสืบเสาะหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ และแผนภูมิอย่างง่าย	<p>- รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัสหรือใช้เครื่องมืออย่างง่าย เช่น แวนขยาย เครื่องชั่งสองแขนอย่างง่าย อุปกรณ์ในการวัดความยาวหรือตวง สสำรวจ จำแนก เปรียบเทียบ ทำการทดลองอย่างง่ายๆ สืบค้นข้อมูล สอบถามผู้รู้ และบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ เช่น วาดภาพ ทำสัญลักษณ์ ถ่ายภาพ นำตัวอย่างของจริงมาติดลงในกระดาษ</p> <p>- นำเสนอข้อมูลด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น พูดบอกเล่าหรืออธิบายประกอบ ภาพวาดหรือภาพถ่ายที่บันทึกไว้ แสดงบทบาทสมมติ เช่น บทบาทสมมติ แสดงท่าทางเลียนแบบพฤติกรรมของสัตว์ที่ไปสังเกตพบ ทำแบบจำลอง เช่น แบบจำลองของสัตว์หรือพืชที่สังเกตพบ ร่วมกับครูและเพื่อนในการทำแผนผัง ผังความคิด แผนภูมิอย่างง่าย เช่น แผนภูมิรูปภาพแสดงชนิดและจำนวนของยานพาหนะที่สำรวจได้ในบริเวณโรงเรียน</p>

๒. สารที่ควรเรียนรู้ สารในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้ เพื่อประสงค์จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ ความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ผู้สอนสามารถนำสารที่ควรเรียนรู้มาบูรณาการจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ **มิได้ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา** แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสาระการเรียนรู้นั้นๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ สารที่ควรเรียนรู้อย่างใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียดและความง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก สารที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เช่น

๒.๑ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตา อวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การรักษาความปลอดภัยของตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การสะท้อนการรับรู้ อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดงมารยาทที่ดี การมีคุณธรรมจริยธรรม เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วควรเกิดแนวคิด เช่น

- ❖ ฉันมีชื่อตั้งแต่เกิด ฉันมีเสียง รูปร่างหน้าตาไม่เหมือนใคร ฉันภูมิใจที่เป็นตัวฉันเอง เป็นคนไทยที่ดี มีมารยาท มีวินัย รู้จักแบ่งปัน ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร ฯลฯ

- ❖ ฉันมีอวัยวะต่างๆ เช่น ตา หู จมูก ปาก ขา มือ ผม นิ้วมือ นิ้วเท้า ฯลฯ และฉันรู้จักวิธีรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขภาพดี

- ❖ ฉันใช้ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ช่วยใน การรับรู้สิ่งต่างๆ จึงควรดูแลรักษาให้ปลอดภัย
- ❖ ฉันต้องการอากาศ น้ำและอาหารเพื่อการดำรงชีวิต ฉันจึงต้องรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกาย และพักผ่อนให้เพียงพอ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงเจริญเติบโต
- ❖ ฉันตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเองว่า ฉันสามารถเคลื่อนไหวโดยควบคุมของร่างกายไปในทิศทาง ระดับ และพื้นที่ต่าง ๆ ร่างกายของฉันอาจมีเปลี่ยนแปลงเมื่อฉันรู้สึกไม่สบาย
- ❖ ฉันเรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ รู้จักระมัดระวังรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น เมื่อทำงาน เล่นคนเดียว และเล่นกับผู้อื่น
- ❖ ฉันอาจรู้สึกดีใจ เสียใจ โกรธ เหนื่อย หรืออื่นๆ แต่ฉันเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกในทางที่ดีและเหมาะสม เมื่อนั้นแสดงความคิดเห็นหรือทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง แสดงว่าฉันมีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดของฉันเป็นสิ่งสำคัญ แต่คนอื่นก็มีความคิดที่ดีเหมือนฉันเช่นกัน

๒.๒ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรมในชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย และการปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วควรเกิดแนวคิด เช่น

- ❖ ทุกคนในครอบครัวของฉันเป็นบุคคลสำคัญ ต้องการที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า และยารักษาโรค รวมทั้งต้องการความรัก ความเอื้ออาทร ช่วยดูแลซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานและปฏิบัติตามข้อตกลงภายในครอบครัว ฉันต้องเคารพ เชื่อฟังพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัว ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ครอบครัวของฉันมีวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเกิดของบุคคลในครอบครัว วันทำบุญบ้าน ฉันภูมิใจในครอบครัวของฉัน
- ❖ สถานศึกษาของฉันมีชื่อ เป็นสถานที่ที่เด็กๆ มาทำกิจกรรมร่วมกันและทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย สถานศึกษาของฉันมีคนอยู่ร่วมกันหลายคน ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยกันรักษาความสะอาดและทรัพย์สินของสถานศึกษา ครูรักฉันและเอาใจใส่ดูแลเด็กทุกคน เวลาทำกิจกรรมฉันและเพื่อนจะช่วยกันคิด ช่วยกันทำ รับฟังความคิดเห็น และรับรู้ความรู้สึกซึ่งกันและกัน
- ❖ ท้องถิ่นของฉันมีสถานที่ บุคคล แหล่งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่สำคัญ คนในท้องถิ่นที่ฉันอาศัยอยู่มีอาชีพที่หลากหลาย เช่น ครู แพทย์ ทหาร ตำรวจ ชาวนา ชาวสวน พ่อค้า แม่ค้า ท้องถิ่นของฉันมีวันสำคัญของตนเองซึ่งจะมีการปฏิบัติกิจกรรมที่แตกต่างกันไป
- ❖ ฉันเป็นคนไทย ฉันภูมิใจในความเป็นไทยที่มีวันสำคัญของชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ มีภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติและท้องถิ่นหลายอย่าง ฉันและเพื่อนนับถือศาสนาหรือมีความเชื่อที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี

๒.๓ ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรงและพลังงานในชีวิตประจำวันที่แวดล้อมเด็ก รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสุขสมบัติ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วควรเกิดแนวคิด เช่น

- ❖ ธรรมชาติรอบตัวฉันมีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต สิ่งมีชีวิตต้องการอากาศ แสงแดด น้ำและอาหารเพื่อเจริญเติบโต สิ่งมีชีวิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับลักษณะลมฟ้าอากาศในแต่ละวันหรือฤดู และยังคงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สำหรับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น น้ำ หิน ดิน หวาย มีรูปร่าง รูปทรง ลักษณะ สีต่างๆ และมีประโยชน์

- ❖ ลักษณะลมฟ้าอากาศรอบตัวแต่ละวันอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้ บางครั้งฉันคาดคะเนลักษณะลมฟ้าอากาศได้จากสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น เมฆ ท้องฟ้า ลม ในเวลากลางวันเป็นช่วงเวลาที่ดีดวงอาทิตย์ขึ้นจนดวงอาทิตย์ตก คนส่วนใหญ่จะตื่นและทำงาน ส่วนฉันไปโรงเรียนหรือเล่น เวลากลางคืนเป็นช่วงเวลาที่ดีดวงอาทิตย์ตกจนดวงอาทิตย์ขึ้น ฉันและคนส่วนใหญ่จะนอนพักผ่อนตอนกลางคืน กลางวันและกลางคืนมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ท้องฟ้าในเวลากลางวันเป็นสีฟ้าในเวลากลางคืนเป็นสีดำ กลางวันมีแสงสว่างแต่กลางคืนมืด อากาศเวลากลางวันร้อนกว่าเวลากลางคืน

- ❖ เมื่อฉันออกแรงกระทำต่อสิ่งของด้วยวิธีต่างๆ เช่น ผลัก ดึง บีบ ทบ ตี เป่า เขย่า ตีตสิ่งของจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่าง การเคลื่อนที่ และเกิดเสียงแบบต่าง ๆ

- ❖ แสงและไฟฟ้า ได้มาจากแหล่งพลังงาน เช่น ดวงอาทิตย์ ลม น้ำ เชื้อเพลิง แสงช่วยให้เรามองเห็น เมื่อมีสิ่งต่าง ๆ ไปบังแสงจะเกิดเงา ไฟฟ้าทำให้สิ่งของเครื่องใช้บางอย่างทำงานได้ ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน การนำพลังงานมาใช้ทำให้แหล่งพลังงานบางอย่างมีปริมาณลดลง เราจึงต้องใช้พลังงานอย่างประหยัด

- ❖ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติรอบตัวฉัน เช่น สัตว์ พืช น้ำ ดิน หิน หวาย สภาพของลมฟ้าอากาศ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตต้องได้รับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นรอบๆ ตัวฉัน เช่น สิ่งของเครื่องใช้ บ้านอยู่อาศัย ถนนหนทาง สวนสาธารณะ สถานที่ต่างๆ เป็นสิ่งที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทุกคนรวมทั้งฉันช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาสาธารณสุขสมบัติโดยไม่ทำลายและบำรุงรักษาให้ดีขึ้นได้

๒.๔ สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้ว เด็กควรเกิดแนวคิด เช่น

- ❖ ฉันใช้ภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อการสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ฉันติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ได้หลายวิธี เช่น โดยการไปมาหาสู่ โทรศัพท์ จดหมาย หรือเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารต่างๆ และฉันทราบข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ รอบตัวด้วยการสนทนา ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือ หนังสือเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกไปยังผู้อ่าน ถ้าฉันชอบอ่านหนังสือ

ฉันก็จะมีความรู้ความคิดมากขึ้น ฉันสามารถรวบรวมข้อมูลง่ายๆ นำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยนำเสนอด้วยรูปภาพ สัญลักษณ์ แผนผัง ผังความคิด แผนภูมิ

- ❖ สิ่งต่างๆ รอบตัวฉันส่วนใหญ่มีสี ยกเว้นกระจกใส พลาสติกใส สีมีอยู่ทุกหนทุกแห่งที่ฉันสามารถเห็นตามดอกไม้ เสื้อผ้า อาหาร รถยนต์ และอื่นๆ สีที่ฉันเห็นมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น แดง เหลือง น้ำเงิน สีแต่ละสีทำให้เกิดความรู้สึกต่างกัน สีบางสีสามารถใช้เป็นสัญญาณหรือสัญลักษณ์สื่อสารกันได้

- ❖ สิ่งต่างๆ รอบตัวฉันมีชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก และส่วนประกอบต่างๆ กัน สามารถจำแนกประเภทตามชนิด ขนาด สี พื้นผิว วัสดุ รูปร่าง รูปทรง หรือประโยชน์ในการใช้งาน

- ❖ ฉันสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น การเจริญเติบโตของมนุษย์ สัตว์หรือพืช การเปลี่ยนแปลงของสภาพของลมฟ้าอากาศ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ จากการทดลองอย่างง่ายๆ หรือการประกอบอาหาร และฉันสามารถเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น การนำสิ่งต่างๆ มาใช้ประโยชน์ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำบางอย่างกับผลที่เกิดขึ้น เช่น ถ้ารับประทานอาหารแล้วไม่แปรงฟันฟันจะผุ ถ้าใส่น้ำตาลลงไปใต้น้ำแล้วน้ำตาลจะละลาย ถ้าปล่อยสิ่งของจากที่สูงแล้วสิ่งของจะตกลงมา

- ❖ การนับสิ่งต่างๆ ทำให้ฉันรู้จำนวนสิ่งของ และจำนวนนับนั้นเพิ่มหรือลดได้ ฉันรู้ว่าสิ่งของแต่ละชิ้นนับได้เพียงครั้งเดียว ไม่นับซ้ำ และเสียงสุดท้ายที่นับเป็นตัวบอกปริมาณ

- ❖ ฉันเปรียบเทียบและเรียงลำดับสิ่งของต่างๆ ตามลักษณะ รูปร่าง รูปทรง จำนวน ขนาด น้ำหนักปริมาตร สิ่ง que ช่วยฉันในการสังเกต เช่น แวนขยาย สิ่ง que ช่วยในการ ชั่ง ตวง วัด มีหลายอย่าง เช่น เครื่องชั่งสองแขนอย่างง่าย ถ้วย ช้อน เข็กร วัสดุสิ่งของอื่นๆ ที่ฉันอาจใช้การคาดคะเนหรือกะประมาณ

- ❖ ฉันใช้คำที่เกี่ยวกับเวลาในชีวิตประจำวัน เช่น กลางวัน กลางคืน ก่อน หลัง เช้า บ่าย เย็น เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้

- ❖ ฉันใช้เงินเหรียญและธนบัตรในการซื้อขนมและอาหาร ตัวเลขที่อยู่บนเหรียญและธนบัตรจะบอกค่าของเงิน

- ❖ ฉันใช้ตัวเลขในชีวิตประจำวัน เช่น วันที่ ชั้นเรียน อายุ บ้านเลขที่ นาฬิกา หรือเบอร์โทรศัพท์ และใช้ตัวเลขในการบอกปริมาณของสิ่งต่างๆ และแสดงอันดับที่

- ❖ สิ่งของเครื่องใช้มีหลายชนิดและหลายประเภท เช่น เครื่องใช้ในการทำสวนเพาะปลูก การก่อสร้าง เครื่องใช้ภายในบ้าน เราใช้สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน ขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวังในการใช้งาน เพราะอาจเกิดอันตรายและความเสียหายได้ถ้าใช้ผิดวิธีหรือใช้ผิดประเภท เมื่อใช้แล้วควรทำความสะอาดและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย เราควรใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและรักษาสິงแวดล้อม

- ❖ ฉันเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งได้ด้วยการเดินหรือใช้ยานพาหนะ พาหนะบางอย่างที่ฉันเห็นเคลื่อนที่ได้โดยการใช้เครื่องยนต์ ลม ไฟฟ้า หรือคนเป็นผู้ทำให้เคลื่อนที่ คนเราเดินทางหรือขนส่งได้ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ พาหนะที่ใช้เดินทาง เช่น รถยนต์ รถเมล์ รถไฟ เครื่องบิน เรือ ผู้ขับขี่จะต้องได้รับใบอนุญาตขับขี่ และทำตามกฎจราจรเพื่อความปลอดภัยของทุกคน และฉันต้องเดินบนทางเท้า ข้ามถนนตรงทางม้าลาย สะพานลอยหรือตรงที่มีสัญญาณไฟ เพื่อความปลอดภัยและต้องระมัดระวังเวลาข้าม

ตอนที่ ๒

การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สู่การปฏิบัติ

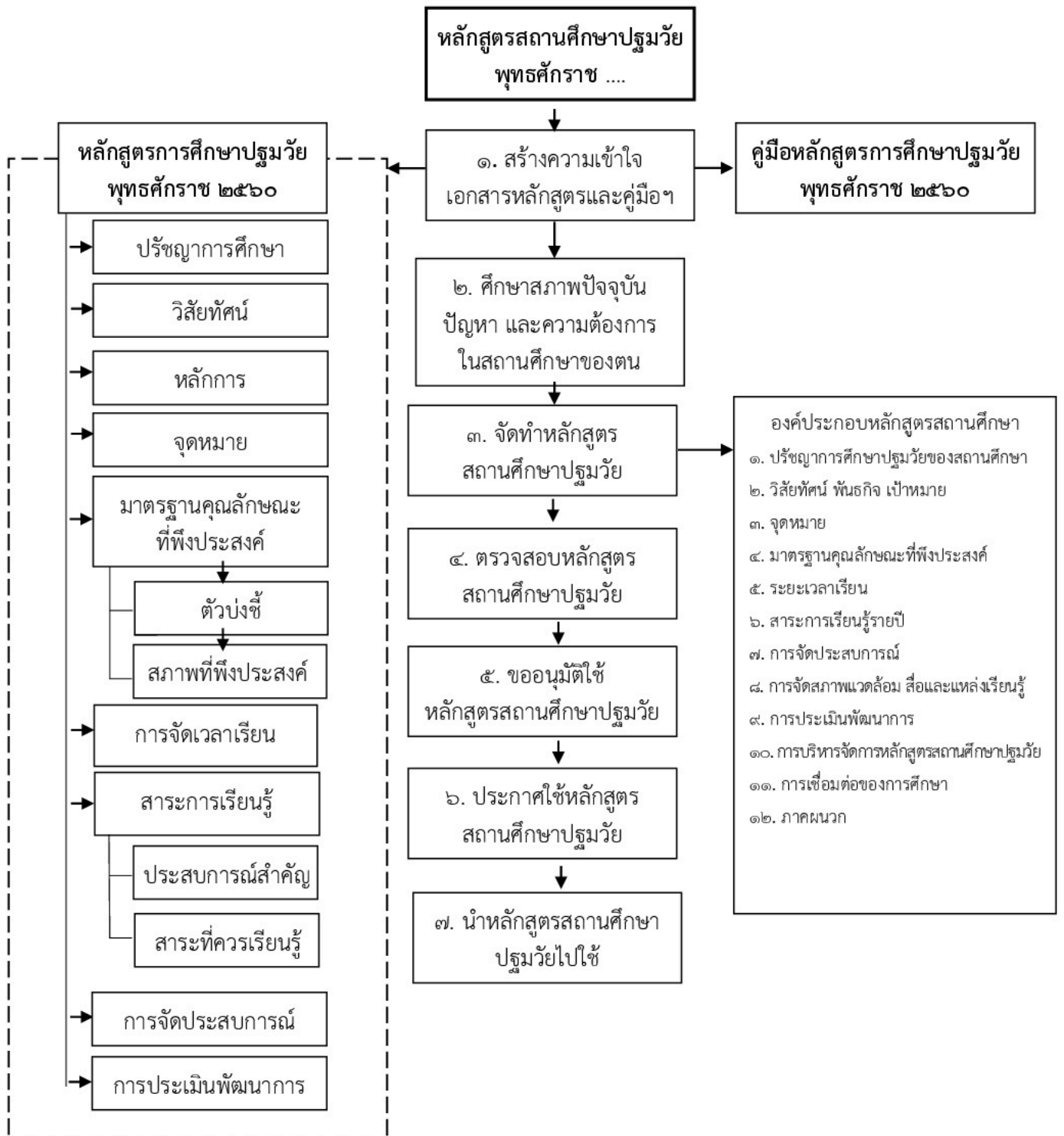
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี หลักการที่สำคัญคือ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามลำดับขั้นของพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มศักยภาพ ดังนั้น สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกแห่งจึงต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ภายใต้บริบทและสภาพความต้องการของชุมชน โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสม เป็นไปได้ นำไปสู่การปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ในห้องเรียนอย่างมีคุณภาพ

บทที่ ๓

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เปิดสอนระดับปฐมวัยแต่ละแห่ง ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนา บรรลุตาม มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยสถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ได้หลากหลายตามแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องตามหลักการในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งมีแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพแสดงขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. สร้างความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันจัดทำและบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

๒. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพตัวเด็ก ครอบครัว ความต้องการ ปัญหา จุดเด่น จุดด้อย ตลอดจนนโยบาย วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น จัดประชุมหรือศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครองและชุมชน ฯลฯ

๓. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางการจัดทำ ดังนี้

๓.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยคณะบุคคล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๓.๑.๑ คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบงานปฐมวัย ผู้ทรงคุณวุฒิ หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม

๓.๑.๒ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานปฐมวัย ครูผู้สอนปฐมวัย ตัวแทนครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม

๓.๒ คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัจจุบัน ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนนโยบาย จุดเน้น วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

๓.๓ ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตามองค์ประกอบ ดังนี้

๓.๓.๑ ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

๓.๓.๒ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

๓.๓.๓ จุดหมาย

๓.๓.๔ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

๓.๓.๕ ระยะเวลาเรียน

- ๓.๓.๖ สารการเรียนรู้รายปี
- ๓.๓.๗ การจัดประสบการณ์
- ๓.๓.๘ การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้
- ๓.๓.๙ การประเมินพัฒนาการ
- ๓.๓.๑๐ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
- ๓.๓.๑๑ การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑
- ๓.๓.๑๒ ภาคผนวก

๔. ตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เมื่อสถานศึกษาดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เรียบร้อยแล้ว ควรกำหนดให้มีการประเมินก่อนนำไปใช้ โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ใช้หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรว่าครบถ้วน ชัดเจน สอดคล้องและมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด สนองความต้องการของสถานศึกษา โดยแท้จริงหรือไม่ มีความเป็นไปได้ ทันเวลาในการนำไปใช้หรือไม่ มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อตรวจสอบว่าสามารถนำไปใช้ได้ดีหรือควรปรับปรุงแก้ไขเรื่องใด โดยวิธีสนทนากลุ่มหรือใช้เครื่องมือในการตรวจสอบ เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมและมีคุณภาพ

๕. ขออนุมัติการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ... โดยผ่านความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัด

๖. ประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ... เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูปฐมวัย ผู้ปกครอง ชุมชน รับทราบและดำเนินการตามบทบาทของตนต่อไป

๗. นำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปใช้ โดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปใช้ในการวางแผนและออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริม นิเทศ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การจัดทำองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

๑. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา เป็นการอธิบายแนวคิด ทฤษฎี และความเชื่อในการพัฒนาเด็กปฐมวัย สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดปรัชญาการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องยึดเป็นอุดมการณ์ หรือเป็นหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การกำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาควรเริ่มจากการพิจารณาร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษามีความเชื่อว่าเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้อย่างไร ผู้บริหาร ครู ครอบครัวยุ ชุมชน เห็นความสำคัญร่วมกันในการจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างไร ครูมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

ตัวอย่าง

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยโรงเรียน.....

โรงเรียน..... จัดการพัฒนาเด็กอายุ ๓-๖ ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนให้เต็มศักยภาพ ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ด้วยความรัก ความเข้าใจของทุกคน และพัฒนาเด็กโดยองค์รวมเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตที่ดี

๒. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

๒.๑ วิสัยทัศน์ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ อุดมการณ์ อนาคตที่พึงประสงค์ ที่อยู่บนพื้นฐานความจริงและแสดงอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อสร้างศรัทธาและจุดประกายความคิดให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก ทั้งนี้ การกำหนดวิสัยทัศน์ ควรเป็นการกำหนดเจตนารมณ์ร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าเด็กจะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะสำคัญใดเป็นพิเศษ ที่สะท้อนให้เห็นตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เช่น คนดี สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหมายถึงคนดีลักษณะใด มีวินัยลักษณะใด เพื่อนำไปสู่การเขียน พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน และใครมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ วิสัยทัศน์ที่ดีต้องมีความชัดเจน เหมาะสม และมีระยะเวลาที่แน่นอนจะเกิดขึ้นภายในปีการศึกษาใด

ตัวอย่าง

วิสัยทัศน์การศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียน.....

ภายในปี..... โรงเรียน..... มุ่งพัฒนาเด็กอายุ ๓-๖ ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เหมาะสมกับวัย เน้นให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเหมาะสมกับวัยและบริบทของตน ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการรอบด้านอย่างสมดุล เต็มศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น สนใจใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างมีความสุข

๒.๒ พันธกิจ สถานศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดภาระงานที่สำคัญ ทั้งนี้ การกำหนดพันธกิจของสถานศึกษาต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ว่าจะต้องทำอะไร จึงจะทำให้วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เป็นจริงตามกำหนดเวลานั้นๆ หรือวิธีดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในระยะเวลาที่แน่นอน การกำหนดพันธกิจของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงการมุ่งพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ในขณะเดียวกันผู้สอนต้องมีคุณภาพ ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กในทิศทางเดียวกัน

ตัวอย่าง

พันธกิจ
๑. พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน อย่างสมดุล และเต็มศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น สนใจใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างมีความสุข
๒. พัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติที่หลากหลาย สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก
๓. น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเหมาะสมกับวัยและบริบทของสถานศึกษา
๔. นำสื่อ เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนาเด็กปฐมวัย
๕. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กปฐมวัย

๒.๓ เป้าหมาย เป็นการกำหนดความคาดหวังที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามพันธกิจ สามารถกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของเด็กปฐมวัย ครูและบุคลากร การจัดทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตัวอย่าง

เป้าหมาย
๑. เด็กปฐมวัยทุกคน มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุล และเต็มศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น สนใจใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างมีความสุข
๒. ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติที่หลากหลาย สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก
๓. ครูทุกคนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดประสบการณ์ปฐมวัยอย่างเหมาะสมกับวัยและบริบทของสถานศึกษา
๔. สถานศึกษามีสภาพแวดล้อม สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก
๕. มีเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ด้วยวิธีการที่หลากหลายและมีความต่อเนื่องในทิศทางเดียวกับสถานศึกษา

๓. จุดหมาย

เป็นการกำหนดความคาดหวังที่จะเกิดกับเด็กหลังจากจบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแล้ว โดยนำจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มากำหนดเป็นจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

๔. มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สถานศึกษานำมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทุกมาตรฐาน ทุกตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ มากำหนดเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและสามารถเพิ่มเติมตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาตามความเหมาะสมได้

๕. ระยะเวลาเรียน

สถานศึกษาต้องกำหนดกรอบโครงสร้างเวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ๑-๓ ปีการศึกษา โดยประมาณ ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษา ระยะเวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วันต่อปีการศึกษา อาจแบ่งเป็น ๒ ภาคเรียนหรือ ๓ ภาคเรียนใน ๑ ปีการศึกษา แต่ละวันต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๕ ชั่วโมง

๖. สาระการเรียนรู้รายปี

สถานศึกษาต้องกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี โดยยึดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ให้ครบทั้ง ๑๒ มาตรฐาน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และครอบคลุมทุกช่วงอายุหรือช่วงชั้นปีที่จัดการศึกษาและอาจเพิ่มเติมสาระที่ควรเรียนรู้ได้ตามอัตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถออกแบบวิธีการนำเสนอ การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีในรูปแบบตารางที่หลากหลาย โดยอาจนำชื่อหน่วย/โครงการ มาระบุเชื่อมต่อให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ได้ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของทุกองค์ประกอบ วิธีการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี มีแนวทางดังนี้

คำอธิบายการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี

พัฒนาการ	มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้รายปี	
				ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
ระบุพัฒนาการว่าเป็นด้านร่างกายหรือด้านอารมณ์จิตใจ หรือด้านสังคม หรือด้านสติปัญญา	ระบุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมหรือด้านสติปัญญา โดยนำมาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ระบุตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวชี้วัดตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยนำมาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดตัวบ่งชี้เพิ่มเติมได้ตามอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา	ระบุสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือความสามารถที่คาดหวังในแต่ละช่วงวัย โดยนำมาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดสภาพที่พึงประสงค์เพิ่มเติมได้ตามอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา	กำหนดประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดพฤติกรรมหรือมีความสามารถตามสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด โดยเลือกจากประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐	กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งเป็นเหมือนหุ่นหรือสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีพฤติกรรมและความสามารถตามสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และมาตรฐาน โดยนำมาจาก สาระที่ควรเรียนรู้ทั้ง ๔ เรื่องที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และสอดคล้องกับมาตรฐานตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมสาระที่ควรเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามวัยของเด็ก

ข้อสังเกต เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดจุดหมายไว้แล้ว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องใช้ตาม แต่สามารถเพิ่มตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์จากที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนด

ตัวอย่างการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			ตัวอย่างสาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๑.๑ น้ำหนักและ และส่วนสูงตาม เกณฑ์	๑.๑.๑ น้ำหนักและ และส่วนสูงตาม เกณฑ์ของ กรมอนามัย	๑.๑.๑ น้ำหนักและ และส่วนสูงตาม เกณฑ์ของ กรมอนามัย	๑.๑.๑ น้ำหนักและ และส่วนสูงตาม เกณฑ์ของ กรมอนามัย	๑.การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดีใน กิจวัตรประจำวัน	๑.อาหารที่ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต
๑.๒ มีสุขภาพ อนามัย และ สุขนิสัยที่ดี	๑.๒.๑ ย่อม รับประทานอาหาร ที่มีประโยชน์และ ดื่มน้ำสะอาดเมื่อ มีผู้ชี้แนะ	๑.๒.๑ รับประทาน อาหารที่มีประโยชน์ และดื่มน้ำสะอาด ได้ด้วยตนเอง	๑.๒.๑ รับประทาน อาหารที่มีประโยชน์ ได้หลายชนิดและ ดื่มน้ำสะอาดได้ ด้วยตนเอง	๑.การประกอบอาหารไทย ๒.การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดีใน กิจวัตรประจำวัน	๑. อาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ ๒. อาหารหลัก ๕ หมู่ ๓. การมีเจตคติที่ดีต่อการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ๔.มารยาทในการรับประทานอาหาร

พัฒนาการด้านร่างกาย

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			ตัวอย่างสาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๑.๒ มีสุขภาพอนามัยและสุขนิสัยที่ดี (ต่อ)	๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	๑.การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดีในกิจวัตรประจำวัน ๒. การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ๓. การปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในกิจวัตรประจำวัน ๔.การฟังนิทานเรื่องราวเกี่ยวกับสุขนิสัยที่ดี	๑.อวัยวะต่างๆ ของร่างกายและการรักษาความปลอดภัย ๒.วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี
	๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา	๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา	๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา	การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดีในกิจวัตรประจำวัน	ประโยชน์ของการนอนหลับพักผ่อน
	๑.๒.๔ ออกกำลังกายเป็นเวลา	๑.๒.๔ ออกกำลังกายเป็นเวลา	๑.๒.๔ ออกกำลังกายเป็นเวลา	๑. การเล่นอิสระ ๒. การเคลื่อนไหวข้ามสิ่งกีดขวาง ๓. การเล่นเครื่องเล่นอย่างปลอดภัย ๔. การละเล่นพื้นบ้านไทย ๕. การเล่นนอกห้องเรียน ๖. การเล่นเครื่องเล่นสนาม	๑.ประโยชน์ของการออกกำลังกาย ๒.การเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างถูกวิธี

พัฒนาการด้านร่างกาย

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			ตัวอย่างสาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๑.๓ รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น	๑.๓.๑ เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๑.๓.๑ เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยด้วยตนเอง	๑.๓. เล่นทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย	๑. การปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในกิจวัตรประจำวัน ๒. การฟังนิทาน เรื่องราวเหตุการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย ๓. การเล่นบทบาทสมมติเหตุการณ์ต่าง ๆ ๔. การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือพูดเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ๕. การเล่นเครื่องเล่นอย่างปลอดภัย ๖. การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น	๑. การรักษาความปลอดภัยของตนเองและการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ๒. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อเจ็บป่วย ๓. การระวังภัยจากคนแปลกหน้าและอุบัติเหตุต่างๆ

พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

มาตรฐานที่ ๕ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			ตัวอย่างสาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๕.๑ ซื่อสัตย์ สุจริต	๕.๑.๑ บอกหรือชี้ ได้ว่าสิ่งใดเป็นของ ตนเองและสิ่งใดเป็น ของผู้อื่น	๕.๑.๑ ขออนุญาตหรือ รอคอยเมื่อต้องการ สิ่งของของผู้อื่นเมื่อ มีผู้ชี้แนะ	๕.๑.๑ ขออนุญาตหรือ รอคอยเมื่อต้องการ สิ่งของของผู้อื่นด้วย ตนเอง	๑.การฟังนิทาน เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ๒.การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิงจริยธรรม ๓. การเล่นบทบาทสมมติ ๔. การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ๕. การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน	๑. คุณธรรมจริยธรรม - ความซื่อสัตย์สุจริต - ความเกรงใจ ๒. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น
๕.๒ มีความ เมตตา กรุณา มีน้ำใจและ ช่วยเหลือแบ่งปัน	๕.๒.๑ แสดงความรัก เพื่อนและมีเมตตา สัตว์เลี้ยง	๕.๒.๑ แสดงความ รักเพื่อนและมี เมตตา สัตว์เลี้ยง	๕.๒.๑ แสดงความ รักเพื่อนและมี เมตตา สัตว์เลี้ยง	๑.การฟังนิทาน เกี่ยวกับความเมตตา กรุณา ๒.การเล่นบทบาทสมมติ ๓.การเลี้ยงสัตว์	๑. คุณธรรมจริยธรรม - ความเมตตา กรุณา
	๕.๒.๒ แบ่งปันผู้อื่น ได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๕.๒.๒ ช่วยเหลือ และแบ่งปันผู้อื่นได้ เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๕.๒.๒ ช่วยเหลือ และแบ่งปันผู้อื่นได้ ด้วยตนเอง	๑. การฟังนิทาน เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ๒. การเล่นบทบาทสมมติ ๓. การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน	๑. คุณธรรมจริยธรรม - ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือ แบ่งปัน - ความกตัญญู

พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

มาตรฐานที่ ๕ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			ตัวอย่างสาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๕.๓ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	๕.๓.๑ แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น	๕.๓.๑ แสดงสีหน้าและท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น	๕.๓.๑ แสดงสีหน้าและท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่นอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์	๑. การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ๒. การเล่นบทบาทสมมติ	๑. คุณธรรมจริยธรรม - ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
๕.๔ มีความรับผิดชอบ	๕.๔.๑ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จเมื่อมีผู้ช่วยเหลือ	๕.๔.๑ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๕.๔.๑ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง	๑..การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ ๒. การดูแลห้องเรียนร่วมกัน ๓.การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ๔. การร่วมกำหนดข้อตกลงของห้องเรียน	๑. คุณธรรมจริยธรรม - ความรับผิดชอบ - ความอดทน มุ่งมั่น - ความเพียร

พัฒนาการด้านสังคม

มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			สาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๗.๑ ดูแลรักษา ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	๗.๑.๑ มีส่วนร่วม ดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๑.๑ มีส่วนร่วม ดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๑.๑ มีส่วนร่วม ดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมด้วย ตนเอง	๑. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน ๒. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ๓. การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ ๔. การอธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นใน เหตุการณ์หรือการกระทำ ๕. การตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา	๑. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และการดูแลรักษา ๒. สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ๓. การรักษาสาธารณสุขสมบัติในห้องเรียน
	๗.๑.๒ ทั้งขยะได้ถูกที่	๗.๑.๒ ทั้งขยะได้ถูกที่	๗.๑.๒ ทั้งขยะได้ถูกที่	๑. การคัดแยก การจัดกลุ่มและจำแนกสิ่งต่างๆ ตาม ลักษณะและรูปร่าง รูปทรง ๒. การใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า ๓. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของ เครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ๔. การสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยใช้รูปร่าง รูปทรงจากวัสดุ ที่หลากหลาย ๕. การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน	๑. ขยะและการคัดแยกขยะ ๒. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

พัฒนาการด้านสังคม

มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			ตัวอย่างสาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๗.๒ มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทยและรักความเป็นไทย	๗.๒.๑ ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๒.๑ ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้ด้วยตนเอง	๗.๒.๑ ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้ตามกาลเทศะ	๑. การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยและประเทศไทย ๒. การเล่นบทบาทสมมติการปฏิบัติตนในความเป็นคนไทย	๑. การปฏิบัติตนตามมารยาทและวัฒนธรรมไทย - การแสดงความเคารพ - การพูดสุภาพ - การกล่าวคำขอบคุณและขอโทษ
	๗.๒.๒ กล่าวคำขอบคุณและขอโทษเมื่อมีผู้ชี้แนะ	๗.๒.๒ กล่าวคำขอบคุณและขอโทษด้วยตนเอง	๗.๒.๒ กล่าวคำขอบคุณและขอโทษด้วยตนเอง	๑. การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยและประเทศไทย ๒. การเล่นบทบาทสมมติการปฏิบัติตนในความเป็นคนไทย ๓. การพูดสะท้อนความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น	๑. การปฏิบัติตนตามมารยาทและวัฒนธรรมไทย - การพูดสุภาพ - การกล่าวคำขอบคุณและขอโทษ
	๗.๒.๓ หยุดยีนเมื่อได้ยินเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี	๗.๒.๓ ยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี	๗.๒.๓ ยืนตรงและร่วมร้องเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี	๑. การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยและประเทศไทย ๒. การเล่นบทบาทสมมติการปฏิบัติตนในความเป็นคนไทย ๓. การร่วมกิจกรรมวันสำคัญ	๑. วันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ๒. สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย ๓. การแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

พัฒนาการด้านสติปัญญา

มาตรฐานที่ ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์			ตัวอย่างสาระการเรียนรู้รายปี	
	ชั้นอ. ๑ (๓ - ๔ ปี)	ชั้นอ.๒ (๔ -๕ ปี)	ชั้นอ.๓ (๕ - ๖ ปี)	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
๑๑.๑ ทำงานศิลปะตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเอง	๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเอง โดยมีการตัดแปลงและแปลกใหม่จากเดิม หรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น	๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเอง โดยมีการตัดแปลงแปลกใหม่จากเดิม และมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น	๑.การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านศิลปะ ๒.การเขียนและการเล่นกับสี ๓.การปั้น ๔.การประดิษฐ์สิ่งต่างๆด้วยเศษวัสดุ ๕. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุ หรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ๖.การหยิบจับ การใช้กรรไกร การฉีก การตัด การปะและการร้อยวัสดุ ๗.การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะ ๘. การสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยใช้รูปร่าง รูปทรง จากวัสดุที่หลากหลาย	- วิธีการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงานศิลปะอย่างถูกวิธีและปลอดภัย เช่น กรรไกร
๑๑.๒ แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	๑๑.๒.๑ เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง	๑๑.๒.๑ เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายหรือแปลกใหม่	๑๑.๒.๑ เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายและแปลกใหม่	๑. การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ ๒. การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ ๓. การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุ อุปกรณ์ ๔. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านภาษา ท่าทางการเคลื่อนไหวและศิลปะ ๕.การเคลื่อนไหวโดยควบคุมตนเองไปในทิศทาง ระดับ และพื้นที่ ๖. การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี ๗. การฟังเพลง การร้องเพลงและการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี	๑.การเคลื่อนไหวร่างกายในทิศทางระดับและพื้นที่ต่างๆ ๒. การแสดงท่าทางต่าง ๆ ตามความคิดของตนเอง

๗. การจัดประสบการณ์

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องอธิบาย แนวทางหรือรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือ นวัตกรรม และการจัดกิจกรรมประจำวัน ที่สถานศึกษากำหนด โดยคำนึงถึงปรัชญาการศึกษาปฐมวัย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย รวมทั้งอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีรูปแบบ แนวทาง และวิธีการที่หลากหลาย เมื่อสถานศึกษาหรือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการจัดประสบการณ์ใด ควรอธิบายขั้นตอนหรือวิธีการ ที่เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการที่เหมาะสม กับวัย วุฒิภาวะ และลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก กรณีที่สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเลือกใช้ นวัตกรรมตามความต้องการของสถานศึกษา ควรระบุหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์ตาม นวัตกรรมเพิ่มเติม ทั้งนี้ นวัตกรรมที่เลือกมาใช้ควรสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในกรณีที่สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใช้การจัดประสบการณ์แบบหน่วย เมื่อกำหนด สารการเรียนรู้รายปีแล้ว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องนำสาระการเรียนรู้รายปีที่วิเคราะห์ไว้ พร้อมกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละพัฒนาการมาจัดเป็น หน่วยการจัดประสบการณ์ โดยศึกษารายละเอียดการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

นอกจากนี้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรกำหนดขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวันและ ตารางกิจวัตรประจำวันของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรม ประจำวันที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๘. การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องระบุแนวทางการในการจัดสภาพแวดล้อม โดยควรคำนึงถึง การสร้างบรรยากาศที่ครอบคลุมด้านกายภาพ ซึ่งได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียน สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการจัดสภาพแวดล้อมอย่างไร ที่ช่วยสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ให้เกิดกับเด็ก โดยสามารถเขียนเป็นแผนผังและคำอธิบายประกอบให้ชัดเจน ส่วนด้านจิตภาพ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการกำหนดแนวทางอย่างไร ที่ทำให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องสร้าง บรรยากาศเพื่อให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง ได้แสดงออกทาง ความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก

ทั้งนี้ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องกำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่จะใช้พัฒนาเด็กให้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยคำนึงถึงวัย พัฒนาการ และความแตกต่างของเด็ก บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ แวดล้อมเด็ก ควรระบุถึงแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน สถานที่สำคัญในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งอธิบายแนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนได้ถือเป็นหลักปฏิบัติใน สถานศึกษา

๙. การประเมินพัฒนาการ

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดทำแนวปฏิบัติและเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยมีแนวทางการดำเนินการประเมินพัฒนาการให้มีรายละเอียดชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ประกอบด้วย

๙.๑ หลักการประเมินพัฒนาการเด็ก

๙.๒ ขอบเขตของการประเมินพัฒนาการ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

๙.๒.๑ พัฒนาการด้านต่างๆ

๙.๒.๒ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์

๙.๒.๓ วิธีการและเครื่องมือการประเมินพัฒนาการ

๙.๒.๔ เกณฑ์การประเมินพัฒนาการและระดับคุณภาพ

๙.๒.๕ การสรุปผลการประเมินพัฒนาการ

๙.๒.๖ การรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

ทั้งนี้ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรเขียนแนวปฏิบัติการประเมินพัฒนาการให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑๐. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการ ดังนี้

๑๐.๑ กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กหรือพี่เลี้ยงเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น

๑๐.๒ เตรียมความพร้อมในการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ไปสู่การปฏิบัติ โดยพิจารณาถึงการพัฒนาบุคลากรปฐมวัย การจัดเตรียมงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น อาคารสถานที่ สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและมีความปลอดภัย

๑๐.๓ ส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เช่น การจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและแนวทางการจัดประสบการณ์ รวมถึงข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ ที่จำเป็น เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านได้เหมาะสมกับวัย และมีประสิทธิภาพ

๑๐.๔ นิเทศ ติดตาม การนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง มีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และนำผลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

๑๐.๕ ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลจากการรายงานผลมาจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

๑๑. การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องนำเสนอรายละเอียดในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการ สร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยกำหนดบทบาทของบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง วิธีการและการสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญ และให้การช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อให้เด็กปฐมวัยปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เช่น ครูระดับปฐมวัยมีการเตรียมความพร้อม ในการจัดกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ อย่างไร และผู้สอนระดับ ประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้วางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่ขึ้นมาจากระดับปฐมวัยอย่างไร ผู้บริหารมีการ สนับสนุนช่วยเหลืออย่างไร ผู้ปกครองส่งเสริมช่วยเหลือบุตรหลานอย่างไร เพราะการสร้างรอยเชื่อมต่อของ การศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก หากเด็กสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เด็กจะสามารถเรียนรู้และมีพัฒนาการ ที่ก้าวหน้า ถ้าหากเด็กไม่สามารถปรับตัวได้อาจกลายเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของเด็กในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ เนื่องจากรูปแบบและลักษณะในการจัดการเรียนรู้ของทั้งสองระดับชั้นมีความ แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือที่เหมาะสมจากผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนบุคลากรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

๑๒. ภาคผนวก

สถานศึกษาสามารถนำเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมาไว้ใน ภาคผนวกตามความเหมาะสม เช่น ประกาศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ฯลฯ

บทที่ ๔

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัย ๓-๖ ปี จะจัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นด้วยการปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการจัดกิจกรรมจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

การจัดประสบการณ์ควรยืดหยุ่นให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กสนใจและการกำหนดกิจกรรมให้เด็กในแต่ละวันไม่จัดเป็นรายวิชา และอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน การนำแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยต่างๆมาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นๆ ซึ่งแต่ละแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยจะมีจุดเด่นของตนเอง แต่โดยภาพรวมแล้วแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็กจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม นอกจากนี้ผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจในหลักการจัดประสบการณ์ แนวการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมประจำวัน เพื่อนำหลักสูตรสถานศึกษาลงสู่การปฏิบัติ ดังนี้

๑. หลักการจัดประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ ดังนี้

- ๑.๑ จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่อง
- ๑.๒ เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- ๑.๓ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก
- ๑.๔ จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง
- ๑.๕ ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวทางการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรดำเนินการตามแนวทางดังต่อไปนี้

- ๒.๑ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมอง ที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- ๒.๒ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- ๒.๓ จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้

๒.๔ จัดประสบการณ์ให้เด็กได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิด โดยผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

๒.๕ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ

๒.๖ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก สอดคล้องกับบริบท สังคม และวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก

๒.๗ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๒.๘ จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

๒.๙ จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

๒.๑๐ จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อ แหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

๓. การจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดประสบการณ์ในกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี สามารถนำมาจัดได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้สอนทราบว่าในแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร และที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรม ดังนี้

๓.๑ หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวันจะต้องคำนึงถึง อายุ และความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงวัย ดังนี้

๓.๑.๑. การกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน แต่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

เด็กวัย ๓-๔ ปี มีความสนใจประมาณ ๘-๑๒ นาที

เด็กวัย ๔-๕ ปี มีความสนใจประมาณ ๑๒-๑๕ นาที

เด็กวัย ๕-๖ ปี มีความสนใจประมาณ ๑๕-๒๐ นาที

๓.๑.๒. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า ๒๐ นาที

๖๑ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

๓.๑.๓. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นอย่างเสรี เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้การเลือก การตัดสินใจ การคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ นาที เช่น กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

๓.๑.๔. กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม กิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๓.๒ ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นการพัฒนาความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ การประสานสัมพันธ์ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นปีนป่ายอย่างอิสระ และเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

๓.๒.๒ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาได้อย่างคล่องแคล่ว โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย การหยิบจับสิ่งของ และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ซ้อนส้อม สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว

๓.๒.๓ การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

๓.๒.๔ การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งระมัดระวังอันตรายจากคนแปลกหน้า ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

๓.๒.๕ การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา การคิดรวบยอดและการคิดเชิงเหตุผลทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ สืบเสาะหาความรู้ สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก

ศึกษานอกสถานที่ เล่นเกมการศึกษา ฝึกแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกออกแบบและสร้างชิ้นงาน และ ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

๓.๒.๖ การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออกในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

๓.๒.๗ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ เล่นบทบาทสมมติ เล่นน้ำเล่นทราย เล่นบล็อก และเล่นก่อสร้าง

๓.๓ รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน จึงขอเสนอแนะสัดส่วนเวลาในการพัฒนาเด็กแต่ละวัน ดังนี้

การพัฒนา	อายุ ๓ - ๔ ปี ชั่วโมง :วัน (ประมาณ)	อายุ ๔ - ๕ ปี ชั่วโมง :วัน (ประมาณ)	อายุ ๕ - ๖ ปี ชั่วโมง :วัน (ประมาณ)
๑. การพัฒนาทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (รวมทั้งการช่วยตนเองในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร สุขอนามัยและการนอนพักผ่อน)	๓	๒ ๑/๒	๒ ๑/๔
๒. การเล่นตามมุมประสบการณ์/มุมเล่น	๑	๑	๑
๓. การคิดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๑	๑	๑
๔. กิจกรรมด้านสังคม (การทำงานร่วมกับผู้อื่น)	๑/๒	๓/๔	๑
๕. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	๓/๔	๓/๔	๓/๔
๖. กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยผู้สอน	๓/๔	๑	๑
เวลาโดยประมาณ	๗	๗	๗

จากตารางกิจกรรมประจำวัน ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

๑. การจัดสัดส่วนของเวลาในแต่ละวันที่เสนอไว้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้สอนและสภาพการณ์ โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมประจำวัน
๒. การจัดกิจกรรมประจำวันควรจัดเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันของเด็ก โดยผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็กในการหยิบ จับ วัสดุต่างๆ เพื่อช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เช่น เด็กอายุ ๓ ปีต้องให้เวลาในการทำกิจวัตรประจำวันมากและเมื่อเด็กอายุมากขึ้นเวลาที่ทำกิจวัตรประจำวันจะน้อยลงตามลำดับเนื่องจากเด็กช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น
๓. การจัดกิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีการทรงตัวที่ดี มีการยืดหยุ่นและความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ ตามจังหวะการเคลื่อนไหวและการประสานสัมพันธ์กัน
๔. การจัดกิจกรรมการเล่นอิสระ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย ช่วยให้เด็กเลือก ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ในแต่ละวัน เด็กทุกวัยควรมีโอกาสเล่นอิสระกลางแจ้งอย่างน้อย ๑ ชั่วโมง : วัน
๕. การคิดและความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล มีความสามารถในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
๖. กิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นกิจกรรมที่เด็กได้พัฒนาลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เด็กที่อายุน้อยยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น การให้เวลาในช่วงวัย ๓ ขวบจึงให้เวลาน้อยในการทำกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากเด็กยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และจะเพิ่มเวลาเมื่อเด็กอายุมากขึ้น เพราะเด็กต้องการเวลาในการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นมากขึ้น
๗. กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยครูผู้สอน ให้คิดรวบยอดโดยครูผู้สอน จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะหรือความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นผู้สอนต้องการให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับน้ำ ผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรมล่วงหน้า เวลาที่ใช้ในแต่ละวันที่กำหนดไว้ ๓/๔ ชั่วโมง (๔๕ นาที) ทั้งนี้มีได้หมายความว่าให้ผู้สอนสอนต่อเนื่อง ๔๕ นาทีใน ๑ กิจกรรม ผู้สอนต้องพิจารณาว่าเด็กมีช่วงความสนใจสั้นตามพัฒนาการ จำเป็นต้องจัดแบ่งเวลาเป็นหลายช่วงและในหลากหลายกิจกรรม กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานกว่า ๒๐ นาที
๘. การจัดกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมของบริบทแต่ละสถานศึกษา และแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้**ต้องให้ครอบคลุมขอบเขตของการจัดกิจกรรมประจำวัน** แต่ไม่แบ่งเป็นรายชั่วโมงหรือรายคาบ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และต้องจัดกิจกรรมไม่น้อยกว่า ๕ ชั่วโมง / ๑ วัน ดังตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวันต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

ตัวอย่างแบบที่ ๑	ตัวอย่างแบบที่ ๒
๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ อาหารเช้า	๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ อาหารเช้า
๐๘.๓๐ - ๐๘.๔๕ เคารพธงชาติ สวดมนต์	๐๘.๓๐ - ๐๘.๔๕ เคารพธงชาติ สวดมนต์
๐๘.๔๕ - ๐๙.๐๐ ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ	๐๘.๔๕ - ๐๙.๑๐ กิจกรรมดนตรีและจังหวะ/ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
๐๙.๐๐ - ๐๙.๒๐ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	๐๙.๑๐ - ๑๐.๓๐ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามมุม
๐๙.๒๐ - ๑๐.๒๐ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม	๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๐ พัก(รับประทานอาหารว่าง)
๑๐.๒๐ - ๑๐.๓๐ พัก (รับประทานอาหารว่าง)	๑๐.๔๐ - ๑๑.๒๐ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง
๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ กิจกรรมเสริมประสบการณ์/ในวงกลม	๑๑.๒๐ - ๑๑.๓๐ พัก (รับประทานอาหารว่าง)
๑๐.๔๕ - ๑๑.๓๐ กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	๑๑.๓๐ - ๑๑.๕๐ กิจกรรมเสริมประสบการณ์/ในวงกลม
๑๑.๓๐ - ๑๒.๐๐ พัก(รับประทานอาหารกลางวัน)	๑๑.๕๐ - ๑๓.๐๐ พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
๑๒.๐๐ - ๑๔.๐๐ นอนพักผ่อน	๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ นอนพักผ่อน
๑๔.๐๐ - ๑๔.๒๐ เก็บที่นอน ล้างหน้า	๑๕.๐๐ - ๑๕.๑๐ เก็บที่นอน ล้างหน้า
๑๔.๒๐ - ๑๔.๓๐ พัก (รับประทานอาหารว่าง)	๑๕.๑๐ - ๑๕.๓๐ พัก (รับประทานอาหารว่าง)
๑๔.๓๐ - ๑๔.๕๐ กิจกรรมเกมการศึกษา	๑๕.๓๐ - ๑๕.๕๐ กิจกรรมเกมการศึกษา/เล่นิทาน
๑๔.๕๐ - ๑๕.๐๐ เตรียมตัวกลับบ้าน	๑๕.๕๐ - ๑๖.๐๐ เตรียมตัวกลับบ้าน

๓.๔ แนวทางการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวัน ครูสามารถนำไปปรับใช้ได้ หรือนำนวัตกรรมต่างๆมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา โดยมีแนวทางในการจัดกิจกรรมและการใช้สื่อ ดังนี้

๑. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่นๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว ซึ่งจังหวะและเครื่องดนตรีประกอบ ได้แก่ การปรบมือ การร้องเพลง การเคาะไม้ กรู้งกริ่ง รำมะนา กลอง กรับ เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับจุดประสงค์ ดังนี้

จุดประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดีในการเคลื่อนไหว
๒. เพื่อฝึกทักษะภาษา ฝึกฟังคำสั่ง และข้อตกลง
๓. เพื่อฝึกให้เกิดทักษะในการฟังดนตรี หรือจังหวะต่าง ๆ
๔. เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและสุนทรียภาพ
๕. เพื่อฝึกความจำและเสริมสร้างประสบการณ์

๖. เพื่อฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
๗. เพื่อพัฒนาด้านสังคม การปรับตัวและความร่วมมือในกลุ่ม
๘. เพื่อให้โอกาสเด็กได้แสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๙. เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งร่างกายและจิตใจ

ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

๑. การเคลื่อนไหวร่างกาย
๒. การฟังสัญญาณและการปฏิบัติตามข้อตกลง
๓. การฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
๔. การฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
๕. ความมีระเบียบวินัย
๖. การเรียนรู้จังหวะ
๗. ความเพลิดเพลินสนุกสนาน
๘. การฝึกความจำ
๙. การแสดงออก
๑๐. เนื้อหาของหน่วยการสอน

รูปแบบการเคลื่อนไหว

๑. **การเคลื่อนไหวพื้นฐาน** เป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกทุกครั้งก่อนที่จะเริ่มฝึกกิจกรรมอื่นๆต่อไป ลักษณะการจัดกิจกรรมมีจุดเน้นในเรื่องจังหวะและการเคลื่อนไหวหรือท่าทางอย่างอิสระ การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของเด็ก มี ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑ **การเคลื่อนไหวอยู่กับที่** เช่น ประหม่อ ผงกศีรษะ ขยับตา ชันเข้า ขยับมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้า

๑.๒ **การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่** เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด ควบม้า ก้าวกระโดด เขย่ง ก้าวชิด

๒. **การเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเนื้อหา** เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยเน้นการทบทวนเรื่องที่ได้รับรู้จากกิจกรรมอื่นและนำมาสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ หรือเรื่องอื่นๆ ที่เด็กสนใจ ได้แก่

๒.๑ **การเคลื่อนไหวเลียนแบบ** เป็นการเคลื่อนไหวเลียนแบบสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น การเลียนแบบท่าทางสัตว์ การเลียนแบบท่าทางคน การเลียนแบบรถยนต์กลไกและเครื่องเล่น และการเลียนแบบปรากฏการณ์ธรรมชาติ

๒.๒ **การเคลื่อนไหวตามบทเพลง** เป็นการเคลื่อนไหวหรือท่าทางประกอบเพลง เช่น เพลงไก่ เพลงข้ามถนน เพลงสวัสดี

๒.๓ **การทำท่าทางกายบริหารประกอบเพลงหรือคำคล้องจอง** เป็นการเคลื่อนไหวแบบกายบริหาร อาจจะมีท่าทางไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาของเพลงหรือคำคล้องจอง เช่น เพลงกำมือแบมือ เพลงออกกำลัง คำคล้องจองฝนตกพราพรา

๒.๔ การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเคลื่อนไหวที่ได้คิดสร้างสรรค์ท่าทางขึ้นเอง หรืออาจใช้คำถามหรือคำสั่ง หรือใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหอย แแถบผ้า ริบบิ้น ถุงทราย

๒.๕ การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางตามคำบรรยายที่ครูเล่า หรือเรื่องราว หรือนิทาน

๒.๖ การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางตามคำสั่ง เป็นการเคลื่อนไหวหรือท่าทางตามคำสั่งของครู เช่น การจัดกลุ่มตามจำนวน การทำท่าทางตามคำสั่ง

๒.๗ การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางตามข้อตกลง เป็นการเคลื่อนไหวหรือท่าทางตามข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม

๒.๘ การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม เป็นการคิดท่าทางการเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ของเด็กเองแล้วให้เพื่อนปฏิบัติตาม

จากขอบข่ายของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะข้างต้น ผู้สอนควรตระหนักถึงลักษณะของการเคลื่อนไหวโดยการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายให้ประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ ด้วยการเคลื่อนไหวลักษณะช้า เร็ว นุ่มนวล ท่าทางขึงขัง ราบรื่น มีความสุข หรือเศร้าโศก เสียใจ และเคลื่อนไหวในทิศทางที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กได้เคลื่อนไหวอิสระโดยใช้บริเวณที่อยู่รอบๆ ตัวเด็ก ได้แก่ การเคลื่อนไหวไปข้างหน้าและข้างหลัง ไปข้างซ้ายและข้างขวา เคลื่อนตัวขึ้นและลง หรือหมุนไปรอบตัว โดยให้มีระดับของการเคลื่อนไหวสูง กลาง และ ต่ำ ในบริเวณพื้นที่ที่เด็กต้องการเคลื่อนไหว

สื่อกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

๑. เครื่องเคาะจังหวะ เช่น ฉิ่ง เหล็กสามเหลี่ยม กรับ รำมะนา กลอง
๒. อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว เช่น หนังสือพิมพ์ ริบบิ้น แแถบผ้า ห่วงหอย ห่วงพลาสติก ฮูลาฮูป ถุงทราย

แนวการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

๑. เริ่มจากการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐาน เพื่อเป็นการเตรียม โดยการแตะสัมผัสส่วนต่างๆ ของร่างกาย สสำรวจการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหว

๒. อธิบายหรือสร้างข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดสัญญาณ การใช้เครื่องให้จังหวะ และการกำหนดจังหวะ เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับสัญญาณและจังหวะ จะใช้เครื่องเคาะจังหวะเป็นการกำหนดจังหวะให้สม่ำเสมอ และชัดเจน อาจกำหนดดังนี้

๒.๑ ให้จังหวะ ๑ ครั้ง สม่่าเสมอ แสดงว่า ให้เด็กเดินหรือเคลื่อนไหวไปเรื่อยๆ ตามจังหวะ

๒.๒ ให้จังหวะ ๒ ครั้งติดกัน แสดงว่า ให้เด็กหยุดการเคลื่อนไหว โดยเด็กจะต้องหยุดนิ่งจริงๆ หากกำลังอยู่ในท่าใด ก็ต้องหยุดนิ่งในท่านั้น จะเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนท่าไม่ได้

๒.๓ ให้จังหวะเร็ว แสดงว่า ให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว หรือเคลื่อนที่เร็วขึ้นแต่ไม่ใช้การวิ่งและส่งเสียงดัง บางกิจกรรมอาจจะหมายถึงการเปลี่ยนตำแหน่ง การทำตามคำสั่ง หรือข้อตกลง

๓. ให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระตามความคิด หรือจินตนาการของตนเอง โดยใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายให้มากที่สุด ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานในการเคลื่อนไหว ได้แก่ การใช้ร่างกายตนเอง การใช้พื้นที่ การเคลื่อนไหวอย่างมีอิสระ มีระดับและทิศทาง

๔. ให้เด็กทดลองปฏิบัติและปฏิบัติซ้ำเพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวหลากหลายรูปแบบ

๕. หลังจากปฏิบัติกิจกรรมให้เด็กได้พักผ่อนตามอัธยาศัย โดยให้เด็กนั่งกับพื้นห้อง ผู้สอนเปิดเพลงเบาๆ

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรเริ่มกิจกรรมจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้องหรือบริเวณที่ฝึก และให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก

๒. ควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระและเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ครูไม่ควรชี้แนะ

๓. ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีเคลื่อนไหวทั้งที่ต้องเคลื่อนที่และไม่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ตามลำดับและกลุ่มไม่ควรเกิน ๕ - ๖ คน

๔. ควรใช้สิ่งของที่หาได้ง่าย เช่น ของเล่น กระดาษ หนังสือพิมพ์ เศษผ้า เชือก ท่อนไม้ ประกอบการเคลื่อนไหวและการให้จังหวะ

๕. ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเปลี่ยนท่า หรือหยุดให้เด็กทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง เช่น เมื่อให้จังหวะ ๑ จังหวะ ให้เด็กทำท่าทาง ๑ ท่าทาง ฯลฯ

๖. ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระ ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เฟลิดเฟลิน และรู้สึกสบายและสนุกสนาน

๗. ควรจัดให้มีรูปแบบของการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น

๘. กรณีเด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม ครูไม่ควรใช้วิธีบังคับ ควรใช้เวลาและโน้มน้าวให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

๙. หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมแล้ว ต้องให้เด็กได้พักและผ่อนคลายอริยาบท โดยเปิดเพลงจังหวะช้าๆ เบาๆ

๑๐. การจัดกิจกรรมควรจัดตามตารางกิจวัตรประจำวัน และควรจัดให้เป็นที่น่าสนใจ เกิดความสนุกสนาน

๒. กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การสังเกต การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผล โดยการฝึกปฏิบัติ ร่วมกัน และการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ดังนี้

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหาและเรื่องราวในหน่วยการจัดประสบการณ์

๒. เพื่อฝึกการใช้ภาษาในการฟัง พูด และการถ่ายทอดเรื่องราว

๓. เพื่อฝึกมารยาทในการฟัง การพูด

๔. เพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย

๕. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกต เปรียบเทียบ

๖. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

๗. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง

๘. เพื่อฝึกให้กล้าแสดงความคิดเห็น ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
๙. เพื่อฝึกให้มีลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
๑๐. เพื่อฝึกลักษณะนิสัยให้มีคุณธรรม จริยธรรม

ขอบข่ายสาระของกิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

สาระที่ควรเรียนรู้ สาระในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้เพื่อประสงค์จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ ความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ผู้สอนสามารถนำสาระที่ควรเรียนรู้มาบูรณาการจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้มิได้ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สาระที่ควรเรียนรู้อีกใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียดและความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก สาระที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ดังนี้

๑. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตา อวัยวะต่างๆ วิธีระมัดระวังร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การรักษาความปลอดภัยของตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การสะท้อนการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดงมารยาทที่ดี การมีคุณธรรมจริยธรรม

๒. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรมในชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทย และการปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ

๓. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรงและพลังงานในชีวิตประจำวันที่แวดล้อมเด็ก รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสุขสมบัติ

๔. สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม

สื่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์ /กิจกรรมในวงกลม

๑. สื่อของจริงที่อยู่ใกล้ตัวและสื่อจากธรรมชาติหรือวัสดุท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ ใบไม้ เปลือกหอย เสื้อผ้า
๒. สื่อที่จำลองขึ้น เช่น ต้นไม้ ตุ๊กตาสัตว์
๓. สื่อประเภทภาพ เช่น ภาพพลิก ภาพโปสเตอร์ หนังสือภาพ
๔. สื่อ เทคโนโลยี เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องขยายเสียง โทรศัพท์ แม่เหล็ก แวนขยาย เครื่องชั่ง กล้องถ่ายรูปดิจิทัล
๕. สื่อ แหล่งเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้ภายในและนอกสถานศึกษา เช่น แปลงเกษตร สวนผัก สมุนไพร ร้านค้า สวนสัตว์ แหล่งประกอบการในท้องถิ่น

แนวการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม จัดได้หลายวิธี ได้แก่

๑. การสนทนาหรือการอภิปราย เป็นการพูดคุย ชักถามระหว่างเด็กกับครู หรือเด็กกับเด็ก เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดและการฟัง โดยการกำหนดประเด็นในการสนทนาหรืออภิปราย เด็กจะได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ครูหรือผู้สอนเปิดโอกาสให้เด็กซักถาม โดยใช้คำถามกระตุ้นหรือเล่าประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นำเสนอปัญหาที่ ทำทลายความคิด การยกตัวอย่าง การใช้สื่อประกอบการสนทนาหรือการอภิปรายควรใช้สื่อของจริง ของจำลอง รูปภาพ หรือสถานการณ์จำลอง

๒. การเล่านิทาน และการอ่านนิทาน เป็นกิจกรรมที่ครูหรือผู้สอนเล่าหรืออ่านเรื่องราวจากนิทาน โดยการใช้น้ำเสียงประกอบการเล่าแตกต่างตามบุคลิกของตัวละคร ซึ่งครูหรือผู้สอนควรเลือกสาระของนิทานให้เหมาะสมกับวัย สื่อที่ใช้อาจเป็นหนังสือนิทาน หนังสือภาพ แผ่นภาพ หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หรือการแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง โดยครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น ในนิทานเรื่องนี้มีตัวละครอะไรบ้าง เหตุการณ์ในนิทานเรื่องนี้เกิดที่ไหน เวลาใด หรือ ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทาน นิทานเรื่องนี้มีปัญหาอะไรบ้าง และเด็กๆชอบเหตุการณ์ใดในนิทานเรื่องนี้มากที่สุด

๓. การสาธิต เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ และเด็กได้อภิปรายและร่วมกันสรุปการเรียนรู้ การสาธิตในบางครั้งอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครูหรือผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เช่น การเพาะเมล็ดพืช การประกอบอาหาร การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

๔. การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง จากการลงมือปฏิบัติ ทดลอง การคิดแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะภาษา ส่งเสริมให้เด็กเกิดข้อสงสัย สืบค้นคำตอบด้วยตนเอง ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างง่าย สรุปผลการทดลอง อภิปรายผลการทดลอง และสรุปการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ เช่น การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ผัก การสังเกตการไหลของน้ำ

๕. การประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทดลองโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดสอบและปฏิบัติการด้วยตนเองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผัก เนื้อสัตว์ ผลไม้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

ต้ม นึ่ง ผัด ทอด หรือการรับประทานสด เด็กจะได้รับประสบการณ์จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหาร การรับรู้รสชาติและกลิ่นของอาหาร ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสและการทำงานร่วมกัน เช่นการทำอาหารจากไข่

๖. การเพาะปลูก เป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้การบูรณาการจะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์โดยทำความเข้าใจความต้องการของสิ่งมีชีวิตในโลก และช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัวโดยการสังเกต เปรียบเทียบ และการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบและเรียนรู้ด้วยตนเอง

๗. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่让孩子ได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงนอกห้องเรียน จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา หรือ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุด สวนสมุนไพร วัด ไพรชนีย์พิพิธภัณฑสถาน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก โดยครูและเด็กร่วมกันวางแผนศึกษาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้การเดินทาง และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการไปศึกษานอกสถานที่

๘. การเล่นบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมให้เด็กสมมติตนเองเป็นตัวละคร และแสดงบทบาทต่างๆตามเนื้อเรื่องในนิทาน เรื่องราวหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ความรู้สึกของเด็กในการแสดง เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องราว ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ๆ ควรใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติ เช่น หุ่นสวมศีรษะที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่างๆ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ของจริงชนิดต่าง ๆ

๙. การร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาษา จังหวะ และการแสดงท่าทางให้สัมพันธ์กับเนื้อหาของเพลงหรือคำคล้องจอง ครูหรือผู้สอนควรเลือกให้เหมาะกับวัยของเด็ก

๑๐. การเล่นเกม เป็นกิจกรรมที่นำเกมการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นกลุ่ม เกมที่นำมาเล่นไม่ควรเน้นการแข่งขัน

๑๑. การแสดงละคร เป็น กิจกรรมที่เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการลำดับเรื่องราว การเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือเรื่องราวจากนิทาน การใช้ภาษาในการสื่อสารของตัวละคร เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจบุคลิกลักษณะของตัวละครที่เด็กสวมบทบาท สื่อที่ใช้ เช่น ชุดการแสดงที่สอดคล้องกับบทบาทที่ได้รับ บทสนทนาที่เด็กใช้ฝึกสนทนาประกอบการแสดง

๑๒. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ครูหรือผู้สอนกำหนด เพื่อให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา เช่น น้ำท่วม โรคระบาด พบคนแปลกหน้า

ข้อเสนอแนะ

๑. การจัดกิจกรรมควรให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าและมีโอกาสค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด

๒. ผู้สอนควรยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายของเด็กและให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิดแสดงความคิดเห็น ฝึกตั้งคำถาม

๓. การจัดกิจกรรมอาจเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อช่วยให้เด็กสนใจและสนุกสนานยิ่งขึ้น

๔. ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม หรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ผู้สอนควรใช้คำถามปลายเปิดที่ชวนให้เด็กคิด หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่มีคำตอบ “ใช่” “ไม่ใช่” หรือมีคำตอบให้เด็กเลือกและผู้สอนควรใช้เวลาเด็กคิดคำตอบ

๕. ช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เช่น กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การประกอบอาหาร การปลูกพืช อาจใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้

๖. ควรสรุปสิ่งต่างๆที่ได้เรียนรู้ให้เด็กเข้าใจ ซึ่งครูหรือผู้สอน อาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกมการเรียนรู้ แผนภูมิ แผนผังกราฟฟิก ฯลฯ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้กิจกรรมศิลปะหรือกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยและสอดคล้องกับจุดประสงค์ดังนี้

จุดประสงค์

๑. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือ และตาให้ประสานสัมพันธ์กัน
๒. เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ชื่นชมในสิ่งที่สวยงาม
๓. เพื่อส่งเสริมการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
๔. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกและความมั่นใจในตนเอง
๕. เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคม
๖. เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา
๗. เพื่อฝึกทักษะการสังเกต และการแก้ปัญหา
๘. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ

ขอบข่ายการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

๑. การวาดภาพและระบายสี เช่น การวาดภาพด้วยสีเทียน หรือสีไม้ การวาดภาพด้วยสีน้ำ
๒. การเล่นกับสีน้ำ เช่น การหยดสี การเทสี การเป่าสี ละเลงสีด้วยนิ้วมือ
๓. การพิมพ์ภาพ เช่น การพิมพ์ภาพด้วยฟีด การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุต่างๆ
๔. การปั้น เช่น การปั้นดินเหนียว การปั้นแป้งปั้น การปั้นดินน้ำมัน การปั้นแป้งขนมปัง
๕. การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น การพับใบตอง การฉีกกระดาษเส้น การตัดภาพต่างๆ
๖. การปะติดวัสดุ
๖. การประดิษฐ์ เช่น การประดิษฐ์เศษวัสดุ การร้อย การสาน

สื่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

๑. การวาดภาพและระบายสี

- ๑.๑ สีเทียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีชอล์ก สีน้ำ
- ๑.๒ พู่กันขนาดใหญ่ (ประมาณเบอร์ ๑๒)
- ๑.๓ กระดาษ
- ๑.๔ เลือคลุ่ม หรือผ้ากันเปื้อน

๒. การเล่นกับสี

- ๒.๑ การเป่าสี มี กระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ
- ๒.๒ การหยดสี มี กระดาษ หลอดกาแฟ ฟู่กัน สีน้ำ
- ๒.๓ การพับสี มี กระดาษ สีน้ำ ฟู่กัน
- ๒.๔ การเทสี มี กระดาษ สีน้ำ
- ๒.๕ การละเลงสี มี กระดาษ สีน้ำ แป้งเปียก

๓. การพิมพ์ภาพ

- ๓.๑ แม่พิมพ์ต่าง ๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย
- ๓.๒ แม่พิมพ์จากวัสดุอื่น ๆ เช่น เชือก เส้นด้าย ทรายยาง
- ๓.๓ กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สีโปสเตอร์ (สีน้ำ สีฝุ่น ฯลฯ)

๔. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์ แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่างๆ ไม้ขนาดแบ่ง

๕. การพับ ฉีก ตัดปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่นๆที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกรขนาดเล็ก
ปลายมน กาวน้ำหรือแป้งเปียก ผ้าเช็ดมือ

๖. การประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น เศษวัสดุต่าง ๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า
เศษไหม กาว กรรไกร สี ผ้าเช็ดมือ

๗. การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย

๘. การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว

แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

๑. เตรียมจัดโต๊ะและอุปกรณ์ให้พร้อม และเพียงพอในการทำกิจกรรม โดยจัดไว้หลายๆกิจกรรม
และอย่างน้อย ๓-๕ กิจกรรม เพื่อให้เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ

๒. ควรสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กมีวินัยในการอยู่ร่วมกัน

๓. การจัดให้เด็กทำกิจกรรม ควรให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบ และทยอยเข้าทำกิจกรรม
โดยจัดโต๊ะละ ๕-๖ คน

๔. การเปลี่ยนและหมุนเวียนทำกิจกรรม ต้องสร้างข้อตกลงกับเด็กให้ชัดเจน เช่น หากกิจกรรมใด
มีเพื่อนครบจำนวนที่กำหนดแล้ว ให้คอยจนกว่าจะมีที่ว่าง หรือให้ทำกิจกรรมอื่นก่อน

๕. กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมใหม่ หรือการใช้วัสดุ อุปกรณ์ใหม่ ครูจะต้องอธิบายวิธีการทำ
วิธีการใช้ วิธีการทำความสะอาด และการเก็บของเข้าที่

๖. เมื่อทำงานเสร็จหรือหมดเวลา ควรเตือนให้เด็กเก็บวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เข้าที่
และช่วยกันดูแลห้องให้สะอาด

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรจัดการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ให้เด็กทำทุกวัน วันละ ๓-๕ กิจกรรม และให้
เด็กเลือกอย่างน้อย ๑-๒ กิจกรรมตามความสนใจ ควรเน้นกระบวนการทางศิลปะของเด็กและไม่เน้นให้
เด็กทำเหมือนกันทั้งห้อง

๒. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรพยายามหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก

๓. ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบพร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ เช่น การใช้ฟู่กันหรือกาว จะต้องปาดฟู่กันหรือกาวนั้นกับขอบภาชนะที่ใส่ เพื่อไม่ให้กาวหรือสีไหลเลอะเทอะ

๔. ควรให้เด็กทำกิจกรรมอิสระ หรือเป็นกลุ่มย่อย เพื่อฝึกการวางแผน และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

๕. ควรแสดงความสนใจ และชื่นชมผลงานของเด็กทุกคน และนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ

๖. หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมเดียวทุกครั้ง ควรชักชวนให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามคำแนะนำได้ ควรให้แรงเสริมทางบวกทุกครั้ง

๗. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ควรให้เล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำหรือภาพที่วาด โดยครูหรือผู้สอนบันทึกเรื่องราวที่เด็กเล่า และวันที่ทำ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและระดับพัฒนาการของเด็ก โดยเขียนด้วยตัวบรรจงและให้เด็กเห็นสีลายมือในการเขียนที่ถูกต้อง

๘. เก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลสังเกตพัฒนาการของเด็ก

๔. กิจกรรมการเล่นตามมุม

กิจกรรมการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือกำหนดเป็นพื้นที่เล่นที่จัดไว้ในห้องเรียน ซึ่งพื้นที่หรือมุมต่างๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย เด็กอาจจะเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส โดยจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ดังนี้

จุดประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
๒. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีวินัยเชิงบวก รู้จักการรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้อภัย
๓. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และสิ่งแวดล้อม
๔. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา
๕. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน
๖. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการสำรวจ การสังเกต และการทดลอง
๗. เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
๘. เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับวัย
๙. เพื่อส่งเสริมให้เด็กฝึกคิด วางแผน และตัดสินใจในการทำกิจกรรม
๑๐. เพื่อส่งเสริมให้มีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
๑๑. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบ และระเบียบวินัย

ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุม

๑. เปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมเล่นในช่วงเวลาเดียวกันอย่างอิสระ

๒. การจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ ควรจัดอย่างน้อย ๓-๕ มุม ดังตัวอย่างมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ ดังนี้

๒.๑ มุมบล็อก เป็นมุมที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์ผ่านการสร้าง

๒.๒ มุมหนังสือ เป็นมุมที่เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา จากการฟัง การพูด การอ่าน การเล่าเรื่อง หรือการยืม - คืน หนังสือ

๒.๓ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา เป็นมุมที่เด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว ผ่านการเล่นทดลองอย่างง่าย

๒.๔ มุมเครื่องเล่นสัมผัส เป็นมุมที่เด็กจะได้ฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา การสร้างสรรค์ เช่น การร้อย การสาน การต่อเข้า การถอดออก ฯลฯ

๒.๕ มุมบทบาทสมมติ เป็นมุมที่เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของแต่ละอาชีพหรือแต่ละหน้าที่ที่เด็กๆ เล่นแบบบทบาท

สื่อกิจกรรมการเล่นตามมุม

๑. มุมบทบาทสมมติ อาจจัดเป็นมุมเล่นต่างๆ เช่น

๑.๑ มุมบ้าน

๑) ของเล่นเครื่องใช้ในครัวขนาดเล็ก หรือของจำลอง เช่น เต้า กระทะ ครก กาน้ำ เขียง มีด พลาสติก หม้อ จาน ช้อน ถ้วยชาม กะละมัง

๒) เครื่องเล่นตุ๊กตา เสื้อผ้าตุ๊กตา เตียง เปลเด็ก ตุ๊กตา

๓) เครื่องแต่งบ้านจำลอง เช่น ชุดรับแขก โต๊ะเครื่องแป้ง หมอนอิง หวี ตลับแป้ง กระจก ขนาดเห็นเต็มตัว

๔) เครื่องแต่งกายบุคคลอาชีพต่าง ๆ ที่ใช้แล้ว เช่น ชุดเครื่องแบบทหาร ตำรวจ ชุดเสื้อผ้าผู้ใหญ่ชายและหญิง รองเท้า กระเป๋าถือที่ไม่ใช้แล้ว

๕) โทรศัพท์ เตารีดจำลอง ที่รีดผ้าจำลอง

๖) ภาพถ่ายและรายการอาหาร

๑.๒ มุมหมอ

๑) เครื่องเล่นจำลองแบบเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์การรักษาผู้ป่วย เช่น หูฟัง เสื้อคลุมหมอ

๒) อุปกรณ์สำหรับเลียนแบบการบันทึกข้อมูลผู้ป่วย เช่น กระดาษ ดินสอ ฯลฯ

๓) เครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง

๑.๓ มุมร้านค้า

๑) กลังและขวดผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้แล้ว

๒) ผลไม้จำลอง ผักจำลอง

๗๕ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

๓) อุปกรณ์ประกอบการเล่น เช่น เครื่องคิดเลข ลูกคิด ธนบัตรจำลอง ฯลฯ

๔) ป้ายชื่อร้าน

๕) ป้ายชื่อผลไม้ ผักจำลอง

๒. มุมบล็อก

๑๐๐ ขึ้นขึ้นไป

๒.๑ ไม้บล็อกหรือแท่งไม้ที่มีขนาดและรูปร่างต่าง ๆ กัน เช่นบล็อกตัน บล็อกโต๊ะ จำนวนตั้งแต่

๒.๒ ของเล่นจำลอง เช่น รถยนต์ เครื่องบิน รถไฟ คน สัตว์ ต้นไม้

๒.๓ ภาพถ่ายต่างๆ

๒.๔ ที่จัดเก็บไม้บล็อกหรือแท่งไม้อาจเป็นชั้น ลังไม้หรือพลาสติก แยกตาม รูปร่าง ขนาด

๓. มุมหนังสือ

๓.๑ หนังสือภาพนิทาน หนังสือภาพที่มีคำและประโยคสั้นๆ พร้อมภาพ

๓.๒ ชั้นหรือที่วางหนังสือ

๓.๓ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างบรรยากาศการอ่าน เช่น เสื่อ พรม หมอน

๓.๔ สมุดเซ็นยืมหนังสือกลับบ้าน

๓.๕ อุปกรณ์สำหรับการเขียน

๓.๖ อุปกรณ์เสริม เช่น เครื่องเสียง แผ่นนิทานพร้อมหนังสือนิทาน หูฟัง

๔. มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษา

๔.๑ วัสดุต่าง ๆ จากธรรมชาติ เช่น เมล็ดพืชต่างๆ เปลือกหอย ดิน หิน แร่ ฯลฯ

๔.๒ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสำรวจ สังเกต ทดลอง เช่น แวนขยาย แม่เหล็ก เข็มทิศ เครื่องชั่ง

แนวการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุม

๑. แนะนำมุมเล่นใหม่ เสนอแนะวิธีใช้ การเล่นของเล่นบางชนิด

๒. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่น

๓. ครูเปิดโอกาสให้เด็กคิด วางแผน ตัดสินใจเลือกเล่นอย่างอิสระ เลือกทำกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

๔. ขณะเด็กเล่น / ทำงาน ครูอาจชี้แนะ หรือมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กได้

๕. เด็กต้องการความช่วยเหลือและคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กพร้อมทั้งจัดบันทึกพฤติกรรมที่น่าสนใจ

๖. เตือนให้เด็กทราบล่วงหน้าก่อนหมดเวลาเล่น ประมาณ ๓ - ๕ นาที

๗. ให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

๑. ขณะเด็กเล่น ครูต้องสังเกตความสนใจในการเล่นของเด็ก หากพบว่ามุดมใด เด็กส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเล่นควรเปลี่ยนหรือจัดสื่อในมุดมเล่นใหม่ เช่น มุดมบ้าน อาจดัดแปลงหรือเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนเป็นมุดมร้านค้า มุดมเสริมสวย มุดมหมอ ฯลฯ
๒. หากมุดมใดมีจำนวนเด็กในมุดมมากเกินไปควรเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเล่นมุดมใหม่
๓. หากเด็กเลือกมุดมเล่นมุดมเดียวเป็นระยะเวลาานาน ควรชักชวนให้เด็กเลือกมุดมอื่นๆ ด้วย เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านอื่นๆ ด้วย
๔. การจัดสื่อหรือเครื่องเล่นในแต่ละมุดม ควรมีการทำความสะอาด และสับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมเป็นระยะโดยคำนึงถึงลำดับขั้นการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

๕. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อเคลื่อนไหวร่างกายออกกำลัง และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก โดยจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ดังนี้

จุดประสงค์

๑. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ
๒. เพื่อส่งเสริมให้มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี
๓. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด
๔. เพื่อปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น
๕. เพื่อเรียนรู้การระมัดระวัง รักษาความปลอดภัยทั้งของตนเองและผู้อื่น
๖. เพื่อฝึกการตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
๗. เพื่อส่งเสริมให้มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมรอบตัว
๘. เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก ฯลฯ

ขอบข่ายของกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

ลักษณะกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งที่ครูควรจัดให้เด็กได้เล่น ได้แก่

๑. การเล่นเครื่องเล่นสนาม

เครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น

- ๑.) เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย หรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น
- ๒.) เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก ไม้กระดก
- ๓.) เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น
- ๔.) ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก
- ๕.) ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว
- ๖.) เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง

๒. การเล่นทราย

ทรายเป็นสิ่งที่เด็กๆ ชอบเล่น ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นามาก่อเป็นรูปต่างๆ ได้ และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย ฟิมพ์ขนม ที่ตักทราย

ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง โดยอาจจัดให้อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้หรือสร้างหลังคาทำชอกกัน เพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย บางโอกาสอาจพรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น นอกจากนี้ ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลื้อยคลานไปทำความสกปรกในบ่อทรายได้

๓. การเล่นน้ำ

เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจและคลายความเครียดให้เด็กแล้วยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น เรียนรู้ทักษะการสังเกต จำแนกเปรียบเทียบปริมาตร

อุปกรณ์ที่ใส่น้ำอาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะหรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี และควรมีผ้าพลาสติกกันเสียด้านเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

๔. การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง

เป็นบ้านจำลองสำหรับให้เด็กเล่น จำลองแบบจากบ้านจริงๆ อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช่แล้ว เช่น หม้อ เต้า ขาม อ่าง เตาเรือด เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมติ เป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่แล้วสำหรับผลัดเปลี่ยน มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริง ๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้านขายของ สถานที่ทำการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของเด็กเอง

๕. การเล่นในมุมช่างไม้

เด็กต้องการออกแรงเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้นี้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ยังฝึกให้รักงาน และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

๖. การเล่นเกมการละเล่น

กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น เกมการละเล่นของไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แม่งู โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นครูอธิบายกติกาและสาธิตให้เด็กเข้าใจ ไม่ควรนำเกมการละเล่นที่มีกติกายุ่งยากและเน้นการแข่งขันแพ้ชนะ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะเกิดความเครียดและสร้างความรู้สึกลบที่ไม่ดีต่อตนเอง

สื่อกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

๑. การเล่นเครื่องเล่นสนาม

เครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น

๑.๑ เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย หรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น

๑.๒ เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก ไม้กระดก

๑.๓ เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น

๑.๔ ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก

๑.๕ ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว

๑.๖ เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง

๒. การเล่นทราย

ทรายเป็นสิ่งที่เด็กๆ ชอบเล่น ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาก่อเป็นรูปร่างๆ ได้และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย พิมพ์ขนม ที่ตักทราย

ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง โดยอาจจัดให้อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้หรือสร้างหลังคาทำชอกกัน เพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย บางโอกาสอาจพรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น นอกจากนี้ ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลื้อยลงไปทำความสกปรกในบ่อทรายได้

๓. การเล่นน้ำ

เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจและคลายความเครียดให้เด็กแล้วยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น เรียนรู้ทักษะการสังเกต จำแนกเปรียบเทียบปริมาตร อุปกรณ์ที่ใส่น้ำอาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะหรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี และควรมีผ้าพลาสติกกันเสื่อผ้าเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

๔. การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง

เป็นบ้านจำลองสำหรับให้เด็กเล่น จำลองแบบจากบ้านจริงๆ อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช่แล้ว เช่น หม้อ เต้า ชาม อ่าง เตา รีด เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่แล้วสำหรับผลัดเปลี่ยน มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริงๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้านขายของ สถานที่ทำการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของเด็กเอง

๕. การเล่นในมุมช่างไม้

เด็กต้องการออกแรงเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ยังฝึกให้รักงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

๖. การเล่นเกมการละเล่น

กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น เกมการละเล่นของไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แมงู โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นครูอธิบายกติกาและสาธิตให้เด็กเข้าใจ ไม่ควรนำเกมการละเล่นที่มีกติกายุ่งยากและเน้นการแข่งขันแพ้ชนะ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะเกิดความเครียดและสร้างความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง

แนวการจัดกิจกรรม

๑. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลง

๒. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่นให้พร้อม

๓. สาธิตการเล่นเครื่องเล่นสนามบางชนิด

๔. ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจและใช้เวลาเล่นนานพอควร

๗๙ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

๕. ครูควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย (ไม่ควรจัดกิจกรรมพลศึกษา) เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบ้านตุ๊กตา เล่นในมุมช่างไม้ เล่นบล็อกกลวง เครื่องเล่นสนาม เกมการละเล่น เล่นอุปกรณ์กีฬาสำหรับเด็ก เล่นเครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เล่นของเล่นพื้นบ้าน (เดินกะลา ฯลฯ)

๖. ขณะเด็กเล่นครูต้องคอยดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมการเล่น การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนของเด็กอย่างใกล้ชิด

๗. เมื่อหมดเวลาควรให้เด็กเก็บของใช้หรือของเล่นให้เรียบร้อย

๘. ให้เด็กทำความสะอาดร่างกายและดูแลเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยหลังเล่น

ข้อเสนอแนะ

๑. หมั่นตรวจตราเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์ประกอบให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและใช้งานได้ดีอยู่เสมอ

๒. ให้โอกาสเด็กเลือกเล่นกลางแจ้งอย่างอิสระทุกวัน อย่างน้อยวันละ ๓๐ นาที

๓. ขณะเด็กเล่นกลางแจ้ง ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อระมัดระวังความปลอดภัยในการเล่น หากพบว่าเด็กแสดงอาการเหนื่อย อ่อนล้า ควรให้เด็กหยุดพัก

๔. ไม่ควรนำกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กระดับประถมศึกษามาใช้สอนกับเด็กระดับปฐมวัย เพราะยังไม่เหมาะสมกับวัย

๕. หลังจากเลิกกิจกรรมกลางแจ้ง ควรให้เด็กได้พักผ่อนหรือนั่งพัก ไม่ควรให้เด็กรับประทาน อาหารกลางวันหรือตีมนมทันที เพราะอาจทำให้เด็กอาเจียน เกิดอาการจุกแน่นได้

๖. เกมการศึกษา

เกมการศึกษา (Didactic games) เป็นเกมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เป็นพื้นฐานการศึกษา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมจะช่วยฝึกทักษะความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาสำหรับเด็กวัย ๓-๖ ปี มีจุดประสงค์ ดังนี้

จุดประสงค์

๑. เพื่อฝึกทักษะการสังเกต จำแนกและเปรียบเทียบ

๒. เพื่อฝึกการแยกประเภท การจัดหมวดหมู่

๓. เพื่อส่งเสริมการคิดหาเหตุผล และตัดสินใจแก้ปัญหา

๔. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้

๕. เพื่อส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

๖. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ประเภทของเกมการศึกษา

๑. เกมจับคู่ เช่น จับคู่ภาพเหมือน จับคู่ภาพกับเงา จับคู่ภาพกับโครงร่าง จับคู่ภาพที่ซ่อนอยู่ในภาพหลัก จับคู่ภาพที่มีความสัมพันธ์กัน จับคู่ภาพสัมพันธ์แบบตรงกันข้าม จับคู่ภาพที่สมมาตร จับคู่ภาพแบบอนุกรม ฯลฯ
๒. เกมต่อภาพให้สมบูรณ์ (Jigsaws) หรือภาพตัดต่อ
๓. เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน)
๔. เกมเรียงลำดับ
๕. เกมการจัดหมวดหมู่
๖. เกมการศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต้)
๗. เกมจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม)
๘. เกมพื้นฐานการบวก
๙. เกมหาความสัมพันธ์ตามลำดับที่กำหนด

สื่อเกมการศึกษา

๑. เกมจับคู่
เพื่อให้เด็กได้ฝึกสังเกตสิ่งที่เหมือนกันหรือต่างกันซึ่งอาจเป็นการเปรียบเทียบภาพต่างๆ แล้วจัดเป็นคู่ๆ ตามจุดมุ่งหมายของเกมแต่ละชุด เกมประเภทจับคู่สามารถแบ่งได้หลายแบบ ดังนี้
 - ๑.๑ เกมจับคู่ภาพที่เหมือนกันหรือจับคู่สิ่งของเดียวกัน
 - ๑.๒ เกมจับคู่ภาพสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน
 - ๑.๓ เกมจับคู่ภาพชิ้นส่วนที่หายไป
 - ๑.๔ เกมจับคู่ภาพที่สมมาตรกัน
 - ๑.๕ เกมจับคู่ภาพที่สัมพันธ์กันแบบอุปมาอุปไมย
 - ๑.๖ เกมจับคู่แบบอนุกรม
๒. เกมภาพตัดต่อ
 - ๒.๑ ภาพตัดต่อที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ผลไม้ ผัก
 - ๒.๒ ภาพตัดต่อแบบมิติสัมพันธ์
๓. เกมจัดหมวดหมู่
 - ๓.๑ ภาพสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาจัดเป็นพวก ๆ
 - ๓.๒ ภาพเกี่ยวกับประเภทของใช้ในชีวิตประจำวัน
 - ๓.๓ ภาพจัดหมวดหมู่ตามรูปร่าง สี ขนาด รูปทรงเรขาคณิต
๔. เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน)
 - ๔.๑ โดมิโนภาพเหมือน
 - ๔.๒ โดมิโนภาพสัมพันธ์

๕. เกมเรียงลำดับ

๕.๑ เรียงลำดับภาพเหตุการณ์ต่อเนื่อง

๕.๒ เรียงลำดับขนาด

๖. เกมศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต)

๗. เกมจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม)

๘. เกมพื้นฐานการบวก

แนวการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

๑. แนะนำกิจกรรมใหม่

๒. สาธิต / อธิบาย วิธีเล่นเกมอย่างเป็นขั้นตอนตามประเภทของเกม

๓. ให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคล

๔. ขณะที่เด็กเล่นเกม ครูเป็นเพียงผู้แนะนำ

๕. เมื่อเด็กเล่นเกมแต่ละชุดเสร็จเรียบร้อย ควรให้เด็กตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเอง หรือร่วมกันตรวจกับเพื่อน หรือครูเป็นผู้ช่วยตรวจ

๖. ให้เด็กนำเกมที่เล่นแล้วเก็บใส่กล่อง เข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งก่อนเล่นเกมชุดอื่น

ข้อเสนอแนะ

๑. การจัดประสบการณ์เกมการศึกษาในระยะแรก ควรเริ่มสอนโดยใช้ของจริง เช่น การจับคู่ กระจกโป่งที่เหมือนกัน หรือการเรียงลำดับกระจกโป่งตามลำดับสูง – ต่ำ

๒. การเล่นเกมในแต่ละวัน อาจจัดให้เล่นทั้งเกมชุดใหม่และเกมชุดเก่า

๓. ครูอาจให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเกมกับครูที่ละกลุ่ม หรือสอนทั้งชั้นตามความเหมาะสม

๔. ครูอาจให้เด็กที่เล่นได้แล้ว มาช่วยแนะนำกติกาการเล่นในบางโอกาสได้

๕. การเล่นเกมการศึกษา นอกจากใช้เวลาในช่วงกิจกรรมเกมการศึกษาตามตารางกิจกรรมประจำวันแล้วอาจให้เด็กเลือกเล่นอิสระในช่วงเวลากิจกรรมการเล่นตามมุมได้

๖. การเก็บเกมที่เล่นแล้ว อาจเก็บใส่กล่องเล็กๆ หรือใส่ถุงพลาสติกหรือใช้ยางรัดแยกแต่ละเกม แล้วจัดใส่กล่องใหญ่รวมไว้เป็นชุด

บทที่ ๕

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

แผนการจัดประสบการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดแนวคิด ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะ ค่านิยม และความเข้าใจอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ที่สมดุล สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ผู้สอนทุกคนจึงจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ผู้สอนควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษา ผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจว่าจะต้องพัฒนาเด็กอย่างไรเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ การศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพัฒนาการเด็ก เป็นต้น

๒. ออกแบบการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรออกแบบการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ในกรณีที่สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยนำมาจากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีในหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

๒.๑ กำหนดหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์โดยพิจารณาจากสาระที่ควรเรียนรู้ซึ่งระบุไว้ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีในหลักสูตรสถานศึกษา หัวเรื่องที่กำหนดควรมีลักษณะเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก สอดคล้องกับสภาพและบริบทในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก หรือสามารถผนวกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ ๓ วิธี ดังนี้

วิธีที่ ๑ ผู้สอนเป็นผู้กำหนด ครูจะเป็นผู้กำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา และความสนใจของเด็ก

วิธีที่ ๒ ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด ผู้สอนจะกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น แล้วนำเรื่องที่สนใจมากำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ ๓ เด็กเป็นผู้กำหนด ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจของเด็ก

ผู้สอนสามารถนำหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้มาจัดทำเป็นกำหนดการจัดประสบการณ์ประจำปีการศึกษา โดยคำนึงถึงฤดูกาล แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศกาล ประเพณี และวันสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นการเตรียมว่าจะจัดประสบการณ์หัวเรื่องใดในช่วงเวลาใดให้ครบตามเวลาเรียนที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ ผู้สอนควรจัดเตรียมให้มีช่วงเวลาสำหรับจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็ก และตระหนักว่าสามารถเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นกำหนดการจัดประสบการณ์ได้ตามความสนใจของเด็ก

๒.๒ กำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ทั้งประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ให้สัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบ โดยนำมาจากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งกำหนดเวลาเรียนของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์ ๑-๒ สัปดาห์ ตามความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์ ตัวอย่างการกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-๓ หน่วยละ ๑ สัปดาห์ แสดงไว้ในตัวอย่างที่ (๑.๑) (๒.๑) และ (๓.๑)

๒.๒.๑ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ กำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของหน่วย ที่คาดว่า การจัดประสบการณ์ในหน่วยนั้นๆ จะนำพาเด็กไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ตามวัย การกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละหน่วยจะต้องครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน แต่ไม่จำเป็นต้องครบทุกมาตรฐาน ผู้สอนสามารถนำมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีในหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่สัมพันธ์กับสาระที่ควรเรียนรู้ที่เลือกมาจัดในหน่วยการจัดประสบการณ์

๒.๒.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็กเมื่อทำกิจกรรมในหน่วยแล้ว ผู้สอนสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากสภาพที่พึงประสงค์แล้วปรับเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สามารถกำหนดให้สัมพันธ์กับสาระที่ควรเรียนรู้ของหน่วย หรือปรับให้สอดคล้องกับความสามารถในขณะนั้นของเด็ก โดยเชื่อว่าความสามารถดังกล่าวเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสามารถตามสภาพที่พึงประสงค์ต่อไป หรือกำหนดตามสภาพที่พึงประสงค์ก็ได้ โดยพิจารณาจากความสามารถของเด็ก

ที่ผู้สอนรับผิดชอบเป็นหลัก จุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน โดยจำนวนจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยอาจแตกต่างกันได้ แต่ควรกำหนดจำนวนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ไม่มากเกินไป เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

๒.๒.๓ สารการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดของสารการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ การกำหนดสารการเรียนรู้ต้องประกอบด้วยสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ ดังนี้

(๑) สาระที่ควรเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดของสาระที่ควรเรียนรู้ โดยการคัดเลือกสาระที่ควรเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหัวเรื่องของหน่วยจากหลักสูตรสถานศึกษามากำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมทั้งในลักษณะที่เป็นแนวคิด เนื้อหา ทักษะ หรือเจตคติ ให้สัมพันธ์กับชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงสิ่งที่ได้รู้แล้ว สิ่งที่ต้องรู้ และสิ่งที่เด็กควรรู้ พิจารณาให้มีระดับความยากง่ายของสารการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ทั้งนี้ เมื่อกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ครบทุกหน่วยแล้ว ควรมีสาระที่ควรเรียนรู้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา

(๒) ประสบการณ์สำคัญ กำหนดประสบการณ์สำคัญที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับหน่วยการจัดประสบการณ์ที่กำหนด เพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคัดเลือกประสบการณ์สำคัญจากหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่สัมพันธ์กับสาระที่ควรเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในการวิเคราะห์สารการเรียนรู้รายปี โดยพิจารณาให้ประสบการณ์สำคัญของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถพิจารณาปรับเปลี่ยน หรือเพิ่มเติมประสบการณ์สำคัญได้ตามความเหมาะสมเมื่อเวลาเขียนแผนการจัดประสบการณ์และประสบการณ์สำคัญที่กำหนดจะต้องปรากฏในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ

๓. เขียนแผนการจัดประสบการณ์

๓.๑ เขียนแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ ออกแบบและกำหนดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วย ครอบคลุมกิจกรรมประจำวันที่ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาตลอดทั้งสัปดาห์ไว้ล่วงหน้า การเขียนแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญตามหน่วยการจัดประสบการณ์ที่ได้ออกแบบไว้ การกำหนดกิจกรรมต้องพิจารณาถึงความสมดุลของพัฒนาการทุกด้านเป็นอันดับแรก จัดให้มีความหลากหลายของกิจกรรม มีความสอดคล้องกัน และเป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วย ตามคู่มือนี้ใช้กิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรมซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมทั้ง ๔ ด้านเป็นกิจกรรมประจำวัน จึงได้เขียนแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ซึ่งแสดงกิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม ดังตัวอย่างที่ (๑.๒) (๒.๒) และ (๓.๒)

๓.๒ เขียนแผนการจัดประสบการณ์รายวัน ระบุรายละเอียดที่ครอบคลุม จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ กิจกรรม สื่อ และการประเมิน กำหนดวิธีการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับประสบการณ์สำคัญที่วางแผนตามที่ได้ กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์เป็นขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ โดยคำนึงถึงวัย พัฒนาการ ช่วงความสนใจของเด็ก และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ สิ่งที่คุณสอนควรคำนึงถึงในการเขียนแผนการจัด ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยคือ การออกแบบกิจกรรมตามหลักการจัดประสบการณ์และแนวทางการจัด ประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ไม่ใช่รูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เช่น การเขียนแบบตาราง แบบกิ่งตาราง หรือแบบความเรียง **ผู้สอนควรพิจารณาเขียน แผนการจัดประสบการณ์ที่นำไปใช้ได้จริง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก** เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือฉบับนี้นำเสนอตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์รายวันไว้ระดับชั้นละ ๑ วัน ดังตัวอย่างที่ (๑.๓) (๒.๓) และ (๓.๓)

เมื่อเขียนแผนการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนควรนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัด ประสบการณ์จริง ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับทั้งการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการจัด ประสบการณ์จริงสำหรับเด็ก ไม่ควรละเลยการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพราะแผนการจัด ประสบการณ์ที่ดีย่อมนำไปสู่การสอนที่ดี และควรให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์ทั้งที่มีการออกแบบ ไว้ล่วงหน้าและเกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้ออกแบบไว้ รวมถึงประสบการณ์ที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดู ในกิจวัตรประจำวันด้วย

๔. ประเมินหลังการจัดประสบการณ์ หลังจากจัดประสบการณ์แล้วผู้สอนควรดำเนินการทั้งการ ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัด ประสบการณ์ และการประเมินการจัดประสบการณ์ของครูจากแผนการจัดประสบการณ์ โดยผู้สอนสามารถ บันทึกผลการประเมินได้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล ที่ต้องการ คู่มือเล่มนี้ได้แสดงตัวอย่างแบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ ดังตัวอย่างที่ (๑.๔) (๒.๔) และ (๓.๔) ซึ่งเป็นการบันทึกพฤติกรรมของเด็กตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะของการตรวจสอบรายการ และบันทึกเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ทั้งในเรื่องความยากง่ายของกิจกรรมที่กำหนด ความเหมาะสมของ สื่อ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม และข้อมูลอื่นๆที่คุณสอนคาดว่าจะประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กในการจัด ประสบการณ์ครั้งต่อไปในลักษณะของการเขียนบรรยาย ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนหรือออกแบบ แบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของตนเองได้ตามความเหมาะสม

ตัวอย่างที่ ๑

(๑.๑) หน่วยการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ ๑ หน่วย “ฝน”

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ / สภาพที่พึงประสงค์	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
		ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
<p>มฐ.๑ ตบช.๑.๓ ๑.๓.๑ เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยเมื่อมีผู้ชี้แนะ</p> <p>มฐ.๒ ตบช.๒.๑ ตบช.๒.๒ ๒.๑.๔ รับลูกบอลโดยใช้มือและลำตัวช่วย ๒.๒.๑ ใช้กรรไกรตัดกระดาษขาดจากกันได้โดยใช้มือเดียว</p> <p>มฐ.๓ ตบช.๓.๒ ๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออก ๓.๒.๒ แสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>	<p>๑. ปฏิบัติตนอย่างปลอดภัยขณะฝนตกเมื่อมีผู้ชี้แนะ</p> <p>๒. รับลูกบอลโดยใช้มือและลำตัวช่วย</p> <p>๓. ใช้กรรไกรตัดกระดาษขาดจากกันได้</p> <p>๔. กล้าพูด กล้าแสดงออก</p> <p>๕. แสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>	<p><u>ด้านร่างกาย</u></p> <p>๑. การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์</p> <p>๒. การเคลื่อนไหวที่ใช้การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่</p> <p>๓. การเขียนภาพและการเล่นกับสี</p> <p>๔. การปั้น</p> <p>๕. การใช้กรรไกร และการร้อยวัสดุ</p> <p>๖. การฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย</p> <p>๗. การเล่นเครื่องเล่นอย่างปลอดภัย</p> <p>๘. การเล่นบทบาทสมมติเหตุการณ์ต่างๆ</p> <p><u>ด้านอารมณ์ จิตใจ</u></p> <p>๑. การฟังเพลง การร้องเพลง และการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี</p> <p>๒. การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี</p> <p>๓. การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ</p> <p>๔. การเล่นอิสระ</p> <p>๕. การเล่นตามมุมประสบการณ์</p> <p>๖. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามความสามารถของตนเอง</p>	<p>๑. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝนตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า - รุ้งกินน้ำ <p>๒. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อฝนตก</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลบฝน - ใช้อุปกรณ์กันฝน <p>๓. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อเจ็บป่วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พักผ่อน ทำร่างกายให้อบอุ่น ดื่มน้ำให้เพียงพอ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ <p>๔. เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้นไม้เจริญงอกงาม - คนและสัตว์มีน้ำกินน้ำใช้ - น้ำท่วม / ดินถล่ม

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ / สภาพที่พึงประสงค์	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
		ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
<p>มฐ.๔ ตบช.๔.๑ ๔.๑.๓ สนใจ มีความสุข และแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี</p> <p>มฐ.๘ ตบช.๘.๓ ๘.๓.๑ ปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อมีผู้ชี้แนะ</p> <p>มฐ.๙ ตบช.๙.๑ ๙.๑.๑ ฟังผู้อื่นพูดจนจบและพูดโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง</p> <p>มฐ.๑๐ ตบช.๑๐.๑ ตบช.๑๐.๒ ๑๐.๑.๑ บอกลักษณะของสิ่งต่างๆจากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส ๑๐.๒.๑ ระบุผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ</p> <p>มฐ.๑๑ ตบช.๑๑.๑ ๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเอง</p> <p>มฐ.๑๒ ตบช.๑๒.๑ ๑๒.๒.๑ ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ ตามวิธีการที่มีผู้ชี้แนะ</p>	<p>๖. ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงและดนตรีอย่างมีความสุข</p> <p>๗. ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่เชื้อเมื่อเจ็บป่วยได้</p> <p>๘. ฟังและพูดโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องฝนตกฟ้าแลบ ฟ้าร้อง และฟ้าผ่าได้</p> <p>๙. บอกลักษณะของหมวก เสื้อกันฝน และร่ม จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัสได้</p> <p>๑๐. ระบุผลที่เกิดขึ้นจากการที่ฝนตกได้</p> <p>๑๑. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเองได้</p> <p>๑๒. ค้นหาคำตอบเกี่ยวกับรุ่งกินน้ำจากการทดลองได้</p>	<p>ด้านสังคม ๑. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ ๒. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓. การละเล่นพื้นบ้านของไทย ๔. การดูแลห้องเรียนร่วมกัน ๕. การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ๖. การเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน</p> <p>ด้านสติปัญญา ๑. การฟังเพลง นิทาน คำคล้องจอง บทร้อยกรอง หรือเรื่องราวต่างๆ ๒. การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ๓. การรอจังหวะที่เหมาะสมในการพูด ๔. การสังเกตลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม ๕. การคาดเดาหรือคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล ๖. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านภาษา ท่าทางการเคลื่อนไหว และศิลปะ ๗. การสืบเสาะหาความรู้เพื่อค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ</p>	

(๑.๒) แผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ สัปดาห์ที่..... หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๑

วันที่	กิจกรรม					
	เคลื่อนไหวและจังหวะ	เสริมประสบการณ์	ศิลปะสร้างสรรค์	การเล่นตามมุม	การเล่นกลางแจ้ง	เกมการศึกษา
๑	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวร่างกายตาม บทเพลงฝนตก	เรื่อง ปราบฏาการณ์ธรรมชาติ - ร้องเพลงฟ้าแลบ - สนทนากับเด็กเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมเรื่องฝนตก - เด็กดูวีดิทัศน์ ฝนตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - หยอดสีบนกระดาษเปียก - ปั้นแป้งโดว์	- เล่นตามมุมประสบการณ์ - แนะนำหนังสือเกี่ยวกับฝน และน้ำที่มุมหนังสือ	- เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจับคู่ภาพเหมือน ฝนตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า
๒	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวตามคำบรรยาย (สมมติตนเองเป็นแมลงที่ซุ่ม ที่ค้อยๆ เติบโต)	เรื่อง เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน - เด็กดูภาพเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นเมื่อฝนตกและฝน แล้งจากเรื่องที่ครูเล่า - สนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นเมื่อฝนตก มากเกินไป ประกอบภาพ	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - เป่าฟองสบู่สร้างภาพ - พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ	- เล่นตามมุมประสบการณ์ - เกมวิ่งอ้อมหลัก - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมเรียงลำดับการเติบโต ของต้นไม้ ๓ ลำดับ	
๓	- อบอุ่นร่างกาย - การบริหารประกอบเพลง - ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ	เรื่อง การปฏิบัติตนเมื่อฝนตก - เด็กสังเกตอุปกรณ์ที่ใช้กันฝน - สนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อ ฝนตก - เด็กเล่นบทบาทสมมติการปฏิบัติตนเมื่อฝนตก	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - ละเลงสีด้วยนิ้วมือ - ร้อยหลอด	- เล่นตามมุมประสบการณ์ - โยนและรับลูกบอล - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจับคู่ภาพอุปกรณ์กันฝน กับเงา	
๔	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - การเคลื่อนไหวผู้นำผู้ตาม โดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ครั้งละ ๑ คน	เรื่อง การปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย - อ่านนิทาน เรื่อง หนูผัดบังเป็นหวัดให้เด็กฟัง - สนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย - เด็กทดลองปฏิบัติเรื่องการปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - กลิ้งสี - ปั้นดินเหนียว	- เล่นตามมุมเล่นหรือ มุมประสบการณ์ - แนะนำอุปกรณ์เล่นสมมติที่ มุมหมอ	- เล่นน้ำ เล่นทราย - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจับคู่ภาพเหมือน รองเท้า
๕	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวประกอบการใช้ ริบบิ้นผ้าสีสายรุ้ง	เรื่อง ปราบฏาการณ์ธรรมชาติ - สนทนาเกี่ยวกับรุ้งกินน้ำจากภาพ - ทดลองการเกิดรุ้งกินน้ำ - ท่องคำคล้องจองรุ้งกินน้ำ	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - วาดภาพอิสระด้วยสีน้ำ - ตัดแถบกระดาษสีนำมาติดสร้าง ภาพตามความสนใจ	- เล่นตามมุมเล่นหรือ มุมประสบการณ์	- รั้วข้าวสาร - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมภาพตัดต่อ รุ้งกินน้ำ (๔ ชั้น)

(๑.๓) แผนการจัดประสบการณ์รายวัน สัปดาห์ที่ วันที่ หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๑

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้		กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ	การประเมินผล
	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้			
<p>กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ</p> <p>ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงและดนตรีอย่างมีความสุข</p>	<p>การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี</p>	-	<p>๑. กิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วบริเวณอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้หยุดเคลื่อนไหวในท่ายืนทันที</p> <p>๒. เด็กเคลื่อนไหวโดยทำท่าทางประกอบเพลงฝนตกโดยให้แต่ละคนคิดท่าทางอย่างอิสระ และทำซ้ำตามความเหมาะสม</p> <p>๓. เด็กผ่อนคลายกล้ามเนื้อ</p>	<p>๑. เครื่องเคาะจังหวะ</p> <p>๒. เพลงฝนตก</p>	<p>สังเกตพฤติกรรมเด็กขณะทำท่าทางประกอบเพลงและดนตรี</p>
<p>กิจกรรมเสริมประสบการณ์</p> <p>ฟังและพูดโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องฝนตก ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง และฟ้าผ่าได้</p>	<p>๑. การฟังเพลง</p> <p>๒. การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ</p> <p>๓. การร้อจังหวะที่เหมาะสมในการพูด</p>	<p>ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ฝนตก ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง ฟ้าผ่า</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>๑. ร้องเพลงฟ้ายแลบ</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>๒. เด็กผลัดเปลี่ยนกันเล่าประสบการณ์เรื่องฝนตก</p> <p>๓. เด็กดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับ ฝนตก ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง ฟ้าผ่า ครูหยุดเป็นตอนๆ เพื่อสนทนากับเด็ก และอธิบายเพิ่มเติม</p> <p>๔. เด็กคิดและทำท่าทางประกอบเหตุการณ์ ฝนตก ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง ฟ้าผ่า</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>๕. เด็กทายท่าทางที่เพื่อนแสดงว่าเป็นปรากฏการณ์ ฝนตก ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง หรือฟ้าผ่า</p>	<p>๑. เพลงฟ้ายแลบ</p> <p>๒. วีดิทัศน์เกี่ยวกับ ฝนตก ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง ฟ้าผ่า</p>	<p>สังเกตพฤติกรรมการฟังและพูดโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องฝนตก ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง และฟ้าผ่า</p>

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้		กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ	การประเมินผล
	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้			
<p>กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และกิจกรรมการเล่นตามมุม</p> <p>๑. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิดของตนเองได้</p> <p>๒. กล้าพูด กล้าแสดงออก</p> <p>๓. แสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>	<p>๑. การเขียนภาพและเล่นกับสี</p> <p>๒. การปั้น</p> <p>๓. การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ</p> <p>๔. การเล่นตามมุมประสบการณ์</p> <p>๕. การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ</p>	-	<p>๑. ครูท้องค์คำคล้องจอง ผ่นตกพรวดๆ</p> <p>๒. ครูแนะนำกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย</p> <p>๒.๑ วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน</p> <p>๒.๒ หยดสีบนกระดาษเปียก</p> <p>๒.๓ ปั้นแป้งโดว์</p> <p>๓. ครูแนะนำหนังสือเกี่ยวกับฝนและน้ำที่มุมหนังสือ</p> <p>๔. เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ๒ กิจกรรม ตามความสนใจ เมื่อทำผลงานเสร็จให้นำมาให้ครูเขียนบรรยายภาพหรือผลงาน</p> <p>๕. เด็กเลือกเล่นตามมุมประสบการณ์ เมื่อหมดเวลาครูให้สัญญาณ เด็กช่วยกันเก็บของ</p> <p>๖. เด็ก ๔-๕ คน นำผลงานออกมานำเสนอ ให้เพื่อนถามคำถามหรือแสดงความคิดเห็น</p>	<p>๑. คำคล้องจองผ่นตกพรวดๆ</p> <p>๒. กระดาษ</p> <p>๓. สีเทียน</p> <p>๔. สีน้ำ</p> <p>๕. หลอดหยด</p> <p>๖. แป้งโดว์</p> <p>๗. มุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ในห้องเรียน</p>	<p>๑. สังเกตพฤติกรรมขณะทำงานศิลปะ</p> <p>๒. สังเกตพฤติกรรมกรากล้าพูด กล้าแสดงออกในการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอผลงาน</p> <p>๓. สังเกตพฤติกรรมกรแสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>
<p>กิจกรรมกลางแจ้ง</p> <p>เล่นอย่างปลอดภัยเมื่อมีผู้ชี้แนะ</p>	<p>การเล่นเครื่องเล่นอย่างปลอดภัย</p>	- ข้อตกลงในการเล่นเครื่องเล่นสนาม	<p>๑. เด็กอบอุ่นร่างกายด้วยการสับมือ เท้าย่อตัว ยืดตัว</p> <p>๒. ครูทบทวนข้อตกลงในการเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างปลอดภัย</p> <p>๓. เด็กเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ โดยครูคอยดูแลความปลอดภัยของเด็ก</p> <p>๔. ครูให้สัญญาณหยุดเล่น และพาเด็กไปทำความสะอาดร่างกาย</p>	<p>เครื่องเล่นสนาม</p>	<p>สังเกตพฤติกรรมการเล่นอย่างปลอดภัย</p>
<p>กิจกรรมเกมการศึกษา</p> <p>จับคู่ภาพเหมือนได้</p>	<p>การสังเกตลักษณะของสิ่งต่างๆ</p>	- การสังเกตเปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง	<p>๑. ครูแนะนำเกมจับคู่ภาพเหมือน ผ่นตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า</p> <p>๒. แบ่งเด็กเป็น ๔ กลุ่ม ให้เด็ก ๑ กลุ่ม รับเกมที่ครูแนะนำไปเล่น กลุ่มอื่นๆ เล่นเกมการศึกษาชุดเดิม</p> <p>๓. เด็กเก็บเกมการศึกษา</p>	<p>- เกมจับคู่ภาพเหมือน ผ่นตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า</p> <p>- เกมชุดเดิมที่เคยเล่น</p>	<p>สังเกตการเล่นเกมการศึกษา</p>

(๑.๔) บันทึกหลังการจัดประสบการณ์ สัปดาห์ที่ หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๑

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ เมื่อพบพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือ ทำเครื่องหมาย - เมื่อไม่พบพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

เลข ที่	ชื่อ	จุดประสงค์การเรียนรู้											หมายเหตุ		
		๑. ปฏิบัติได้อย่างปลอดภัยขณะฝนตก เมื่อมีผู้ชี้แนะ	๒. รับลูกบอลโดยใช้มือและลำตัวช่วย	๓. ใช้กรรไกรตัดกระดาษจากด้านใด	๔. กล่าวพูด กล่าวแสดงออก	๕. แสดงความพอใจในผลงานของตนเอง	๖. ร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบ เพลงและดนตรีอย่างมีความสุข	๗. ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับการ ป้องกันการเล่นเมื่อเจ็บป่วยได้	๘. ฟังและพูดได้ตอบเกี่ยวกับเรื่อง ฝนตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง และฟ้าผ่าได้	๙. บอกลักษณะของพายุ ลม ลมพัด และ ร่วมจากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัสได้	๑๐. ระบุสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่ฝนตกได้	๑๑. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเองได้		๑๒. ค้นหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้จาก การทดลองได้	
๑	เด็กชาย.....														
๒	เด็กชาย.....														
๓	เด็กชาย.....														
....														
....														
....														
๑๘	เด็กหญิง.....														
๑๙	เด็กหญิง.....														
๒๐	เด็กหญิง.....														

บันทึกผลการจัดกิจกรรม (อาทิ ความยากง่ายของกิจกรรมที่กำหนด ความเหมาะสมของสื่อ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม การตอบสนองของเด็กต่อกิจกรรม ลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก)

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

ตัวอย่างที่ ๒

(๒.๑) หน่วยการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ ๒ หน่วย “ฝน”

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ / สภาพที่พึงประสงค์	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
		ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
<p>มฐ.๑ ตบช.๑.๓ ๑.๓.๑ เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยด้วยตนเอง</p> <p>มฐ.๒ ตบช.๒.๑ ตบช.๒.๒ ๒.๑.๔ รับลูกบอลโดยใช้มือทั้งสองข้าง ๒.๒.๑ ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงได้</p> <p>มฐ.๓ ตบช.๓.๒ ๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมบางสถานการณ์ ๓.๒.๒ แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเอง</p>	<p>๑. ปฏิบัติตนอย่างปลอดภัยเมื่อฝนตกได้</p> <p>๒. รับลูกบอลโดยใช้มือทั้งสองข้าง</p> <p>๓. ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงได้</p> <p>๔. กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม</p> <p>๕. แสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>	<p><u>ด้านร่างกาย</u> ๑. การเคลื่อนไหวที่ใช้การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่ ๒. การเขียนภาพและการเล่นกับสี ๓. การปีน ๔. การใช้กรรไกร การตัด การปะ ๕. การเคลื่อนไหวโดยควบคุมตนเองไปในทิศทางระดับ และพื้นที่ ๖. การฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย ๗. การเล่นเครื่องเล่นอย่างปลอดภัย ๘. การเล่นบทบาทสมมติเหตุการณ์ต่างๆ</p> <p><u>ด้านอารมณ์ จิตใจ</u> ๑. การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี ๒. การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ ๓. การเล่นอิสระ ๔. การเล่นตามมุมประสบการณ์ ๕. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามความสามารถของตนเอง</p>	<p>๑. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ - สมบัติของน้ำ</p> <p>๒. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อฝนตก - หลบฝน และไม่ไปในที่โล่งแจ้ง - ใช้อุปกรณ์กันฝน</p> <p>๓. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อเจ็บป่วย - พักผ่อน ทำร่างกายให้อบอุ่น ตื่นน้ำให้เพียงพอ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ - การบอกอาการเมื่อเจ็บป่วย</p> <p>๔. เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน - เกิดแหล่งน้ำ - คนและสัตว์มีน้ำกินน้ำใช้ - พืชผลทางการเกษตรเจริญงอกงาม - โครงการตามพระราชดำริฯ โครงการฝายชะลอน้ำ</p>

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ / สภาพที่พึงประสงค์	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
		ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
<p>มฐ.๔ ดบข.๔.๑ ๔.๑.๓ สนใจ มีความสุข และแสดงท่าทาง/ เคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี</p> <p>มฐ.๗ ดบข.๗.๒ ๗.๒.๓ ยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติไทยและ เพลงสรรเสริญพระบารมี</p> <p>มฐ.๙ ดบข.๙.๑ ๙.๑.๒ เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง</p> <p>มฐ.๑๐ ดบข.๑๐.๑ ดบข.๑๐.๒ ๑๐.๑.๑ บอกลักษณะและส่วนประกอบของ สิ่งต่างๆจากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส ๑๐.๒.๑ ระบุสาเหตุหรือผลที่เกิดขึ้นใน เหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ ๑๐.๒.๒ คาดเดา หรือคาดคะเนสิ่งที่จะเกิด ขึ้น หรือมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจาก ข้อมูล</p> <p>มฐ.๑๑ ดบข.๑๑.๑ ๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลง และ แปลกใหม่จากเดิม หรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น</p>	<p>๖. ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง และดนตรีอย่างมีความสุข</p> <p>๗. รู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ของ สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย</p> <p>๘. บอกอาการเมื่อเจ็บป่วยได้</p> <p>๙. บอกรายละเอียดที่สังเกตจากการทดลอง เรื่องการเกิดฝนได้</p> <p>๑๐. ระบุผลที่เกิดขึ้นจากการที่ฝนตกได้</p> <p>๑๑. คาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นเมื่อน้ำไหล ผ่านฝายชะลอน้ำได้</p> <p>๑๒. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลง และ แปลกใหม่จากเดิม หรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น</p>	<p>ด้านสังคม ๑. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ ๒. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์เกี่ยวกับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓. การละเล่นพื้นบ้านของไทย ๔. การดูแลห้องเรียนร่วมกัน ๕. การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ๖. การเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน</p> <p>ด้านสติปัญญา ๑. การฟังเพลง นิทาน คำคล้องจอง บทร้อยกรอง หรือเรื่องราวต่างๆ ๒. การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ๓. การรอจังหวะที่เหมาะสมในการพูด ๔. การสังเกตลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม ๕. การนับและแสดงจำนวนของสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ๖. การคาดเดาหรือคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้น อย่างมีเหตุผล ๗. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านภาษา ท่าทาง การเคลื่อนไหว และศิลปะ</p>	

(๒.๒) แผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ สัปดาห์ที่..... หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๒

วันที่	กิจกรรม					
	เคลื่อนไหวและจังหวะ	เสริมประสบการณ์	ศิลปะสร้างสรรค์	การเล่นตามมุม	การเล่นกลางแจ้ง	เกมการศึกษา
๑	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวร่างกายตามบทเพลงเมฆฝน	เรื่อง สมบัติของน้ำ - เด็กสังเกตน้ำเย็น น้ำร้อน และน้ำธรรมดา - เด็กสังเกตเมื่อน้ำจางแก้วไปปิดปากแก้วทั้ง ๓ ใบ - สนทนาเรื่องการเกิดฝน	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - วาดภาพอิสระด้วยสีโปสเตอร์ - ปั้นดินน้ำมัน	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ - แนะนำหนังสือเกี่ยวกับฝนและน้ำที่มุมหนังสือ	- เล่นน้ำ เล่นทราย - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมเรียงลำดับการเติบโตของต้นไม้ ๔ ลำดับ
๒	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวตามคำบรรยาย (สมมติตนเองเป็นเกษตรกรปลูกผัก)	เรื่อง เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน - เด็กเลือกภาพปริศนา (ภาพแหล่งน้ำ คนและสัตว์กินน้ำใช้น้ำ และพืชผลทางการเกษตรเจริญงอกงาม) - เด็กอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของภาพกับเหตุการณ์ฝนตก	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - ขยำกระดาษสร้างภาพอย่างอิสระ - พิมพ์ภาพด้วยพืชผัก	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์	- เกมวิ่งเก็บของ - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจับคู่จำนวนพืชผักกับตัวเลข ๑-๕
๓	- อบอุ่นร่างกาย - กายบริหารประกอบเพลง ออกกำลังกายรับแสงตะวัน - ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ	เรื่อง การปฏิบัติตนเมื่อฝนตก - ร้องเพลงหลบฝน - สนทนาเกี่ยวกับการหลบฝน การใช้อุปกรณ์กันฝนและอันตรายจากการไปในที่โล่งแจ้งขณะฝนตกประกอบภาพ - เด็กเล่นบทบาทสมมติการปฏิบัติตนเมื่อฝนตก	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - เป่าสี - พับกระดาษเป็นหมวกและตกแต่งอย่างอิสระ	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์	- โยนและรับลูกบอล - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจับคู่ภาพหมวกกับภาพโครงร่าง
๔	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - การเคลื่อนไหวผู้นำผู้ตาม โดยให้เด็กที่เป็นผู้นำเลือกผู้นำคนต่อไป	เรื่อง การปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย - สนทนากับเด็กเรื่องสิ่งที่แพทย์ซักถามเมื่อเจ็บป่วย - เด็กบอกอาการเมื่อเจ็บป่วย - เด็กเล่นบทบาทสมมติไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - ตีตีสี - ปั้นดินกระดาษ	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ - แนะนำอุปกรณ์เล่นสมมติที่มุมหมอ	- เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจับคู่ภาพเพิ่มส่วนกับภาพแยกส่วน
๕	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวและปฏิบัติตามคำสั่ง จัดกลุ่ม ๒-๔ คน	เรื่อง เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน - เด็กสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเทน้ำในช่องทางที่สมมติเป็นทางน้ำ - เด็กทดลองสร้างฝายชะลอน้ำ และคาดคะเนสิ่งที่อาจเกิดขึ้นเมื่อน้ำไหลผ่าน - เล่าเรื่องโครงการตามพระราชดำริฯ “โครงการฝายชะลอน้ำ” ประกอบภาพ	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - วาดภาพอิสระด้วยสีน้ำ - ตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงเพื่อม้วนเป็นรูปต่างๆ อย่างอิสระ ทำโมบายตกแต่งห้องเรียน	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ - เพิ่มมุมฝายชะลอน้ำ	- มอญซ่อนผ้า - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจัดหมวดหมู่ภาพตามสีอุปกรณ์กันฝน

(๒.๓) แผนการจัดประสบการณ์รายวัน สัปดาห์ที่ วันที่ หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๒

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้		กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ	การประเมินผล
	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้			
<p>กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ</p> <p>ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงและดนตรีอย่างมีความสุข</p>	<p>การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี</p>		<p>๑. กิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วบริเวณอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่ายืนทันที</p> <p>๒. เด็กเคลื่อนไหวโดยทำท่าทางประกอบเพลงเมฆฝน โดยให้แต่ละคนคิดท่าทางอย่างอิสระ และทำซ้ำตามความเหมาะสม</p> <p>๓. เด็กผ่นคลายกล้ามเนื้อ</p>	<p>๑. เครื่องเคาะจังหวะ</p> <p>๒. เพลงเมฆฝน</p>	<p>สังเกตพฤติกรรมเด็กขณะทำท่าทางประกอบเพลงและดนตรี</p>
<p>กิจกรรมเสริมประสบการณ์</p> <p>บอกรายละเอียดที่สังเกตจากการทดลองเรื่องการเกิดฝนได้</p>	<p>การสังเกตลักษณะส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม</p>	<p>สมบัติของน้ำ</p>	<p>ขั้นนำ</p> <p>๑. ร่วมกันร้องเพลงไอน้ำ</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>๒. นำแก้วน้ำร้อน น้ำเย็น น้ำธรรมดามาให้เด็กสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า</p> <p>๓. เด็กนำจานแก้วใสไปปิดปากแก้วทั้ง ๓ ใบ และสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้น</p> <p>๔. ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น และเชื่อมโยงไปสู่เรื่องการเกิดฝน</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>๕. เด็กอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่แก้วน้ำร้อน และครูช่วยเชื่อมโยงไปสู่เรื่องการเกิดฝน โดยการวาดแผนภาพประกอบ</p>	<p>๑. เพลงไอน้ำ</p> <p>๒. แก้วน้ำร้อน น้ำเย็น น้ำธรรมดา</p> <p>๓. จานแก้วใส</p> <p>๔. แวนชยาย</p> <p>๕. กระดาษปรีฟ</p> <p>๖. ปากกาสี</p>	<p>สังเกตการบอกรายละเอียดจากการทดลองเรื่องการเกิดฝน</p>

๙๖ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้		กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ	การประเมินผล
	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้			
<p>กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และ กิจกรรมการเล่นตามมุม</p> <p>๑. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลง และแปลกใหม่จากเดิม หรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น</p> <p>๒. กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม</p> <p>๓. แสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>	<p>๑. การเขียนภาพและเล่นกับสี</p> <p>๒. การปั้น</p> <p>๓. การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ</p> <p>๔. การเล่นตามมุมประสบการณ์</p> <p>๕. การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ</p>	-	<p>๑. ร่วมกันร้องเพลงพาล้าน</p> <p>๒. แนะนำกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย</p> <p>๒.๑ วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน</p> <p>๒.๒ วาดภาพอิสระด้วยสีโปสเตอร์</p> <p>๒.๓ ปั้นดินน้ำมัน</p> <p>๓. แนะนำหนังสือเกี่ยวกับฝนและน้ำที่มุมหนังสือ</p> <p>๔. เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ๒ กิจกรรมตามความสนใจ</p> <p>เมื่อทำผลงานเสร็จให้นำมาให้ครูเขียนบรรยายภาพหรือผลงาน</p> <p>๕. เด็กเลือกเล่นตามมุมประสบการณ์ เมื่อหมดเวลาครูให้สัญญาณเด็กช่วยกันเก็บของ</p> <p>๖. เด็ก ๔-๕ คน นำผลงานออกมานำเสนอ ให้เพื่อนถามคำถามหรือแสดงความคิดเห็น</p>	<p>๑. เพลงพาล้าน</p> <p>๒. กระดาษ</p> <p>๓. สีเทียน</p> <p>๔. สีโปสเตอร์</p> <p>๕. พู่กัน</p> <p>๖. ดินน้ำมัน</p> <p>๗. มุมประสบการณ์ในห้องเรียน</p>	<p>๑. สังเกตพฤติกรรมขณะทำงานศิลปะ</p> <p>๒. สังเกตพฤติกรรมกรรมการกล้าพูด กล้าแสดงออกในการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอผลงาน</p> <p>๓. สังเกตพฤติกรรมการแสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>
<p>กิจกรรมกลางแจ้ง</p> <p>เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยด้วยตนเอง</p>	<p>๑. การเล่นนอกห้องเรียน</p> <p>๒. การเล่นเครื่องเล่นอย่างปลอดภัย</p> <p>๓. การชั่ง ตวง วัดสิ่งต่างๆ โดยใช้เครื่องมือและหน่วยที่ไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน</p>	- ข้อตกลงในการเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นเครื่องเล่นสนาม	<p>๑. ทบทวนข้อตกลงในการเล่นน้ำ เล่นทรายอย่างปลอดภัย</p> <p>๒. เด็กเลือกเล่นน้ำ เล่นทราย ตามความสนใจ หรือเล่นเครื่องเล่นสนาม โดยครูคอยดูแลความปลอดภัยของเด็ก</p> <p>๓. ให้สัญญาณหยุดเล่น เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย และพาเด็กไปทำความสะอาดร่างกาย</p>	<p>๑. ภาชนะใส่น้ำ</p> <p>๒. กะบะทราย</p> <p>๓. อุปกรณ์ประกอบการเล่นน้ำ เล่นทราย</p> <p>๔. เครื่องเล่นสนาม</p>	สังเกตพฤติกรรมการเล่นอย่างปลอดภัย
<p>กิจกรรมเกมการศึกษา</p> <p>เรียงลำดับภาพการเจริญเติบโตของต้นไม้ได้</p>	<p>การบอกและเรียงลำดับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ตามช่วงเวลา</p>	-การเรียงลำดับเหตุการณ์	<p>๑. แนะนำเกมเรียงลำดับการเจริญเติบโตของต้นไม้ ๔ ลำดับ</p> <p>๒. แบ่งเด็กเป็น ๔ กลุ่ม ให้เด็ก ๑ กลุ่มรับเกมที่แนะนำไปเล่นกลุ่มอื่นๆ เล่นเกมการศึกษาชุดเดิม</p> <p>๓. เด็กเก็บเกมการศึกษา</p>	<p>- เกมเรียงลำดับการเจริญเติบโตของต้นไม้ ๔ ลำดับ</p> <p>- เกมชุดเดิมที่เคยเล่น</p>	สังเกตการเล่นเกมการศึกษา

(๒.๔) บันทึกหลังการจัดประสบการณ์ สัปดาห์ที่ หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๒

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ เมื่อพบพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือทำเครื่องหมาย - เมื่อไม่พบพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

เลข ที่	ชื่อ	จุดประสงค์การเรียนรู้												หมายเหตุ
		๑. ปฏิบัติตนอย่างปลอดภัยเมื่อฝนตกได้	๒. รับลูกบอลโดยใช้มือทั้งสองข้าง	๓. ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงได้	๔. กล่าวพูด กล่าวแสดงออกอย่างเหมาะสม	๕. แสดงความพอใจในผลงาน	๖. ร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลงและดนตรีอย่างมีความสุข	๗. รู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์คุณของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย	๘. บอกอาการเมื่อเจ็บป่วยได้	๙. บอกรายละเอียดที่สังเกตจากการทดลองเรื่องการเกิดฝนได้	๑๐. ระบุผลที่เกิดขึ้นจากการที่ฝนตกได้	๑๑. คาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นเมื่อน้ำไหลผ่านฝายชะลอน้ำได้	๑๒. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิดความรู้สึกของตนเอง โดยมีการคิดแปลงและแลกเปลี่ยนจากเดิม หรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น	
๑	เด็กชาย.....													
๒	เด็กชาย.....													
๓	เด็กชาย.....													
.....													
.....													
.....													
๒๔	เด็กหญิง.....													
๒๕	เด็กหญิง.....													
๒๖	เด็กหญิง.....													

บันทึกผลการจัดกิจกรรม (อาทิ ความยากง่ายของกิจกรรมที่กำหนด ความเหมาะสมของสื่อ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม การตอบสนองของเด็กต่อกิจกรรม ลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

ตัวอย่างที่ ๓

(๓.๑) หน่วยการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ ๓ หน่วย “ฝน”

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ / สภาพที่พึงประสงค์	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
		ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
<p>มฐ.๑ ตบช.๑.๓ ๑.๓.๑ เล่น ทำกิจกรรม และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย</p> <p>มฐ.๒ ตบช.๒.๑ ตบช.๒.๒ ๒.๑.๔ รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้ ๒.๒.๑ ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้</p> <p>มฐ.๓ ตบช.๓.๒ ๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ๓.๒.๒ แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเองและผู้อื่น</p>	<p>๑. ปฏิบัติตนอย่างปลอดภัยเมื่อฝนตกได้</p> <p>๒. รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้</p> <p>๓. ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้</p> <p>๔. กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม</p> <p>๕. แสดงความพอใจในผลงานของตนเองและผู้อื่น</p>	<p><u>ด้านร่างกาย</u></p> <p>๑. การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์</p> <p>๒. การเคลื่อนไหวที่ใช้การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่</p> <p>๓. การเขียนภาพและการเล่นกับสี</p> <p>๔. การปั้น</p> <p>๕. การใช้กรรไกร การตัด การปะ</p> <p>๖. การเคลื่อนไหวโดยควบคุมตนเองไปในทิศทาง ระดับ พื้นที่</p> <p>๗. การฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย</p> <p>๘. การเล่นเกมเล่นอย่างปลอดภัย</p> <p>๙. การเล่นเกมบทบาทสมมติเหตุการณ์ต่างๆ</p> <p><u>ด้านอารมณ์ จิตใจ</u></p> <p>๑. การฟังเพลง การร้องเพลง และการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี</p> <p>๒. การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี</p> <p>๓. การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ</p> <p>๔. การเล่นเกมอิสระ</p> <p>๕. การเล่นเกมมุมประสบการณ์</p> <p>๖. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตามความสามารถของตนเอง</p>	<p>๑. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ</p> <p>- วัฏจักรของน้ำ</p> <p>๒. การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อฝนตก</p> <p>- หลบฝน และไม่ไปในที่โล่งแจ้ง</p> <p>- ใช้อุปกรณ์กันฝน และการแก้ปัญหาเมื่อไม่มีอุปกรณ์กันฝน</p> <p>๓. โรคที่พบบ่อยในฤดูฝน และการป้องกัน</p> <p>๔. เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน</p> <p>- โครงการตามพระราชดำริฯ โครงการแก้มลิง</p> <p>- โครงการตามพระราชดำริฯ โครงการฝนหลวง</p>

มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ / สภาพที่พึงประสงค์	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
		ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
<p>มฐ.๔ ตบช.๔.๑ ๔.๑.๓ สนใจ มีความสุข และแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี</p> <p>มฐ.๗ ตบช.๗.๒ ๗.๒.๓ ยินตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี</p> <p>มฐ.๘ ตบช.๘.๒ ๘.๒.๑ เล่นหรือทำงานร่วมมือกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย</p> <p>มฐ.๑๐ ตบช.๑๐.๒ ตบช.๑๐.๓ ๑๐.๒.๑ อธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำด้วยตนเอง ๑๐.๓.๒ ระบุปัญหา สร้างทางเลือก และเลือกวิธีแก้ปัญหา</p> <p>มฐ.๑๑ ตบช.๑๑.๑ ๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลง และแปลกใหม่จากเดิม และมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น</p> <p>มฐ.๑๒ ตบช.๑๒.๒ ๑๒.๒.๑ ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายด้วยตนเอง ๑๒.๒.๒ ใช้ประโยคคำถามว่า “เมื่อไร” “อย่างไร” ในการค้นหาคำตอบ</p>	<p>๖. ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงและดนตรีอย่างมีความสุข</p> <p>๗. รู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย</p> <p>๘. ทำงานร่วมมือกับเพื่อนในการประดิษฐ์เครื่องบินฝนหลวงได้</p> <p>๙. อธิบายเชื่อมโยงเหตุและผลที่เกิดขึ้นตามวัฏจักรของน้ำได้</p> <p>๑๐. ระบุปัญหา สร้างทางเลือก และเลือกวิธีแก้ปัญหาเมื่อไม่มีอุปกรณ์กันฝนได้</p> <p>๑๑. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลง และแปลกใหม่จากเดิม และมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น</p> <p>๑๒. ค้นหาคำตอบเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและการป้องกันได้</p> <p>๑๓. ใช้ประโยคคำถามว่า “เมื่อไร” หรือ “อย่างไร” ในการค้นหาคำตอบ</p>	<p>ด้านสังคม ๑. การทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ ๒. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓. การละเล่นพื้นบ้านของไทย ๔. การดูแลห้องเรียนร่วมกัน ๕. การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ๖. การทำศิลปะแบบร่วมมือ ๗. การเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน</p> <p>ด้านสติปัญญา ๑. การฟังเพลง นิทาน คำคล้องจอง บทร้อยกรอง หรือเรื่องราวต่างๆ ๒. การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ๓. การสังเกตลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม ๔. การนับและแสดงจำนวนของสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ๕. การอธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำ ๖. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านภาษา ท่าทางการเคลื่อนไหว และศิลปะ ๗. การสืบเสาะหาความรู้เพื่อค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ</p>	

(๓.๒) แผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ สัปดาห์ที่..... หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๓

วันที่	กิจกรรม					
	เคลื่อนไหวและจังหวะ	เสริมประสบการณ์	ศิลปะสร้างสรรค์	การเล่นตามมุม	การเล่นกลางแจ้ง	เกมการศึกษา
๑	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวร่างกายตามบทเพลงฉันทอเมฆ	เรื่อง วัฏจักรของน้ำ - ทดลองต้มน้ำให้เด็กสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น - เด็กตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานสิ่งที่อาจเกิดขึ้นเมื่อนำกระจกมาอังไอน้ำ - สนทนาเรื่องวัฏจักรของน้ำโดยใช้ภาพประกอบ	- วาดรูปอิสระด้วยสีเทียน - ฉีดสีน้ำสร้างภาพ - ตัดกระดาษทำที่คาดศีรษะหยดน้ำหรือเมฆเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	- เล่นตามมุมประสบการณ์ - แนะนำหนังสือเกี่ยวกับฝนและน้ำที่มุมหนังสือ	- เกมวิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวาง - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมพื้นฐานการบวกรูปเมฆ ๕-๙
๒	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - ฟังเพลงบรรเลง และทำท่าทางตามจินตนาการประกอบการใช้แถบผ้า	เรื่อง เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน - อภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์น้ำท่วมจากภาพข่าว - นำภาพลิงมาให้เด็กดู สนทนาเกี่ยวกับการกินของลิง - เด็กทดลองสร้างแก้มลิงด้วยดินเหนียว - สรุปรเรื่องโครงการแก้มลิง	- วาดรูปอิสระด้วยสีเทียน - เทสีสร้างภาพวันฝนตก - พิมพ์ภาพด้วยแกนกระดาษชำระ	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์	- เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมเรียงลำดับการเติบโตของต้นไม้ ๕ ลำดับ
๓	- อบอุ่นร่างกาย - กายบริหารประกอบเพลงออกกำลังกายรับแสงตะวัน - ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ	เรื่อง การปฏิบัติตนเมื่อฝนตก - ร้องเพลงหลบฝน - สนทนาเกี่ยวกับการหลบฝน/การใช้อุปกรณ์กันฝน - เด็กทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันแก้ปัญหาโดยสมมติว่าไม่มีอุปกรณ์กันฝน	- วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน - วาดรูปอิสระด้วยสีโปสเตอร์ - ปั้นขี้ผึ้ง	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์	- โยนและรับลูกบอล - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจับคู่ภาพเหมือนคนกางร่ม
๔	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - แบ่งเด็กเป็น ๕ กลุ่ม แต่ละกลุ่มเคลื่อนไหวตามผู้นำของกลุ่มตน	เรื่อง โรคที่พบบ่อยในฤดูฝน และการป้องกัน - อ่านนิทานเรื่องหนูฝึกบึ่งเป็นไข้เลือดออกให้เด็กฟัง - เด็กตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์ครูพยาบาลเกี่ยวกับโรคที่พบบ่อยในฤดูฝน และการป้องกัน - สสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในโรงเรียน	- วาดรูปอิสระด้วยสีเทียนระบายสีน้ำ - ทำการ์ดขอบคุณครูพยาบาล - พับกระดาษเป็นร่ม	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ - แนะนำอุปกรณ์เล่นสมมติที่มุมหมอ	- เล่นน้ำ เล่นทราย - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมจัดหมวดหมู่ภาพกับสัญลักษณ์ ฝนตก ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ้า
๕	- เคลื่อนไหวพื้นฐาน - เคลื่อนไหวตามและปฏิบัติตามคำสั่ง จัดกลุ่ม ๕-๗ คน	เรื่อง เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการเกิดฝน - เล่าเรื่องฝนหลวง ประกอบอุปกรณ์ - สนทนาเกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณของรัชกาลที่ ๙ - กราบพระบรมฉายาลักษณ์	- ศิลปะแบบร่วมมือประดิษฐ์เครื่องบินฝนหลวง	- เล่นตามมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ - เพิ่มมุมอุปกรณ์ประกอบการเล่นเรื่องฝนหลวง	- โพงพาง - เล่นเครื่องเล่นสนาม	- เกมโดมิโนจำนวนเครื่องบินฝนหลวง ๑-๑๐

(๓.๓) แผนการจัดประสบการณ์รายวัน สัปดาห์ที่ วันที่ หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๓

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้		กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ	การประเมินผล
	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้			
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหว ประกอบเพลงและดนตรีอย่างมี ความสุข	การเคลื่อนไหวตาม เสียงเพลง/ดนตรี		๑. กิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้หยุด เคลื่อนไหวในท่ายืนทันที ๒. เด็กเคลื่อนไหวโดยทำท่าทางประกอบเพลงฉิ่งฉ่องโดยให้แต่ละ คนคิดท่าทางอย่างอิสระ และทำซ้ำตามความเหมาะสม ๓. เด็กผ่อนคลายกล้ามเนื้อ	๑. เครื่องเคาะจังหวะ ๒. เพลงฉิ่งฉ่อง	สังเกตพฤติกรรมเด็กขณะทำ ท่าทางประกอบเพลงและ ดนตรี
กิจกรรมเสริมประสบการณ์ อธิบายเชื่อมโยงเหตุและผลที่ เกิดขึ้นตามวัฏจักรของน้ำได้	๑. การสังเกตลักษณะ ส่วนประกอบ การ เปลี่ยนแปลง และ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่าง เหมาะสม ๒. การอธิบายเชื่อมโยง สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นใน เหตุการณ์หรือการกระทำ ๓. การสืบเสาะหาความรู้ เพื่อค้นหาคำตอบของข้อ สงสัยต่างๆ	วัฏจักรของน้ำ	<u>ขั้นนำ</u> ๑. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าในอากาศมีน้ำอยู่หรือไม่ ทราบได้ อย่างไร <u>ขั้นสอน</u> ๒. แนะนำอุปกรณ์การทดลอง สร้างข้อตกลงในการสังเกตสิ่งที่ เกิดขึ้นเมื่อต้มน้ำ ๓. เด็กอาสาสมัครเทน้ำใส่ภาชนะ แล้วต้มน้ำ เด็กสังเกตการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และร่วมกันลงความเห็นว่ามีน้ำหายไปไหน ๔. เด็กตั้งสมมติฐานว่าถ้าต้มน้ำแล้วน้ำจะจกมาอัง ไอน้ำที่ระเหยจะเกิดอะไรขึ้น และทดลองนำกระจกมาอังที่ไอน้ำ เพื่อทดสอบสมมติฐาน ๕. เด็กมีส่วนร่วมในการบันทึกผลการทดลองโดยการวาดภาพ ครูถามคำถามและอธิบายเพิ่มเติม เพื่อเชื่อมโยงไปยังแผนภาพ วัฏจักรของน้ำ <u>ขั้นสรุป</u> ๖. ร่วมกันอธิบายเชื่อมโยงเหตุและผลที่เกิดขึ้นตามวัฏจักรของน้ำ	๑. น้ำ ๒. ภาชนะสำหรับต้มน้ำ ๓. กระจก ๔. กระดาษพรุฟ ๕. สีเทียน	สังเกตการอธิบายเชื่อมโยง เหตุและผลที่เกิดขึ้นตาม วัฏจักรของน้ำ

๑๐๒ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๔ มีนาคม ๒๕๖๑

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้		กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ	การประเมินผล
	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้			
<p>กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และ กิจกรรมการเล่นตามมุม</p> <p>๑. สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลง และแปลกใหม่จากเดิม และมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น</p> <p>๒. ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้</p> <p>๓. กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม</p> <p>๔. แสดงความพอใจในผลงานของตนเองและผู้อื่น</p>	<p>๑. การเขียนภาพและเล่นกับสี</p> <p>๒. การปั้น</p> <p>๓. การใช้กรรไกร การตัดกระดาษ</p> <p>๔. การทำกิจกรรมศิลปะ</p> <p>๕. การเล่นตามมุมประสบการณ์</p> <p>๖. การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ</p>	-	<p>๑. ร่วมกันร้องเพลงเสียงผ่น</p> <p>๒. แนะนำกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย</p> <p>๒.๑ วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน</p> <p>๒.๒ ฉีดสีน้ำสร้างภาพ</p> <p>๒.๓ ตัดกระดาษทำที่คาดศีรษะรูปหยดน้ำหรือเมฆ</p> <p>๓. แนะนำหนังสือเกี่ยวกับผ่นและน้ำที่มุมหนังสือ</p> <p>๔. เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ๒ กิจกรรมตามความสนใจเมื่อทำงานเสร็จให้นำมาให้ครูเขียนบรรยายภาพหรือผลงาน</p> <p>๕. เด็กเลือกเล่นตามมุมประสบการณ์ เมื่อหมดเวลาครูให้สัญญาณเด็กช่วยกันเก็บของ</p> <p>๖. เด็ก ๔-๕ คน นำผลงานออกมานำเสนอ ให้เพื่อนถามคำถามหรือแสดงความคิดเห็น</p>	<p>๑. เพลงเสียงผ่น</p> <p>๒. กระดาษ</p> <p>๓. สีเทียน</p> <p>๔. สีน้ำใส่กระบอกฉีดน้ำ</p> <p>๕. แถบกระดาษ</p> <p>๖. รูปโครงร่างหยดน้ำและเมฆ</p> <p>๗. กรรไกร</p> <p>๘. กาว</p> <p>๙. มุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ในห้องเรียน</p>	<p>๑. สังเกตพฤติกรรมขณะทำงานศิลปะ</p> <p>๒. สังเกตพฤติกรรมการกล้าพูด กล้าแสดงออกในการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอผลงาน</p> <p>๓. สังเกตพฤติกรรมการแสดงความพอใจในผลงานของตนเอง</p>
<p>กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง</p> <p>หลบหลีกสิ่งกีดขวางได้</p>	<p>การเคลื่อนไหวโดยควบคุมตนเองไปในทิศทาง ระดับพื้นที่ต่างๆ กัน</p>	<p>- การข้ามสิ่งกีดขวางด้วยวิธีต่างๆ เช่น เดิน มุด ลอด ฯลฯ</p>	<p>๑. เด็กนำกล่องกระดาษไปวางกระจายให้ทั่วพื้นที่</p> <p>๒. อธิบายวิธีการหลบหลีกสิ่งกีดขวาง อาจเดิน มุดลอด กระโดด เดินซิกแซก ฯลฯ อย่างอิสระตามความคิดของเด็ก</p> <p>- เด็กเข้าแถวเป็นแถวตอน ๓ แถว</p> <p>- เด็กคนที่ยืนหัวแถวเคลื่อนที่หลบหลีกสิ่งกีดขวางที่วางไว้จากฝั่งที่ยืนไปยังอีกฝั่งหนึ่งโดยระวังไม่ให้ชนกล่องกระดาษ/อุปกรณ์ที่วาง</p> <p>๓. เด็กเล่นเกมหลบหลีกสิ่งกีดขวาง ๓-๔ รอบ ตามความต้องการหรือเลือกเล่นเครื่องเล่นสนามอิสระ</p> <p>๔. ให้สัญญาณหยุดเล่น และพาเด็กไปทำความสะอาดร่างกาย</p>	<p>- กล่องกระดาษ/อุปกรณ์สำหรับข้ามสิ่งกีดขวาง เช่น กรวยยาว แท่งไม้ กล่องขนาดต่างๆ อาจปิดทึบหรือกล่องที่เด็กลอดได้</p> <p>- เครื่องเล่นสนาม</p>	<p>สังเกตการเคลื่อนไหวหลบหลีกสิ่งกีดขวาง</p>
<p>กิจกรรมเกมการศึกษา</p> <p>เด็กจัดกลุ่มภาพ เพื่อแสดงผลรวมจำนวน ๕-๙</p>	<p>การนับและแสดงจำนวนของสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน</p>	<p>- จำนวนของสิ่งต่างๆ และการเพิ่มจำนวน</p>	<p>๑. แนะนำเกมพื้นฐานการบวกรูปเมฆ ๕-๙</p> <p>๒. แบ่งเด็กเป็น ๔ กลุ่ม ให้เด็ก ๑ กลุ่มรับเกมที่แนะนำไปเล่นกลุ่มอื่นๆ เล่นเกมการศึกษาชุดเดิม</p> <p>๓. เด็กเก็บเกมการศึกษา</p>	<p>เกมพื้นฐานการบวกรูปเมฆ ๕-๙</p>	<p>สังเกตการเล่นเกมการศึกษา</p>

(๓.๔) บันทึกหลังการจัดประสบการณ์ สัปดาห์ที่ หน่วย “ฝน” ชั้นอนุบาลปีที่ ๓

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ เมื่อพบพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือทำเครื่องหมาย - เมื่อไม่พบพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

เลข ที่	ชื่อ	จุดประสงค์การเรียนรู้											หมายเหตุ				
		๑. ปฏิบัติตนอย่างปลอดภัยเมื่อฝนตกได้	๒. รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้	๓. ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้	๔. กล่าวพูด กล่าวแสดงออกอย่างเหมาะสม	๕. แสดงความพอใจในผลงานของตนเองและผู้อื่น	๖. ร่วมกิจกรรมการเล่นไหว้ประจบเพลงและเต้นหรืออย่างมีความสุข	๗. รู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย	๘. ทำงานร่วมกับเพื่อน ในการประดิษฐ์เครื่องบิน หลวงได้	๙. อธิบายเชื่อมโยงเหตุและผลที่เกิดขึ้นตามวัฏจักรของน้ำได้	๑๐. ระบุปัญหา สร้างทางเลือก และตัดสินใจแก้ปัญหาเมื่อไม่มีอุปกรณ์กันฝนได้	๑๑. สร้างแรงบันดาลใจเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเองโดยมีการตัดแต่ง และแปลกลใหม่จากเดิม และมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น		๑๒. ค้นหาคำตอบเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและการป้องกันได้	๑๓. ใช้ประโยคคำถามว่า “เมื่อไร” หรือ “อย่างไร” ในการค้นหาคำตอบ		
๑	เด็กชาย.....																
๒	เด็กชาย.....																
๓	เด็กชาย.....																
.....																
.....																
๒๘	เด็กหญิง.....																
๒๙	เด็กหญิง.....																
๓๐	เด็กหญิง.....																

บันทึกผลการจัดกิจกรรม (อาทิ ความยากง่ายของกิจกรรมที่กำหนด ความเหมาะสมของสื่อ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม การตอบสนองของเด็กต่อกิจกรรม ลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก)

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

บทที่ ๖

การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีความสำคัญต่อเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว อีกทั้งสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ เป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากเปลี่ยนเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ของหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาปฐมวัย ตามบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

การจัดสภาพแวดล้อม

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ถ้าหากเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีการสนับสนุนอำนวยความสะดวกจากผู้ใหญ่ ภายใต้บรรยากาศที่มีความสุข ไม่เคร่งเครียดด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัดหรือยากต่อการปฏิบัติ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้จึงจัดแบ่งเป็น ๓ ด้าน

การจัดการสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมตามแนวคิดเรื่อง การตอบสนองความต้องการพื้นฐานและการเรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจัดการจึงมีเป้าหมาย ให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีสุขอนามัยที่ดี มีพื้นที่ในการตอบสนองการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างคล่องตัว และตอบสนองการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ลักษณะการจัดการจึงเน้นในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย ความอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ความสะดวกที่จะทำให้รู้สึกคล่องตัว สดใส กระฉับกระเฉง ความพร้อมของห้องเรียนในสถานศึกษาที่มีลักษณะกายภาพที่ดีคือ มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีอุณหภูมิที่เหมาะสม มีแสงสว่างพอเพียง มีความสงบที่จะทำกิจกรรมอย่างสบายและมีสมาธิ มีที่ให้เก็บวัสดุของใช้และผลงาน มีที่จัดแสดงเพื่อการสื่อสารข้อมูล แต่ละจุดของพื้นที่จะต้องสะดวกในการเข้าออก พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

สภาพแวดล้อมในห้องเรียน หลักการสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของเด็กเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกรอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข โดยคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

๑) การจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ควรจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัย และพัฒนาการ เพื่อให้เด็กสามารถใช้หรือทำกิจกรรมได้สะดวกด้วยตนเอง

๒) วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ควรให้มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

๓) การจัดพื้นที่ในห้องเรียนควรจัดให้เหมาะสม เลือกที่ตั้งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และมุมประสบการณ์ โดยคำนึงถึงทิศทางลม แสงสว่างเพียงพอต่อการทำกิจกรรม ไม่มีแสงแดดส่องรบกวนสายตาเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม ทุกจุดของห้องควรให้มองเห็นได้โดยรอบ

๔) สภาพแวดล้อมในห้องปลอดภัยจากสัตว์ แมลง พืช และสารเคมีที่มีพิษ ครุภัณฑ์ โต๊ะเก้าอี้ ไม่ควรเป็นมุมแหลมที่เป็นอันตราย

๕) การแบ่งพื้นที่ในห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม มีดังนี้

๕.๑ พื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน

๑) ที่แสดงผลงานของเด็ก อาจจัดเป็นแผ่นป้าย หรือที่แขวนผลงาน

๒) ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็ก อาจจัดทำ เป็นกล่องหรือจัดใส่แฟ้มรายบุคคล

๓) ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก อาจทำเป็นช่องครบตามจำนวนเด็ก

๔) ที่เก็บเครื่องใช้ของผู้สอน เช่น อุปกรณ์การสอน ของใช้ส่วนตัวผู้สอน ฯลฯ

๕) ป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ

๕.๒ พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว ควรกำหนดให้ชัดเจน ควรมีพื้นที่ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันในกลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระจากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

๕.๓ พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่เข้เสียงดังและเจียบออกจากกัน ต้องมีของเล่น วัสดุอุปกรณ์ในมุมอย่างเพียงพอต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นในมุมเล่นอย่างเสรีมักถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้โอกาสเด็กได้เล่นอย่างเสรี ประมาณวันละ ๑ ชั่วโมง การจัดมุมเล่นต่าง ๆ ผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑) ในห้องเรียนควรมีมุมเล่นอย่างน้อย ๓-๕ มุม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพื้นที่และขนาดของห้อง

๒) ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุม ตามหน่วยการจัดประสบการณ์

การเรียนรู้และตามความสนใจของเด็ก

๓) ควรจัดให้มีสื่อและผลงานที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้ว จัดวางอยู่ในมุมเล่น

เช่น การทดลองอย่างง่าย เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสี เป็นต้น โดยผู้สอนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กได้เล่น

๔) ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่น เพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้าเล่น

๕) ควรสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็ก

เช่น สร้างข้อตกลงร่วมกันว่าเมื่อเล่นเสร็จแล้วจะต้องจัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

๖) การจัดแสดงผลงานและการเก็บของ ควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

- จัดให้มีที่แสดงผลงานเสนอภาพวาด งานเขียนอิสระหรืองานปั้น งานประดิษฐ์ของเด็กๆ

- จัดที่แสดงผลงานให้น่าสนใจและสดชื่น

- ให้เด็กเห็นของแปลกๆ ใหม่ๆ ที่เด็กไม่เคยเห็น

- ส่งเสริมให้เด็กๆ รู้จักเลือกสรรว่าจะทำอะไร จัดแสดงอะไร

- กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น
- สอนให้รู้จักจัดของเป็นตามชนิด/ประเภท และเลือกของออกมาใช้ตามความต้องการ
- สร้างนิสัยในการเก็บของให้เป็นที่เป็นทาง

ตัวอย่างมุมเล่นหรือหรือมุมประสบการณ์ ที่ควรจัดมีดังนี้

มุมบล็อก

เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกไม้ต้นที่มีขนาดและรูปร่างต่าง ๆ กัน เด็กสามารถนำมาเล่นต่อประกอบกันเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง นอกจากนี้ควรมีสื่ออื่นๆ เช่น ยานพาหนะ หรือสัตว์ จำลอง ฯลฯ เพื่อประกอบการเล่น

แนวทางการจัด

มุมบล็อกเป็นมุมที่ควรจัดให้อยู่ห่างจากมุมที่ต้องการความสงบ เช่น มุมหนังสือ ทั้งนี้ เพราะเสียงจากการเล่นก่อบล็อก อาจรบกวนสมาธิเด็กที่อยู่ในมุมหนังสือได้ นอกจากนี้ควรอยู่ห่างจากทางเดินผ่านหรือทางเข้าออกของห้องเพื่อไม่ให้เกิดขวางทางเดินหรือเกิดอันตรายจากการเดินสะดุดไม้บล็อก ถ้ากรณีเด็กยังเล่นไม่เสร็จครูและเด็กร่วมกันกำหนดพื้นที่โดยใช้สัญลักษณ์สีหรือเครื่องหมายการจราจรมากันไว้ เพื่อให้เด็กกลับมาเล่นต่อได้

การจัดเก็บไม้บล็อกเหล่านี้ ควรจัดวางไว้ในระดับที่เด็กสามารถหยิบมาเล่น หรือนำเก็บด้วยตนเองได้อย่างสะดวก ปลอดภัย และควรมีกาอี้ให้เด็กหัดจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อความเป็นระเบียบ และสะดวกต่อการหยิบใช้และเก็บคืน โดยทำภาพสัญลักษณ์ รูปร่างของไม้บล็อกติดไว้ที่ช่องจัดเก็บ

มุมหนังสือ

ในห้องเรียนควรมีบริเวณที่เงียบ สำหรับให้เด็กได้ดูรูปภาพ อ่านหนังสือนิทาน ฟังนิทาน ผู้สอนควรจัดมุมหนังสือให้เด็กได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ และทำกิจกรรมตามลำพังหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

แนวทางการจัด

มุมหนังสือ เป็นมุมที่ต้องการความสงบควรจัดห่างจากมุมที่มีเสียง เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ ฯลฯ และควรจัดบรรยากาศจูงใจให้เด็กได้เข้าไปใช้เกิดความรักและทะนุถนอมหนังสือและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน มีจำนวนหนังสือเพียงพอกับเด็กและเหมาะสมกับวัยของเด็ก ควรมีการเปลี่ยนหนังสือทุกสัปดาห์ และเลือกหนังสือที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กด้วย

มุมบทบาทสมมติ

มุมบทบาทสมมติ เป็นมุมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีโอกาสดำเนินเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้าน หรือชุมชนมาเล่นแสดงบทบาทสมมติ เลียนแบบบุคคลต่าง ๆ ตามจินตนาการของตน เช่น เป็นพ่อแม่ในมุมบ้าน เป็นหมอในมุมหมอ เป็นพ่อค้าแม่ค้าในมุมร้านค้า ฯลฯ การเล่นดังกล่าวเป็นการปลูกฝังความสำนึกถึงบทบาททางสังคมที่เด็กได้พบเห็นในชีวิตจริง

แนวทางการจัด

มุขมณฑลสมมตินี้ ควรอยู่ใกล้มุขมณฑลและอาจจัดให้เป็นสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากการจัดเป็นบ้าน โดยสังเกตการเล่นและความสนใจของเด็กกว่ามีการเปลี่ยนแปลงบทบาทการเล่นจากบทบาทเดิมไปสู่รูปแบบการเล่นอื่นหรือไม่ อุปกรณ์ที่นำมาจัดควรเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็กเช่นกัน มุขมณฑลสมมติอาจจัดเป็นบ้าน/ร้านอาหาร/ร้านขายของ ร้านเสริมสวย โรงพยาบาล ฯลฯ ในขณะเดียวกัน อุปกรณ์ที่นำมาจัดให้เด็กควรหมั่นดูแลและทำความสะอาดทุกสัปดาห์ ไม่เป็นอันตราย และความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

มุขวิทยาศาสตร์ / มุขธรรมชาติ

มุขวิทยาศาสตร์หรือมุขธรรมชาติ เป็นมุขเล่นที่ผู้สอนจัดรวบรวมสิ่งของต่างๆ หรือสิ่งที่มีในธรรมชาติมาให้เด็กได้สำรวจ สังเกต ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก

แนวทางการจัด

มุขวิทยาศาสตร์หรือมุขธรรมชาติ อาจจัดไว้ใกล้มุขหนังสือ สิ่งของที่จัดวาง ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยกับเด็กในขณะที่ใช้หรือเก็บควรอยู่ในระดับที่เด็กหยิบ จับ ดูวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นได้โดยสะดวก ควรจะปรับเปลี่ยนสิ่งที่ของที่นำมาจัดแสดง อาจมีการจำลองการทดลองอย่างง่าย เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกบริเวณในสถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ประกอบด้วย

๑) **สนามเด็กเล่น** ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นสำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อรวมทั้งที่รม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทรายพร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนาม สำหรับปีนป่าย การทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอและหมั่นดูแลเรื่องความสะอาด

๒) **ที่นั่งเล่นพักผ่อน** จัดที่นั่งไว้ใต้ต้นไม้มีร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นพื้นที่ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ ป้ายนิเทศ เพื่อให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

๓) **บริเวณธรรมชาติ** ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ แปลงปลูกพืชผักสวนครัว หากบริเวณสถานศึกษามีไม่มากนักอาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง หรือเศษวัสดุในท้องถิ่น

๔) **ห้องปฏิบัติการและอาคารประกอบต่าง ๆ** เช่น โรงอาหาร เรือนเพาะชำ ห้องสมุด

ห้องปฏิบัติต่าง ๆ ควรจัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นให้เด็กทำกิจกรรมและเรียนรู้ ที่สะอาดและปลอดภัยสำหรับเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ เป็นการจัดการห้องเรียนตามแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยความสุข การจัดสภาพแวดล้อมจึงเป็นการจัดเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะเกิดความสะดวกปลอดภัย ราบรื่นจากการทำกิจกรรมในห้องที่มีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมและมีการปฏิบัติต่อกันที่เหมาะสมของผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งเด็กและผู้สอน นอกจากนี้ยังรวมถึงกฎ ระเบียบ กติกา ข้อตกลงที่ทุกคนสามารถปฏิบัติร่วมกันได้และเกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน การจัดบรรยากาศด้านจิตภาพจึงมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพแวดล้อมแห่งความสุข ผู้สอนมีท่าทีที่อบอุ่นให้ความมั่นใจแก่เด็ก สนับสนุนให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ มีสถานที่ที่เด็กสามารถมีส่วนร่วมเป็นส่วนตัว หรือเมื่อต้องการอยู่ตามลำพัง ต้องการความสงบ ให้อิสระเด็กในการสื่อสาร เคลื่อนไหว ทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งข้อตกลงต่างๆ สามารถยืดหยุ่นได้เมื่อจำเป็น การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพมีรายละเอียดดังนี้

บุคลิกภาพผู้สอน

บุคลิกภาพผู้สอนช่วยเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในห้องได้เป็นอย่างดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีกิจกรรมรยาทแบบไทย แต่งกายเหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน เต็มใจตอบคำถามของเด็ก พูดกับเด็กด้วยเสียงนุ่มนวลเป็นมิตร และพูดชี้แจงเหตุผลแก่เด็กด้วยน้ำเสียงปกติ

การจัดการชั้นเรียนของผู้สอน

ผู้สอนควรใส่ใจดูแลให้เด็กอยู่ร่วมกันในห้องเรียนอย่างมีความสุข พร้อมทั้งเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตน มีการสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตนร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ แนวทางปฏิบัติเมื่อเด็กไม่ทำตามข้อตกลง และแก้ไขปัญหาเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับเด็ก

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับเด็กช่วยเสริมสร้างให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สร้างความมั่นใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผู้สอนควรสร้างความสัมพันธ์กับเด็กด้วยท่าทาง เช่น ยิ้ม สัมผัส ทักทายและพูดคุยกับเด็ก ดูแลเด็กที่มีปัญหาสุขภาพ ไม่สบาย หรือต้องการกำลังใจ รับฟังเมื่อเด็กพูดด้วย ให้โอกาสเด็กที่ต้องการพูดคุยกับผู้สอน ตอบเมื่อเด็กถาม และยอมรับการช่วยเหลือของเด็ก

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก

ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็กในสถานศึกษา จะทำให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กกับเด็ก ผู้สอนควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็ก โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างความรับผิดชอบในการทำงาน ให้เด็กได้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ปัญหา เช่น การจัดของเล่น การดูแลความสะอาด การทำงานกลุ่ม เป็นต้น

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษา

ผู้สอนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษา ผู้สอนจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองด้วยการจัดทำป้ายนิเทศซึ่งมีสาระเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน จัดทำจดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง หรือการสื่อสารผ่านสื่อและเทคโนโลยี กระตุ้นให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทางโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ปกครองเยี่ยมชั้นเรียนของเด็ก

จัดประชุมพบปะระหว่างผู้ปกครองและผู้สอน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำงานอาสาสมัครร่วมกับทางโรงเรียน

การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสังคม เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมที่เกิดจากแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้ทางสังคมจากการเล่น การทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสังคมจึงเป็นการจัดการที่让孩子อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สนับสนุนให้ปฏิบัติตนในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดทักษะทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันกันทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก พื้นที่และอุปกรณ์ต่างๆ จัดให้มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย เด็กได้แสดงความเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่างๆ เช่น การกำหนดข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบต่างๆ การแบ่งหน้าที่ การฝึกการมีวินัยในตนเอง

การเรียนรู้ของเด็กที่ได้ปฏิสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมทั้งด้านวัตถุและบุคคล ผู้สอนจะต้องพยายามจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก ให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น กับสิ่งของและกระบวนการต่างๆ รวมถึงให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ต่างๆ และผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมประจำวันให้เด็กได้พัฒนาทั้งร่างกายและสังคม โดยการเตรียมสื่อ วัสดุที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด ให้เด็กได้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและกระบวนการต่างๆ อย่างกว้างขวาง การที่เด็กอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เด็กจะพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นตัวกลางกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด การเรียนรู้ของเด็กอายุ ๓-๖ ปี จำเป็นต้องผ่านการลงมือปฏิบัติจริงหรือเกิดจากการค้นพบด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือมองเห็น จับต้องได้ ไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรมเมื่อเข้าสู่อายุที่สูงขึ้น การเรียนรู้ของเด็กวัยนี้จึงขึ้นอยู่กับของจริงที่พบเห็น ของเล่นที่เลียนแบบของจริง นิทานและเพลง ดังนี้

๑. ของเล่น

ของเล่นเป็นสิ่งที่ประกอบการเล่นของเด็ก ของเล่นช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดความมั่นใจในการเล่นของเล่นอาจจัดทำขึ้นเองจากวัสดุ สิ่งของ เศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน หรือเป็นการเลือกซื้อของเล่นที่มีขายในท้องตลาด ซึ่งการจัดการหาของเล่นให้เด็กต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

๑.๑ ลักษณะของเล่นเด็ก ของเล่นที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็ก แบ่งเป็น

๑.๑.๑ *ของจริง* เป็นของเล่นที่เป็นสิ่งของหรือเครื่องใช้ในชีวิตจริง ของจริงที่เด็กเล่นได้ เช่น ช้อน ถ้วย ขามพลาสติก หม้อ จาน

๑.๑.๒ *ของเล่นเลียนแบบของจริง* เป็นของเล่นที่สร้างขึ้นให้มีรูปแบบเหมือนของจริงที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน อาจทำจากวัสดุประเภทไม้ พลาสติก โลหะ หรือกระดาษก็ได้ เช่น ตุ๊กตาสัตว์ขนอ่อนนุ่ม ตุ๊กตาคอน ลูกบอลเด็กเล่น รถเด็กเล่น ของเล่นเครื่องครัว/เครื่องใช้ในบ้าน

๑.๑.๓ *ของเล่นสร้างสรรค์* เป็นของเล่นที่ทำขึ้นไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว สามารถประกอบเข้าด้วยกันให้เป็นอะไรก็ได้ตามความต้องการหรือจินตนาการของผู้เล่น เช่น ตัวต่อพลาสติก พลาสติกสร้างสรรค์ บล็อกพลาสติก/ไม้ วัสดุที่ใช้ในการวาดภาพ/การปั้น/การประดิษฐ์

๑.๑.๔ *ของเล่นเพื่อการศึกษา* เป็นของเล่นที่ทำขึ้น มีรูปแบบช่วยพัฒนาทักษะการสังเกต ทักษะกล้ามเนื้อมือ ประสานสัมพันธ์กับตา ทักษะการคิด เช่น ไม้บล็อก เกมภาพตัดต่อ เกมโดมิโน

๑.๑.๕ *ของเล่นพื้นบ้าน* เป็นของเล่นที่ทำขึ้นจากวัสดุตามธรรมชาติหรือวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย เช่น โมบายล์ปลาตะเพียนโบราณ ตะกร้อโบราณ ตุ๊กตาสัตว์ทำจากฟาง กังหันลมโบราณ ล้อกลิ้งไม้ไผ่ นก/ตุ๊กตาสานไหมมะพร้าว กะลารองเท้า ปี่ไหมมะพร้าว และปั้นดินเหนียวรูปสัตว์

๑.๒ **ประเภทของเล่นเด็ก** ของเล่นเด็กมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้เล่น แบ่งเป็น

๑.๒.๑ *ของเล่นฝึกประสาทสัมผัส* เป็นของเล่นที่ดึงดูดความสนใจของเด็กในการมองเห็น ได้ยิน และสัมผัส เช่น ของเล่นมีผิวสัมผัสเรียบ-ขรุขระ ของเล่นหยิบจับไว้ในมือได้ เสียงเพลง

๑.๒.๒ *ของเล่นฝึกการเคลื่อนไหว* เป็นของเล่นที่เคลื่อนที่ไปมาได้ กระตุ้นให้เด็กใช้กล้ามเนื้อแขน ขา เช่น ลูกบอล ของเล่นลากจูงได้ ของเล่นไต่บันได ของเล่นมีล้อเลื่อน

๑.๒.๓ *ของเล่นฝึกความสัมพันธ์มือ ตา* เป็นของเล่นที่ฝึกให้เด็กได้พัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างการใช้กล้ามเนื้อและตาอย่างมีจุดหมาย เช่น กระดานซ้อนตอก กล้องหยอดรูปทรงของเล่นร้อยลูกปัดเม็ดโต ของเล่นร้อยเชือกตามรู ของเล่นผูกเชือก/รูปซีป/ติดกระดุม

๑.๒.๔ *ของเล่นฝึกภาษา* เป็นของเล่นที่ช่วยในการฟัง การสื่อสารทางด้านการฟัง การพูดเล่าเรื่อง เช่น หนังสือภาพ นิทาน เทป เพลงเด็ก เครื่องดนตรี หุ่นมือ

๑.๒.๕ *ของเล่นฝึกการสังเกต* เป็นของเล่นฝึกทักษะการเปรียบเทียบ การจำแนกหรือจัดกลุ่ม เช่น ของเล่นรูปทรงเรขาคณิต แผ่นภาพจับคู่ บล็อกต่างสีต่างขนาด

๑.๒.๖ *ของเล่นฝึกการคิด* เป็นของเล่นสอนให้เด็กมีสมาธิและรู้จักแก้ปัญหา คิดใช้เหตุผล เช่น ภาพตัดต่อ ตัวต่อ ภาพปริศนา บล็อกไม้

๑.๒.๗ *ของเล่นฝึกความคิดสร้างสรรค์* เป็นของเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กสร้างจินตนาการตามความนึกคิด หรือแสดงบทบาทสมมติ เช่น บล็อกไม้ ตัวต่อ ของเล่นเครื่องครัว ของเล่นร้านค้า ของเล่นเครื่องมือแพทย์

๑.๓ การเลือกของเล่นเด็ก หลักเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงมีดังนี้

๑.๓.๑ *ความปลอดภัยในการเล่น* ของเล่นสำหรับเด็กอาจทำด้วยไม้ ผ้า พลาสติก หรือโลหะที่ไม่มีอันตรายเกี่ยวกับผิวสัมผัสที่แหลมคมหรือมีชิ้นส่วนที่หลุดหรือแตกหักง่าย ตลอดจนทำด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษมีภัยต่อเด็กในสิ่งที่ทำหรือส่วนผสมในการผลิต มีขนาดไม่เล็กเกินไปจนทำให้เด็กกลืนหรือหยิบใส่รูจมูกหรือเข้าปากได้ รวมทั้งมีน้ำหนักพอเหมาะที่เด็กสามารถหยิบเล่นได้

๑.๓.๒ *ประโยชน์ในการเล่น* ของเล่นที่ดีควรช่วยสร้างความสนใจของเด็กให้อยากรู้อยากเห็น มีสีสันสวยงามสะดุดตาเด็ก มีการออกแบบที่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดและจินตนาการที่จะเล่นอย่างริเริ่ม

สร้างสรรค์หรือแก้ปัญหาช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและการใช้มือได้อย่างคล่องแคล่วทั้งยังเสริมสร้างการพัฒนาประสาทมือและตาให้สัมพันธ์กัน

๑.๓.๓ *ประสิทธิภาพในการใช้เล่น* ของเล่นที่เหมาะสมในการเล่นควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับอายุและความสามารถตามพัฒนาการของเด็ก ของเล่นที่ยากเกินไปจะบั่นทอนความสนใจในการเล่นของเด็กและทำให้เด็กรู้สึกท้อถอยได้ง่าย ส่วนของเล่นที่ง่ายเกินไปก็ทำให้เด็กเบื่อไม่ยอมเล่นได้ นอกจากนี้ของเล่นควรทำให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความแข็งแรงทนทานและปรับเปลี่ยนดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้หลายโอกาส หลายรูปแบบหรือเล่นได้หลายคน

๑.๓.๔ *ความประหยัดทรัพยากร* ของเล่นที่ดีไม่จำเป็นต้องมีราคาแพงหรือผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีตราเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ของบริษัทที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมทั่วไป หากแต่เป็นวัสดุของหรือของเล่นที่สามารถจัดหาได้ง่าย มีราคาย่อมเยา และมีอยู่ในท้องถิ่นนั้น โดยหาซื้อได้ง่ายหรือทำขึ้นเองได้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

ตารางเกณฑ์พิจารณาการเลือกซื้อของเล่นให้เด็ก

ประเด็นการพิจารณา	ใช่	ไม่ใช่
๑. ของเล่นมีลักษณะปลอดภัยสำหรับเด็กตามวัย สีที่ใช้เป็นสีที่ปลอดภัย ไม่มีชิ้นส่วนแหลมคมหรือแตกหักง่าย		
๒. ของเล่นเหมาะกับวัยของเด็กไม่ยากหรือง่ายเกินไปที่เด็กจะเล่นได้เอง		
๓. ของเล่นดึงดูดความสนใจในการเล่น ทำทลายความสามารถของเด็ก		
๔. ของเล่นมีการออกแบบอย่างพิถีพิถัน มองดูเหมาะกับธรรมชาติของเด็ก		
๕. ของเล่นสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้หลากหลาย ใช้เล่นได้หลายแบบหลายวิธีตามความต้องการของผู้เล่น		
๖. ของเล่นมีความคงทนใช้เล่นได้นานไม่บอบสลายง่าย		
๗. ของเล่นช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กเรียนรู้หลายๆด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว		
๘. ของเล่นช่วยขยายความคิดสร้างสรรค์ของเด็กทำให้เด็กใช้จินตนาการคิดทำสิ่งใหม่ๆ		
๙. ของเล่นทำให้เด็กมีสมาธิจดจ่ออยู่กับการเล่นเป็นเวลานานพอควรตามช่วงความสนใจของวัย		
๑๐. ของเล่นทำความสะอาดได้ง่ายหรือนำกลับมาเล่นใหม่ได้		
๑๑. ของเล่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกดีต่อตนเองและค้นพบความสำเร็จ		
๑๒. ของเล่นมีราคาไม่แพงจนเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพของวัสดุและการใช้ประโยชน์		
เกณฑ์การตัดสินใจซื้อของเล่น ถ้าคำตอบ “ใช่” เกิน ๑๐ ข้อ		

๒. นิทาน

นิทานเป็นสื่อ เครื่องมือ และวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาเด็ก การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง จะช่วยสร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับหนังสือ ถือเป็นบ่มเพาะนิสัยรักการอ่านหนังสือในเด็กได้อย่างแยบยล

๒.๑ ประโยชน์ของนิทาน นิทานมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กในทุกด้าน ดังนี้

๒.๑.๑ **ด้านร่างกาย** การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เด็กจะได้บริหารร่างกายตามเรื่องราวของนิทาน ทำให้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายแข็งแรง

๒.๑.๒ **ด้านอารมณ์ จิตใจ** การอ่านหนังสือให้เด็กฟังเด็กจะรู้สึกสนุกสนานมีความสุขที่ได้ฟังเรื่องราวหรือท้องบทกลอนและแสดงท่าทางอย่างอิสระตามความต้องการ เด็กจะมีอารมณ์ ยิ้มแย้มแจ่มใส

๒.๑.๓ **ด้านสังคม** สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมรอบด้าน

๒.๑.๔ **ด้านสติปัญญา** การอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กสามารถจดจำถ้อยคำ จำประโยค และเรื่องราวในหนังสือได้ รู้จักเลียนแบบคำพูด เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน รู้จักคิดและรู้จักจินตนาการ

๒.๒ วิธีการเล่านิทานและเรื่องราวสำหรับเด็ก

เมื่อเลือกนิทานเรื่องราวที่เหมาะสมกับวัยของเด็กได้แล้ว วิธีการเล่านิทานหรือเรื่องราว เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจติดตามฟังเนื้อเรื่องจนจบ จำเป็นต้องทำให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะเล่าด้วย ในการเล่าเรื่องนิทานที่นิยมใช้มี ๒ วิธี ดังนี้

๒.๒.๑ **การเล่าเรื่องโดยไม่มีอุปกรณ์** เป็นการเล่านิทานด้วยการบอกเล่าด้วยน้ำเสียง และลีลาของผู้เล่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑) การขึ้นต้นเรื่องที่เล่าควรดึงดูดความสนใจเด็ก โดยค่อยๆ เริ่มเล่าด้วยเสียงพูดที่ชัดเจน ลีลาของการเล่าช้าๆ และเริ่มเร็วขึ้นจนเป็นการเล่าด้วยจังหวะปกติ

๒) ระดับเสียงที่ใช้ควรดัง และประโยคที่เล่าควรแบ่งเป็นประโยคสั้นๆ แต่ได้ใจความ การเล่าควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรเว้นจังหวะการเล่าให้นานและจะทำให้เด็กเบื่อ อีกทั้งไม่ควรมีคำถามหรือคำพูดอื่นๆ ที่เป็นการขัดจังหวะทำให้เด็กหมดสนุก

๓) การใช้น้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง ควรแสดงให้สอดคล้องกับลักษณะของตัวละคร ไม่ควรพูดเนือยๆ เรื่อยๆ เพราะทำให้ขาดความตื่นเต้น

๔) การนั่งเล่าเรื่อง ควรจัดหาเก้าอี้นั่งให้เหมาะกับระดับสายตาเด็ก ควรเว้นระยะห่างของการนั่งเผชิญหน้าเด็กพอประมาณที่จะสามารถสบตาเด็กขณะเล่าเรื่องได้ทั่วถึง

๕) การใช้เวลาไม่ควรเกิน ๒๐ นาที โดยสังเกตจากท่าทางการแสดงออกของเด็กซึ่งไม่ได้ให้ความสนใจจดจ่อกับเรื่องที่เล่า

๖) การเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและวิจารณ์เรื่องที่เล่า ควรใช้คำถามสอบถามความคิดของเด็กเกี่ยวกับกับเรื่องราวที่ได้ฟัง ให้เด็กมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นภายหลังที่เรื่องเล่าจบลง

๒.๒.๒ การเล่าเรื่องโดยมีอุปกรณ์ช่วย อุปกรณ์ที่ใช้ช่วยในการเล่าเรื่องมีหลายประเภท ได้แก่

๑) สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งสามารถนำมาเล่าเรื่องราวประสบการณ์ให้แก่เด็กได้ อุปกรณ์ที่เป็นสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สัตว์ พืช บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ ข้าว และเหตุการณ์ ตลอดจนถึงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

๒) วัสดุเหลือใช้ สิ่งของที่ไม่เป็นที่ต้องการแต่ยังมีประโยชน์ เช่น ภาพจากหนังสือ นิตยสาร กิ่งไม้ กล้องกระดาษ สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประกอบการเล่าเรื่องได้

๓) ภาพ ใช้รูปภาพที่มีเรื่องราวเล่าได้ เช่น ภาพที่มีเรื่องราวรวมอยู่ในแผ่นเดียว หรือทำเป็นแผ่นภาพพลิกหลายๆ แผ่น ขนาดใหญ่พอควรและมีเนื้อเรื่องเขียนไว้ด้านหลัง

๔) หุ่นจำลอง ใช้หุ่นที่ทำด้วยผ้าหรือกระดาษทำเป็นละครหุ่นมือ หุ่นเชิด หุ่นชัก

๕) สไลด์ประกอบการเล่าเรื่อง ใช้ภาพถ่ายเป็นสไลด์แผ่นฉายที่ละภาพ

๖) หน้ากากทำเป็นรูปตัวละคร ใช้วัสดุทำเป็นหน้ากากรูปตัวละครต่างๆ

๗) เทปนิทานหรือเรื่องราว ใช้การเปิดเทปที่มีเสียงเล่าเรื่องราว

๘) นิ้วมือประกอบการเล่าเรื่อง ใช้นิ้วมือเคลื่อนไหวเป็นตัวละครต่างๆ

๒.๓ การอ่านนิทาน

การสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็กเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้สอน เพราะหนังสือคืออาหารสมองและอาหารใจ หนังสือคือความสุข หนังสือคือเพื่อน หนังสือคือแหล่งเรียนรู้ของเด็กไปตลอดชีวิต การสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็ก จึงเป็นการสร้างพื้นฐานสำคัญของชีวิตให้เด็ก เด็กจะรักหนังสือได้จากการที่ผู้สอนอ่านหนังสือที่เด็กชอบให้ฟังซ้ำแล้วซ้ำเล่าเท่าที่เด็กเรียกร้องต้องการ เด็กจะรู้สึกพอใจและมีความสุขมากในขณะที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง และจะเติบโตขึ้นมาเป็นคนรักหนังสือ และรักการอ่าน

การอ่านนิทานให้เด็กฟัง คือ การอ่านหนังสือที่ไม่ปล่อยให้เด็กเดินทางไปคนเดียวหรือเป็นผู้รับฟังเพียงอย่างเดียว แต่ผู้สอนต้องมีส่วนร่วมไปกับเด็กด้วย นิทานเป็นสื่อสำหรับผู้สอนในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เด็กที่เติบโตมาด้วยการหล่อหลอมให้ฟังนิทาน มักจะเป็นเด็กที่ใช้ภาษาได้ดีมากกว่าเด็กในวัยเดียวกันที่ไม่ได้ถูกหล่อหลอมมาด้วยหนังสือหรือนิทาน อีกทั้งเด็กที่มีนิสัยรักการอ่านจะพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็วตามมา เช่น สมอง พฤติกรรม และอารมณ์ที่ดี

แหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ คือ เป็นแหล่งการศึกษาตามความสนใจและความต้องการตามอัธยาศัย ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การสืบเสาะหาความรู้ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การสร้างเสริมประสบการณ์ด้วยประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ขอเสนอแหล่งเรียนรู้ที่เป็นตัวอย่างแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดในชุมชน และธรรมชาติ ดังนี้

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น อุทยานการศึกษาในวัดและในชุมชน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติในท้องถิ่นแถบภูเขา หอสมุด ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติต่างๆ เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอีกประเภทหนึ่ง เป็นสถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญในวัด หรือศาสนสถาน ซึ่งเป็นสถานที่ทำบุญตามประเพณี ตลาดร้านขายของชำ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนชาวบ้าน ลานนวดข้าว สถานีอนามัย ป่าทุกแห่งล้วนเป็นห้องเรียนธรรมชาติที่เปิดกว้างสร้างบรรยากาศและจินตนาการการเรียนรู้ของเด็ก

บทที่ ๗

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ ๓-๖ ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเป็นความรับผิดชอบของผู้สอนที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมวิธีการประเมินที่เหมาะสม ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนาหรือสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กและสรุปผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าเด็กบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่เพียงใด ผู้สอนควรวางแผนและพัฒนาการจัดประสบการณ์อย่างไรต่อไป โดยมีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรวัดหลักการ ดังนี้

๑. วางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ การวางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ เป็นภารกิจหนึ่งของผู้สอนโดยเริ่มต้นจาก

๑.๑ นำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติด้วยการออกแบบและจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

๑.๒ กำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

๑.๓ เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้สอนจะต้องวางแผนและออกแบบว่าในแต่ละวัน แต่ละกิจกรรมจะสังเกตพฤติกรรมใด สังเกตเด็กคนใดบ้าง และนำข้อมูลที่ไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลต่อไป

๒. ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน การประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามหลักการนี้ คือ การประเมินพัฒนาการเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์แต่ละวัยที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องนั่นเอง

๓. ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี จุดมุ่งหมายของการประเมินพัฒนาการเด็ก เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลให้เต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ ความน่าเชื่อถือของผลการประเมินจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนของเด็กเป็นระยะๆ ตลอดปีการศึกษา มีจำนวนครั้งในการสังเกตพฤติกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอก่อนจะสรุปหรือให้ระดับคุณภาพของพฤติกรรมตามสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละวัย

๔. ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย **ไม่ควรใช้แบบทดสอบ** เนื่องจากแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ความสำคัญกับตัวเด็ก ทั้งการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา การเล่นและการเรียนรู้ของเด็กภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ดังนั้น การประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ด้วยวิธีการสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็ก จึงเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเด็กวัยนี้ ผู้สอนจึงไม่ควรใช้แบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอในการเขียนตอบ เพื่อประเมินพัฒนาการเด็กวัยนี้

๕. สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนตามสภาพที่พึงประสงค์ที่ รวบรวมได้จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้สอนต้องนำไปเทียบเกณฑ์การให้ระดับคุณภาพในแต่ละ

ละสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศในระดับห้องเรียนว่า เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการใดบ้างเป็นจุดเด่นหรือควรได้รับการส่งเสริม และนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคลและใช้เป็นข้อมูลสื่อสารกับผู้ปกครองในการเสริมศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคลต่อไป

แนวทางการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดเป้าหมายคุณภาพของเด็กปฐมวัยโดยยึดพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

๑) พัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนไหว สุขภาพอนามัยที่รวมถึงการใช้มือกับตาที่ประสานสัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมต่างๆ

การประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย การประเมินน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ สุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี การรู้จักความปลอดภัย การเคลื่อนไหวและการทรงตัว การเล่นและการออกกำลังกาย และการใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างประสานสัมพันธ์กัน

๒) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นความสามารถในการแสดงอารมณ์และความรู้สึก โดยที่เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์และแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ เพื่อเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ตลอดจนการรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

การประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย การประเมินความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ ความสนใจ ความสามารถ และมีความสุขในการทำงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ความรับผิดชอบในการทำงาน ความซื่อสัตย์สุจริตและรู้สึกภูมิใจ ความเมตตากรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน ตลอดจนการประหยัด อดออม และพอเพียง

๓) พัฒนาการด้านสังคม เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ปรับตัวในการเล่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตน ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ รู้กาลเทศะ สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับเด็กอื่น รู้จักรวมมือในการเล่นกับกลุ่มเพื่อน ปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น รู้จักรอคอยตามลำดับก่อน-หลัง

การประเมินพัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย การประเมินความมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การระวังภัยจากคนแปลกหน้าและสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีสัมมาคารวะและมารยาทตามวัฒนธรรมไทย รักความเป็นไทย การยอมรับความเหมือนความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔) พัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางสมองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อม ด้วยการรับรู้ สังเกต จดจำ วิเคราะห์ รู้คิด รู้เหตุผล และแก้ปัญหา ทำให้สามารถปรับตัวและเพิ่มทักษะใหม่ ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้ภาษา สื่อความหมายและการกระทำ เด็กวัยนี้สามารถโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุและสิ่งของที่อยู่รอบตัวได้ สามารถจำสิ่งต่างๆที่ได้กระทำซ้ำกันบ่อยๆ ได้ดี เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้นแต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่

แก้ปัญหาการลองผิดลองถูกจากการรับรู้มากกว่าการใช้เหตุผล ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว พัฒนาการรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของพัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยนี้ เป็นระยะพัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว โดยมีโอกาสใช้ภาษาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของการสนทนา ตอบคำถาม เล่าเรื่อง นิทานและทำกิจกรรมต่างๆ

การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย การประเมินความสามารถในการสนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ความสามารถในการอ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ ความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ การทำงานศิลปะ การแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้

สำหรับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาและการประเมินเด็กให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน ๑๒ ข้อ ดังนี้

๑. พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย ๒ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

มาตรฐานที่ ๒ กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

๒. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย ๓ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๓ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

มาตรฐานที่ ๔ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

มาตรฐานที่ ๕ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

๓. พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย ๓ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๖ มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

มาตรฐานที่ ๘ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตามเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ๔ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

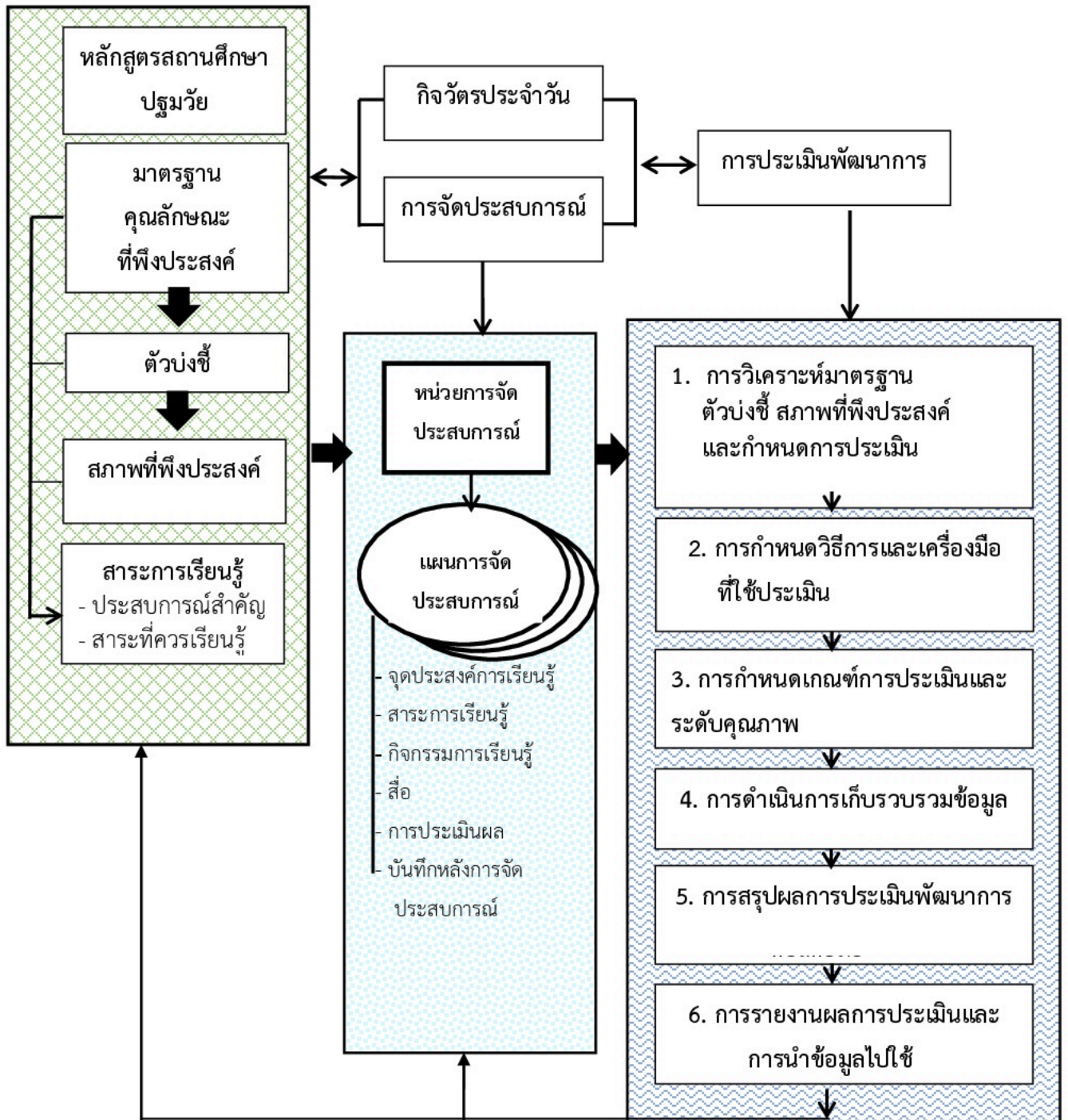
มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

ทั้งนี้ ความเชื่อมโยงของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับการประเมินพัฒนาการ แสดงโดยแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐
กับการประเมินพัฒนาการ

ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น เกิดขึ้นในห้องเรียนขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็ก มีขั้นตอนดังนี้

๑. การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และการกำหนดประเด็นการประเมิน

ผู้สอนต้องวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และกำหนดสิ่งที่จะประเมินจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เพื่อวางแผนการประเมินพัฒนาการและการตรวจสอบทบทวนความถูกต้อง ความครอบคลุมและความเชื่อมโยง อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ดังนี้

๑.๑ การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์

การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การจัดประสบการณ์ ได้มีวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีที่สอดคล้องของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้เพื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำสภาพที่พึงประสงค์ที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ และกำหนดกิจกรรมหลัก ๖ กิจกรรม หรือใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามที่สถานศึกษากำหนดในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนต้องวางแผนการประเมินพัฒนาการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์

๑.๒ การกำหนดประเด็นการประเมิน เป็นการกำหนดพัฒนาการที่ต้องการประเมิน คือ สภาพที่พึงประสงค์ที่นำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ซึ่งครอบคลุมพัฒนาการ ทั้ง ๔ ด้านในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และเชื่อมโยงไปยังจุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวัน ดังนั้นประเด็นการประเมินจึงประกอบไปด้วยจุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

เมื่อกำหนดประเด็นการประเมินได้แล้วให้พิจารณาว่าในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้สามารถเก็บข้อมูลการประเมินได้จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และจากกิจวัตรประจำวันโดยการตรวจสอบข้อมูลที่เกิดจากจัดกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดประสบการณ์ และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เนื่องจากกิจวัตรประจำวันของเด็กเป็นสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นทักษะและมีการพัฒนาจนเป็นลักษณะนิสัย

๒. การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ

เมื่อผู้สอนกำหนดประเด็นการประเมินพัฒนาการได้ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ ครูผู้สอนต้องวางแผนและกำหนดวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น ใช้การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน การพูดคุยหรือสัมภาษณ์เด็ก ฯลฯ วิธีการที่ครูผู้สอนเลือกใช้ต้องมากกว่า ๒ วิธีการ หรือใช้วิธีการหลากหลาย ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัย มีดังต่อไปนี้

๒.๑ การสังเกตและการบันทึก แบ่งออกเป็น ๒ แบบ ได้แก่ ๑) การสังเกตแบบเป็นทางการ คือ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ และ ๒) การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ

คือ การสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น ครูผู้สอนต้องจดบันทึกสิ่งที่รวบรวมได้จากการสังเกตอย่างเหมาะสม ทั้งนี้การบันทึกพฤติกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องทำอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ เนื่องจากเด็กเจริญเติบโตและมีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็กปฐมวัยสามารถใช้แบบง่าย ๆ ดังนี้

๑) แบบบันทึกพฤติกรรมแบบเป็นทางการ โดยกำหนดประเด็นหรือพัฒนาการที่ต้องการสังเกต (สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้) ระบุชื่อ นามสกุลเด็ก วัน เดือน ปี เกิด ไว้ล่วงหน้า รวมทั้งชื่อผู้ทำการสังเกต ดำเนินการสังเกตโดยบรรยายพฤติกรรมเด็กที่สังเกตได้ตามประเด็น ผู้สังเกตต้องบันทึกวัน เดือน ปีที่ทำการสังเกตแต่ละครั้ง ข้อมูลการสังเกตที่ครูผู้สอนบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรมนี้จะช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมเด็กได้ดีขึ้น และทราบว่าเด็กแต่ละคนมีจุดเด่น มีความต้องการ มีความสนใจ หรือต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง

๒) แบบบันทึกพฤติกรรมแบบไม่เป็นทางการ เป็นการบันทึกพฤติกรรม เหตุการณ์ หรือจากการจัดประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกวัน โดยระบุชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปีเกิดเด็ก ผู้สังเกต วัน เดือน ปีที่บันทึก อาจบันทึกโดยใช้การบรรยาย ใคร ทำอะไร ที่ไหน ทำอย่างไร ซึ่งจะเน้นเฉพาะเด็กรายกรณีที่ต้องการศึกษา ควรมีรายละเอียดและข้อมูลที่ชัดเจน ครูผู้สอนควรบรรยายสิ่งที่เด็กทำได้มากกว่าสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ และวิเคราะห์ประเด็นการประเมินตามสภาพที่พึงประสงค์อย่างเป็นระบบ ข้อมูลในการบันทึกต้องเป็นตามความเป็นจริง ซึ่งข้อดีของการบันทึกรายวัน คือ การชี้ให้เห็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็ก จะช่วยให้ครูผู้สอนได้พิจารณาปัญหาของเด็กเป็นรายบุคคล รวมทั้งช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อมูลสำหรับวินิจฉัยเด็กได้ชัดเจนขึ้นว่าสมควรจะได้รับคำปรึกษาเพื่อลดปัญหา หรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง และเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ของครูให้ดียิ่งขึ้น

๓) แบบสำรวจรายการ โดยกำหนดประเด็นหรือพัฒนาการที่ต้องการสำรวจ (สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้) ระบุชื่อ นามสกุลเด็ก วัน เดือน ปี เกิด ไว้ล่วงหน้ามีการกำหนดรายการพฤติกรรมที่ต้องการสำรวจละเอียดขึ้น และกำหนดเกณฑ์ในการสำรวจพฤติกรรม เช่น ปฏิบัติ-ไม่ปฏิบัติ ทำได้-ทำไม่ได้ เป็นต้น ช่วยให้ครูสามารถบันทึกได้สะดวกขึ้น ควรมีการสำรวจพฤติกรรมในเรื่องเดียวกันอย่างน้อย ๓ ครั้ง เพื่อยืนยันว่าเด็กทำได้จริง

ข้อพึงระวังในการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก

ระหว่างการสังเกต **ไม่ควร** แปรความพฤติกรรมของเด็ก ให้สังเกตการแสดงออกของเด็กที่เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และร่างกายหรือการสัมผัส การแปรความจะดำเนินการหลังเสร็จสิ้นการสังเกตในส่วนของการบันทึก ครูอาจบันทึกย่อหรือทำสัญลักษณ์ไว้ และบันทึกเป็นหลักฐานทันทีเมื่อมีเวลา

๒.๒ การบันทึกการสนทนา เป็นการบันทึกการสนทนาทั้งแบบเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถ ในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็ก ความสามารถในการคิดรวบยอด การแก้ปัญหา รวมถึงพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ จิตใจ และบันทึกผลการสนทนา ลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกรายวัน โดยระบุ ชื่อ นามสกุล อายุเด็ก ภาคเรียนที่ และกิจกรรมที่ใช้ สนทนา ช่องที่ใช้ในการบันทึกในแบบสนทนาให้ระบุ วัน เดือน ปี/ คำพูดของเด็ก/ ความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่สะท้อนพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กสอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วย การเรียนรู้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาการผ่านสภาพที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้อง ในแต่ละเรื่อง

๒.๓ การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาวะแวดล้อม ที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและวิตกกังวล ครูผู้สอนควรใช้คำถามที่เหมาะสมเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด และตอบอย่างอิสระจะทำให้ครูผู้สอนสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กและค้นพบศักยภาพ ในตัวเด็กได้โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ ครูผู้สอนควรปฏิบัติดังนี้

การเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ กำหนดคำถาม/คำถามที่จะพูดกับเด็ก ควรเป็นคำถามที่เด็กสามารถตอบได้หลากหลายไม่มีผิด/ถูก

การปฏิบัติขณะสัมภาษณ์ ครูผู้สอน ควรสร้างความคุ้นเคยเป็น กันเอง สร้างสภาพแวดล้อม ที่อบอุ่นไม่เคร่งเครียด ใช้คำถามที่กำหนดไว้ถามเด็กทีละคำถาม ให้เด็กมีโอกาสคิด และมีเวลาในการตอบคำถามอย่างอิสระ ใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์ไม่ควรเกิน ๑๐ นาที

หลังการสัมภาษณ์ การบันทึกในแบบสัมภาษณ์ ให้บันทึกคำพูดของเด็กตามความ เป็นจริง หลังเสร็จการสัมภาษณ์ครูผู้สอนค่อยพิจารณาข้อมูลจากคำพูดเด็กและลงความคิดเห็น ที่สะท้อน พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กสอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาการผ่านสภาพที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่อง

๒.๔ สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการประเมินพัฒนาการ

การจัดทำสารนิทัศน์ (Documentation) เป็นการจัดทำข้อมูลที่เป็นหลักฐานหรือแสดง ให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม ซึ่งหลักฐานและข้อมูลที่บันทึกเป็นระยะ ๆ จะเป็นข้อมูลอธิบายภาพเด็ก สามารถบ่งบอกถึง พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สารนิทัศน์จึงเป็นการประมวผลที่แสดงให้เห็น ถึงกระบวนการจัดประสบการณ์ของครูและร่องรอยผลงานของเด็ก จากการทำกิจกรรมที่สะท้อนถึงพัฒนาการ ในด้านต่างๆ การจัดทำสารนิทัศน์จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

๑) พอร์ตโฟลิโอสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล เช่น การเก็บชิ้นงานหรือภาพถ่ายเด็ก ขณะทำกิจกรรมมีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการบันทึกเสียง บันทึกภาพที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในงาน ที่เด็กทำ เป็นต้น

๒) การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เช่น การสอนแบบโครงการ (Project Approach) สามารถให้สารนิทัศน์เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทุกด้าน ทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและการสะท้อนตนเองของครู รูปแบบการบรรยายเรื่องราวจึงมีหลายรูปแบบ อาจได้จากการบันทึกการสนทนาระหว่างเด็กกับครู เด็กกับเด็ก การบันทึกของครู การบรรยายของพ่อแม่ผู้ปกครองในรูปแบบหนังสือหรือจดหมาย แม้กระทั่งการจัดแสดงบรรยายสรุปให้เห็นภาพการเรียนรู้ทั้งหมด

๓) การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็ก เช่น ใช้แบบสังเกตพัฒนาการ การบันทึกสั้น

๔) การสะท้อนตนเองของเด็ก เป็นคำพูดหรือข้อความที่สะท้อนความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกจากการสนทนา การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของเด็กขณะทำกิจกรรม ซึ่งอาจบันทึกด้วยเทคโนโลยีบันทึกเสียงหรือบันทึกภาพ

๕) ผลงานรายบุคคลและรายกลุ่ม ที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ ความสามารถ ทักษะ จิตนิสัยของเด็ก ครูสามารถนำผลงานของเด็กมาใช้พิจารณาพัฒนาการและกระบวนการทำงานของเด็ก ครูส่วนใหญ่มักจะเก็บผลงานการเขียนและผลงานศิลปะ อย่างไรก็ตามครูควรเก็บผลงานหลากหลายประเภทของเด็ก เช่น ภาพเขียน การร่วมระดมความคิดและเขียนออกมาในลักษณะใยแมงมุม การแสดงออกทางดนตรี การก่อสร้างในรูปแบบต่าง ๆ ตัวอย่างคำพูด เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูลหลักฐานเพื่อประเมินการเรียนรู้และประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยข้างต้น

➤ การจัดทำสารนิทัศน์ที่หลากหลายจะช่วยครูในแง่ของการตรวจสอบคุณภาพของการศึกษาที่ดี เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันเน้นการประเมินเพื่อตรวจสอบความเข้มแข็งของการศึกษา ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัย ต้องปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บางหน่วยงานนำแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งไม่เหมาะสมมาประเมินเด็กปฐมวัย

➤ ผู้สอนที่จัดทำสารนิทัศน์อย่างสม่ำเสมอ จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้สอดคล้องปัญหาและพัฒนาการเด็ก ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสมองอย่างชัดเจน สารนิทัศน์สามารถช่วยครูให้จัดประสบการณ์ได้ตรงประเด็น เนื่อง จากงานวิจัยเกี่ยวกับสมอง พบว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความรู้สึกและอารมณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก เช่น เด็กรู้สึกต่อการอ่านอย่างไร? เด็กต้องการเรียนอ่านหรือไม่? ความรู้สึกนี้จะมีผลกระทบต่ออ่านของเด็กในระยะยาว ดังนั้นการทดสอบด้วยข้อสอบมาตรฐานไม่ช่วยเด็กเลยในด้านจิตใจและความสามารถ ซึ่งต่างจากการใช้สารนิทัศน์ในการประเมิน จากผลการวิจัยพบว่าสมองจะทำงานต่อเนื่อง ไม่แยกส่วนเป็นวิชาหรือเป็นเรื่อง ดังนั้นการใช้แบบทดสอบประเมินเป็นการแยกส่วนของสมอง ซึ่งจะไม่บอกถึงความสามารถในการบูรณาการความรู้ของเด็กที่แท้จริง แต่การรวบรวมผลงานของเด็กจะบอกให้ครูรู้ว่า เด็กคิดและบูรณาการความคิดของตนอย่างไร

การจัดทำสารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการประเมิน

- ๑) กำหนดประเด็นการประเมิน เป็นการกำหนดพัฒนาการที่ต้องการประเมิน ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละพัฒนาการ
- ๒) เตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการเก็บ วางแผน การเลือกและการจัดการกับวัสดุ สื่อที่เหมาะสมกับข้อมูลที่จะเก็บตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลที่ต้องได้จากการสังเกต เช่น กระดาษ การ์ดขนาดเล็ก ดินสอ ปากกา กล้องบันทึกภาพหรือโทรศัพท์มือถือ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น
- ๓) ศึกษามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายการ พัฒนาเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ครูทราบว่าควรเก็บข้อมูลประเภทใด ลักษณะใดจึงจะทำให้เห็นพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
- ๔) วางแผนการจัดทำ เลือกวิธีเก็บข้อมูล เช่น บันทึกสั้น ภาพถ่าย แบบสังเกต บันทึกเสียง การ เขียนไดอะแกรมในรูปแบบของใยแมงมุม การทำบันทึกแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของเด็ก ครูหรือผู้ปกครอง เป็นต้น
- ๕) กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล เช่น การบันทึกพฤติกรรมเด็ก โดยใช้วิธีสังเกตและใช้การบันทึกสั้น ซึ่ง ครูจะสังเกตทุกวัน
- ๖) จัดแสดงข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยพิจารณาว่าข้อมูลใดควรนำมา แลกเปลี่ยน และนำมาจัดแสดงให้เห็นพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานของ ตนหรือของกลุ่มและร่วมจัดเตรียมแสดงข้อมูลดังกล่าว

๒.๕ การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก เป็นการประเมินการเจริญเติบโตด้านร่างกาย ของเด็ก ซึ่งการพิจารณาการเจริญเติบโตในเด็กที่ใช้ทั่ว ๆ ไปอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบ ศีรษะ ฟัน และการเจริญเติบโตของกระดูก สำหรับแนวทางประเมินการเจริญเติบโต มีดังนี้

๒.๕.๑ การประเมินการเจริญเติบโต โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กแล้วนำไป เปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ในกราฟแสดงน้ำหนักตามเกณฑ์อายุของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งใช้สำหรับ ติดตามการเจริญเติบโตโดยรวม

ข้อควรคำนึงในการประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก

- ๑) เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านการเจริญเติบโต บางคนรูปร่างอ้วน บางคนผอม บางคนร่างใหญ่ บางคนร่างเล็ก
- ๒) ภาวะโภชนาการเป็นตัวสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขนาดของรูปร่าง แต่ไม่ใช่สาเหตุเดียว
- ๓) กรรมพันธุ์ เด็กอาจมีรูปร่างเหมือนพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง ถ้าพ่อหรือแม่เตี้ย ลูกอาจ เตี้ยและกรณีนี้อาจมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยได้และมักจะเป็นเด็กที่ทานอาหารได้น้อย
- ๔) ช่วงครึ่งหลังของขวบปีแรก น้ำหนักเด็กจะขึ้นช้า เนื่องจากหวั่งเล่นมากขึ้น และความอยากอาหารลดลง

๒.๕.๒ การตรวจสอบคุณภาพอนามัย เป็นการตรวจสอบที่แสดงคุณภาพชีวิตของเด็ก โดยพิจารณาความสะอาด สิ่งผิดปกติของร่างกายที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการเจริญเติบโตของเด็ก

๓. การกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ

การกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก ทั้ง ๔ ด้าน ในแต่ละสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การผ่านตัวบ่งชี้และมาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ดังนั้นในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาควรกำหนดในลักษณะเดียวกัน สถานศึกษา สามารถการกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็กที่สะท้อน มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมที่จะประเมิน เป็นระบบตัวเลข เช่น ๓, ๒, ๑ หรือ เป็นระบบที่ใช้คำสำคัญ เช่น ดี, พอใช้, ควรส่งเสริม ตามที่สถานศึกษากำหนด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๗ การกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพ

ระบบตัวเลข	ระบบที่ใช้คำสำคัญ	ความหมาย
๓	ดี	ปรากฏพฤติกรรมตามช่วงอายุ เป็นไปตามสภาพที่พึงประสงค์
๒	พอใช้	ปรากฏพฤติกรรมตามช่วงอายุ เป็นไปตามสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการกระตุ้น
๑	ควรส่งเสริม	ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามช่วงอายุที่เป็นไปตามสภาพที่พึงประสงค์

ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การกำหนดเกณฑ์การประเมินตามสภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สถานศึกษาอาจกำหนดคำอธิบายคุณภาพตามระดับคุณภาพของ สภาพที่พึงประสงค์ของพัฒนาการแต่ละด้านเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๘ คำอธิบายคุณภาพตามระดับคุณภาพ

ด้านร่างกาย : กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องโดยไม่เสียการทรงตัว

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๓ หรือ ดี	กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องโดยไม่เสียการทรงตัวได้อย่างคล่องแคล่ว
๒ หรือ พอใช้	กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องโดยเสียการทรงตัวเป็นบางครั้ง
๑ หรือ ควรส่งเสริม	กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องไม่ได้

ตัวอย่างคำอธิบาย ด้านอารมณ์ : สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๓ หรือ ดี	แสดงสีหน้า ทำทางสนใจ และมีความสุขขณะทำงานทุกช่วงกิจกรรมศิลปะ
๒ หรือ พอใช้	แสดงสีหน้า ทำทางสนใจ และมีความสุขขณะทำงานบางช่วงกิจกรรมศิลปะ
๑ หรือ ควรส่งเสริม	ไม่แสดงสีหน้า ทำทางสนใจ ขณะทำงานช่วงกิจกรรมศิลปะ

ตัวอย่างคำอธิบาย ด้านสังคม : ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและเพียงพอด้วยตนเอง

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๓ หรือ ดี	ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและเพียงพอตามความจำเป็นทุกครั้ง
๒ หรือ พอใช้	ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและเพียงพอตามความจำเป็น เป็นบางครั้ง
๑ หรือ ควรส่งเสริม	ใช้สิ่งของเครื่องใช้เกินความจำเป็น

ตัวอย่างคำอธิบาย ด้านสติปัญญา : เขียนชื่อของตนเองตามแบบ เขียนข้อความด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๓ หรือ ดี	เขียนชื่อตนเองตามแบบได้ ตัวอักษรไม่กลับหัว ไม่กลับด้าน ไม่สลับที่ และเขียนข้อความด้วยวิธีที่คิดขึ้นเองได้
๒ หรือ พอใช้	เขียนชื่อตนเองตามแบบได้ มีอักษรบางตัวกลับหัว กลับด้านหรือสลับที่ มีความพยายามที่จะเขียนข้อความที่คิดขึ้นเอง
๑ หรือ ควรส่งเสริม	เขียนชื่อตนเองไม่ได้ หรือเขียนเป็นสัญลักษณ์ที่ไม่เป็นตัวอักษร

๔. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้สอนวางแผนการประเมินพัฒนาการแล้วควรทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การพูดคุย หรือสัมภาษณ์เด็ก หรือการประเมินผลงาน/ชิ้นงานของเด็กอย่างเป็นระบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลพัฒนาการของเด็กให้ครอบคลุมเด็กทุกคนแล้วสรุปลงในแบบบันทึกผลการประเมินสภาพที่พึงประสงค์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ ผู้สอนควรเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล โดยสภาพที่พึงประสงค์ ๑ ตัวควรได้รับการประเมินพัฒนาการอย่างน้อย ๒ ครั้งต่อ ๑ ภาคเรียน ระยะเวลาควรเป็นการประเมินเพื่อความก้าวหน้าไม่ควรเป็นการประเมินเพื่อตัดสินพัฒนาการของเด็ก ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการตามสภาพที่พึงประสงค์จึงเป็นการสะสมเพื่อยืนยันว่าเด็กเกิดพัฒนาการตามสภาพที่พึงประสงค์นั้น ๆ ชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือ

๕. การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็ก

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดเวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยต่อปีการศึกษา ไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วัน สถานศึกษาจึงควรบริหารจัดการเวลาเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและสมดุล ผู้สอนต้องเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงถึงพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินซ้ำของพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อยืนยันความเชื่อมั่นของผลการประเมินสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ให้ครบทุกสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายตัวบ่งชี้ วิทยามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และในภาพรวมพัฒนาการรายด้านของเด็กแต่ละคนตามลำดับ

สถานศึกษาควรสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายตัวบ่งชี้ ภายใต้วัดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และในภาพรวมของพัฒนาการรายด้าน ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง สำหรับแนวทางการสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละตัวบ่งชี้ควรใช้ฐานนิยม (Mode) ไม่ควรนำค่าระดับคุณภาพของสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าเฉลี่ย ในกรณีมีฐานนิยมมากกว่า ๑ ฐานนิยม คือ มีระดับคุณภาพซ้ำมากกว่า ๑ ระดับคุณภาพ การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กในแต่ละตัวบ่งชี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงปรัชญาการศึกษา และหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมทั้งการนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาเด็กต่อไป

๖. การรายงานผลการประเมินพัฒนาการและการนำข้อมูลไปใช้

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการเป็นการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินพัฒนาการและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง การรายงานผลการประเมินพัฒนาการสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพตามพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการแต่ละด้าน ที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง ๑๒ ข้อตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

๖.๑ จุดมุ่งหมายการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

- ๑) เพื่อให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- ๒) เพื่อให้ผู้สอนใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ๓) เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๖.๒ ข้อมูลในการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

๖.๒.๑ ข้อมูลระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย เวลามาเรียน บันทึกผลการประเมินพัฒนาการตามหน่วยการเรียนรู้ บันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น และบันทึกผลพัฒนาการรายบุคคล และจัดทำสารนิเทศที่สะท้อนการเรียนรู้ของเด็ก เป็นข้อมูลสำหรับรายงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้รับทราบความก้าวหน้า ความสำเร็จในการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนกำหนดเป้าหมายและวิธีการในการพัฒนาเด็ก

๖.๒.๒ ข้อมูลระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้ง ๑๒ ข้อตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนาการจัดประสบการณ์และคุณภาพของเด็ก ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูล โดยผู้มีหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่ายนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเด็กให้เกิดพัฒนาการอย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งนำไปจัดทำเอกสารหลักฐานแสดงพัฒนาการของผู้เรียน

๖.๒.๓ ข้อมูลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้ง ๑๒ ข้อตามหลักสูตรเป็นรายสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร

การศึกษา ผู้เกี่ยวข้องใช้วางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ในการยกระดับคุณภาพเด็กปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

๖.๓ ลักษณะข้อมูลสำหรับการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการ สถานศึกษาสามารถเลือกลักษณะข้อมูลสำหรับการรายงานได้หลายรูปแบบให้เหมาะสมกับวิธีการรายงานและสอดคล้องกับการให้ระดับผลการประเมินพัฒนาการ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของการรายงานและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ของผู้รับรายงานแต่ละฝ่ายลักษณะข้อมูลมีรูปแบบ ดังนี้

๖.๓.๑ รายงานเป็นตัวเลข หรือคำที่เป็นตัวแทนระดับคุณภาพพัฒนาการของเด็กที่เกิดจากการประมวลผล สรุปตัดสินข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก ได้แก่

- ระดับผลการประเมินพัฒนาการมี ๓ ระดับ คือ ๓, ๒, ๑
- ผลการประเมินคุณภาพ “ดี” “พอใช้” และ “ควรส่งเสริม”

๖.๓.๒ รายงานโดยใช้สถิติ เป็นการรายงานจากข้อมูลที่เป็นตัวเลข หรือข้อความให้เป็นภาพ แผนภูมิหรือเส้นพัฒนาการ ซึ่งจะแสดงให้เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็กว่าดีขึ้น หรือควรได้รับการพัฒนาอย่างไร เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป

๖.๓.๓ รายงานเป็นข้อความ เป็นการบรรยายพฤติกรรมหรือคุณภาพที่ครูผู้สอนสังเกตพบ เพื่อรายงานให้ทราบว่า พ่อ แม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทราบว่าเด็กมีความสามารถ มีพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรอย่างไร

๖.๔ เป้าหมายของการรายงาน

การดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย บุคลากรหลายฝ่ายมาร่วมมือประสานงานกันพัฒนาเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้มีพัฒนาการ ทักษะ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้รับ การรายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงาน ดังตารางต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมาย	การใช้ข้อมูล
ผู้สอน	- วางแผนและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเด็ก - ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดประสบการณ์
ผู้บริหารสถานศึกษา	- ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา
พ่อ แม่ และผู้ปกครอง	- รับทราบผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก - ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งการดูแลสุขภาพอนามัย ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	- พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ หน่วยงานต้นสังกัด	- ยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา - นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและให้ความช่วยเหลือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัด

๖.๕ วิธีการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ โดยบันทึกข้อมูลในแบบรายงานต่าง ๆ สามารถใช้อ้างอิง ตรวจสอบ และรับรองผลพัฒนาการของเด็ก เช่น แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น สมุดรายงานประจำตัวเด็ก แฟ้มสะสมงานของเด็กรายบุคคล นอกจากนี้การรายงานคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้ผู้เกี่ยวข้องทราบในระดับหน่วยงานอาจใช้รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยประจำปี จุลสารหรือวารสารของโรงเรียน หรืออาจมีการให้ข้อมูลกับผู้ปกครองในลักษณะการให้คำปรึกษาหรือทางการส่งจดหมายส่วนตัว ฯลฯ

ตัวอย่างที่ ๑ การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย อายุ ๕-๖ ปี และการกำหนดการประเมินจากการตรวจสอบข้อมูลที่เกิดจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

พัฒนาการด้านร่างกาย

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

สภาพที่พึงประสงค์	วิธีการประเมินพัฒนาการ	การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้		หมายเหตุ
			หน่วยที่.....	หน่วยที่.....	
๑.๑.๑ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย	วัดส่วนสูง ชั่งน้ำหนัก และบันทึกการเจริญเติบโต	✓			
๑.๒.๑ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้หลายชนิด และดื่มน้ำสะอาดได้ด้วยตนเอง	สังเกตการรับประทานอาหารว่าง อาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) การดื่มน้ำ	✓	✓	✓	
๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	สังเกตการล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม	✓			
๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา	สังเกตช่วงเวลาการนอนพักผ่อนกลางวัน	✓			
๑.๒.๔ ออกกำลังกายเป็นเวลา	สังเกตการออกกำลังกายช่วงเวลาต่างๆ	✓	✓		
๑.๓.๑ เล่น ทำกิจกรรม และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย	สังเกตการเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ	✓	✓		

สภาพที่พึงประสงค์	วิธีการประเมินพัฒนาการ	การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้		หมายเหตุ
			หน่วยที่.....	หน่วยที่.....	
ด้านอารมณ์ จิตใจ					
มาตรฐานที่ ๓ มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข					
๓.๑.๑ แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม	สังเกตจากพฤติกรรม สีหน้าท่าทาง ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น	✓	✓		
๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์	สังเกตพฤติกรรมเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในสถานการณ์ต่างๆ	✓	✓		
ด้านสังคม					
มาตรฐานที่ ๖ มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
๖.๑.๑ แต่งตัวด้วยตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว	สังเกตพฤติกรรมที่เด็กสวมเครื่องแต่งกาย	✓	✓		
๖.๑.๒ รับประทานอาหารด้วยตนเองอย่างถูกวิธี	สังเกตการรับประทานอาหารว่างอาหารกลางวัน	✓			
๖.๑.๓ ใช้และทำความสะอาดหลังใช้ห้องน้ำห้องส้วม ด้วยตนเอง	สังเกตเด็กปฏิบัติตนในการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วมได้	✓			
๖.๒.๑ เก็บของเล่นของใช้เข้าที่อย่างเรียบร้อยด้วยตนเอง	สังเกตเด็กเก็บของเล่นของใช้เข้าที่ เช่น รองเท้า แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดหน้า ที่นอน ฯลฯ	✓	✓		
๖.๒.๒ เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังได้ด้วยตนเอง	สังเกตการเข้าแถวในกิจกรรมต่างๆ	✓	✓		

สภาพที่พึงประสงค์	วิธีการประเมินพัฒนาการ	การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้		หมายเหตุ
			หน่วยที่.....	หน่วยที่.....	
๖.๓.๑ ใช้สิ่งของเครื่องใช้ อย่างประหยัดและพอเพียง ด้วยตนเอง	สังเกตการใช้สิ่งของเครื่องใช้ ต่างๆ ดูแลของเล่นของใช้ใน ชั้นเรียน	✓		✓	
ด้านสติปัญญา					
มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย					
๙.๑.๒ เล่าเป็นเรื่องราว ต่อเนื่องได้	สังเกตการเล่าเรื่องราวต่างๆ	✓	✓		
๙.๒.๑ อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำ ด้วยการชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดจบ ของข้อความ	สังเกตจากการอ่านภาพ อ่านนิทาน อ่านป้ายสัญลักษณ์ การอ่านหนังสือในสถานการณ์ ต่างๆ	✓	✓		
๙.๒.๒ เขียนชื่อตนเองตามแบบ เขียนข้อความด้วยวิธีที่คิด ขึ้นเอง	การเขียนชื่อตนเอง เขียนตัวอักษร/คำ หรือข้อความ ด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง คำที่เขียน อาจสลับที่ตัวอักษร		✓		

ตัวอย่างที่ ๒ แบบบันทึกพฤติกรรม

เด็กหญิงจันทร์เจ้า (นามสมมติ) เกิดวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ อายุ ๕ ปี

ชื่อผู้สังเกต นางสาวน้ำหวาน (นามสมมติ)

๑.๒.๑ รับประทานอาหารด้วยที่มีประโยชน์ได้หลายชนิดและดื่มน้ำสะอาดได้ด้วยตนเอง	๑.๓.๑ เล่นทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย	๓.๑.๑ แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม	๔.๑.๒ สนใจมีความสุขและแสดงออกผ่านเสียงเพลงดนตรี	๕.๒.๑ ช่วยเหลือแบ่งปันและแบ่งปันผู้อื่นได้ด้วยตนเอง
๑๐/๗/๒๕๖๐ ใช้ช้อนส้อมตักอาหารโดยไม่หกเลอะเทอะ	๑๘/๘/๒๕๖๐ นั่งชิงช้าและค่อยๆแกว่งพร้อมทั้งบอกให้เพื่อนออกไปอยู่ห่างๆ	๒๓/๖/๒๕๖๐ ยิ้มและร้องเพลงพร้อมทั้งโยกศีรษะ	๒๘/๗/๒๕๖๐ เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะไปรอบๆ ห้องโดยไม่ชนเพื่อน	๑๖/๖/๒๕๖๐ แบ่งสีเทียนให้เพื่อนใช้
๕.๓.๑ แสดงสีหน้าและท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่นอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์	๖.๑.๑ แต่งตัวด้วยตัวเองได้อย่างคล่องแคล่ว	๘.๓.๑ มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยตนเอง	๘.๓.๒ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตามได้เหมาะสมกับสถานการณ์	๑๑.๑.๑ สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลงแปลกใหม่ไปจากเดิม และมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
๒๑/๙/๒๕๖๐ เข้าไปโอบเพื่อนที่กำลังร้องไห้และพูดว่า “โอา้ๆ ไม่ต้องร้องนะ”	๑๕/๗/๒๕๖๐ แต่งตัวเป็นเจ้าหญิงในมุมบทบาทสมมติ	๓๑/๘/๒๕๖๐ หยิบรองเท้าไปเก็บที่ชั้นวางรองเท้าของเด็กหญิงตามที่ตกลงกันไว้	๖/๙/๒๕๖๐ เป็นผู้นำแสดงท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายโดยที่ครูช่วยตั้งกระตุ้น	๒๔/๙/๒๕๖๐ ใช้สีเทียนตกแต่งแกนกระดาษทิชชูแตกต่างจากเพื่อนๆ

จากตัวอย่างที่ ๒ แบบบันทึกพฤติกรรมของเด็กหญิงจันทร์เจ้า พบว่า มีพฤติกรรมตามสภาพที่พึงประสงค์ ยกเว้นการปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตามได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ควรได้รับการช่วยเหลือ เนื่องจากแสดงพฤติกรรมต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์

ตัวอย่างที่ ๓ การบันทึกพฤติกรรมแบบไม่เป็นทางการ

ตัวอย่าง แบบบันทึกรายวัน

ชื่อ ด.ญ.จันทร์เจ้า (นามสมมติ) เกิดวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ชั้นอนุบาลปีที่ ๓/๑

ชื่อครูผู้สังเกต นางสาวน้ำหวาน (นามสมมติ) วันที่บันทึก ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๐.๐๐ น.

สถานที่ : บ่อทราย

พฤติกรรม : น้องเล่นอยู่ในบ่อทรายเปียกกับเพื่อนๆ โดยใช้อุปกรณ์ของเล่น ได้แก่ ช้อน ตักตวงทรายใส่ตะแกรงที่มีรู ตักทรายใส่ถังแล้วก่อกองทรายเป็นปราสาท จากนั้นก็ใช้แม่พิมพ์พลาสติกกรุปลั๊ตว์ต่างๆ เช่น กุ้งและหอยวางเรียงสลับกันไว้รอบๆ ปราสาท ตักทรายใส่ขวดน้ำพลาสติก ปิดฝา เขย่าโดยเอามาเขย่าใกล้ๆ หู พร้อมทั้งหันไปบอกร้องมะปรางว่า “ มีเสียงดังด้วยนะ ” “ ลองฟังดู ” จากนั้นก็ยื่นขวดน้ำพลาสติกที่ใส่ทรายให้น้องมะปรางลองเขย่าดู น้องมะปรางพูดว่า “ จริงด้วย มีเสียง ” แล้วน้องจันทร์เจ้าก็เททรายออก ตักทรายเข้าไปอีกแล้วเขย่า เททรายออก ตักทรายเข้าไป ทดลองเขย่าซ้ำไปมาหลายครั้ง น้องมะปรางทำเช่นเดียวกันกับน้องจันทร์เจ้า แต่ใส่ทรายเข้าไปเกือบเต็มขวด น้องจันทร์เจ้าพูดว่า “ อย่าใส่ทรายเยอะนะ เขย่าไม่ได้ ” “ ทรายเปียกติดอยู่ในขวดเทออกไม่หมด ” “ ต้องเคาะเอาทรายออกก่อน ”

ความคิดเห็นของผู้สอน : จากการเล่นทราย น้องจันทร์เจ้าได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ ได้ค้นพบข้อเท็จจริง ได้รับประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่เป็นธรรมชาติ คือ การเล่นทราย ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน (๑.๓.๑ เล่น ทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย) ได้สัมผัสทราย และใช้มือในการหยิบจับ อุปกรณ์บอกได้ว่า ทรายกระทบวัตถุต่างๆจะเกิดเสียงแตกต่างกัน (๑๐.๑.๑ บอกลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง หรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆจากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส) ได้ใช้ภาษาจากการสนทนา การพูดกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งหนึ่งที่เป็นธรรมชาติ เช่น ทรายเปียก ทรายแห้ง แสดงความคิดริเริ่มในการเล่นโดยใช้ทรายใส่ขวดแล้วเขย่าเพื่อให้เกิดเสียง และแก้ปัญหาการเล่นได้ (๑๐.๓.๒ ระบุปัญหาสร้างทางเลือกและเลือกวิธีแก้ปัญหา)

จากตัวอย่างที่ ๓ แบบบันทึกพฤติกรรม พบว่า เด็กหญิงจันทร์เจ้าเล่นทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัยได้จากการสัมผัสทราย และใช้มือในการหยิบจับอุปกรณ์บอกได้ว่าทรายเมื่อกระทบวัตถุต่าง ๆ จะเกิดเสียงแตกต่างกัน บอกลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง หรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆจากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส โดยการสนทนา การพูดกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งหนึ่งที่เป็นธรรมชาติ เช่น ทรายเปียก ทรายแห้ง และสามารถระบุปัญหาสร้างทางเลือกและเลือกวิธีแก้ปัญหา การแสดงความคิดริเริ่มในการเล่นโดยใช้ทรายใส่ขวดแล้วเขย่าเพื่อให้เกิดเสียง แก้ปัญหาการเล่นได้

ตัวอย่างที่ ๔ แบบสำรวจรายการ

ชื่อ ด.ช./ด.ญ..... เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตรงกับพฤติกรรมของเด็ก

พัฒนาการ	พฤติกรรมเด็ก	ครั้งที่ ๑		ครั้งที่ ๒		ครั้งที่ ๓		สรุป
		ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	
ด้านร่างกาย	๑.๒.๒ ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเองทุกครั้ง		✓		✓		✓	ปฏิบัติ
	๑.๒.๓ นอนพักผ่อนเป็นเวลา	✓			✓		✓	ปฏิบัติ
	๑.๓.๑ เล่น ทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย	✓			✓		✓	ปฏิบัติ
ด้านอารมณ์และจิตใจ	๓.๑.๑ แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม		✓		✓		✓	ปฏิบัติ
	๓.๒.๑ กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์	✓			✓			ยังสรุปไม่ได้
ด้านสติปัญญา	๑๐.๑.๓ จำแนกจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ โดยใช้ลักษณะตั้งแต่ ๒ ลักษณะขึ้นไป			✓		✓		ยังสรุปไม่ได้
	๑๒.๑.๒ กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ				✓		✓	ปฏิบัติ

จากตัวอย่างที่ ๔ แบบสำรวจรายการเด็กชาย/เด็กหญิง... ด้านร่างกาย พบว่า มีพฤติกรรมล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเองทุกครั้ง นอนพักผ่อนเป็นเวลา และเล่นทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย ด้านอารมณ์ จิตใจ พบว่า แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม และด้านสติปัญญา พบว่า กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสแสดงออก และจำแนกจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ เพิ่มมากขึ้นจึงประเมินพฤติกรรมการแสดงออกและการจำแนกอีกครั้งก่อนสรุปผลการประเมิน

ตัวอย่างที่ ๕ แบบบันทึกการสนทนา

ชื่อ-สกุล เด็กหญิงไก่อ สมบูรณ์ดี ชั้น อนุบาล ๓/๑ อายุ ๕/๕ ปี

ภาคเรียนที่..๒.../...๒๕๖๐....

กิจกรรม การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ตอนเช้า

วัน เดือน ปี	คำพูดของเด็ก	ความคิดเห็นผู้สอน
๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐	วันหยุดหนูช่วยคุณแม่ล้างจาน	น้องไก่อกล้าพูดกล้าแสดงออก
๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐	คุณพ่อสอนหนูปั่นจักรยาน หนูปั่นได้แล้ว	อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์
๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐	หนูขอให้คุณยาย คุณยายหนูไม่สบายต้องไปหาหมอ	(๓.๒.๑) ฟังผู้อื่นพูดจนจบ และสนทนา
๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐	เลิกเรียนคุณแม่จะพาหนูไปซื้อเค้กวันเกิด หนูชอบเค้กช็อกโกแลต	โต้ตอบอย่างต่อเนื่อง สามารถ เชื่อมโยงเรื่องที่ฟังได้ (๔.๑.๑)
๑๓ กันยายน ๒๕๖๐	เมื่อวานนี้ฝนตก ที่บ้านหนูไฟดับ ต้นไม้หักด้วย เพราะลมแรง	มีความคิดรวบยอด เรื่อง “วันนี้ และเมื่อวาน” และบอกสิ่งที่จะ
๒๖ กันยายน ๒๕๖๐	ปิดเทอมคุณแม่จะพาหนูไปเที่ยวทะเล หนูจะไป เล่นน้ำทะเลกับแม่กับน้องและเก็บเปลือกหอยด้วย	ทำในอนาคตได้ (๑๐.๒.๑)

จากตัวอย่างที่ ๕ แบบบันทึกการสนทนาของเด็กหญิงไก่อ สมบูรณ์ดี พบว่า มีพฤติกรรมฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงเรื่องที่ฟังได้ กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และมีความเข้าใจ มีความคิดรวบยอดเรื่องวันนี้ เมื่อวาน และบอกสิ่งที่จะทำในอนาคตได้

ตัวอย่างที่ ๒ แบบสัมภาษณ์

เด็กหญิง “น้องครีม”(นามสมมติ)

วัตถุประสงค์ เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน

- ผู้สัมภาษณ์ : น้องครีมคะ วันนี้หนูแต่งตัวเหมือนหรือไม่เหมือนกับเพื่อนคนไหนบ้างคะ
ผู้ถูกสัมภาษณ์ : วันนี้หนูใส่เสื้อกีฬาสีแดงเหมือนน้องเนยคะ แต่ได้ใส่สีฟ้า ไม่เหมือนกัน
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วหนูกับน้องเนยมีอะไรที่ไม่เหมือนกัน
ผู้ถูกสัมภาษณ์ : เนยมีผมสีดำกว่าหนู อ้วนกว่า และผมสั้นกว่าคะ
ผู้สัมภาษณ์ : หนูเคยเล่นกับน้องเนยไหมคะ เล่นอะไรกัน
ผู้ถูกสัมภาษณ์ : เล่นกันบ่อย ๆ คะ เล่นเป็นครูกับนักเรียน หนูเป็นนักเรียน บางทีก็เป็นครูกะ

จากตัวอย่างที่ ๒ แบบสัมภาษณ์ของน้องครีม พบว่า น้องยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคลระหว่างตัวเองกับเพื่อนๆ ได้ เข้าใจว่าแต่ละคนมีสิ่งที่แตกต่างกัน และมีสิ่งที่เหมือนกัน และเล่นร่วมกันกับเพื่อนที่แตกต่างจากตัวเองได้ (๘.๑.๑)

ผู้บันทึก นางสาวแก้วใจ (นามสมมติ)

จากตัวอย่างที่ ๗ สรุปผลการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาจำแนกตามตัวบ่งชี้ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๓ (๕ - ๖ ปี) **ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๑** มีความสามารถในการคิดรวบยอด มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ โดยมีสภาพที่พึงประสงค์ ๙.๑.๑ ฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ ส่วน ๙.๑.๒ เล่าเป็นเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ เช่นกัน สำหรับ **ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๒** อ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ได้ มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ โดยมีสภาพที่พึงประสงค์ ๙.๒.๑ อ่านภาพ สัญลักษณ์คำด้วยการชี้ หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดจบของข้อความ มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ ส่วน ๙.๒.๒ เขียนชื่อของตนเองตามแบบ เขียนข้อความด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ เช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ ๘ การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กด้านสติปัญญา จำแนกตามมาตรฐานคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๓ (๕ - ๖ ปี)

โรงเรียน.....ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕.....

เด็กชาย ไก่ (นามสมมติ).....

พัฒนาการ	ผลการประเมิน	ภาคเรียนที่ ๑			สรุป พัฒนาการ
		๓	๒	๑	
ด้านสติปัญญา					๒
มฐ. ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย					๒
๙.๑ สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ			✓		
๙.๒ อ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ได้			✓		
มฐ. ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้					๒
๑๐.๑ มีความสามารถในการคิดรวบยอด	✓				
๑๐.๒ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล		✓			
๑๐.๓ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และตัดสินใจ		✓			
มฐ. ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					๒
๑๑.๑ ทำงานศิลปะตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์		✓			
๑๑.๒ แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์	✓				
มฐ.๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหา ความรู้ได้เหมาะสมกับวัย					๓
๑๒.๑ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้	✓				
๑๒.๒ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้	✓				

จากตัวอย่างที่ ๘ สรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กด้านสติปัญญาของเด็กชายไก่ ในภาพรวม
มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ เมื่อจำแนกตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษา
สื่อสารได้เหมาะสมกับวัย อยู่ในระดับ ๒ สำหรับ มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐาน
ในการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับ ๒ ส่วน มาตรฐานที่ ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีคุณภาพ
อยู่ในระดับ ๒ (มีฐานนิยม ๒ ฐาน โดยตัวบ่งชี้ที่ ๑๑.๑ ได้ระดับคุณภาพ ๒ และตัวบ่งชี้ที่ ๑๑.๒ ได้ระดับ
คุณภาพ ๓ เนื่องจากเด็กกำลังเรียนในภาคเรียนที่ ๑ สถานศึกษาจึงสรุปผลการประเมินให้ได้ระดับ ๒
เพื่อนำข้อมูลไปใช้

ตอนที่ ๓

การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย

การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย เป็นการดำเนินงานที่นำไปสู่สัมฤทธิ์ผลของการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาได้แก่ การพัฒนาบุคลากรปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและต่อเนื่อง การเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร การส่งเสริมให้ครูปฐมวัยนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างเป็นระบบ ผู้สอนระดับปฐมวัยและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมด้วยความเข้าใจ ด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมจะช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นการเปิดโอกาสให้สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบ และการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ให้เกิดการเชื่อมโยงในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ

บทที่ ๘

แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพเด็ก การบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัย จึงประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

มีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

- ๑) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.๒๕๖๐ และมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
- ๒) เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยร่วมให้ความเห็นชอบ กำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กทุกช่วงอายุ
- ๓) คัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็ก ได้แก่ ผู้สอน พี่เลี้ยง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและคุณสมบัติของบุคลากร เช่น
 - มีวุฒิทางการศึกษาด้านการอนุบาลศึกษา/การศึกษาปฐมวัย หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - มีความรักเด็ก จิตใจดี มีอารมณ์ขันและใจเย็น ให้ความเป็นกันเองกับเด็กอย่างเสมอภาค
 - มีบุคลิกของความเป็นผู้สอน เข้าใจและยอมรับธรรมชาติของเด็กตามวัย
 - พูดจาสุภาพเรียบร้อย ชัดเจนเป็นแบบอย่างได้
 - มีความเป็นระเบียบ สะอาด และรู้จักประหยัด
 - มีความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่และการปฏิบัติต่อเด็ก
 - มีอารมณ์ร่วมกับเด็ก รู้จักรับฟัง พิจารณาเรื่องราวปัญหาต่างๆของเด็ก และตัดสินใจปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผลด้วยความเป็นธรรม
 - มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี
- ๔) ส่งเสริมและจัดบริการทางการศึกษาให้เด็กได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง เสมอภาค และปฏิบัติตามรับเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๕) ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานกับเด็กได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
- ๖) สร้างความร่วมมือและประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ๗) จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวเด็ก งานวิชาการหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมี การประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา

๘) สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

๙) นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร โดยจัดให้มีระบบนิเทศภายในอย่างมีระบบ

๑๐) กำกับติดตามให้มีการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัยในสถานศึกษาและนำผลจากการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็ก

๑๑) กำกับติดตามให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก บริบทสังคมและให้มีความทันสมัย

๒. ผู้สอนปฐมวัย

การพัฒนาคุณภาพเด็กโดยถือว่าเด็กมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการและเต็มตามศักยภาพ ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดทำหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้สอนจึงควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑) บทบาทในฐานะผู้บริหารหลักสูตร

- ทำหน้าที่วางแผน จัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ
- จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เด็กเล่น/ทำงานและเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
- ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

๒) บทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้

- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กกำหนดขึ้นด้วยตัวเด็กเอง และผู้สอนกับเด็กร่วมกันกำหนด เพื่อพัฒนาเด็กให้ครอบคลุมทุกด้าน ในชีวิตประจำวันในการแสวงหาคำตอบ หรือหาคำตอบในสิ่งที่เด็กเรียนรู้อย่างมีเหตุผล
- จัดประสบการณ์กระตุ้นให้เด็กร่วมคิด แก้ปัญหา ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ด้วยวิธีการศึกษาที่นำไปสู่การใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง
- จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างเสริมให้เด็กปฏิบัติผ่านการเล่นได้เต็มศักยภาพและความสามารถของเด็กแต่ละคน
- สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

๑๔๓ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

- จัดกิจกรรมการเล่น ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ

- ใช้ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและเด็กในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

- จัดการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพเด็กเต็มศักยภาพและการจัดประสบการณ์ของตนให้มีประสิทธิภาพ

๓) บทบาทในฐานะผู้ดูแลเด็ก

- สังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

- ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

- ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่น มีความภูมิใจในตนเองและกล้าแสดงออก

- ฝึกการเรียนรู้หน้าที่ ความมีวินัย และการมีนิสัยที่ดี

- จำแนกพฤติกรรมเด็กและสร้างเสริมลักษณะนิสัยและแก้ปัญหาเฉพาะบุคคล

- ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

๔) บทบาทในฐานะนักพัฒนาเทคโนโลยีการสอน

- นำนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

- ใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

- จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร / กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

- พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของผู้ใฝ่รู้ มีวิสัยทัศน์และทันสมัยทันเหตุการณ์ในยุคของข้อมูลข่าวสาร

๓. พ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

ผู้สอนระดับปฐมวัยและพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑) มีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นเพื่อนำไปกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ กำหนด แผนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับผู้สอน

๒) ร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ โดยเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กต่อเนื่องและมีความหมายต่อเด็ก

๓) เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๔) สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

๕) อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนการด้านต่างๆ ของเด็ก

- ๖) ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ๗) เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
- ๘) มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

๔. ชุมชน/ท้องถิ่น

ชุมชนท้องถิ่น มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการประสานความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

- ๑) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการบริหารจัดการของสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคม / ชมรมผู้ปกครอง
- ๒) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของสถานศึกษา
- ๓) เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เด็กได้เรียนรู้ มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง
- ๔) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
- ๕) ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
- ๗) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา โดยทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การพัฒนาผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย

การพัฒนาผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีความสำคัญมากในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้สอนให้สามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการออกแบบพัฒนาหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมในและนอกห้องเรียน การจัดทำสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินพัฒนาการ โดยมีมาตรฐาน ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพเด็ก สถานศึกษาจึงควรกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรปฐมวัย ดังนี้

- ๑) สำรวจและประเมินความต้องการในการพัฒนาตนเองของผู้สอนและบุคลากรปฐมวัย และนำข้อมูลมาจัดทำแผนการพัฒนาตนเองทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว
- ๒) พัฒนาบุคลากรปฐมวัยในด้านการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดประสบการณ์ เทคนิควิธีการ จัดประสบการณ์ เทคนิคการควบคุมชั้นเรียน และด้านอื่นๆ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรควรใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรม PLC เป็นต้น
- ๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีภูมิความรู้โดยการจัดหาเอกสารด้านหลักสูตร แนวทางการจัดประสบการณ์ ตลอดจนองค์ความรู้ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ครูปฐมวัยศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- ๔) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฐมวัยมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมปรึกษาและวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้ครูเข้าใจบทบาทหน้าที่และ

ภารกิจของตนในการนำหลักสูตรไปสู่ปฏิบัติส่งผลดีต่อการทำงานร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเชื่อมต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้เป็นอย่างดี

การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๐ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดหางบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) จัดหาและจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดงบประมาณส่งเสริมกิจกรรม การเรียนรู้ / โครงการ การทัศนศึกษานอกสถานที่ การพัฒนาบุคลากร การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับปฐมวัยและการนิเทศ กำกับ ติดตาม

๒) จัดหา จัดซื้อสื่อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน จัดซื้อและจัดหาสื่อของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามมุมประสบการณ์ต่างๆ การพัฒนาสนามเด็กเล่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงการจัดเตรียมของใช้ส่วนตัวให้แก่เด็กตามความจำเป็น เพื่อการดูแลอนามัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเด็กได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

๓) กำกับติดตามการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

๔) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้เป็นไปตามหลักการพัฒนาเด็กทุกช่วงวัย ระดมทรัพยากรในการจัดหาครูที่มีคุณวุฒิหรือประสบการณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย พี่เลี้ยงเด็ก ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้

การนิเทศ ติดตาม การนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ

การนิเทศ กำกับ ติดตามการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ เป็นกระบวนการสำคัญในการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การตรวจเยี่ยม การสังเกตการสอนในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้ควรดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบและเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) ประชุมผู้บริหารและครูปฐมวัย เพื่อร่วมกันกำหนดความต้องการและช่วงเวลาในการจัดทำปฏิทินการนิเทศหรือแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามที่เหมาะสม ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

๒) สร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีในการจัดกิจกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

๓) ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตามแผนการนิเทศและนำผลการนิเทศมาวางแผนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาบุคลากรปฐมวัยตามความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง

๔) นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม มาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เป็นกระบวนการเชิงระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพของหลักสูตร การปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมต่อไป ซึ่งแนวทางการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย

๑. การประเมินก่อนนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปใช้ เป็นการประเมินกระบวนการร่างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ควรดำเนินการดังนี้

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการร่างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศจากการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยฉบับเดิม ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา มีผลสำเร็จอะไรบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา การประเมินพัฒนาการ นโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลการสอบถามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการร่างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

๒) การตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการประเมินเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง เหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยใช้วิธีการสอบถามความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน องค์กร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงและแก้ไขเอกสารหลักสูตรให้มีความเหมาะสม และมีคุณภาพ

๓) การประเมินความพร้อมก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินความพร้อมและความพอเพียงด้านปัจจัยหรือทรัพยากรในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ด้านบุคลากรมีจำนวนพอเพียงหรือไม่ มีคุณลักษณะพร้อมที่จะจัดประสบการณ์อย่างน้อยเพียงใด ด้านเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความพร้อมและพอเพียงต่อการจัดประสบการณ์หรือไม่ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์มีพอเพียงหรือไม่ เพื่อการจัดการพัฒนาหรือการจัดซื้อจัดหา ให้ทันต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ประเมินโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม การตรวจสอบรายการ หรือการสอบถาม

๒. การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการประเมินกระบวนการใช้หลักสูตรเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ประเด็นการประเมิน ได้แก่ วางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมความพร้อมและบุคลากร การนิเทศ การฝึกอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตร การจัดปัจจัยและสิ่งสนับสนุนการใช้หลักสูตร ประเด็นการประเมินเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมและพฤติกรรม

การจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน การเลือกและใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ ความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากร และประเด็นประเมินเกี่ยวกับการจัดมุมประสบการณ์ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรระหว่างการอาจใช้วิธีการนิเทศ ติดตาม การสอบถาม การสนทนากลุ่ม หรือการสังเกต

๓. การประเมินหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ หลังจากดำเนินการใช้หลักสูตรครบวงจรแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และสรุปผลภาพรวมของหลักสูตรที่จัดทำว่าบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยหรือไม่ บรรลุผลมากน้อยเพียงใด ต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาส่วนใดบ้าง ปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างไร ประเด็นการประเมินเกี่ยวกับประสิทธิผลของหลักสูตร ได้แก่ การบรรลุผลตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง ๑๒ มาตรฐาน การบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่กำหนดไว้ ประเด็นการประเมินเกี่ยวกับประสิทธิภาพของหลักสูตร ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาที่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ การบริหารจัดการหลักสูตร และการเชื่อมต่อของการศึกษา ประเมินโดยใช้วิธีการตรวจสอบรายการ การศึกษาเอกสาร การสอบถาม หรือการสนทนากลุ่ม

ตัวอย่างแบบตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ก่อน/หลังการนำหลักสูตรไปใช้ในตัวอย่างที่ ๑ และ ๒ สถานศึกษาสามารถปรับแบบรายการ ประเด็นการตรวจสอบและระดับคุณภาพ ไปปรับใช้ตามความเหมาะสมและตามความต้องการของสถานศึกษา

ตัวอย่างที่ ๑

แบบตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยก่อนการนำหลักสูตรไปใช้

โรงเรียน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

สังกัด.....เขต.....

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยก่อนนำหลักสูตรไปใช้และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาทำหน้าที่ตรวจสอบ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนปฐมวัย คณะกรรมการสถานศึกษา / คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน เป็นต้น

กรณีที่สถานศึกษามีความต้องการในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดยใช้วิธีการในการรวบรวมความคิดเห็นด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น การประชุมสนทนากลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

๑. เพศ ชาย หญิง

๒. อายุ ๒๐ - ๔๐ ปี ๔๑- ๕๐ ปี ๕๑ - ๖๐ ปี มากกว่า ๖๐ ปี

๓. สถานะ/ตำแหน่งหน้าที่

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา	☐ ครูปฐมวัย
☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ	☐ ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา
☐ ผู้แทนผู้ปกครอง	☐ ผู้แทนชุมชน
☐ อื่นๆ โปรดระบุ	

ตอนที่ ๒ การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยก่อนนำไปใช้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ใช่/ไม่ใช่ และบันทึกความคิดเห็นในข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ที่	รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
๑	ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา			
	๑.๑ แสดงแนวคิดและความเชื่อในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ชัดเจน ครบถ้วน			
	๑.๒ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐			
	๑.๓ มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย			
๒	๑.๔ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญาการศึกษา			
	วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย			
	๒.๑ มีความชัดเจนและสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา			
	๒.๒ แสดงความคาดหวังและวิธีการพัฒนาเด็กปฐมวัยในอนาคตได้ชัดเจน			
	๒.๓ แสดงถึงจุดเน้น อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ที่ต้องการของสถานศึกษา			
๒.๔ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด				
๒.๕ มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ				
๓	จุดหมาย			
	๓.๑ มีความสอดคล้องและครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐			
	๓.๒ มีความสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ การศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา			
๓.๓ มีความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติตามจุดหมายที่กำหนดในหลักสูตร				

ที่	รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
๔	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ๔.๑ นำมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสภาพที่พึงประสงค์ มากำหนดในหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัยครบถ้วน			
	๔.๒ นำมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และ สภาพที่พึงประสงค์มาจัดแบ่งกลุ่มอายุเด็ก และ ระดับชั้นเรียนได้ชัดเจน ครบถ้วน			
๕	การจัดเวลาเรียน ๕.๑ มีการกำหนดเวลาเรียนต่อ ๑ ปีการศึกษา ไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วัน			
	๕.๒ มีการกำหนดเวลาเรียนแต่ละวันไม่น้อย กว่า ๕ ชั่วโมง			
	๕.๓ มีการกำหนดช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ประจำวันเหมาะสมกับวัยและความสนใจของ เด็ก			
๖	สาระการเรียนรู้รายปี ๖.๑ มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในแต่ละช่วงวัย			
	๖.๒ มีการกำหนดครอบคลุมประสบการณ์ สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๐			
	๖.๓ มีการจัดแบ่งสาระการเรียนรู้เหมาะสมกับ ช่วงเวลาในการจัดหน่วยประสบการณ์			
๗	การจัดประสบการณ์ ๗.๑ มีกำหนดการจัดประสบการณ์โดยใช้หลัก การบูรณาการผ่านการเล่นที่สอดคล้องกับ พัฒนาการตามวัยของเด็ก			
	๗.๒ มีรูปแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้อง กับปรัชญา วิสัยทัศน์ และจุดหมายของการจัด การศึกษาปฐมวัย			
	๗.๓ มีกำหนดการจัดประสบการณ์แต่ละช่วง อายุที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก			

ที่	รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	๗.๔ มีกำหนดการจัดประสบการณ์เน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติ ริเริ่มและมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้			
	๗.๕ มีกำหนดการจัดประสบการณ์เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อ และใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย			
	๗.๖ มีกำหนดการจัดประสบการณ์ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง			
	๗.๗ มีกำหนดการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กเป็นคนดี มีวินัย และมีความเป็นไทย			
๘	การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้			
	๘.๑ ระบุแนวการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก			
	๘.๒ มีสื่อที่หลากหลาย เหมาะสมและเพียงพอ			
	๘.๓ มีแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก			
๙	การประเมินพัฒนาการ			
	๙.๑ มีการประเมินพัฒนาการเด็กครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะพึงประสงค์			
	๙.๒ มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริง			
๑๐	การบริหารจัดการหลักสูตร			
	๑๐.๑ มีความพร้อมด้าน ครู บุคลากร และข้อมูลสารสนเทศ			
	๑๐.๒ มีงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ			
	๑๐.๓ มีการวางแผนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (ก่อน-ระหว่าง-หลังการใช้)			
	๑๐.๔ มีแผนการนิเทศ ติดตามการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ			

ที่	รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
๑๑	การเชื่อมต่อของการศึกษา ๑๑.๑ ผู้บริหารมีการวางแผนและสร้างความเข้าใจแก่ ผู้สอนปฐมวัย ผู้สอนประถมศึกษาที่เกี่ยวข้อง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสร้างรอยเชื่อมต่อของหลักสูตร ทั้งสองระดับ			
	๑๑.๒ ครูผู้สอนปฐมวัยและประถมศึกษา มีการแลกเปลี่ยนและกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน			
	๑๑.๓ มีแนวทางการจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัย มีความพร้อมในการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของครูผู้สอนร่วมกันด้วยวิธีการหลากหลาย			
	๑๑.๔ มีการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของเด็กปฐมวัยรายบุคคลส่งต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อการวางแผนพัฒนาเด็กร่วมกัน			

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันเดือนปี.....

ตัวอย่างที่ ๒

แบบตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยหลังการนำหลักสูตรไปใช้

โรงเรียน.....อำเภอ.....จังหวัด.....

สังกัด.....เขต.....

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยหลังการนำหลักสูตรไปใช้และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาทำหน้าที่ตรวจสอบ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนปฐมวัย คณะกรรมการสถานศึกษา / คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน เป็นต้น

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

๑. เพศ ชาย หญิง

๒. อายุ ๒๐ - ๔๐ ปี ๔๑- ๕๐ ปี ๕๑ - ๖๐ ปี มากกว่า ๖๐ ปี

๓. สถานะ/ตำแหน่งหน้าที่

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ผู้ปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิ

อื่นๆ โปรดระบุ

ตอนที่ ๒ การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยหลังการนำหลักสูตรไปใช้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ ๓ ดี หมายถึง สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ครบถ้วนและเหมาะสม
 ระดับคุณภาพ ๒ พอใช้ หมายถึง สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้แต่บางประเด็นควรปรับปรุง
 ระดับคุณภาพ ๑ ปรับปรุง หมายถึง ไม่สามารถนำไปใช้ได้เป็นส่วนใหญ่ ต้องปรับปรุงแก้ไข

ที่	รายการ	ระดับคุณภาพ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา
		๓	๒	๑	
๑	ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา				
	๑.๑ แนวคิดและความเชื่อของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ชัดเจน ครบถ้วน				
๒	๑.๒ ส่งเสริมพัฒนาเด็กตามเป้าหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๐				
	วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย				
	๒.๑ บรรลุผลปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา				
	๒.๒ บรรลุผลตามความคาดหวังในอนาคตได้ชัดเจน				
๓	๒.๓ สอดคล้องจุดเน้น อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ที่ต้องการของสถานศึกษา				
	๒.๔ บรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ				
	จุดหมาย				
๔	๓.๑ มีความสอดคล้องและครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐				
	๓.๒ มีความสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ การศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา				
	๓.๓ นำไปสู่การปฏิบัติตามจุดหมายที่กำหนดในหลักสูตรได้				
๕	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์				
	๕.๑ นำมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสภาพที่พึงประสงค์ ไปใช้ได้ครบถ้วน				
	๕.๒ นำมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสภาพที่พึงประสงค์ไปใช้กับเด็กทุกกลุ่มอายุ และระดับชั้นเรียนได้ครบถ้วน				

๑๕๕ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

ที่	รายการ	ระดับคุณภาพ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา
		๓	๒	๑	
๕	การจัดเวลาเรียน				
	๕.๑ กำหนดเวลาเรียนต่อ ๑ ปีการศึกษาได้ ความเหมาะสม				
	๕.๒ กำหนดเวลาเรียนแต่ละวันมีความเหมาะสม				
	๕.๓ กำหนดช่วงเวลาการจัดกิจกรรมประจำวัน มีความเหมาะสม				
๖	สาระการเรียนรู้รายปี				
	๖.๑ มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในแต่ละช่วงวัย				
	๖.๒ มีความครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและ สาระที่ควรเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๐				
	๖.๓ มีการจัดแบ่งสาระการเรียนรู้ได้เหมาะสม กับหน่วยประสบการณ์				
๗	การจัดประสบการณ์				
	๗.๑ ใช้หลักการบูรณาการผ่านการเล่นที่ สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก				
	๗.๒ มีความสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ และจุดหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย				
	๗.๓ มีความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก				
	๗.๔ เน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติ ริเริ่มและมีส่วน ร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้				
	๗.๕ เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อ และใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย				
	๗.๖ ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและการปฏิบัติ ตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
๗.๗ ส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กเป็นคนดี มีวินัย และมีความเป็นไทย					
๘	การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้				
	๘.๑ มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็ก				
	๘.๒ มีสื่อที่หลากหลายเหมาะสม เพียงพอ				
	๘.๓ มีแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา เหมาะสม เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม				

๑๕๖ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

ที่	รายการ	ระดับคุณภาพ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา
		๓	๒	๑	
๙	การประเมินพัฒนาการ				
	๙.๑ มีการประเมินพัฒนาการเด็กครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะพึงประสงค์				
	๙.๒ มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริง				
	๙.๓ มีร่องรอยการประเมินพัฒนาการเด็ก				
๑๐	การบริหารจัดการหลักสูตร				
	๑๐.๑ มีความพร้อมด้าน ครู บุคลากร และข้อมูลสารสนเทศ				
	๑๐.๒ มีงบประมาณและทรัพยากรเพียงพอ				
	๑๐.๓ มีการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา				
๑๑	การเชื่อมต่อของการศึกษา				
	๑๑.๑ ผู้บริหารสร้างความเข้าใจในการสร้างรอยเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับ				
	๑๑.๒ ครูผู้สอนปฐมวัยและประถมศึกษามีการแลกเปลี่ยนและทำงานร่วมกัน				
	๑๑.๓ มีการจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของครูผู้สอนร่วมกันด้วยวิธีการหลากหลาย				
	๑๑.๔ มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้และหรือกิจกรรมสัมพันธ์ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับ				

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันเดือนปี.....

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้น เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน วางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา กระบวนการนิเทศ และระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับ ติดตาม และประเมินต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

บทที่ ๙

การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม

เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากปกติ ซึ่งเกิดขึ้นค่อนข้างบ่อย ต่อเนื่องเป็นระยะ และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ ปัญหาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย มักเกิดจากปัญหาด้านการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม พ่อแม่ ผู้ปกครองและ ผู้สอนอาจพบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นในเด็กปกติทั่วไป ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสม เด็กจะเติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ขณะเดียวกันหากเด็กได้รับอบรมเลี้ยงดู และดูแลเอาใจใส่น้อยเกินไป อาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ พ่อแม่ผู้ปกครองและครูผู้สอนที่มีความ เข้าใจพัฒนาการของเด็ก ให้ความรัก มีความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่อาจเกิดกับเด็กและ ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ทันทีที่ก็สามารถจัดปัญหานั้นๆได้

การพิจารณาว่าเด็กมีปัญหาพฤติกรรม หรือมีพฤติกรรมที่แสดงออกผิดไปจากปกติหรือไม่ มีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

๑. พฤติกรรมนั้นมีลักษณะแตกต่างจากการแสดงออกของเด็กในระดับอายุ พัฒนาการเดียวกัน
๒. พฤติกรรมนั้นมีความถี่ ระยะเวลา และความรุนแรงของการเกิดพฤติกรรมจนเป็นอันตราย ต่อตัวเด็กเองและผู้อื่น

๓. พฤติกรรมนั้นส่งผลให้เด็กสูญเสียโอกาสในสังคม หรือมีผลกระทบต่อชีวิตของเด็ก

๔. พฤติกรรมนั้นมีผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

๕. พฤติกรรมนั้นขัดขวางการดำเนินชีวิตของเด็กในการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม ผู้สอนควรมีความเข้าใจพัฒนาการและปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็กจะช่วยให้การปรับพฤติกรรมเด็กประสบผลสำเร็จด้วยดี ซึ่งมีข้อควรคำนึง-ดังนี้

๑. ควรหาสาเหตุที่เกิดปัญหาพฤติกรรมอย่างถี่ถ้วนและไม่ด่วนสรุป เช่น กรณีที่เด็ก เคลื่อนไหวและซนมากตลอดเวลา มีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นช่วงสั้น ๆ ไม่ค่อยอดทนหรือรอคอยอะไร นานๆ ผู้สอนไม่ควรด่วนสรุปว่าเด็กมีสมาธิสั้น ควรหาสาเหตุโดยการสอบถามพ่อแม่ผู้ปกครองถึงพฤติกรรม ขณะอยู่ที่บ้าน ประวัติการคลอดและการเลี้ยงดู รวมถึงปรึกษาครูการศึกษาพิเศษ ก่อนสรุป เป็นต้น

๒. ทำความเข้าใจในปัญหาพฤติกรรมของเด็กพร้อมกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อหาสาเหตุ และ หาแนวทางช่วยเหลือ แก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาร่วมกัน

๓. ประสานความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้วยการให้เทคนิคการศึกษาเด็กรายบุคคลเพื่อให้เข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมอย่างถ่องแท้

๔. ควรใช้หลักการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ได้แก่ การปรับ สภาพแวดล้อม การเบี่ยงเบนความสนใจ การชี้แนะ การเป็นแบบอย่างที่ดี การแยกให้อยู่ตามลำพังชั่วคราว การให้คำชมเชยผ่านทางคำพูดหรือการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง การลงโทษ

ตัวอย่างการปรับพฤติกรรม เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบรังแก หรือเล่นรุนแรงกับเพื่อน ถ้า เป็นเด็กเล็ก ผู้สอนควรให้เด็กทำกิจกรรมอยู่ใกล้ๆ อย่าปล่อยให้เล่นกับเพื่อนตามลำพัง หรือสร้างข้อตกลงใน การเล่นร่วมกันของเด็ก ถ้าเป็นเด็กโต ควรถามถึงสาเหตุ และชี้แจงถึงผลเสียของการใช้กำลัง ก้าวร้าว และ ชี้แนะวิธีที่เหมาะสม เช่น บอกความไม่พอใจออกมาตรง ๆ ให้อภัยเพราะเป็นเพื่อนกัน ซึ่งทุกคนก็ทำผิดพลาด กันได้ เป็นต้น

๔. เป็นกำลังใจในการช่วยเด็กที่มีพฤติกรรมที่มีปัญหา เช่น เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออกหรือทำสิ่งต่าง ๆ นอกจากคำสั่งของพ่อแม่ ควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็กว่าทุกคนสามารถที่จะปรับแก้ไขให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถ หรือความคิดเห็นอยู่เสมอ และควรให้คำชมเชยหรือกำลังใจ เพื่อให้เด็กตั้งใจทำต่อไปได้ถ้ามีโอกาส ให้การยอมรับในคุณค่าของมนุษย์ ให้ความรัก ความนุ่มนวล และความเอื้ออาทร ก็จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

๕. กรณีเด็กมีปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรงซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้สอน ไม่สามารถให้การช่วยเหลือหรือแก้ไขพฤติกรรมนั้นๆได้ ควรพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์

ปัญหาพฤติกรรมที่พบบ่อยในเด็กปฐมวัย

ปัญหาของพฤติกรรมที่เกิดกับเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต และพัฒนาการ เป็นปัญหาที่ค่อนข้างเข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน และเกี่ยวกับลักษณะของการปรับตัวต่อการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อม ซึ่งถ้าเด็กขาดการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูและได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เหมาะสม ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมขึ้นอย่างง่ายดาย ตัวอย่างปัญหาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่พบบ่อยมีดังนี้

ตัวอย่างปัญหาพฤติกรรมที่พบบ่อยในเด็กปฐมวัย

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๑. เด็กพูดซ้ำ	เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการพูดไม่เป็นไปตามอายุ เช่น เด็กอายุ 3 ปีแล้วพูดเป็นประโยคสั้นๆ ไม่ได้ พูดได้เป็นคำๆ หรือสื่อสารกับคนอื่นไม่ได้	- การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ผู้ดูแลเด็กไม่รู้จักความต้องการของเด็กและตอบสนองความต้องการของเด็กโดยไม่พยายามกระตุ้นให้เด็กพูดสื่อสาร - เด็กมีความบกพร่องทางพัฒนาการ เช่น เด็กกลุ่มอาการดาวน เด็กที่มีภาวะชักหรือเด็กสมองพิการ เด็กกลุ่มอาการออทิสติก เป็นต้น - เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	๑. ฝึกให้เด็กพูดหรือออกเสียงในสภาวะแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ให้เด็กรู้สึกสนุกในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่บังคับว่าเด็กต้องออกเสียง หรือพูดตาม ๒. ควรชักชวนพูดคุยในสิ่งที่เด็กกำลังสนใจ ในเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ๓. สอนให้พูดคำง่าย ๆ ที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน หรือคำจากการเล่านิทาน ๔. ให้เด็กได้พูดสื่อสารกับบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ๕. หากการพูดซ้ำเกิดจากความบกพร่องทางการได้ยิน ควรพาไปพบแพทย์เพื่อรักษาด้วยวิธีที่ถูกต้องและเหมาะสม
๒. เด็กพูดติดอ่าง	- พูดตะกุกตะกัก พูดไม่คล่อง ขาดความต่อเนื่องในการพูด มีการพูดซ้ำๆ มากกว่า ๓ ครั้งขึ้นไป โดยเฉพาะเมื่อเริ่มต้นพูด	๑. เด็กมีความเครียดหรือวิตกกังวล จากการเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ เช่น เข้าโรงเรียนใหม่ ๒. เด็กได้รับการบาดเจ็บทางสมอง ทำให้อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูดขาดการประสานงานกัน ๓. การเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องของครอบครัว เช่น เร่งให้เด็กพูดเร็วเกินความพร้อมทางภาษาของเด็ก หรือ ดุด่าเมื่อเด็กพูดไม่คล่อง ทำให้เด็กไม่กล้าพูด	๑. เป็นผู้ฟังที่ดี รอให้เด็กพูดจนจบและไม่พูดแทรก ๒. เป็นแบบอย่างที่ดีในการพูด โดยพูดซ้ำๆ สั้นๆ ชัดเจน เมื่อพูดจบประโยคแล้ว ควรหยุดรอ ๒-๓ นาที แล้วค่อยเริ่มพูดประโยคใหม่ ๓. ในขณะที่เด็กพูด ไม่แสดงสีหน้าท่าทางที่ทำให้เด็กไม่มั่นใจ เช่น จ้องหน้าหรือโมโห ๔. ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ให้ความรัก และเอาใจใส่ เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่นและมีความมั่นคงด้านจิตใจ ๕. หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ทำให้เด็กพูดติดอ่างมากขึ้น

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๓. เด็กเล่นอวัยวะเพศ	- เวลานอนชอบ ลูบคลำอวัยวะเพศ -ชอบนอนคว่ำ หนีบขา -ถูไถอวัยวะเพศกับพื้น หรือจับอวัยวะเพศเล่น	๑.เด็กวัย 2 – 5 ปี มักมีความสนใจในเรื่องเพศ ทั้งการเล่นบทบาทเกี่ยวกับพ่อแม่ สนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของเพศชายและหญิง ๒. เกิดจากมีปัญหา ไม่สบายใจต้องการการปลอบประโลม	๑. ไม่แสดงให้เด็กเห็นว่าเป็นเรื่องน่าละอายหรือรู้สึกผิดกับการกระทำแบบนั้น ๒.เมื่อเห็นเด็กเล่นอวัยวะเพศ ไม่ควรดูด่า หรือทำโทษเด็ก ควรเบี่ยงเบนความสนใจเด็กไปเรื่องอื่น เช่น ขวนเด็กเล่น ร้องเพลงหรือเล่นิทาน ๓.อธิบายให้เด็กรู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเล่นอวัยวะเพศ
๔. เด็กกัดเล็บ ดุนิ้ว	- กัดเล็บตลอดเวลาที่ว่าง จนเล็บหลุดแหว่ง - เด็กดุนิ้ว	๑. เด็กมีความรู้สึกเหงาว่าเหว ไม่มั่นคง ไม่สบายใจ ๒.เด็กมีความเครียดซึ่งอาจเกิดจากความกลัวหรือเด็กคิดกลัวไปต่าง ๆ นานา ๓.การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็ก ที่มีการควบคุม เช่น ดุมาก เจ้าระเบียบ หรือปกป้องกันมากเกินไป ๔.เด็กไม่กล้าแสดงออกทางอารมณ์ จึงแสดงออกโดยการกัดเล็บหรือดุนิ้วแทน เช่น อารมณ์โกรธ	๑. หาสาเหตุว่ามีอะไรบกวนจิตใจเด็ก สัมผัสโอบกอดให้ความรัก ความอบอุ่น เล่นิทาน ๒. หากกิจกรรมที่น่าสนใจให้เด็กอย่าให้อยู่ว่าง ๓. บอกให้เด็กรู้ถึงอันตรายว่าเล็บที่สกปรกอาจเป็นสื่อนำโรคได้ ๔.หากไม่สามารถแก้อาการกัดเล็บหรือดุนิ้วของเด็กได้ ควรพาเด็กไปพบจิตแพทย์เด็ก เพื่อขอคำแนะนำที่เหมาะสมต่อไป

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๕. เด็กมีอาการตึก	มีการกระตุกซ้ำๆ ของกล้ามเนื้อโดยไม่ได้ตั้งใจ มักเป็นที่ใบหน้า คอ ไหล่ ทำให้เกิดอาการขยับตา กระตุกมุมปาก หน้าผาก ย่น ยกไหล่ สายหิวไปมา สะบัดคอหรือมีการเปล่งเสียงแปลกๆ เช่น ทำเสียงกระแอม เสียงจุก ฟุดฟิด เสียงคล้ายสะอึก ซึ่งอาการเหล่านี้จะ สามารถหายไปเองได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของความรุนแรงของโรคด้วย	๑. ความไม่สมดุลของสารสื่อประสาทในสมองบางตัว คือ โดปามีน (Dopamine) ๒. เกิดจากความเครียด ๓. พันธุกรรม	๑. พาไปพบกุมารแพทย์หรือจิตแพทย์เด็ก เพื่อค้นหาสาเหตุ โดยการตรวจวินิจฉัยที่แน่นอน ๒. ไม่ให้ความสนใจอาการผิดปกตินั้น เบี่ยงเบนความสนใจไปด้านอื่น ๓. ควรทำบรรยากาศให้ผ่อนคลายให้เด็กรู้สึกสบายใจและปลอดภัย ๔. หากเป็นติดต่อกัน และช่วยเหลือแล้วไม่หายอาจแนะนำให้ไปพบแพทย์
๖. เด็กที่มีปัญหาการรับประทานอาหาร	-เบื่ออาหาร -ชอบวิ่งเล่น ชอบการป้อนปายไม่อยู่นิ่ง และไม่คอยสนใจการกินอาหาร -กินอาหารน้อยมาก	๑. เด็กเลือกรับประทานอาหาร ๒. เด็กถูกตามใจมากเกินไป ๓. กินของจุกจิกอื่น ๆ จนอิ่มก่อนมื้ออาหาร	๑. ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการกิน และสร้างบรรยากาศที่ดีในการกิน ปรับปรุงสีสัมผัสรสชาติ ชนิดของอาหาร จัดอาหารที่น่ากิน ๒. ไม่ใช้การบังคับ ใช้วิธีการจูงใจและเสริมแรงให้เด็กรับประทาน อาหาร เช่น เล่นิทาน จัดกิจกรรมปรุงอาหารง่ายๆด้วยตนเอง ให้คำชมเชย
๗. เด็กที่มีปัญหาการนอน	- เด็กไม่ยอมนอนกลางวัน	-เด็กบางคนไม่เคยนอนกลางวันมาก่อน -สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงดัง รบกวน มีแสงสว่างมากเกินไป มีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ -เด็กเหนื่อย เครียด หรือวิตกกังวล	๑. ควรจัดที่นอนให้สะอาด และห้องมีบรรยากาศสงบ ๒. กิจกรรมก่อนนอนควรเป็นกิจกรรมที่สงบ ไม่กระตุ้นเด็ก และปฏิบัติเป็นประจำ เช่น เล่นิทานหรือร้องเพลงให้ฟัง ให้เด็กหลับตาใช้มือลูบศีรษะเด็กเบา ๆ

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๘.เด็กที่มีปัญหาการขับถ่าย	- เด็กไม่ยอมปัสสาวะหรืออุจจาระ	๑.ไม่เคยถูกฝึกให้ใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม เคยนั่งแต่กระโถน ๒.ติดผ้าอ้อมสำเร็จรูป ๓.ห้องน้ำห้องส้วมมีสภาพไม่เหมาะสม ไม่สะอาด หรือมีกลิ่นเหม็น ๔.เด็กกลัวการอยู่ในห้องแคบๆคนเดียว	๑. ฝึกเด็กให้มีสุขนิสัยที่ดีในการขับถ่าย เช่น การรักษาความสะอาดหลังการขับถ่าย การถ่ายเป็นเวลา ๒. ฝึกให้เด็กรู้จักการใช้ห้องน้ำห้องส้วม เมื่อถึงวัยที่เหมาะสม แทนการนั่งกระโถน ๒. ไม่ควรให้เด็กใส่ผ้าอ้อมสำเร็จรูปตลอดเวลา ๓. ไม่ควรเข้มงวดเกินไปในการฝึกขับถ่ายและควรจัดสภาพห้องน้ำห้องส้วมให้เด็กอยากเข้าไปใช้
๙.เด็กปัสสาวะรดที่นอน	๑.ปัสสาวะรดที่นอน หรือรดเสื้อผ้าในวัยที่เด็กควรจะควบคุมการขับถ่ายปัสสาวะได้แล้ว ๒.ปัสสาวะรดที่นอน หรือรดเสื้อผ้า เป็นมากกว่า 2 ครั้งใน 1 อาทิตย์ ไม่ต่ำกว่า 3 เดือน	๑.เด็กมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ ไม่สามารถควบคุมการถ่ายปัสสาวะได้ถึงวัย ๒.เกิดจากการอักเสบของกระเพาะปัสสาวะ หรือการที่เด็กมีความจุของกระเพาะเล็กกว่าปกติ ทำให้เด็กกลั้นปัสสาวะได้ไม่นาน ๓.ถูกเลี้ยงดูอย่างปล่อยปละละเลย หรือเข้มงวดเกินไป ไม่ได้รับการฝึกนิสัยในการขับถ่ายที่ถูกต้อง หรือถูกฝึกเมื่ออายุน้อย ๔.มีปัญหาที่ทำให้กระเทือนใจ	๑.ควรหาสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไร เกิดจากสภาพร่างกายหรืออารมณ์ ถ้าเด็กมีร่างกายปกติดี พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กไม่ควรว่ากล่าว ลงโทษ ล้อเลียน หรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ทำให้เด็กเกิดความเครียด ตกใจกลัว ๒. ควรให้กำลังใจเด็ก และช่วยเหลือเด็ก วิธีที่ใช้ได้ผลคือ ให้ลดน้ำดื่ม หรืออาหารที่มีรสจัด เพราะทำให้เด็กกระหายน้ำบ่อย ๓.ควรให้เด็กปัสสาวะก่อนนอน และปลุกให้เด็กปัสสาวะตามเวลาที่เคยทำเป็นประจำทุกวัน ให้ทำจนกว่าเด็กจะเคยชินและลุกขึ้นมาปัสสาวะเองได้เมื่อปวด ๔. ควรให้คำชมเชยเมื่อเด็กไม่ปัสสาวะรดที่นอน แต่ถ้าเด็กยังมีปัญหาการปัสสาวะรดที่นอน ควรปรึกษาจิตแพทย์เด็ก

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๑๐. เด็กชน อยู่ไม่นิ่ง ขาดสมาธิ	-มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา - มีช่วงความสนใจในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดน้อยมาก	๑. กิจกรรมการสอนของผู้สอนไม่น่าสนใจ ระยะเวลาไม่เหมาะสมกับอายุของเด็ก ๒. เด็กรับประทานน้ำตาลหรืออาหารหวานจัดมากเกินไป ทำให้มีกำลังมาก	๑. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมแรง เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จสิ้นลง ๒. ลดน้ำตาลในอาหารทุกชนิด โดยเฉพาะควรงดเว้นการรับประทานช็อกโกแลต ทอฟฟี่ และน้ำอัดลมที่มีรสหวาน ๓. สังเกตอาการและแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปพบแพทย์
๑๑. เด็กหยิ่งของผู้อื่น	-พบในเด็กอายุ ๓-๔ ขวบ หยิ่งของของผู้อื่นหรือของในห้องเรียนไปโดยไม่ขออนุญาต	๑. เกิดจากความรู้สึกอยากได้ ยังไม่เข้าใจเหตุผล เพียงต้องการอยากได้ของคนอื่น ๒. เกิดจากความกลัวหิว ในจิตใจไม่ได้รับความอบอุ่นจากผู้เลี้ยงดู	๑. ควรสอนให้เด็กเรียนรู้สิทธิของผู้อื่น โดยการเล่านิทานให้เด็ก เข้าใจด้วยวิธีนุ่มนวลแต่จริงจัง และควรเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดก่อนที่เด็กจะทำเป็นนิสัย ๒. ขอความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยกันแก้ไข อาจให้เด็กนำของมาให้เพื่อนและให้เพื่อนรู้จักการขออนุญาตก่อนหยิบของผู้อื่น
๑๒. เด็กขี้อิจฉา	-เรียกร้องความสนใจเพื่อให้ได้รับความเอาใจใส่ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น แสดงพฤติกรรมกลับเป็นเด็กกว่าอายุจริง -รังแกคนที่ตัวเองอิจฉา แอบทำร้ายร่างกายและทำลายสิ่งของ ทั้งต่อหน้าหรือลับหลัง ผู้ใหญ่หรือหาทางแกล้งด้วยวิธีต่าง ๆ เมื่อผู้ใหญ่ไม่เห็น	๑. เด็กรู้สึกสูญเสียสิ่งที่เคยเป็นเจ้าของมาก่อน เช่นพ่อแม่และบุคคลในครอบครัวให้ความสนใจน้อยที่เกิดใหม่ ๒. พ่อแม่บางคนแสดงท่าที่รักลูก สนใจ ลูกไม่เท่ากันทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรม ๓. เพื่อเรียกร้องความสนใจ	๑. เมื่อพ่อแม่จะมี ลูกเพิ่ม ควรเตรียมลูกคนโตให้รับรู้ตั้งแต่แม่เริ่มตั้งครรภ์ ทำความเข้าใจกับเด็กว่าเขายังได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากพ่อแม่เหมือนเดิม ๒. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการดูแลน้อง ควรปรับความคิดความเข้าใจของเด็กว่าการมีน้องใหม่ เป็นการมีเพื่อนเพิ่มขึ้น ๓. แนะนำพ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กในครอบครัวด้วยความเท่าเทียมกัน ทั้งการกระทำ และ คำพูด ๔. ควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อความรู้สึกของเด็กให้มากขึ้น หากิจกรรมในการชมเชยในพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็ก

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๑๓. ร้องอาละวาด	-การร้องอาละวาดเมื่อถูกขัดใจ อาจมีพฤติกรรมการกระแทบเท้า ลงนอนดิ้นกับพื้นทุบตี หรือขว้างปา พบบ่อยในเด็กอายุ ๒-๕ ปี	-การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม โดยการตามใจและตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างไม่เหมาะสม	๑.ผู้ใหญ่ไม่ควรให้ความสนใจปล่อย หรืออ้อมเด็กทุกครั้งที่เด็กร้องเมื่อถูกขัดใจ แต่ใช้วิธีเบนความสนใจไปสู่สิ่งอื่น ๒.ไม่ตามใจเรื่องที่ถูกขัดใจ ๓.เมื่อเด็กเบาะเสียงหรือหยุดร้อง จึงเข้าไปหาพูดคุย ปลอบโยน และเปลี่ยนความสนใจเด็กไปเรื่องอื่น ๔.ในขณะที่เด็กร้องอาละวาดไม่ควรพูดตำหนิเด็ก หรือสั่งสอนเด็ก ซึ่งเด็กจะไม่ฟังควรนิ่ง และให้พื้นที่ที่ปลอดภัยให้เด็กร้องจนกว่าเด็กจะสงบหรือร้องน้อยลงแล้วจึงให้ความสนใจและพูดคุย
๑๔. เด็กติดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ	-มีอาการตื่นสายและอาการอ่อนเพลียในตอนเช้า -เด็กหมดความสนใจในกิจกรรมรอบตัว -เด็กตั้งตารอเวลาที่จะได้เล่นสื่ออิเล็กทรอนิกส์และมักพูดถึงเวลาที่จะได้เล่นสื่ออิเล็กทรอนิกส์อีกในครั้งถัดไป -เด็กรู้สึกหงุดหงิดหรือหดหู่เวลาที่ไม่ได้เล่นสื่ออิเล็กทรอนิกส์-เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว -เด็กขาดสมาธิระหว่างทำกิจกรรม	๑.การหลังของสารโดปามีน (Dopamine) ภายหลังเด็กได้ทำกิจกรรมแปลกใหม่ เช่น การเล่นเกมอิเล็กทรอนิกส์ สารที่ว่านี้จะทำหน้าที่กระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมเดิมซ้ำๆ ๒. พ่อแม่ของเด็ก ปล่อยให้เด็กเล่นตามลำพัง หรือ ไม่ มี ก ำ ห น ด ระยะเวลาการเล่นในแต่ละวัน ทำให้เด็กเล่นเกมอิเล็กทรอนิกส์ติดต่อกันเป็นเวลาหลายชั่วโมง	๑.หากิจกรรมอื่นให้เด็กทำ เพื่อลดการเล่นหรือใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น การวาดภาพ ออกกำลังกาย กิจกรรม ๒.พ่อแม่ควรมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันกับเด็กเพิ่มขึ้น และอาจตั้งกฎกติกาในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่างๆให้ชัดเจน ๓. พ่อแม่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูกในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๔. ไม่ควรอนุญาตให้เด็กเล่นเกม ช่วงก่อนเข้านอน และไม่จัดเก็บอุปกรณ์ไว้ในห้องนอนของเด็ก เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กแอบเล่น ทั้งก่อนนอนหรือหลังตื่นนอน ในทันที ๕.จัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริง เช่น การอ่านหนังสือ หรือพิกนิก ทานร่วมกัน เล่นในสนามเด็กเล่น เป็นต้น

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
<p>๑๕. เด็กปฏิเสธการไปโรงเรียน</p>	<p>-ต่อต้านขัดขืน ร้องไห้ วายวาย อ้างว่าไม่สบาย ไม่ยอมไปโรงเรียน</p> <p>-แสดงอาการทางกายต่างๆ ที่มักจะเป็นในช่วงเช้าที่จะต้องไปโรงเรียน เช่น คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ปวดหัว วิงเวียน เหงื่อออกมาก ท้องเสีย</p> <p>-คิดวิตกกังวลเกี่ยวกับการไปโรงเรียน</p>	<p>๑. เด็กยังปรับตัวเข้ากับผู้สอน เพื่อน และการปฏิบัติตามตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนไม่ได้</p> <p>๒. การอบรมเลี้ยงดูที่ขาดการเอาใจใส่</p>	<p>๑. ผู้สอนควรเตรียมความพร้อมที่จะรับเด็กเมื่อเปิดเรียน ทั้งตัวผู้สอน บรรยากาศภายในห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ ของเล่นของใช้ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการมาโรงเรียน</p> <p>๒. ให้ความรู้ผู้ปกครอง และร่วมมือกันเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการมาโรงเรียน</p> <p>๓. จัดกิจวัตรประจำวันให้สม่ำเสมอ เช่น จัดตารางการกิน การนอนให้เป็นเวลา เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวได้ง่ายขึ้น และร่วมมือในการทำวัตรต่างๆ มากขึ้น</p> <p>๔. ให้กำลังใจและเสริมแรงให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และปฏิบัติตามกิจวัตรตามตารางกิจกรรมของโรงเรียนอย่างค่อยเป็นค่อยไป</p>
<p>๑๖. เด็กเข้ากับเพื่อนไม่ได้</p>	<p>-ก้าวร้าว ชอบรังแก เล่นรุนแรง ก่อเรื่อง วุ่นวาย ขวนทะเลาะ</p>	<p>๑. ขาดความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ และผู้สอนทำให้เด็กเป็นคนไม่ร่วมมือ</p> <p>๒. พ่อแม่และผู้สอนเลี้ยงดูเด็กอย่างเข้มงวด ทำให้เด็กเกิดความเครียดและมาแสดงออกกับผู้อื่น</p> <p>๓. คับเคียดกับการถูกตามใจและคาดหวังจะได้สิ่งต่างๆ จากผู้อื่น เช่นเดียวกับพ่อแม่</p> <p>๔. เด็กเห็นแบบอย่างวิธีการแสดงออกก้าวร้าวจากบุคคลแวดล้อมและโทรทัศน์</p> <p>๕. ผู้เลี้ยงดูหยอให้เด็กเกิดอารมณ์โกรธบ่อย ๆ</p> <p>๖. เด็กไม่ค่อยมีโอกาสเล่นกับกลุ่มเพื่อน</p>	<p>๑. ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กอย่างเพียงพอ เช่น ชักชวนให้ร่วมกิจกรรม และอยู่ใกล้ๆ เด็ก</p> <p>๒. อย่านำไม่ปล่อยให้อยู่กับเพื่อนๆ ตามลำพัง</p> <p>๒. ควรเลี้ยงดูเด็กโดยใช้เหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก</p> <p>๓. ผู้สอนแนะนำวิธีการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องแก่พ่อแม่</p> <p>๔. ผู้ใกล้ชิดเด็กควรแสดงท่าทีนุ่มนวลกับเด็ก ไม่ควรให้ดูรายการโทรทัศน์ที่แสดงถึงความก้าวร้าว</p> <p>๕. หลีกเลี่ยงการหยอให้เด็กโกรธ</p> <p>๖. ผู้สอนควรฝึกให้เด็กได้มีโอกาสเล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนและชมเชยเมื่อทำงานได้สำเร็จเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม</p>

บทที่ ๑๐

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้เปิดโอกาสให้สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องต่อเจตนารมณ์ ความแตกต่าง และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็กให้เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ว่า “เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพ” โดยเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะนี้หากได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ควบคู่กับการบำบัดที่จำเป็นต่างๆตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม ก็จะสามารถพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพได้ หากไม่ได้รับ การปรับแนวทางการจัดการศึกษาและการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของเด็ก อาจส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการที่รุนแรง ควรได้รับการดูแล และการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ร่วมกับการศึกษาที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของเด็ก เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทางตรงกันข้ามหากเด็กที่มีความบกพร่องรุนแรงถูกละเลย ไม่ได้รับการดูแลและการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่ม ส่งผลทำให้เด็กเกิดปัญหาทางพัฒนาการและการเรียนรู้ได้ และเป็นภาระของสังคมได้เวลาต่อมา

ความหมายและประเภทของเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หมายถึง เด็กปฐมวัยที่มีสภาพร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือจิตใจที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ขณะคลอด หลังคลอด หรือเมื่อเด็กเข้าสู่วัยทารก วัยเตาะแตะ หรือเมื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา หรือมีประสบการณ์สำคัญในชีวิตที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงจนทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตและพัฒนาได้ตามศักยภาพที่แท้จริงของตนได้และความแตกต่างนี้ก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ถาวร เด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะหมายรวมถึงเด็กในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ด้วย

นักการศึกษาและนักวิชาการตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายและประเภทของเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะไว้ต่างๆมากมาย สรุป ได้ดังนี้

๑. คนพิการ ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ ระบุ คนพิการ หมายความว่า “บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆและมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือด้านหนึ่ง ด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ในที่นี้ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มนี้จะใช้คำว่า “เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ”

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษาพ.ศ. ๒๕๕๒ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓ และมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ออกประกาศกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา (ข้อ ๒) ประเภทของคนพิการ และการพิจารณาบุคคลที่มีความบกพร่องเพื่อจัดประเภทของคนพิการ ให้มีหลักเกณฑ์ มีดังต่อไปนี้

๑) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภทดังนี้

๑.๑) คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาค้างดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ ๖ ส่วน ๖๐ (๖/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๒๐๐ (๒๐/๒๐๐) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

๑.๒) คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาค้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ ๖ ส่วน ๑๘ (๖/๑๘) หรือ ๒๐ ส่วน ๗๐ (๒๐/๗๐)

๒) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๒.๑) คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป

๒.๒) คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบล ลงมา ถึง ๒๖ เดซิเบล

๓) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย ๒ ทักษะจาก ๑๐ ทักษะ ได้แก่ การสื่อสาร ความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้

ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ ๑๘ ปี

๔) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๔.๑) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมบูรณ์ มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

๔.๒) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

๕) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

๖) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่อง ในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่ของภาษา

๗) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

๘) บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วน ซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ ๓๐ เดือน

๙) บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

๒. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง เด็กที่แสดงออกถึงความสามารถอันโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถทางดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการ ในสาขาใด สาขาหนึ่งหรือหลายสาขาอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เดียวกัน

๓. เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติและภัยสงคราม รวมถึงเด็กที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนเด็กประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบ อันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้ กลุ่มเป้าหมายในความรับผิดชอบ ได้แก่ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กขวเล เด็กชนเผ่า เด็กไร้สัญชาติ

๔. เด็กถูกละเมิดจากการถูกระงับร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการละเมิดทางเพศ
เด็กที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อ เอช ไอ วี หมายถึง เด็กที่ถูกปล่อยปละละเลยหรือถูกทอดทิ้ง ให้ตกอยู่ในภาวะอันตรายรวมทั้งถูกทำร้ายทุบตี ทารุณ ถูกทำร้ายร่างกาย ทางจิตใจ หรือถูกล่วงเกินทางเพศจากบุคคลในสังคมแวดล้อม หรือแม้แต่บุคคลภายนอก นอกจากนี้ปัญหาการกระทำทารุณต่อแรงงานเด็ก อาจออกมาในรูปแบบการถูกใช้แรงงานหนัก เด็กถูกนายจ้างทุบตี ทำร้าย และข่มขืน รวมถึงเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อเอช ไอ วี จากพ่อแม่ที่ป่วยเป็นโรคเอดส์

๕. เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง หมายถึง เด็กที่มีปัญหาสุขภาพมีความเจ็บป่วยซึ่งทำให้มีการเบี่ยงเบนการทำหน้าที่ของร่างกายในระยะที่ยาวนานกว่าระยะเฉียบพลัน เป็นเวลายาวนานอาจเป็นเดือน ปี หรือตลอดชีวิตก็ได้ ได้แก่ โรคทางเดินหายใจ โรคเลือด โรคไต โรคทางต่อมไร้ท่อ เป็นต้น

๖. เด็กในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) หมายถึง เด็กที่เรียนรู้หรือได้รับการจัดการศึกษาที่บ้านเป็นฐานการเรียนรู้ โดยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานทางการศึกษาให้ผู้ปกครองหรือผู้จัดการศึกษาของเด็กเป็นผู้จัดการดูแลทั้งหมด ตั้งแต่การจัดการหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการประสบการณ์ การเลือกกิจกรรมและแนวทางการจัดกิจกรรม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการ ตามลักษณะการจัดการศึกษาของแต่ละครอบครัว และมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเหล่านี้ มีสิทธิเท่าเทียมกับเด็กปกติทั่วไปในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของเด็ก ส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม การให้การศึกษที่เหมาะสมแก่เด็กเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการตอบสนองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้จัดการศึกษาหรือผู้สอนแล้ว ยังเป็นการช่วยป้องกันปัญหาสังคมอันอาจเกิดขึ้นมากมาย หากเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มตั้งแต่ในระดับปฐมวัย ทั้งนี้แนวทางการดูแล การให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนวิธีการและเทคนิคในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน

แนวทางการดูแลและให้การศึกษสำหรับเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เด็กปฐมวัยที่เป็นเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะควรได้รับการดูแล และเฝ้าระวังในด้านพัฒนาการและการเรียนรู้เพื่อป้องกันปัญหาหรือภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น อันอาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก การที่ผู้สอนให้การช่วยเหลือเด็กได้อย่างรวดเร็ว สามารถลดปัญหาการเรียนในอนาคตได้

แนวทางการดูแลและให้การศึกษสำหรับเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีวิธีการปฏิบัติเพื่อการป้องกัน การเฝ้าระวัง การค้นพบ การส่งต่อ การให้ความช่วยเหลือและการส่งเสริมการเรียนรู้ มีดังนี้

๑. การป้องกัน

การป้องกันและการดูแลความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นการป้องกันภาวะเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาศักยภาพของตน ดังนั้นจึงควรทำให้สภาพแวดล้อมมีลักษณะที่คนพิการทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เช่น การทำทางลาดสำหรับรถเข็น การทำห้องน้ำคนพิการ การใช้สีเพื่อแบ่งแยกพื้นที่ที่เป็นคนละส่วนกันเพื่อความสะดวกของเด็กที่มีปัญหาด้านสายตา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์เครื่องเล่น และส่วนต่างๆ ของอาคารสถานที่ที่เด็กเข้าไปใช้ รวมทั้งความสะอาดของอาหาร น้ำดื่ม เครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ความปลอดภัยนี้ควรครอบคลุมถึงความปลอดภัยจากการข่มเหง รังแก หรือล่อลวงจากคนในสถานศึกษาและคนแปลกหน้าด้วย

๒. การเฝ้าระวัง

ผู้สอนควรดำเนินการเฝ้าระวังเพื่อติดตามและให้การช่วยเหลือเด็กในความดูแลของตนด้วย ดังนี้

๒.๑ การเฝ้าระวังการล่อลวงละเมิดทางร่างกาย จิตใจ และ/หรือทางเพศ ผู้สอนควรสังเกตร่องรอยบนร่างกายและพฤติกรรมต่างๆของเด็กว่าอาจจะสะท้อนถึงการถูกล่อลวงละเมิดหรือไม่ เช่น เด็กมีอาการซึม เศร้า หวาดกลัวหรือหวาดระแวงหรือไม่ มีรอยขีด รอยไหม้หรือบาดแผลใหม่ ๆ บนแขนขา เนื้อตัว โดยที่เด็กไม่กล้าบอกสาเหตุหรือไม่ เป็นต้น

๒.๒ การเฝ้าระวังความพิการ/ความบกพร่องทางพัฒนาการและการเจริญเติบโต

ผู้สอนควรบันทึกน้ำหนัก ส่วนสูง และเส้นรอบศีรษะของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินการเจริญเติบโตของเด็กว่าอยู่ในสภาวะปกติหรือไม่ นอกจากนี้ยังควรเปรียบเทียบผลการประเมินพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งทางกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ภาษา สติปัญญา ตลอดจนทางอารมณ์และสังคมของเด็กว่าล่าช้ากว่าพัฒนาการของเด็กปกติทั่วไปหรือไม่ หากพบว่าพัฒนาการหยุดชะงักหรือถดถอยลง หรือมีการพัฒนาที่ล่าช้าห่างจากวัยมาก ก็ถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนถึงความบกพร่องทางพัฒนาการที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น เด็กอายุ ๓ ขวบแล้วยังพูดเป็นคำเดียวได้เพียง ๔-๕ คำ เท่านั้น หรือเด็กอายุ ๕ ขวบแล้วยังกระโดดไม่ได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ควรเฝ้าระวังการมองเห็นและการได้ยินของเด็ก โดยผู้สอนสามารถคัดแยกการมองเห็นและการได้ยินอย่างง่าย ๆ ในเด็กทุกคน ทุก ๑-๒ ปี เช่น การตรวจประเมินการมองเห็น ทำได้โดยใช้แผ่นทดสอบระดับสายตาสำหรับเด็กเล็ก ทั้งนี้ศึกษาได้จากคู่มือการตรวจการคัดกรองระดับการเห็นในเด็กชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา รวมถึงการทดสอบประเมินการได้ยิน สามารถทำได้โดยให้เด็กนั่งเก้าอี้และปิดตาผู้ทดสอบอยู่ทางด้านหลังของเด็กและถูนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ ที่ข้างๆหูข้างใดข้างหนึ่งของเด็กห่างออกมา

ประมาณ ๕ เซนติเมตร แล้วให้เด็กยกมือข้างที่หูตนเองได้ยิน ทำซ้ำไปมา ๒-๓ ครั้งเพื่อทดสอบว่าการได้ยินปกติหรือไม่ ซึ่งเป็นการเฝ้าระวังความพิการที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยได้

๓. การค้นพบ การส่งต่อ

การเฝ้าระวังอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ผู้สอนค้นพบเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือการส่งเสริมเป็นพิเศษได้แต่เนิ่นๆ เมื่อค้นพบเด็กแล้ว ควรมีการส่งต่อให้แก่นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง เช่น เมื่อสงสัยว่าเด็กอาจมีปัญหาการได้ยิน ผู้สอนอาจแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปตรวจการได้ยินที่โรงพยาบาล หรือเมื่อสงสัยว่าเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาล่าช้า เนื่องจากเด็กไม่สามารถเข้าใจเรื่องต่างๆในชั้นเรียนและไม่สามารถพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนและผู้สอนได้ ผู้สอนอาจแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปตรวจประเมินพัฒนาการ หรือรับการตรวจเพื่อประเมินระดับสติปัญญาที่โรงพยาบาล หรือเมื่อสงสัยว่าเด็กอาจถูกทำร้ายร่างกาย ผู้สอนอาจพาเด็กไปพบนักสังคมสงเคราะห์ให้ดำเนินการพาเด็กไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาล เป็นต้น

หากพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของเด็กแล้ว บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล กรมประชาสงเคราะห์ ควรประสานงานเพื่อวางแผนร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กตามสมควรต่อไป ในกรณีที่ไม่มีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือในท้องถิ่น ผู้สอนควรปรึกษานักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องหรือขอให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาหรือทางการแพทย์ในระดับอำเภอ ช่วยประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดเพื่อหาทางให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อไป ในกรณีเด็กที่มีความสามารถพิเศษซึ่งไม่มีหน่วยงานในท้องถิ่นรองรับ อาจติดต่อขอคำแนะนำจากคณะหรือภาควิชาการศึกษาปฐมวัย ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือและจัดการศึกษาที่เหมาะสมต่อไป

๔. การส่งเสริมการเรียนรู้

ปัจจุบันการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะจะจัดในลักษณะของการจัดการเรียนรวม ซึ่งเป็นลักษณะการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้มีโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ เพื่อให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมเต็มตามศักยภาพของตนในสภาพแวดล้อมที่ปกติ การจัดการเรียนรวมจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัว ครู และนักวิชาชีพ โดยการปรับใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจัดหาเพิ่มเติมตามความจำเป็น รวมถึงการสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือในการทำงาน การจัดระบบข้อมูลและแหล่งให้บริการแก่เด็กและผู้สอน ตลอดจนการช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้สอนต้องระลึกอยู่เสมอว่าเด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะหรือไม่ ล้วนมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกันทั้งสิ้น นั่นคือ เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทุกด้านโดยองค์รวม และการพัฒนาเด็กนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของระดับพัฒนาการในปัจจุบันของเด็กเป็นสำคัญดังนี้

๔.๑ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้

จะมีความแตกต่างไปจากเด็กปกติ เนื่องจากมีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรม หรือสติปัญญาที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป จึงต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และได้รับการส่งเสริม

พัฒนาการอย่างเหมาะสมเต็มที่ สามารถอยู่ร่วมและเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติได้ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มักทำควบคู่ไปกับการบำบัดฟื้นฟูให้ความช่วยเหลือ

การจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้สอนต้องคำนึงถึงระดับความสามารถและลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ/เด็กพิการอย่างมาก จึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติของเด็กแต่ละประเภทของความพิการ และการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) ซึ่งต้องผ่านการอบรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) มาก่อน การวางแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กกลุ่มนี้ ผู้สอนควรปรับเนื้อหาของหลักสูตร และเลือกใช้เทคนิควิธีการจัดประสบการณ์ที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการพิเศษ/ความพิการ เนื่องจากถึงแม้ว่าเด็กจะมีความพิการเหมือนกันแต่อาจเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้ด้วยวิธีที่ต่างกัน ดังนั้นผู้สอนควรใช้สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และจัดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของความพิการ/ความพิการ รวมทั้งใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินพัฒนาการที่เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะความต้องการพิเศษ/ความพิการ แต่ละระดับ แต่ละประเภท และแต่ละบุคคล

เนื่องจากครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ ผู้สอนจึงควรแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว ให้ความรัก เอาใจใส่ และเลี้ยงดูเด็กกลุ่มนี้อย่างอบอุ่น เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป สำหรับเด็กที่มีความผิดปกติในระดับรุนแรง อาจแนะนำให้เข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนปัญญาบรูกล เป็นต้น ส่วนเด็กที่มีระดับความผิดปกติไม่รุนแรงมาก สามารถศึกษาในโรงเรียนปกติที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เพื่อเตรียมความพร้อมให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

๔.๒ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และมีความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการเลี้ยงดูเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ผู้สอนควรจัดทำข้อมูลความสามารถพิเศษของเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจใช้แบบวัดแววความสามารถพิเศษในเบื้องต้น และพิจารณาพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของเด็ก ด้วยกิจกรรมที่กระตุ้น ท้าทาย ให้เด็กต่อยอดความรู้ และส่งเสริมความเป็นอัจฉริยะอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เด็กที่มีความสามารถพิเศษที่มีพัฒนาการสูงบางด้าน ไม่จำเป็นต้องมีพัฒนาการด้านอื่นๆสูงในระดับเดียวกันเสมอไป เช่น เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดทางคณิตศาสตร์ อาจมีความสามารถปานกลางในด้านภาษา และเด็กที่มีความสามารถในการอ่าน เขียน คิดเลขเก่งมาก อาจขาดทักษะทางสังคม ไม่รู้วิธีเล่นร่วมกับเด็กคนอื่นก็ได้ ดังนั้น ผู้สอนควรจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นๆไปพร้อมกัน

นอกจากนี้ผู้สอนควรจัดบรรยากาศการเรียนและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้พัฒนาศักยภาพของตนให้ถึงขีดสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตัดสินใจ การวางแผน การแสดงความสามารถ การให้เหตุผล การสร้างสรรค์และการสื่อสารกับผู้อื่น ด้วยการจัดประสบการณ์การ

เรียนรู้ด้วยวิธีการและสื่อที่หลากหลาย มีความยากง่ายหลายระดับ ให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน ผู้สอนควรจัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ในชั้นเรียนสำหรับเด็กเหล่านี้ เพื่อช่วยให้เด็กไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับเนื้อหาที่รู้แล้วหรือเข้าใจแล้ว ขณะที่เด็กกำลังเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องนั้นๆอยู่ การเพิ่มพูนความรู้ อาจทำได้ โดยให้เด็กเรียนรู้ผ่านการสืบเสาะความรู้ ค้นพบความจริงด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ หรือเรียนรู้ผ่านกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถรายบุคคล ผู้สอนควรให้เด็กเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับการประเมินพัฒนาการของเด็กที่มีความสามารถพิเศษควรเน้นประเมินความสามารถที่แท้จริง ด้วยการสังเกต ตรวจสอบผลงาน ฯลฯ เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป แต่ควรกำหนดเกณฑ์การประเมินพัฒนาการด้านที่มีความสามารถพิเศษให้สูงขึ้นตามความสามารถของเด็ก

๔.๓ เด็กด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เด็กด้อยโอกาสทุกคนมีสิทธิพื้นฐานในการได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและได้รับบริการการศึกษาที่เหมาะสมและหลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงหลักการสิทธิเด็ก สิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เน้นการเรียนรู้เพื่อชีวิตที่เหมาะสม โดยบูรณาการทั้งด้านวิชาการ ศิลปกรรม จริยธรรม และทักษะการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาศักยภาพให้รอดพ้นจากสภาพด้อยโอกาส สามารถพึ่งตนเองได้ มีโลกทัศน์และการดำรงชีวิตที่เห็นคุณค่าของตนเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นเด็กด้อยโอกาสนี้ ผู้สอนควรจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อม ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย โดยผสมผสานสาระความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับให้การช่วยเหลือ ดูแล แก้ไขปัญหาต่างๆ ของเด็กเฉพาะรายหรือโดยรวม ในหลายรูปแบบตามแผนการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ควรประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ ตามความต้องการและจำเป็น เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เป็นต้น

๔.๔ เด็กที่ถูกละเมิดจากการกระทำทั้งทางร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการละเมิดทางเพศ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อ เอช ไอ วี ผู้สอนเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะนี้ต้องมีความละเอียดอ่อนและไวต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็ก นอกจากจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแล้ว ผู้สอนควรให้ความสำคัญแก่สิ่งที่มีผลต่อความรู้สึกต่อตนเองและต่อโลกของเด็กมากเป็นพิเศษ เช่น เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรังมักมีความหวาดกลัว กังวลในความเจ็บป่วยของตน จึงควรได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคที่ตนเป็น วิธีการรักษา และบุคคลที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับ เช่น หมอและพยาบาล ขณะที่เด็กซึ่งถูกพ่อแม่ทุบตีจนต้องไปอยู่กับพ่อแม่บุญธรรม ย่อมมีความหวาดกลัวผู้คนและรู้สึกว่าตนมีชีวิตที่ด้อยกว่าเด็กอื่น จึงควรได้เรียนรู้ว่าในโลกนี้คนอีกมากมายที่ยังรักเรา และคนเราสามารถมีชีวิตที่ดีได้แม้จะไม่ได้อยู่กับพ่อแม่แท้ๆของตน เป็นต้น การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีประสบการณ์ร้ายแรงในชีวิตเหล่านี้จะต้องทำควบคู่กับการบำบัด ผู้สอนสามารถเรียนรู้การเลือกใช้กิจกรรมที่ช่วยในการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายของเด็กให้ดีขึ้นจากนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถทำได้

หลายวิธี เช่น การเล่นนิทาน การเคลื่อนไหวโดยใช้ดนตรีหรือดนตรีบำบัด การทำงานศิลปะหรือศิลปะบำบัด การใช้เทคนิควิธีในการพูดคุย ปลอบโยนและสร้างความมั่นใจให้แก่เด็ก เป็นต้น

๔.๕ เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง เป็นเด็กที่มีปัญหาสุขภาพมีความเจ็บป่วยต้องได้รับการดูแลด้านการรักษาพยาบาลเป็นเวลายาวนานอาจเป็นเดือน ปี หรือตลอดชีวิตก็ได้ ได้แก่ โรคทางเดินหายใจ โรคเลือด โรคไต โรคทางต่อมไร้ท่อ เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถเรียนในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีความวิตกกังวลในความเจ็บป่วยของตน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรมีการติดตามและให้การช่วยเหลือด้านการเรียนควบคู่ไปกับการรักษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว และบุคลากรทางสาธารณสุขในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กเจ็บป่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับโรคที่เด็กเป็นอยู่ วิธีในการดูแลตนเองเพื่อให้มีสุขภาพที่แข็งแรง

๔.๖ เด็กในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) พ่อแม่หรือผู้จัดการศึกษาต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาตามแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว คุรศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา โดยยึดจุดเน้นของการจัดการศึกษาปฐมวัย และออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

บทที่ ๑๑

การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกคนเข้าใจพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก สามารถสร้างหลักสูตรที่เชื่อมต่อกับระดับการศึกษาและจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามวัย บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆทั้งระบบ ผู้สอนระดับปฐมวัยกับผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ต้องสร้างความเข้าใจร่วมกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนระดับปฐมวัยและ ผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อได้เป็นอย่างดี สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายหลักสูตรที่กำหนดไว้

บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

การสร้างความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ควรประสานงานและเรียนรู้ลักษณะการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมมือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และควรดำเนินการ ดังนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจและจัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

๑.๑ จัดประชุมสร้างความเข้าใจให้ผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ร่วมกันสร้างแนวปฏิบัติเกี่ยวกับรอยเชื่อมต่อของการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง ทักษะทางพื้นฐานทางภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ดังนี้

๑.๑.๑ ด้านทักษะพื้นฐานทางภาษา ตัวอย่างการวิเคราะห์การเชื่อมโยง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑
<p>มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๑ สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ</p> <p>สภาพที่พึงประสงค์</p> <p>๙.๑.๑ ฟังผู้อื่นพูดจนจบ และสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง</p> <p>๙.๑.๒ เล่าเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่อง</p> <p>๙.๒ อ่าน เขียนภาพและสัญลักษณ์ได้</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๒ อ่าน เขียน ภาพและสัญลักษณ์ได้</p> <p>สภาพที่พึงประสงค์</p> <p>๙.๒.๑ อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำด้วยการชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดจบของข้อความ</p> <p>๙.๒.๒ เขียนชื่อของตนเองตามแบบเขียนข้อความด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง</p>	<p>กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย</p> <p>สาระที่ ๑ การอ่าน</p> <p>มาตรฐาน ท ๑.๑</p> <p>ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน</p> <p>ตัวชี้วัดชั้นปี ป.๑</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจองและข้อความสั้นๆ ๒. บอกความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ๓. ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ๔. เล่าเรื่องย่อจากเรื่องที่อ่าน ๕. คาดคะเนจากเรื่องที่อ่าน ๖. อ่านหนังสือตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอ และนำเสนอเรื่องที่อ่าน ๗. บอกความหมายของเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ที่มักพบเห็นในชีวิตประจำวัน ๘. มีมารยาทในการอ่าน <p>สาระที่ ๒ การเขียน</p> <p>มาตรฐาน ท ๒.๑</p> <p>ใช้กระบวนการเขียนสื่อสารเขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>ตัวชี้วัดชั้นปี ป.๑</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด ๒. เขียนสื่อสารด้วยคำและประโยคง่ายๆ ๓. มีมารยาทในการเขียน <p>สาระที่ ๓ การฟัง การดูและการพูด</p> <p>มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์</p> <p>ตัวชี้วัดชั้นปี ป.๑</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ฟังคำแนะนำ คำสั่งง่ายๆและปฏิบัติตาม ๒. ตอบคำถามและเล่าเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง ๓. พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ๔. พูดสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์ ๕. มีมารยาทในการฟังการดูและการพูด

๑.๑.๒ ด้านทักษะคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างการวิเคราะห์การเชื่อมโยง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๖ ปี)	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๐)	
	กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
<p>มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๑ มีความสามารถในการคิดรวบยอด</p> <p>สภาพที่พึงประสงค์</p> <p>๑๐.๑.๑ บอกลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส</p> <p>๑๐.๑.๒ จับคู่และเปรียบเทียบ ความแตกต่างและความเหมือนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบ ๒ ลักษณะขึ้นไป</p> <p>๑๐.๑.๓ จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ โดยใช้ตั้งแต่ ๒ ลักษณะ ขึ้นไปเป็นเกณฑ์</p> <p>๑๐.๑.๔ เรียงลำดับสิ่งของและเหตุการณ์อย่างน้อย ๕ ลำดับ</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๒ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล</p> <p>สภาพที่พึงประสงค์</p> <p>๑๐.๒.๑ อธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำ</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๓ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ</p> <p>สภาพที่พึงประสงค์</p> <p>๑๐.๓.๑ ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น</p> <p>๑๐.๓.๒ ระบุปัญหา สร้างทางเลือก และเลือกวิธีแก้ปัญหา</p>	<p>สาระที่ ๑ จำนวนและพีชคณิต</p> <p>มาตรฐาน ค ๒.๒</p> <p>ป.๑/๑ จำแนกรูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม วงกลม วงรี ทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ทรงกลม ทรงกระบอก และกรวย</p> <p>มาตรฐาน ค ๑.๑</p> <p>ป.๑/๓ เรียงลำดับจำนวนนับไม่เกิน ๑๐๐ และ ๐ ตั้งแต่ ๓ ถึง ๕ จำนวน</p>	<p>สาระที่ ๑ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ</p> <p>มาตรฐาน ว ๑.๑</p> <p>ตัวชี้วัดชั้นปี</p> <p>ป.๑/๑ ระบุชื่อพืชและสัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณต่าง ๆ ที่ได้จากการสำรวจ</p> <p>ป.๑/๒ บอกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในบริเวณที่พืชและสัตว์อาศัยอยู่ในบริเวณที่สำรวจ</p> <p>มาตรฐาน ว ๒.๑</p> <p>ป.๑/๒ ระบุชนิดของวัสดุ และจัดกลุ่มวัสดุตามสมบัติที่สังเกตได้</p> <p>มาตรฐาน ว ๓.๑</p> <p>ป.๑/๒ อธิบายสาเหตุที่มองไม่เห็นดาวส่วนใหญ่ในเวลากลางวันจากหลักฐานเชิงประจักษ์</p> <p>มาตรฐาน ว ๘.๒</p> <p>ป.๑/๑ แก้ปัญหาอย่างง่ายโดยใช้การลองผิดลองถูก การเปรียบเทียบ</p> <p>ป.๑/๒ แสดงลำดับขั้นตอนการทำงานหรือการแก้ปัญหาอย่างง่าย โดยใช้ภาพ สัญลักษณ์ หรือข้อความ</p>

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑
<p>มาตรฐานที่ ๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒.๑ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้</p> <p>๑๒.๑.๒ กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒.๒ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้</p> <p>๑๒.๒.๑ ค้นหาคำตอบข้อสงสัยต่างๆ โดยใช้วิธีการหลากหลายด้วยตนเอง</p>	<p>กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓</p> <ul style="list-style-type: none"> • แสดงความกระตือรือร้น สนใจที่จะเรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาตามที่กำหนดให้หรือตามความสนใจ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น • ตระหนักถึงประโยชน์ของการใช้ความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำโครงการหรือชิ้นงานที่กำหนดให้หรือตามความสนใจ

จากตารางการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) จะเห็นได้ว่ามาตรฐาน ตัวชี้วัด และสภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๓ ในด้านทักษะพื้นฐานทางภาษา การคิด การเรียนรู้ มฐ. ๙ - มฐ.๑๑ ทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อการเตรียมความพร้อมในการเรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้เป็นอย่างดี

๑.๒ จัดเตรียมเอกสารหลักสูตร เอกสารทางวิชาการ ของระดับการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มาไว้ให้ผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรอยเชื่อมต่อของการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๑.๓ จัดกิจกรรมการสร้างความรู้ความตระหนักถึงความสำคัญของรอยเชื่อมต่อให้ผู้สอนทั้งสองระดับ โดยแลกเปลี่ยนวิธีสอน สะท้อนสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ไข เพื่อเตรียมเด็กปฐมวัยให้พร้อมสำหรับการเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๑.๔ จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการสร้างรอยเชื่อมต่อของทั้งระดับการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๑.๕ จัดกิจกรรมพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อช่วยเหลือเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานศึกษาใหม่ เช่น กิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ จัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดประชุมเพื่อปฐมนิเทศ หัวข้อสำคัญในการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง เช่น จิตวิทยาและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ทางภาษาและการรู้หนังสือในระดับปฐมวัย การเตรียมความพร้อมให้กับเด็กส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างไร เป็นต้น

๒. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย

ผู้สอนระดับปฐมวัยต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และสร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคลากรอื่นๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยผู้สอนระดับปฐมวัยควรดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ จัดระบบข้อมูล สารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สอนระดับปฐมวัย ส่งต่อให้ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อช่วยให้ผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ศึกษาและทำความเข้าใจเด็กรายบุคคล ซึ่งจะช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ได้ดีขึ้น

๒.๒ สร้างความเข้าใจร่วมกับเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีและปรับตัวได้ดีขึ้น

๒.๓ จัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เช่น การเยี่ยมห้องเรียน การสำรวจอาคารเรียน อาคารประกอบ และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นต้น

๒.๔ จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้และมีประสบการณ์พื้นฐานที่สอดคล้องกับรอยเชื่อมต่อการเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เช่น จัดกิจกรรมบทบาทสมมติในการนั่งเก้าอี้ ผูกการจัดเก็บกระเป่า โตะ-เก้าอี้ และอุปกรณ์ของใช้ส่วนตัว และจำลองสถานการณ์การเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เป็นต้น

๓. ผู้สอนระดับประถมศึกษา

ผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการเด็กปฐมวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย โดยผู้สอนระดับประถมศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ จัดกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยให้เด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครอง มีโอกาสได้ทำความรู้จักกับผู้สอน และห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ก่อนเปิดภาคเรียน

๓.๒ จัดห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ให้มีบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย และมีพื้นที่สำหรับเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ เช่น ชั้นวางหนังสือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้ปรับตัวและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๓.๓ วางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับระดับปฐมวัยควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เข้าเรียน ประมาณ ๒-๔ สัปดาห์ โดยร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตน ซึ่งจะช่วยให้เด็กคุ้นเคยและสามารถปรับตัวเพื่อเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๓.๔ ศึกษาข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กอย่างเหมาะสม หากพบเด็กมีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือมีลักษณะเฉพาะ ควรจัดกิจกรรมช่วยเหลือ หรือส่งเสริมให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

๓.๕ เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน โดยจัดทำจุลสาร แผ่นพับ หรือใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ Group Line เป็นต้น

๔. พ่อแม่ ผู้ปกครอง

พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลาน และเพื่อช่วยบุตรหลานของตนเองในการศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ พ่อแม่ ผู้ปกครองควรดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรของการศึกษาทั้งสองระดับ

๔.๒ จัดหาหนังสือ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

๔.๓ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุตรหลาน ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด

๔.๔ จัดเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลาน เช่น เล่นนิทาน อ่านหนังสือร่วมกัน สนทนาพูดคุย ซักถามปัญหาในการเรียน ให้การเสริมแรงและให้กำลังใจ

๔.๕ ร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวบุตรหลานเพื่อช่วยให้บุตรหลานของตน ปรับตัวได้ดีขึ้น

การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจวัตรประจำวันในระดับปฐมวัยมีความยืดหยุ่น เน้นการช่วยเหลือตนเองและส่งเสริมทักษะที่จำเป็น ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป ดังนั้น เด็กที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละพัฒนาการตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ ๕-๖ ปีตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร อย่างไรก็ตามเด็กปฐมวัยมักถูกคาดหวังว่าจะต้องมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ทางวิชาการในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทั้งที่เป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยคือ การช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถ ความเข้าใจ และการแสดงพฤติกรรมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การเรียนรู้ที่ผ่านประสบการณ์สำคัญตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยดังกล่าว จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะนำไปสู่ความพร้อมในการเรียนรู้ และประสบความสำเร็จในการเรียนที่มีลักษณะอย่างเป็นทางการของระดับประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี และมีทักษะจำเป็นสำหรับความพร้อมในการเรียนรู้สำหรับเด็กชั้นปฐมวัยศึกษากับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ ดังนี้

๑. ทักษะการช่วยเหลือตนเอง เด็กสามารถใช้ห้องน้ำ ห้องส้วมได้ด้วยตนเอง แต่งกายได้เองเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จและช่วยทำความสะอาด ร้องขอให้ช่วยเมื่อจำเป็น

๒. ทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เด็กสามารถวิ่งได้อย่างราบรื่น วิ่งก้าวกระโดดได้ กระโดดด้วยสองขาพ้นจากพื้น ถีบจับ ขว้าง กระดอนลูกบอลได้ ปีนป่ายเครื่องเล่นสนามได้

๓. ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เด็กสามารถใช้มือประสานสัมพันธ์กับตาและหยิบจับอุปกรณ์วาดภาพ และเขียน วาดภาพคนมีแขน ขา และส่วนต่างๆ ของร่างกาย ตัดตามรอยเส้นและรูปต่างๆ เขียนตามแบบอย่างได้

๔. ทักษะภาษาและการรู้หนังสือ เป็นทักษะกระบวนการที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิด และมีการพัฒนาต่อเนื่องไปตลอดทุกช่วงวัย เป็นทักษะจำเป็นที่เด็กสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ฟังและปฏิบัติตามคำชี้แจงง่ายๆ ฟังเรื่องราวและคำคล้องจองต่างๆ อย่างสนใจ เข้าร่วมฟัง และสนทนาอภิปรายในเรื่องต่างๆ ผลัดกันพูดโต้ตอบเล่าเรื่องและทบทวนเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่างๆ ตามลำดับเหตุการณ์ เล่าเรื่องจากหนังสือภาพอย่างเป็นเหตุเป็นผล อ่านหรือจดจำคำบางคำที่มีความหมายต่อตนเอง เขียนชื่อของตนเองได้ เขียนคำที่มีความหมายต่อตนเอง โดยประดิษฐ์คำด้วยตนเอง(Invented spelling) มีความคิดรวบยอด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและความหมายของภาษาเขียนที่ปรากฏตามสื่อ สิ่งพิมพ์รูปแบบต่างๆ(Concepts of prints)

๕. ทักษะการคิด เด็กสามารถแลกเปลี่ยนความคิดและให้เหตุผลได้ จดจำภาพและวัตถุที่เหมือนและต่างกันได้ ใช้คำใหม่ๆ ในการแสดงความคิด ความรู้สึก ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง เปรียบเทียบจำนวนของวัตถุ ๒ กลุ่ม โดยใช้คำ “มากกว่า” “น้อยกว่า” “เท่ากัน” อธิบายเหตุการณ์/เวลาตามลำดับอย่างถูกต้อง เชื่อมโยงเวลากับกิจวัตรประจำวัน

๖. ทักษะทางสังคมและอารมณ์ เช่น ปรับตัวตามสถานการณ์ ใช้คำพูดเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้ง นั่งได้นาน ๕-๑๐ นาที เพื่อฟังเรื่องราวหรือทำกิจกรรม ทำงานจนเสร็จ ร่วมมือกับคนอื่นและผลัดกันเล่น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้เมื่อกังวลหรือตื่นเต้น หยุดเล่นและทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ทำได้ ภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ถ้าผู้เกี่ยวข้องกับผู้ปฐมวัยเข้าใจความแตกต่างของการเรียนรู้ระหว่างเด็กปฐมวัยกับเด็กประถมศึกษาแล้ว ทุกฝ่ายจะสามารถร่วมกันพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม และหลีกเลี่ยงที่จะเน้นเฉพาะทักษะอ่านเขียนเรียนเลขและเรียนรู้แบบท่องจำให้กับเด็ก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จทางวิชาการของเด็กในอนาคต หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลทุกด้านมากกว่าการเน้นทักษะการอ่านเขียนเรียนเลข การปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาล และประถมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องจึงควรทำความเข้าใจลักษณะการจัดการศึกษาของทั้งสองระดับ เพื่อช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวในช่วงระยะของรอยเชื่อมต่อระหว่างระดับปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ระบุมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และประสบการณ์สำคัญ ที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม พัฒนาพื้นฐานความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์และสมดุลในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของรอยเชื่อมต่อของการศึกษาทั้งสองระดับ ตลอดจนทำงานแบบร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเชื่อมต่อกันทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวต่อเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้อย่างเหมาะสม และได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม สมดุลและต่อเนื่องทุกด้านตามเป้าหมายของหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

บรรณานุกรม*

กัลยาณี มกราทิรมย์ .พุดติดอ่าง ปัญหาที่ไม่ควรมองข้าม.

https://www.thairath.co.th/content/970082_26_ธ.ค.2560 เวลา 01.24 น.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน (๒๕๓๗). **แนวการจัดการศึกษาระดับ**

ก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จุฑามาศ แทนจอน (2558) สมองกับอารมณ์:มหัศจรรย์ความเชื่อมโยง.

วารสารราชพฤกษ์.ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม). 11-19.

จริยา ทวีรักษา. **ปรับพฤติกรรมเด็กยากจริงหรือ.** <http://www.si.mahidol.ac.th> 20 ธ.ค.2560

เวลา 13.52 น.

<https://www.tcithaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/article/view/91887>

ชาตรี วิฑูรชาติ.โรคติดสปีโรทาจิตผสมโรคทางกาย

<https://women.kapook.com/view19041.htm26ธค.2560/02.08n>.

นิพรพรรณ วรมงคล ,หน่วยที่ 10 การประเมินพัฒนาการและสุขภาพเด็ก ชุตวิชา พัฒนาการวัยเด็ก,

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี.2560.

พัชรี ผลโยธิน. (๒๕๔๓). “การจัดทำสารนิทัศน์.” วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๑๓ (๓) : ๑๐๐-๑๐๔.

พัฒนา ชัชพงศ์. (๒๕๓๐). **การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย.** (เอกสารประกอบการ

สอน). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (ม.ป.ป.) **เศรษฐกิจพอเพียง.** [http://www.chaipat.or.th/site_content/34-](http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html)

[13/3579-2010-10-08-05-24-39.html](http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html) (online 5 ธันวาคม 2560)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **คู่มือหลักสูตร**

การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546(สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **การจัดการศึกษา**

ปฐมวัยตามหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทาง

สมอง. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2559) **สุขภาวะเด็กปฐมวัย..คุณภาพที่สร้างได้.**

<http://www.thaihealth.or.th/Content/32992-สุขภาวะเด็กปฐมวัย..คุณภาพที่สร้าง>

[ได้.html](http://www.thaihealth.or.th/Content/32992-สุขภาวะเด็กปฐมวัย..คุณภาพที่สร้าง) (online 20 ธันวาคม 2560)

ยูนิเซฟ ประเทศไทย. (ม.ป.ป.) **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.**

https://www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html (online 5 ธันวาคม 2560)

Copple, C., & Bredekamp, S. (2009). **Developmentally appropriate**

practice. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

Epstein, J.L.(n.d.) **Epstein's Framework of Six Types of Involvement.**

https://www.unicef.org/lac/Joyce_L_Epstein_s_Framework_of_Six_Types_of_I

[nvolvement\(2\).pdf](https://www.unicef.org/lac/Joyce_L_Epstein_s_Framework_of_Six_Types_of_I). (online December 5, 2017)

- McAfee, O. D., Leong, D. J. & Bodrova, E. (2015). *Assessing and guiding young children's development and learning*. Pearson.
- NAEYC. (2009). Where we on responding to linguistic and cultural diversity. <https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/position-statements/diversity.pdf> (online 12 ธันวาคม 2560)
- NAEYC. (2012). Technology and Interactive Media as Tools in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8. https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/topics/PS_technology_WEB.pdf. (online 11 ธันวาคม 2560)
- NAEYC. (n.d.) The 10 NAEYC Program Standards. <https://www.naeyc.org/our-work/families/10-naeyc-program-standards>. (online 12 ธันวาคม 2560)

หมายเหตุ * อยู่ในระหว่างการรวบรวม

ภาคผนวก

- แนวทางการประเมินสุขภาพอนามัย
- ตัวอย่างเอกสารรายงานผลการประเมินพัฒนาการ
- นิยามคำศัพท์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

การประเมินสุขภาพอนามัย ๙ รายการดังนี้

๑. ผมและศีรษะ

๒. หูและใบหู

วิธีการ

ท่าที่ ๑ นักเรียนหญิง ใช้มือขวาเปิดผมไปตัดไว้ด้านหลังหูขวา และหันหน้าไปทางซ้าย ส่วนนักเรียนชาย ให้หันหน้าไปทางซ้ายเท่านั้น

ท่าที่ ๒ นักเรียนหญิง ใช้มือซ้ายเปิดผมไปตัดไว้ด้านหลังหูซ้าย และหันหน้าไปทางขวา ส่วนนักเรียนชาย ให้หันหน้าไปทางขวาเท่านั้น

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต

- มีไข้ เหนื่อย หัวใจผิดปกติ
- มีน้ำหรือน้ำหนองไหลออกมาจากหูข้างใดข้างหนึ่ง หรือทั้งสองข้าง
- มีขี้หูอุดตันข้างใดข้างหนึ่ง หรือทั้งสองข้าง มีแผล

เกณฑ์ด้านความสะอาดของผมและศีรษะ

๓ สะอาด	ไม่มีรังแค ไม่มีกลิ่น
๒ พอใช้	มีรังแคเล็กน้อย มีกลิ่น
๑ ปรับปรุง	มีรังแค มีแผลพุพอง มีกลิ่น มีเหาบริเวณโคนเส้นผม

เกณฑ์ด้านความสะอาดของหูและใบหู

๓ สะอาด	ใบหู หลังหูไม่มีขี้ไคล ไม่มีขี้หู
๒ พอใช้	ใบหู หลังหูมีขี้ไคลเล็กน้อย มีแผลเล็กน้อย
๑ ปรับปรุง	ใบหู หลังหูมีขี้ไคล ขี้หูอุดตันข้างใดข้างหนึ่ง หรือ ๒ ข้าง มีกลิ่นเหม็น มีน้ำหรือน้ำหนองข้างใดข้างหนึ่ง หรือทั้ง ๒ ข้าง

๓. มือและเล็บมือ

วิธีการ

ท่าที่ ๑ ยื่นมือออกไปข้างหน้าให้สุดแขนทั้งสองข้าง คว่ำมือ กางนิ้วทุกนิ้ว

ท่าที่ ๒ ทำท่าต่อเนื่องจากท่าที่ ๑ คือ พลิกมือ หงายมือ กางนิ้วทุกนิ้ว

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต

- เล็บยาว สกปรก
- ผิวหนังบวม เป็นแผล ผื่น มีขี้ไคล
- มีเม็ดตุ่มเล็กๆ มีน้ำใส ๆ ตามง่ามนิ้ว
- ตุ่มสากบริเวณด้านนอกของแขน

เกณฑ์ด้านความสะอาดของมือและเล็บมือ

๓ สะอาด	มือสะอาด เล็บสั้น ไม่มีขี้เล็บ
๒ พอใช้	มือสกปรกเล็กน้อย เล็บยาว ไม่มีขี้เล็บหรือมีขี้เล็บเล็กน้อย
๑ ปรับปรุง	มือสกปรกมาก เล็บยาว มีขี้เล็บมาก

๔. เท้าและเล็บเท้า

วิธีการ

- ท่าที่ ๑ ยืนเท้าขวาไปข้างหน้า ตรวจสอบเสร็จแล้วให้ถอยเท้ากลับที่
ท่าที่ ๒ ยืนเท้าซ้ายไปข้างหน้า ตรวจสอบเสร็จแล้วให้ถอยเท้ากลับที่

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต

- เล็บยาว สกปรก
- มีเม็ดตุ่มเล็ก ๆ มีน้ำใส ๆ ตามง่ามนิ้ว
- มีคราบสกปรก

เกณฑ์ด้านความสะอาดของเท้าและเล็บเท้า

๓ สะอาด	เท้าสะอาด เล็บสั้น ไม่มีขี้เล็บ
๒ พอใช้	เท้าสกปรกเล็กน้อย เล็บยาว ไม่มีขี้เล็บหรือมีขี้เล็บเล็กน้อย
๑ ปรับปรุง	เท้าสกปรก เล็บยาว มีขี้เล็บมาก

๕. ปาก ลิ้น และฟัน

วิธีการ

- ท่าที่ ๑ ให้กัดฟันและยิ้มกว้าง ให้เห็นเหงือกเหนือฟันบน และใต้ฟันล่างให้เต็มที่
ท่าที่ ๒ ให้อ้าปากกว้าง แลบลิ้นยาว พร้อมทั้งร้อง “อา” ให้ศีรษะเอนไปข้างหลังเล็กน้อย

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต (ปากและฟัน)

- ริมฝีปากซีดมาก
- เป็นแผลที่มุมปาก มุมปากเปื่อย
- เหงือกบวมเป็นหนอง
- ฟันผุ

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต (ลิ้น)

- ลิ้นแตก แดง หรือเป็นฝ้าขาว หรือมีอาการเจ็บ

เกณฑ์ด้านความสะอาดของฟัน/ช่องปาก(เฉพาะความสะอาด)ทั่วไปไม่พิจารณาโรคในช่องปาก

๓ สะอาด	ฟันขาวสะอาด ไม่มีเศษอาหาร ไม่มีขี้ฟัน ไม่มีกลิ่นปาก
๒ พอใช้	มีเศษอาหารหรือกลิ่นปากเล็กน้อย
๑ ปรับปรุง	มีเศษอาหาร ขี้ฟันเหลือง กลิ่นปากแรง ฟันดำ ฟันผุ

หมายเหตุ เมื่อพบสิ่งผิดปกติที่ลิ้น ฟัน เหงือก ในช่องปาก ควรปรึกษาผู้ปกครอง แนะนำให้พบเจ้าหน้าที่อนามัยหรือทันตแพทย์ต่อไป

๖. จมูก

วิธีการ

ให้เงยหน้าเพื่อเห็นรูจมูก

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต

- สกปรก มีน้ำมูกไหลบริเวณจมูก
- มีขี้มูกเกรอะกรัง
- คัดจมูก จาม
- แผลแดงอักเสบบริเวณเยื่อจมูก

เกณฑ์ด้านความสะอาดของจมูก

๓ สะอาด	ไม่มีน้ำมูกไหล ไม่มีขี้มูก
๒ พอใช้	ขี้มูกเล็กน้อย
๑ ปรับปรุง	มีน้ำมูกไหล มีขี้มูกเกรอะกรัง

๗. ตา

วิธีการ

งอแขน พับข้อศอก ใช้นิ้วแตะเปลือกตาด้านล่างเบาๆ ดึงเปลือกตาด้านล่าง พร้อมเปลือกตาชั้นและลง แล้วจึงกลอกตาไปด้านขวาและซ้าย

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต

- ดวงตาแดง มีขี้ตา คันตา
- ขอบตาล่างแดงมาก อักเสบ
- เป็นเม็ดหรือเม็ดอักเสบบนหนังที่เปลือกตา เปลือกตาบวม เจ็บ

เกณฑ์ด้านความสะอาดของตา

๓ สะอาด	ไม่มีขี้ตา
๒ พอใช้	มีขี้ตาลึกน้อย
๑ ปรับปรุง	มีขี้ตา คันตาบ่อย ๆ ตาแดง มีเม็ดหรือเม็ดอักเสบบนหนังตาบวม มีหนอง ตาแฉะ

๘. ผิวหนังและไบหน้า

๙. เสื้อผ้า

วิธีการ

ท่าที่ ๑ ปลดกระดุมหน้าอกเสื้อ ๒ เม็ด ใช้มือทั้งสองข้างดึงคอเสื้อออกให้กว้าง แล้วหมุนตัวซ้าย-ขวาเล็กน้อย เพื่อจะให้เห็นบริเวณคอโดยรอบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

ท่าที่ ๒ นักเรียนหญิง ให้แยกเท้าทั้งสองข้างห่างกัน ๑ ฟุต ใช้มือทั้งสองข้างจับกระโปรงดึงขึ้นเหนือเข้าทั้งสองข้าง ส่วนนักเรียนชายแยกเท้าทั้งสองข้างห่างกัน ๑ ฟุต เช่นกัน

ท่าที่ ๓ นักเรียนหญิง-ชาย ซึ่งอยู่ในท่าที่ ๒ แล้ว ให้กลับหลังหัน สังเกตด้านหลังโดยให้เดินไปข้างหน้าประมาณ ๔ - ๕ ก้าว แล้วเดินกลับหันเข้าหาผู้ตรวจ

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต ท่าที่ ๑

- เม็ด ผื่นคันบริเวณผิวหนัง ใต้คอ บริเวณหน้าอก
- ผิวหนังเป็นวง ๆ สีขาว ๆ ลักษณะเรียบโดยเฉพาะบริเวณคอ
- ผิวหนังเป็นวงกลมแดง เห็นขอบชัด ผิวหนังสกปรก มีขี้ไคลบริเวณคอ

สิ่งผิดปกติที่ควรสังเกต ท่าที่ ๒

- แผลบริเวณเข้า หน้าแข้ง และน่อง
- เป็นตุ่ม พุพอง บริเวณหน้าแข้ง น่องและขา
- ทรวดทรง รูปร่าง อ้วน ผอม

เกณฑ์ด้านความสะอาดของผิวหนังและไบหน้า

๓ สะอาด	ไบหน้าเกลี้ยงเกลา สดใส
๒ พอใช้	มีขี้ไคล มีคราบสกปรกเล็กน้อย
๑ ปรับปรุง	มีขี้ไคลมาก มีคราบสกปรก

เกณฑ์ด้านความสะอาดของเสื้อผ้า

๓ สะอาด	ไม่มีกลิ่น เรียบร้อย
๒ พอใช้	สกปรกเล็กน้อย เรียบร้อยพอใช้
๑ ปรับปรุง	เสื้อผ้าดำ มีกลิ่น

ตัวอย่างเอกสารรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

ตัวอย่างสมุดรายงานประจำตัวเด็ก

สมุดรายงานประจำตัวเด็ก เป็นเอกสารที่ใช้ในการสื่อสารเรื่องผลพัฒนาการเด็กระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง ข้อมูลพัฒนาการเด็กที่รายงานเป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยผู้สอนประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล ด้วยวิธีการต่างๆ และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอย่างต่อเนื่อง แสดงออกถึงความก้าวหน้าของเด็ก

ตัวอย่างส่วนประกอบสำคัญของสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน ควรประกอบด้วย

๑. ปกหน้า ดังตัวอย่าง

สมุดรายงานประจำตัวเด็ก	
ระดับปฐมวัย (๕ ปี)	
✧ ตราประจำโรงเรียน	
ชั้นอนุบาลปีที่ 1/.....ปีการศึกษา.....	
โรงเรียน.....	
อำเภอ.....	จังหวัด.....
ชื่อ-สกุล.....	เลขประจำตัว.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	อายุ.....ปี.....เดือน.....
เลขประจำตัวประชาชน <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	
ชื่อผู้ปกครอง.....	
ที่อยู่.....	
โทรศัพท์.....	
ชื่อครูประจำชั้น.....	
ชื่อผู้บริหารสถานศึกษา.....	
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....เขต.....	
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
กระทรวงศึกษาธิการ	

๒. คำชี้แจง

คำชี้แจงควรมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. คำแนะนำในการอ่าน การทำความเข้าใจสมุดรายงานประจำตัวเด็ก
๒. เกณฑ์การประเมินพัฒนาการ มี ๓ ระดับคุณภาพ
๓. แนวทางการพัฒนา พัฒนาการร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน

๓. รายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาเรียน การรายงานสุขภาพ และการบันทึกส่วนสูงและน้ำหนัก

เวลาเรียนในรอบปี

ภาคเรียน \ เวลาเรียน	เวลาเต็ม (วัน)	มา (วัน)	ไม่มา (วัน)
ภาคเรียนที่ ๑			
ภาคเรียนที่ ๒			
รวมตลอดปี			

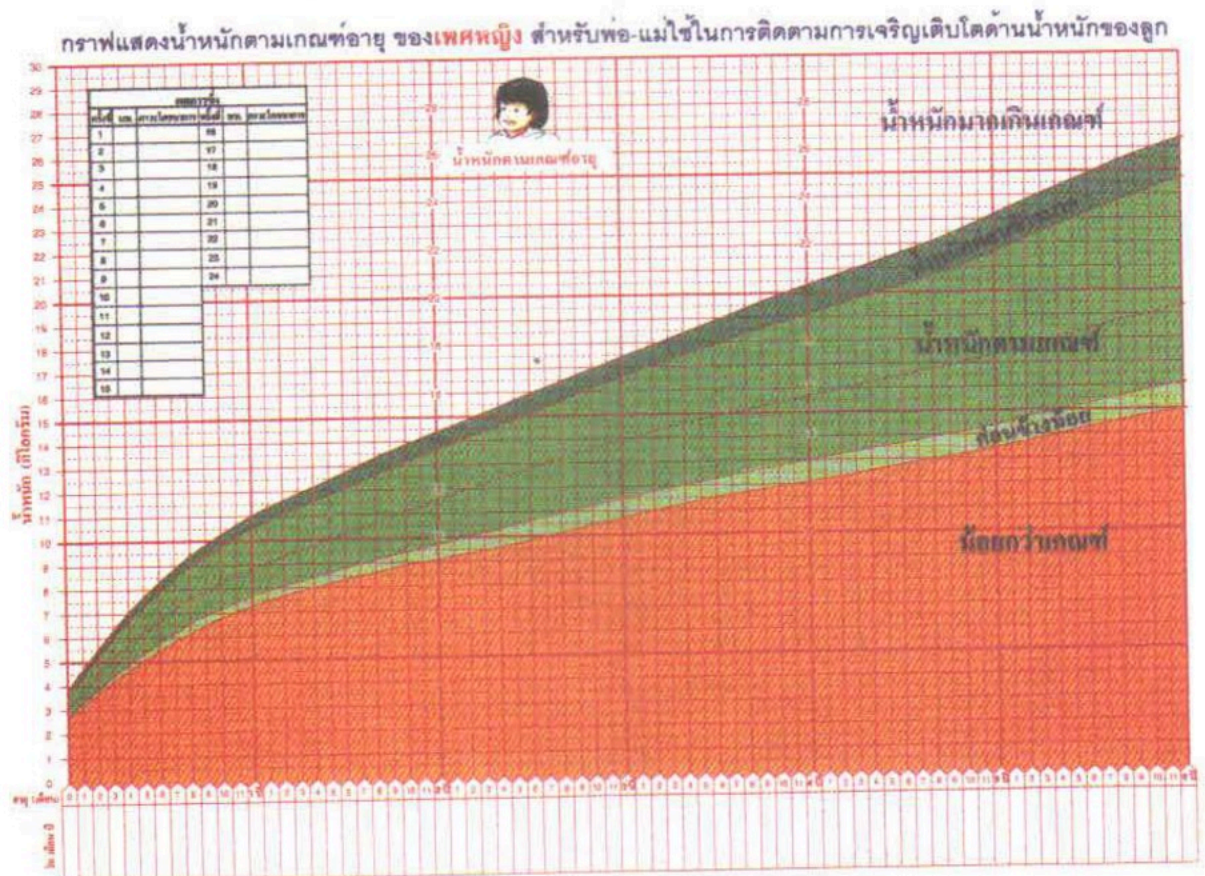
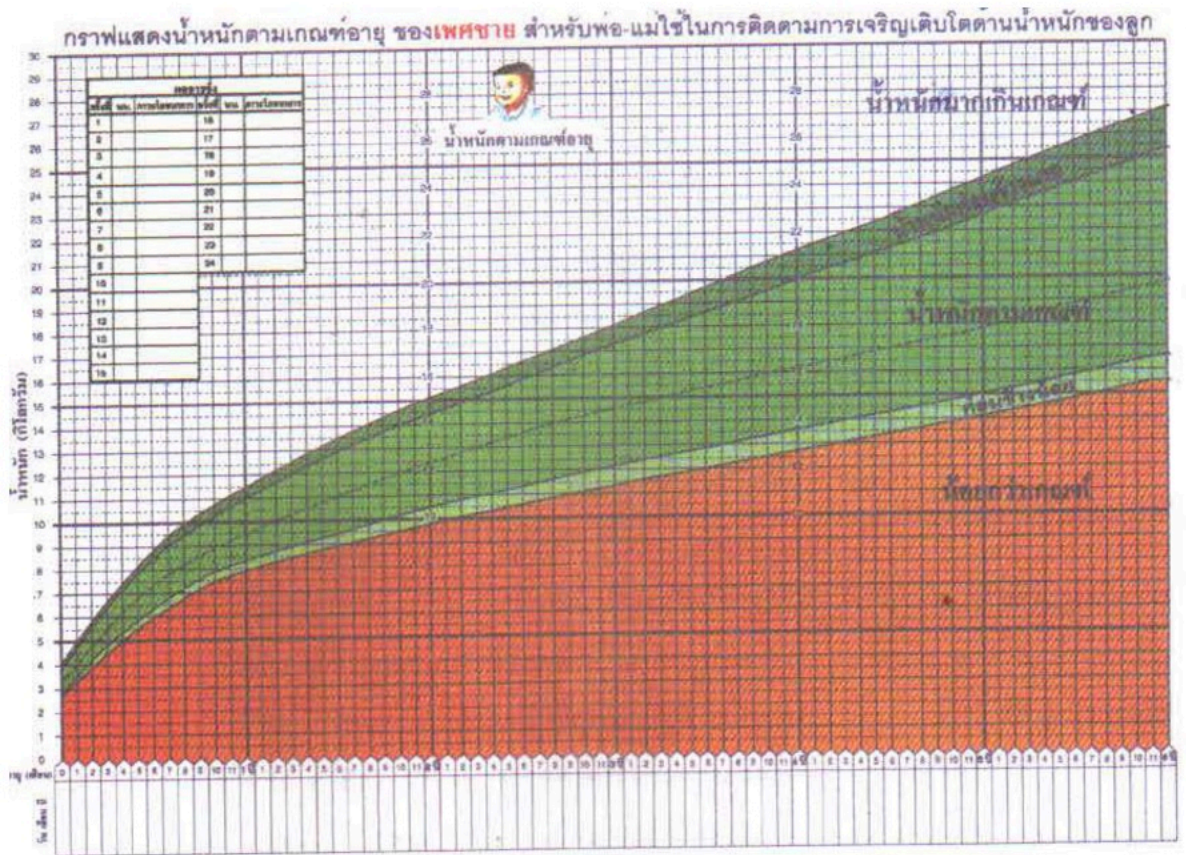
บริการทางสุขภาพ

การให้ภูมิคุ้มกัน	วัน เดือน ปี	การตรวจสุขภาพ	วัน เดือน ปี

บันทึกส่วนสูงและน้ำหนัก

ครั้งที่	เดือน	น้ำหนัก (กก.)	ส่วนสูง (ซม.)
๑	มิถุนายน		
๒	สิงหาคม		
๓	พฤศจิกายน		
๔	กุมภาพันธ์		

๔. กราฟแสดงผล น้ำหนัก ส่วนสูง แยกเด็กชายและเด็กหญิง

๕. ผลการประเมินพัฒนาการเด็ก

ตัวอย่าง ผลการประเมินพัฒนาการเด็ก ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๓ (๕ ขวบ)

พัฒนาการ	ผลการประเมิน	ภาคเรียนที่ ๑			สรุปพัฒนาการ	ภาคเรียนที่ ๒			สรุปพัฒนาการ
		๓	๒	๑		๓	๒	๑	
ด้านร่างกาย									
มฐ.๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี					๒				๓
๑.๑ น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์			✓			✓			
๑.๒ มีสุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี			✓						
๑.๓ รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น			✓			✓			
มฐ. ๒ กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน					๒				๓
๒.๑ เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์และทรงตัวได้			✓				✓		
๒.๒ ใช้มือ-ตาประสานสัมพันธ์กัน	✓					✓			
ด้านอารมณ์ จิตใจ									
มฐ. ๓ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข					๒				๓
๓.๑ แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม			✓			✓			
๓.๒ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น			✓			✓			
มฐ. ๔ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว					๑				๓
๔.๑ สนใจ มีความสุขและแสดงออก ผ่านงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	✓					✓			
ด้านสังคม									
มฐ. ๕ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม					๒				๓
๕.๑ ซื่อสัตย์สุจริต			✓				✓		
๕.๒ มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน			✓			✓			
๕.๓ มีความเห็นอก เห็นใจผู้อื่น	✓					✓			
๕.๔ มีความรับผิดชอบ			✓				✓		
มฐ. ๖ มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					๒		✓		๒
๖.๑ ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน			✓						
๖.๒ มีวินัยในตนเอง			✓			✓			
๖.๓ ประหยัดและพอเพียง			✓				✓		
มฐ. ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย					๒				๓
๗.๑ ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	✓					✓			
๗.๒ มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย และรักความเป็นไทย			✓			✓			
มฐ. ๘ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					๓				๓
๘.๑ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	✓					✓			
๘.๒ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	✓					✓			
๘.๓ ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	✓					✓			

ความคิดเห็นของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง

ภาคเรียนที่ ๒	
ลงชื่อ..... ผู้อำนวยการโรงเรียน..... () วันที่.....	ลงชื่อ..... ครูประจำชั้น..... () วันที่.....
ภาคเรียนที่ ๒	
ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง () วันที่.....	

๗. การสรุปผลพัฒนาการเด็ก

สรุปผลพัฒนาการเด็ก ปีการศึกษา.....

พัฒนาการ	ระดับคุณภาพ			หมายเหตุ
	๓	๒	๑	
ด้านร่างกาย				
ด้านอารมณ์ จิตใจ				
ด้านสังคม				
ด้านสติปัญญา				

พฤติกรรม/ความสามารถ.....

 พฤติกรรมที่ควรส่งเสริม

ข้อเสนอแนะ.....

 ลงชื่อ.....
 (ครูประจำชั้น)
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 ลงชื่อ.....
 (ผู้อำนวยการโรงเรียน)
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

นियามคำศัพท์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

คำศัพท์	ความหมาย
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และถือเป็นหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นกรอบทิศทางหรือแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาปฐมวัย สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย
หลักสูตรสถานศึกษา	หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือของชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยนำสภาพต่างๆที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มากำหนดเป็นปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ จุดหมาย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี หน่วยการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศและการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการบริหารจัดการหลักสูตร อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบทและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐
ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย	อุดมการณ์ ความเชื่อ ความศรัทธาทางการศึกษาปฐมวัย ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
วิสัยทัศน์	คำอธิบายเกี่ยวกับความคาดหวังที่เป็นไปได้ของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน เพื่อเป็นทิศทางในการวางแผนจัดการศึกษา และการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ตามเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา และเกิดจากการมีส่วนร่วมและความเห็นพ้องร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่าย
มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์	ข้อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เมื่อได้รับการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในแต่ละระดับอายุ คือ อายุ ๓-๔ ปี อายุ ๔-๕ ปี และอายุ ๕-๖ ปี
ตัวบ่งชี้	เป้าหมายในการพัฒนาเด็กที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการประเมินพัฒนาการเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน
สภาพที่พึงประสงค์	พฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิด บนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยหรือความสามารถตามธรรมชาติ ในแต่ละระดับอายุ
เด็กปฐมวัย	เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๖ ปี บริบูรณ์ สำหรับในคู่มือฉบับนี้หมายถึงเด็กอายุ ๓-๖ ปี
สถานศึกษา	สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

นียมคำศัพท์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (ต่อ)

คำศัพท์	ความหมาย
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น
กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	เด็กที่ควรได้รับการดูแล ช่วยเหลือและให้การศึกษาที่สนองตอบสภาพความแตกต่าง ความต้องการและความจำเป็น ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - เด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ เช่น ด้านร่างกาย สุขภาพ สติปัญญา การได้ยิน การมองเห็น การเรียนรู้ การพูดและภาษา พฤติกรรมหรืออารมณ์ เป็นต้น - เด็กที่ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส เช่น เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กชาวเล เด็กชนเผ่า เด็กไร้สัญชาติ เป็นต้น - เด็กถูกละเมิดจากการถูกระงับทางร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการละเมิดทางเพศ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อ เอช ไอ วี - เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เช่น ความสามารถเป็นเลิศทาง สติปัญญา กีฬา ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น - เด็กที่ได้รับการศึกษาโดยครอบครัว
การประเมินผลจากสภาพจริง	การประเมินผลโดยใช้กระบวนการสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูลจากวิธีการทำงาน ข้อมูลจากผลงาน ที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามเหตุการณ์ และสภาพความเป็นจริงในกิจกรรมประจำวัน
สารนิทัศน์	ข้อมูลหลักฐานหรือร่องรอยพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ การจัดทำสารนิทัศน์เป็นการจัดทำข้อมูลที่จะเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการ และการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย
บูรณาการ	รูปแบบการจัดกิจกรรมหนึ่งกิจกรรม เด็กเรียนรู้ได้หลายทักษะ และหลายประสบการณ์ สำคัญ หรือหนึ่งแนวคิดเด็กเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม
ประสบการณ์สำคัญ	กิจกรรมสำคัญที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดให้นำไปจัดประสบการณ์ ให้เด็กได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้เด็กเกิดความรู้หรือทักษะที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
พัฒนาการ	การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างและวุฒิภาวะ ของอวัยวะและระบบต่างๆของร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ของแต่ละบุคคล ที่ทำให้สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงสามารถเพิ่มทักษะใหม่ๆ และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมทางกายภาพในบริบทต่างๆ

๒๐๐ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑
นิยามคำศัพท์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (ต่อ)

คำศัพท์	ความหมาย
พัฒนาเด็กโดยองค์รวม	การพัฒนาเด็กอย่างสมดุลทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา
พัฒนาการด้านร่างกาย	ความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่าง ๆ การเคลื่อนไหว การเคลื่อนที่ โดยการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด การใช้ประสาทสัมผัสรับรู้และการใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การหยิบ การจับของ การขีดเขียน การปั้น การประดิษฐ์ เป็นต้น ขอบข่ายพัฒนาการด้านร่างกายในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย สุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี ความปลอดภัย การเคลื่อนไหวและการทรงตัว การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ	ความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึก เช่น ดีใจ เสียใจ รัก ชอบ โกรธ เกลียด กลัว และเป็นสุข ความสามารถในการแยกแยะ และควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสมเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ขอบข่ายพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น กล้าแสดงออก การแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว สื่อสัจธรรม เมตตากรุณา มีน้ำใจช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ
พัฒนาการด้านสังคม	ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์สภาพกับผู้อื่น มีทักษะการปรับตัวในสังคม คือ สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตน ร่วมมือกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้กาลเทศะ สำหรับเด็กหมายถึงความรวมถึงความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นพัฒนาการด้านสังคมยังเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ คุณธรรม และเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสติปัญญา ทำให้รู้จักแยกแยะความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความสามารถในการเลือกดำรงชีวิตในทางสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย ขอบข่ายพัฒนาการด้านสังคมในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย การช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีวินัยในตนเอง ประหยัดและพอเพียง ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทยและรักความเป็นไทย การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม การแสดงออกและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการประนีประนอมแก้ไข ปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง
พัฒนาการด้านสติปัญญา	ความสามารถในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับตนเอง การรับรู้ สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จดจำ วิเคราะห์ รู้คิด รู้เหตุผล และความสามารถในการสืบค้นแก้ปัญหาตลอดจนการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถเชิงสติปัญญาในระดับสูง โดยแสดงออกด้วยการใช้ภาษาสื่อความหมายและการกระทำ ขอบข่ายพัฒนาการด้านสติปัญญาในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย ทักษะการใช้ภาษาสื่อสาร ทักษะการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้

คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ ๖๑/๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและชุดฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ สพฐ. ๑๒๒๓/๒๕๖๐ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไปใช้ และปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่น ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เป็นต้นไป ดังนั้น เพื่อให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสามารถนำไปสู่การใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและ ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและชุดฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

คณะกรรมการ

๑. นางสุกัญญา งามบรรจง	ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ประธาน
๒. นางวาทีณี อีระตระกูล	ข้าราชการบำนาญ	รองประธาน
๓. นางสาวนิจสุดา อภินันทาภรณ์	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา	รองประธาน
๔. รองศาสตราจารย์พัชรี ผลโยธิน	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรวรรณ มีเพียร	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๖. นางเอมอร รสเครือ	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๗. นางสาวเน่งน้อย แจ็งศิริกุล	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๘. นางรุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๙. นายอารมณ วงศ์บัณฑิต	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๑๐. นางสาวดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๑๑. นางเกสร สมรรคเสวี	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๑๒. นางวิภา ตันฑุลพงษ์	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๑๓. นางทรงพร พนมวัน ณ อยุธยา	ข้าราชการบำนาญ	คณะกรรมการ
๑๔. นางสาวรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา	คณะกรรมการ
๑๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญฟ้า รั้งสิยานนท์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	คณะกรรมการ
๑๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพรรณ บุตรกัตัญญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะกรรมการ
๑๗. นางปณัฐชนม์ จารุชัยนิวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คณะกรรมการ
๑๘. นางประภาศรี นันทน์ถนอมิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คณะกรรมการ
๑๙. นางสาวจินตนา สุขสำราญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	คณะกรรมการ
๒๐. นางสาวสุภัทรา คงเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	คณะกรรมการ
๒๑. นางอรทัย เลาองกรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะกรรมการ
๒๒. นางสาวสุทธาภา โชติประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยบูรพา	คณะกรรมการ
๒๓. นางสาวชนาสร นิมนวล	มหาวิทยาลัยบูรพา	คณะกรรมการ
๒๔. นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ	สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร	คณะกรรมการ

๒๐๒ ฉบับประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

๒๕.	นางสาวลักคณา เสนโนฤทธิ์	สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร	คณะทำงาน
๒๖.	นางสาวเทพกัญญา พรหมชาติแก้ว	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	คณะทำงาน
๒๗.	นางสุรัสวดี จันทรกุล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑	คณะทำงาน
๒๘.	นางนฤมล จันทร์ฉาย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒	คณะทำงาน
๒๙.	นางปฤษณา ดำรงชีพ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต ๒	คณะทำงาน
๓๐.	นายบรรพต ชันคำ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต ๑	คณะทำงาน
๓๑.	นางหริญญา รุ่งแจ้ง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑	คณะทำงาน
๓๒.	นางสาวธิติมา เรืองสกุล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๒	คณะทำงาน
๓๓.	นายชัยวุฒิ สินธวงศานนท์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑	คณะทำงาน
๓๔.	นางสาวสุวรรณี ศิริสมฤทัย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒	คณะทำงาน
๓๕.	นางสุนิษา พรหมมล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔	คณะทำงาน
๓๖.	นายสมบัติ เนตรสว่าง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๓๗.	นางสาวสุนันทา ยอดรัก	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒	คณะทำงาน
๓๘.	นางสาวนฤมล เนียมหอม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร	คณะทำงาน
๓๙.	นางปัทมา พังเครือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร	คณะทำงาน
๔๐.	นายบุญเลิศ ค่อนสะอาด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑	คณะทำงาน
๔๑.	นางสุพร โชชัย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต ๑	คณะทำงาน
๔๒.	นางสาวอุทัย ธารมรรค	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๔๓.	นางจุฬาลักษณ์ พงษ์สังข์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒	คณะทำงาน
๔๔.	นางนิทรา ช่อสูงเนิน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๑	คณะทำงาน
๔๕.	นางสาวจีเรียง บุญสม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๔๖.	นางสาวภิญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
๔๗.	นางสาวรัตนา แสงบัวผื่อน	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน และเลขานุการ
๔๘.	นางภาวิณี แสันทวีสุข	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๔๙.	นางกัญญา แสนวนงษ์	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. กำหนดแนวทางและพิจารณาดำเนินการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและชุดฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

๒. ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและชุดฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

๓. ดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายบุญรักษ์ ยอดเพชร)
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณาธิการกิจต้นฉบับสุดท้าย

๑. นางวาทีณี ธีระตระกูล	ข้าราชการบำนาญ
๒. นางเอมอร รสเครือ	ข้าราชการบำนาญ
๓. นายอารมณ วงศ์บัณฑิต	ข้าราชการบำนาญ
๔. นางวิภา ตัณฑุลพงษ์	ข้าราชการบำนาญ
๕. นางสาวเน่งน้อย แจ้งศิริกุล	ข้าราชการบำนาญ
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธาภา โชติประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
๗. นางสาวนฤมล เนียมหอม	ครูโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ
๘. นางภาวิณี แสนทวีสุข	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา